gemeente Bronckhorst

Jaarstukken 2020

Inhoudsopgave

Algemeen 5
Inleiding 7
Leeswijzer 14
1. Corona in Bronckhorst 16
Inleiding 16
Algemeen 16
Korte termijn effecten op de gemeente 17
Inzet van de ambtelijke organisatie 17
Visie op genomen en te nemen maatregelen en activiteiten 19
Verwachte lange termijn effecten op de gemeente 19
Totaal van de financiële effecten 20
Totaal van de risico's 25
Bijlage risico-impactanalyse corona 27
2. Jaarverslag 35
2.1. Programmaverantwoording 35
2.1.1. Programma 1 ZORG EN ONDERSTEUNING 36
2.1.2. Programma 2 WONEN EN LEEFOMGEVING 53
2.1.3. Programma 3 BEDRIJVIGHEID EN ONTWIKKELING 74
2.1.4. Programma 4 BESTUUR 90
2.2. Paragrafen 98
2.2.1. Paragraaf Lokale heffingen 99
2.2.2. Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing 110
2.2.3. Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen 118
2.2.4. Paragraaf Financiering 125
2.2.5. Paragraaf Bedrijfsvoering 129
2.2.6. Paragraaf Verbonden partijen 134
2.2.7. Paragraaf Grondbeleid 142
2.2.8. Paragraaf Klimaat 144
3. Jaarrekening 147
3.1. Balans 149
3.2. Overzicht van baten en lasten per programma 152
3.3. Toelichtingen balans 153
3.3.1. Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling 153
3.3.2. Toelichting balans, activazijde 155
3.3.3. Toelichting balans, passivazijde 159
3.3.4. Overige gegevens 164
3.4. Toelichtingen baten en lasten programmarekening 167
3.4.1. Algemeen 167
3.4.2. Algemene dekkingsmiddelen 168
3.4.3. Overhead 171
3.4.4. Wet Normering Topsalarissen (WNT) 172
3.4.5. Overzicht baten en lasten op kostensoort 174
3.4.6. Toelichting baten en lasten op kostensoort 175
3.4.7. Overzicht incidentele baten en lasten 180
3.4.8. Begrotingsrechtmatigheid 181

4. Bijlagen 183
4.1. Overzicht baten en lasten per taakveld 184
4.2. Borg- en garantstellingen 190
5. Bijlage Sisa overzicht 191
Afkortingenlijst 232

Algemeen

Inleiding

Hierbij bieden wij u de jaarstukken over 2020 aan. De jaarrekening 2020 bedraagt € 91 miljoen en sluit met een positief resultaat van € 2,9 miljoen. Dit wordt vooral veroorzaakt door projecten die werden doorgeschoven vanwege corona. Corona betekende een andere manier van werken en vroeg om een andere verbinding met elkaar en met de samenleving. Door projecten niet of later uit te voeren gaven we vorig jaar minder geld uit. Tegelijkertijd hebben we te maken met stijgende kosten van de jeugdzorg en dalende bijdragen vanuit het rijk. Dat zorgt toch voor een structureel financieel tekort. Door te besparen op onze uitgaven houden we de financiën in Bronckhorst ook in de toekomst op orde.

Een uitzonderlijk jaar
Door corona was het een uitzonderlijk jaar met veel onzekerheid. Dat heeft invloed op de samenleving, maar ook op de gemeentelijke organisatie en financiën. We tuigden een gemeentelijke crisisorganisatie op om de crisis het hoofd te kunnen bieden. We kregen nieuwe taken en sprongen in op acute situaties. Door deze extra belasting kwam de reguliere dienstverlening onder druk te staan. Daarom moesten we ambities bijstellen. Enkele belangrijke gebeurtenissen en evenementen gingen niet door vanwege corona of kregen een andere invulling, zoals bijvoorbeeld 75 jaar vrijheid.

Om op de hoogte blijven van de impact op inwoners, ondernemers en samenleving als geheel, bleven we (online) in contact via het sociaal team, de accounthouders economie, de gebiedsambtenaren en combinatiefunctionarissen. We stonden ondernemers en verenigingen bij met raad en daad, zoals de nieuwe Tozo-regeling en de compensatie voor verenigingen. Onze organisatie moest omschakelen naar thuiswerken en verkiezingen organiseerden we anders vanwege corona.

De prioriteit lag bij het ondersteunen van de samenleving bij deze pandemie en crisis en daarvoor is het van belang dat de organistie vitaal blijft. De uitdagingen die er al lagen in combinatie met de voortdurende inzet die de crisis van ons vroeg leidde onder meer tot vertraging op het proces naar een Omgevingsprogramma, de aanpak ter voorkoming van en bestrijding van eenzaamheid en projecten van vitale kernen. Ook een aantal ontwikkeltrajecten binnen de organisatie kwam tot stilstand, zoals opgaven gestuurd werken, het versterken van de bedrijfsvoering, de doorontwikkeling van P&C-processen en de uitwerking van de communicatievisie. In hoofdstuk 1 is meer te lezen over de impact van corona op de gemeente in 2020.

Desondanks veel bereikt in 2020
We zijn er trots op hoe onze inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties samen door de crisis komen. Het is ons gelukt onder deze moeilijke omstandigheden met inwoners en ondernemers verder te werken aan de ambities uit ons coalitieprogramma. Ondanks corona hebben we op alle transities en speerpunten belangrijke stappen gezet:

- We werkten aan de voorbereiding van een nieuwe en efficiëntere inkoop van zorg en een andere werkwijze van het sociaal team als onderdeel van de transformatie van het sociaal domein
- De werkgroepen Vitale Kernen boekten een aantal mooie resultaten, zoals oplaadpunten voor e-bikes in Steenderen en de afsluiting van het parkeerterrein bij het oude gemeentehuis in Hengelo. We voerden verkeersonderzoeken uit en in de grote kernen werden plannen gemaakt voor herinrichting en verbetering van de openbare ruimte
- Er is extra inzet gepleegd op de inzet van de Klijnsmagelden, waardoor er meer mogelijk was voor e kinderen die een extra steuntje nodig hebben, zeker met de plotselinge noodzaak voor bijvoorbeeld extra digitale middelen
- We werkten aan de uitvoering van de routekaart voor de energietransitie en de verduurzaming van het gemeentelijk vastgoed. Inwoners ontvingen op aanvraag de ‘Op Morgen energie

boxen' en we ontwikkelden een energiedashboard. Regionaal werkten we samen in de 'Regionale Energie Strategie Achterhoek' om plannen te maken voor grootschalige energieopwekking. Deze plannen zorgden voor de nodige dynamiek in onze gemeente met voor- en tegenstanders van windenergie. Ook stelden we op basis van onderzoek een nieuw afval- en grondstoffenplan vast
- We sloten een samenwerkingsovereenkomst met Agro innovatiecentrum De Marke. De Marke bevordert als innovatiecentrum kringlooplandbouw, natuur inclusieve landbouwen precisielandbouw
- We werkten hard aan de woonvisie: 150 woningbouwinitiatieven werden goedgekeurd en er is gestart met de bouw van starterswoningen uit het Collectief Particulier Opdrachtgeverschap
- De voorbereidingen op de Omgevingswet leidde afgelopen jaar tot onder meer een startnotitie Omgevingsvisie
- De locatie voor het Kompaan College, de VO school in Vorden, werd bepaald. Hiermee kan het bestuur van de school aan de slag met het realiseren van het nieuwe schoolgebouw

In de programmaverantwoording lichten we al deze ontwikkelingen uitgebreider toe.

Sterke samenwerking
Bovenstaande resultaten bereikten we niet alleen. We werkten samen met onze samenleving en diverse partijen. We versterkten bijvoorbeeld de samenwerking via de Achterhoek Ambassadeurs, met andere gemeenten, het onderwijs en ondernemers in onze regio. In die samenwerking lanceerden we de Achterhoek Monitor, waarmee we beter kunnen volgen hoe het in de regio en in Bronckhorst gaat. Datagedreven werken vinden we belangrijk, daarom neemt Bronckhorst ook het voortouw in Datalab GO. Daarmee creëren we een gegevensbasis voor effectieve beleidsinterventies. Ook startten we gezamenlijke initiatieven als gevolg van de coronacrisis, zoals 'groen is gaon'.

Bronckhorst 15 jaar
2020 was ook het jaar waarin de gemeente Bronckhorst 15 jaar bestond. We blikten terug, maar keken vooral vooruit om te bepalen welke investeringen nodig zijn voor een ondernemende en een duurzame vitale samenleving over 15 jaar. De demografische ontwikkelingen waar we mee te maken hebben vragen om aanpassingen van voorzieningen en onderwijs. We willen investeren in de samenleving, daar waar de energie zit en goede plannen ontstaan. We willen kwalitatief goede voorzieningen bieden die toekomstbestendig zijn en aansluiten op ontwikkelingen in onze samenleving. Die investeringen willen we doen op het gebied van sportaccommodaties, in de onderwijshuisvesting, in leefbaarheid in de kernen en het buitengebied en in herstructurering van onze industrieterreinen. In 2020 besloten we tot een investeringsagenda die de komende jaren meer vorm moeten krijgen.

Financieel beeld in 2020
In november 2019 hebben we u een begroting over 2020 aangeboden met een klein overschot (€ 5.000). In deze begroting is een ombuigingsopgave voor het sociaal domein opgenomen van € 1.520.000. Door ontwikkelingen in het jaar stellen we het beeld steeds bij en leggen de wijzigingen voor in de tussenrapportages.
Bekijken we het begrotingssaldo en de wijzigingen hierop in combinatie met de opgave in het sociaal domein dan zien we het volgende beeld:

	Begroting	Begroting na wijziging
Begroting 2020	5	-501
Sociaal domein	-1.520	-1.622
Gecombineerde begroting uitkomst	**-1.515**	**-2.124**

(+= overschot; -= tekort)

Het jaar sluiten we af met een rekeningoverschot van € 2.924.000.

De ontwikkeling van het begrote tekort tot aan het rekeningoverschot is in onderstaande tabel te zien.

Oorspronkelijk begrotingstekort		-1.515
Doorwerking 2019		
Effecten 2e tussenrapportage 2019	-1.205	
Effecten beleidskaders Sociaal domein	625	
Algemene uitkering en overig	259	
		-321
Tussenrapportages 2020		
Afvalverwijdering en heffing	-1.079	
Jeugdzorg	-887	
Hulp bij het huishouden	-619	
Loonwaardebepaling	-250	
Toeristenbelasting	-55	
Particicipatie	63	
Vervoers- woon- en rolstoelvoorzieningen	405	
Persoonsgebonden budgetten	438	
Beschermd wonen	583	
Algemene uitkering	1.491	
Overige	-378	
		-288
Begroot tekort na wijzigingen		**-2.124**
Budgetafwijkingen realisatie		
Te besteden compensatiegelden corona	651	
Onderschrijding budgettten / resultaatbestemmingen	2.555	
Jeugdzorg en jeugdreclassering	-516	
Voorziening saneringskosten drugslab	-434	
Poh / soh	86	
Werkvoorziening	124	
Onvoorzien	128	
Participatie	209	
Bijdragen bovenwijkse voorzieningen	235	
Winstneming en vrijval voorziengen grondexploitaties	349	
Algemene uitkering	483	
Personeelskosten	569	
Overhead (excl. personeelskosten)	446	
Overig	163	
		5.048
Rekeningoverschot 2020		**2.924**

(+= overschot; -= tekort)

Opvallend zijn de stijgende kosten voor jeugdzorg, jeugdreclassering en hulp bij het huishouden onder meer veroorzaakt door de stijging van het aantal jeugdigen in GGZ-trajecten en de aanzuigende werking van het abonnementstarief. In de hogere baten van de algemene uitkering is opgenomen de compensatie voor corona van ca € 1 mln.
Een aanzienlijk deel van het rekeningoverschot wordt veroorzaakt door vertraging en latere uitvoer van projecten mede als gevolg van de coronapandemie. Bij de resultaatvoorstellen lichten we dit nader toe.

Uitgaven en inkomsten in vogelvlucht

In de infographic ziet u in vogelvlucht de inkomsten en uitgaven. De indeling is gericht op de meest herkenbare inkomstenbronnen en uitgaven. Onder de uitgaven van Bestuur is ook 'organisatie' opgenomen, dit betreft de overhead van onze gemeente.

Inkomsten 2020

bedragen x € 1.000

	Begroting na wijzigingen	Rekening
Het grootste deel krijgen we van het Rijk:	63.764	65.289
De rest krijgen we uit:		
Lokale heffingen:	16.785	16.815
Onroerendezaakbelasting (OZB)	7.738	7.696
Rioolheffing	4.545	4.592
Afvalstoffenheffing	2.865	2.629
Omgevingsvergunningen	894	988
Leges rijbewijzen, reisdocumenten etc	372	454
Toeristenbelasting	205	246
Forensenbelasting	53	68
Reclamebelasting	114	143
Overige inkomsten:	5.832	6.660
Doorberekende rente	820	718
Dividend	568	540
Opbrengsten begraafplaatsen	505	492
Opbrengsten huren en pachten	772	715
Overige inkomsten	3.166	4.193
Dekking uit reserves:	4.009	2.393
Totale inkomsten 2020:	90.390	91.157

Uitgaven 2020

bedragen x € 1.000

	Begroting na wijzigingen	Rekening
Zorg en ondersteuning	41.654	41.689
Vitale inwoners en samenleving	3.056	2.744
Toegang tot passende voorzieningen	38.598	38.944
Wonen en leefomgeving	26.456	25.599
Passend wonen	1.576	1.509
Aantrekkelijke leefomgeving	24.881	24.090
Bedrijvigheid en ontwikkeling	7.676	6.222
Economie	2.034	1.248
Duurzaamheid	5.641	4.974
Bestuur	13.262	12.992
Besturen en organisatie	13.262	12.992
Overige uitgaven	1.844	1.731
Totale uitgaven 2020:	90.892	88.233
Begrotingstekort	-501	
Rekeningoverschot		2.924

Voorstellen voor resultaatbestemming

We stellen u voor het resultaat als volgt te bestemmen:

Voorstel		Bedrag
Rekeningoverschot		**2.924.058**
Afgesproken onttrekkingen aan diverse reserves en voorzieningen		
Bijdragen bovenwijkse voorzieningen 2020 (reserve bovenwijkse voorzieningen)	-235.062	
Resultaat Sociaal domein (reserve Sociaal domein)	1.380.105	
Totaal te onttrekken aan diverse reserves en voorzieningen		**1.145.043**
Resultaat na afgesproken uitnamen		**4.069.101**
Doorschuiven van restant budgetten projecten 2020 naar 2021		
Corona compensaties rijk en provincie		
- maatschappelijke organisaties	277.303	
- sociaal domein	212.662	
- verkiezingen	83.234	
- overig programma's	77.946	
Beschermd wonen	400.000	
Invoering wet inburgering en maatschappelijke begeleiding statushouders	121.860	
Uitvoeringskosten TOZO	119.595	
Armoedebestrijding jeugd	103.874	
Aanpak dak- en thuisloosheid	17.628	
Onderhoud bomen	520.000	

Voorstel		Bedrag
Implementatie omgevingswet	222.000	
Voorbereiding VO Vorden	110.000	
Verkeersaanpassing Hummeloseweg	100.000	
Revitaliseren bedrijventerrein	90.000	
Subsidies afkoppelen verharding	64.000	
Beleidsvisie toerisme	50.000	
Voorbereiding uitvoeringsplan Bloemenbuurt Zelhem	25.000	
Vitale kernen	345.000	
Klimaat	80.000	
Vitaal buitengebied, erf-coaches	80.000	
Regeling reductie energieverbruik	35.846	
Rekenkamercommisie	10.895	
Ontwikkeling Datagestuurd werken	59.000	
Incidentele dekking tekort 2021	863.258	
Via algemene reserve restant budgetten doorschuiven naar 2021		**4.069.101**
Resultaat, toevoegen aan de algemene reserve		**-**

Bedragen x € 1

Toelichting resultaatbestemmingen

Bijdragen bovenwijkse voorzieningen

Voor bovenwijkse voorzieningen hebben we € 251.076 in rekening gebracht en € 16.014 besteed aan sloopsubsidies. Het saldo voegen we in overeenstemming met de verslaggevingsregels toe aan de hiervoor gevormde bestemmingsreserve.

Resultaat Sociaal domein

Over 2020 sluiten we het Sociaal domein af met een tekort van € 1.380.105 tegen een verwacht tekort van € 1.622.438. Dit resultaat brengen we ten laste van de bestemmingsreserve Sociaal domein.

Corona compensatie rijk en provincie

De gelden die wij ontvingen van provincie en rijk om de kosten van corona te op te vangen worden voor dit doel doorgeschoven naar 2021 omdat we ze nog niet besteed hebben.

Beschermd wonen

Met de verschuiving van de nieuwe inkoop naar het voorliggend veld is er een investering nodig in de lokale sociale infrastructuur. In samenwerking met de welzijns- en andere maatschappelijke organisaties richten we in de kernen een mogelijkheid in voor maatschappelijke opvang en dagbesteding, die raakt aan de groep die onder beschermd wonen valt.

Invoering wet inburgering en matschappelijke begeleiding statushouders

Via de algemene uitkering (meicirculaire 2020) kregen we structurele middelen beschikbaar voor de invoering van de Wet inburgering per 1 juli 2021 en incidentele middelen voor de maatschappelijke begeleiding van statushouders. Deze voor 2020 ontvangen gelden, respectievelijk € 72.090 en € 49.770 worden ingezet voor toekomstige kosten van de nieuwe wet.

Uitvoeringskosten Tozo

Er moeten extra administratieve werkzaamheden in het kader van Tozo-regeling uitgevoerd worden. We schatten dit in op 1,5 fte.

Armoedebestrijding jeugd

Op 7 november 2019 nam de gemeenteraad een motie en een amendement aan betreffende de inzet van de Klijnsmagelden. Deze gelden zijn hiermee specifiek gelabeld voor bestrijding van

armoede onder kinderen; het geld mag alleen direct ten goede komen van een kind in armoede. HIervoor is een bestedingsplan opgesteld.

Aanpak dak- en thuisloosheid
Voor dit doel zijn in de septembercirculaire 2020 middelen beschikbaar gesteld via de algemene uitkering. De middelen zijn gelabeld en worden in 2021 besteed. Het project hiervoor wordt regionaal opgepakt.

Onderhoud bomen
Door wijziging van projectmedewerkers, stagnering als gevolg van corona (afstemming met belangenorganisaties) en bezwaren heeft de voorbereiding en uitvoering van het herstelplan bomen vertraging opgelopen. Aanbesteding heeft in juli 2020 plaatsgevonden, maar de eerste opdracht kon pas eind 2020 gegeven worden. Uitvoering vindt in voor- en najaar 2021 plaats.

Implementatie omgevingswet
Corona, de extra druk op de organisatie en het jaar uitstel van de wet maakte dat we planningen hebben aangepast in verschillende opdrachten. We zijn conservatief geweest met de uitgaven, omdat er nog veel werk voor ons ligt. Het resterende budget van 2020 wordt in 2021 ingezet. Het totale budget voor de omgevingswet verandert dus niet.

Voorbereiding VO Vorden
We hebben minder kosten gemaakt dan begroot doordat er vertraging is ontstaan in de besluitvorming o.a. door de coronamaatregelen. Voorbereidende activiteiten schuiven door naar 2021 met de bijbehorende kosten. Het gaat dan om: opstellen ruimtelijke uitgangspunten, opstellen stedenbouwkundig advies, taxatie- en verwervingskosten, advieskosten en mogelijk kosten voor projectleiding.

Verkeersaanpassingen Hummeloseweg
Samen met de provincie zijn we een proces begonnen om zowel de Hummeloseweg als de Dorpsstraat aan te pakken. Ons doel is de wegen verkeersluw te maken en daarmee de verkeersveiligheid en de leefbaarheid te verhogen. Wanneer uit dit proces blijkt dat er aanpassingen aan de Hummeloseweg gedaan moeten worden gebruiken we hiervoor dit budget. De verwachting is dat in 2021 een besluit genomen wordt over de mogelijke maatregelen .

Revitaliseren bedrijventerreinen
Onderzoeken lopen nog door in 2021 (bodem, flora- en fauna en asbestsanering inventariserend en destructief). Daarnaast verwachten we in 2021 nog kosten voor de afronding van het project en kosten uit quick scans herstructurering voor ’t Werkveld en Steenderen.

Subsidies afkoppelen verharding
In het Watertakenplan wordt ingezet op het afkoppelen van verharding en is de 'Subsidieregeling afkoppelen hemelwater gemeente Bronckhorst' ingesteld. Voor een bedrag van € 64.000 zijn in 2020 voorlopige toekenningen en aanvragen gedaan.

Beleidsvisie toerisme
In juni 2020 heeft uw raad besloten om eenmalig € 50.000 beschikbaar te stellen voor het nieuwe Recreatie &Toerisme beleid. We hebben dit nieuwe beleid vastgesteld. Nu wordt voorgesteld om extra middelen beschikbaar te houden voor de verdere uitwerking.

Voorbereiding uitvoeringsplan Bloemenbuurt Zelhem
Voorbereidingen voor uitvoeringsplan voor de Bloemenbuurt in Zelhem zijn gestart maar hebben vertraging opgelopen. In 2021 vervolgen we dit met inwonersparticipatie, een definitief ontwerp, de besteksfase en een aanbestedingsprocedure.

Vitale kernen
De voorbereidingen op de ontwikkelingen in diverse kernen hebben meer tijd gekost dan gepland. We willen een bedrag van € 345.000 bestemmen voor:
- een bijdrage van € 170.000 voor aanpassing de Strip (openbare ruimte centrum) te Hengelo,
- een bijdrage van € 100.000 voor Oltmanstraat te Steenderen (als onderdeel van de totale investering van € 1,3 miljoen) en
- een bijdrage entree Kulturhus Vorden voor maximaal € 75.000

Klimaat
We willen eenmalige middelen vanuit het rijk van oorspronkelijk € 200.000 overhevelen. We geven hiermee uitvoering aan een eerder collegebesluit rond warmtevisie voor programmaregisseur en procesbegeleider wijkaanpakken.

Vitaal buitengebied; erf-coaches
In de Regiodeal voor de Achterhoek is het programma Vitaal Buitengebied opgenomen, waarin doelstellingen staan om te komen tot een toekomstgericht erf. Het programma richt zich op het in gesprek komen met de bewoners van de erven in het buitengebied. Om in gesprek te komen wordt gebruik gemaakt van de inzet van erf-coaches.

Regeling reductie energieverbruik
Als gevolg van corona en de daaruit volgende coronamaatregelen zoals sluiting van winkels verwachten we dat in 2021 nog een groot deel van de inwoners gebruik gaat maken van de energiebesparende maatregelen (energieboxen). Hiervoor willen we de middelen blijven inzetten.

Rekenkamer
De kosten voor onderzoeken in 2020 zijn gunstig uitgevallen. Het resterende budget willen we overhevelen naar 2021. Hierdoor wordt het mogelijk om naast het onderzoek naar digitale veiligheid een extra onderzoek te starten naar de ontwikkeling van een dashboard of knoppenmodel binnen het sociaal domein.

Ontwikkeling Datagestuurd werken
Door corona is het realiseren en inrichten Datalab Go en Bronckhorst verder ontwikkelen in Datagestuurd werken vertraagd. In 2021 gaan we het Datalab GO realiseren. Bronckhorst is gastheer daarvoor. Daarvoor hebben we facilteiten nodig. Hierin leggen we verbinding met het omgevingslab en hybride/digitaal werken. We willen een ruimte inrichten die geschikt is voor een experimentele en digitale werkomgeving waarin hybride werken, werken met data, participatie en creatieve sessie mogelijk is met interne en externe partijen.

Incidentele dekking tekort
Het rekeningoverschot op het jaar 2020, na overige bestemmingen, willen we volledig inzetten voor het sluitend maken van de begroting 2021, het creëren van een buffer voor eventuele tegenvallers en fasering van lange termijnmaatregelen.

Burgemeester en wethouders van Bronckhorst

Leeswijzer

Over de Jaarstukken 2020
Onze jaarstukken maken wij zo kort, helder en overzichtelijk mogelijk. We rapporteren op basis van onze ambitie uit de Programmabegroting 2020-2023. De jaarstukken bestaan uit:
- hoofdstuk 1: de inleiding, de leeswijzer van de jaarstukken en corona in Bronckhorst
- hoofdstuk 2: het jaarverslag (de programmaverantwoording en de bedrijfsvoeringsparagrafen)
- hoofdstuk 3: de jaarrekening
- hoofdstuk 4: de bijlagen

Het jaarverslag
In het jaarverslag leggen we verantwoording af over het gevoerde beleid in 2020. Het jaarverslag bestaat uit de *programmaverantwoording* en de *paragrafen*.

Programmaverantwoording (hoofdstuk 2.1)
In de programmaverantwoording benoemen we de belangrijkste opgaven die bijdroegen aan het bereiken van onze maatschappelijke doelen. We benoemen ook indicatoren die het mogelijk maken om een maatschappelijk effect toe te lichten en om te vergelijken met andere gemeenten. De landelijk vastgestelde indicatoren zijn we verplicht op te nemen in onze programma's. Financiële gegevens zijn genoemd aan het einde van een programma onder ‘Wat heeft het gekost’. De inzet van middelen ziet u daar ook terug: welke investeringen deden we en hoe zijn de reserves ingezet. Ook ziet u per taakveld de verschillen tussen de ramingen, na wijziging en de uiteindelijke realisatie. In de taakveldenrekening worden de verschillen per taakveld toegelicht.

Paragrafen (hoofdstuk 2.2)
In de acht paragrafen leest u de aspecten die voor alle beleidsvelden belangrijk zijn. Het geeft de raadsleden inzicht n de financiële positie van de gemeente, de beheersmatige aspecten en de risico’s.

De jaarrekening
De jaarrekening geeft gedetailleerd inzicht in de financiële situatie van onze gemeente, op basis waarvan de accountant de controle uitvoert. De jaarrekening bestaat uit de *balans*, het *overzicht van baten en lasten per programma* en *toelichtingen.*

Balans (hoofdstuk 3.1)
De balans geeft inzicht in de bezittingen, de schulden en het vermogen van de gemeente aan het begin en het eind van 2020. In hoofdstuk 3.3. worden de balansposten toegelicht.

Overzicht van baten en lasten per programma (hoofdstuk 3.2)
Het overzicht van baten en lasten geeft het resultaat per programma en dat van de gemeente als totaal weer. In hoofdstuk 3.4. worden de baten en lasten verduidelijkt en ziet u onder andere een overzicht van baten en lasten weergegeven op kostensoorten (3.4.5) met daarop een toelichting (3.4.6). Hierdoor ziet u de dwarsdoorsnede van alle typen baten en lasten.

In de bijlagen is de volgende informatie opgenomen
Overzicht baten en lasten per taakveld
Taakvelden zijn wettelijk verplicht en de onder de taakvelden opgenomen activiteiten zijn voor elke gemeente identiek. Hiermee zijn gemeenten op dit niveau vergelijkbaar.

Borg- en garantstellingen
Overzicht van gewaarborgde geldleningen, gegarandeerde geldleningen via het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW) en borgstelling hypothecaire geldleningen verstrekt aan ambtenaren door het Hypotheekfonds voor Overheidspersoneel (HVO).

SiSa overzicht

Gemeenten moeten elk jaar aan de Rijksoverheid melden of en hoe ze het geld hebben besteed. Dit doen we via SiSa (Single information, Single audit). Dit betekent eenmalige informatieverstrekking en eenmalige accountantscontrole. We zijn verplicht deze verantwoording als bijlage in de jaarstukken op te nemen.

Overzicht geldende verordeningen

In vorige P&C documenten stonden alle geldende verordeningen in een bijlage. Om mutaties slechts op 1 plek te hoeven bijhouden kiezen we er vanaf nu voor om u te verwijzen naar de website van de gemeente Bronckhorst. Een actueel overzicht van alle verordeningen vindt u via deze link.

Taakveldenrekening

Naast de jaarstukken 2020 stelden we de taakveldenrekening 2020 op. Hierin geven we een nadere duiding op de cijfers en de verschillen tussen de raming na wijziging en de realisatie over 2020. Het is mogelijk om vanuit de financiële overzichten per programma ('Wat heeft het gekost') en vanuit bijlage 4.1 door te klikken naar de taakveldenrekening.

Controleverklaring

De accountant beoordeelt de jaarstukken en controleert of de baten en lasten rechtmatig tot stand zijn gekomen. De controleverklaring en het opgestelde rapport van bevindingen bieden we afzonderlijk aan de raad aan.

Goed om te weten

- De jaarstukken zijn als pdf-bestand doorklikbaar (de inhoudsopgave en de onderstreepte woorden of zinnen), wat navigeren naar onderliggende stukken en bladeren eenvoudiger maakt. Terug naar waar u was, gaat het snelst met de toetsencombinatie Alt + pijl links. Deze jaarstukken zijn ook online, als website, beschikbaar. Dit geeft veel mogelijkheden voor het doorklikken naar beleidsstukken en websites. De betekenis van afkortingen wordt via een mouse-over getoond (stippellijn onder de afkorting). Het is mogelijk om vanuit de financiële overzichten door te klikken naar de taakveldenrekening waar we de financiële toelichting per taakveld geven.
- In de financiële overzichten bij ‘Wat heeft het gekost?’ staat bij de saldoregel een ‘+’ voor baten of overschotten en een ‘-‘ voor lasten of tekorten.
- In de overige overzichten staat in het onderschrift vermeld wat een ‘+’ of ‘-‘ betekent.
- De cijfers in tabellen, grafieken en opstellingen in deze jaarstukken staan in euro's maal 1.000 en zijn afgerond tot het dichtst bijzijnde duizendtal, tenzij anders vermeld.

1. Corona in Bronckhorst

Inleiding

De impact van corona voor Bronckhorst is enorm geweest; niet alleen op de totale samenleving, maar ook op ons als organisatie. Specifiek gaan we in dit hoofdstuk in op de crisisorganisatie, inzet van de sociale teams, ondersteuning voor maatschappelijke organisaties en ondernemers, en de inzet op het gebied van Toezicht en Handhaving. Ook schetsen we een beeld van de financiële consequenties voor onze gemeente en de ontvangen specifieke middelen van het rijk en provincie.

Algemeen

Impact op de samenleving
De coronapandemie en de noodzakelijke maatregelen hebben 2020 voor een groot deel gedomineerd. Van inwoners (jong en oud(er)), ondernemers, zorg, onderwijs, verenigingen, organisatoren van evenementen en ons als gemeente werd veel gevraagd. De coronapandemie laat ook de kracht zien van onze samenleving. Creatieve oplossingen, nieuwe samenwerkingen en vindingrijkheid ontstonden waar hulp een aandacht nodig was.

Na de eerste golf in het voorjaar en de versoepelingen in de zomer grijpt de pandemie in de tweede helft van 2020 weer sterk om zich heen. Vanaf oktober hebben de maatregelen weer een grote invloed op het dagelijkse leven. Het jaar eindigt in een strenge lockdown. In totaal zijn er in 2020 1.450 geregistreerde besmettingen en 14 inwoners overleden aan de gevolgen van het coronavirus in Bronckhorst.

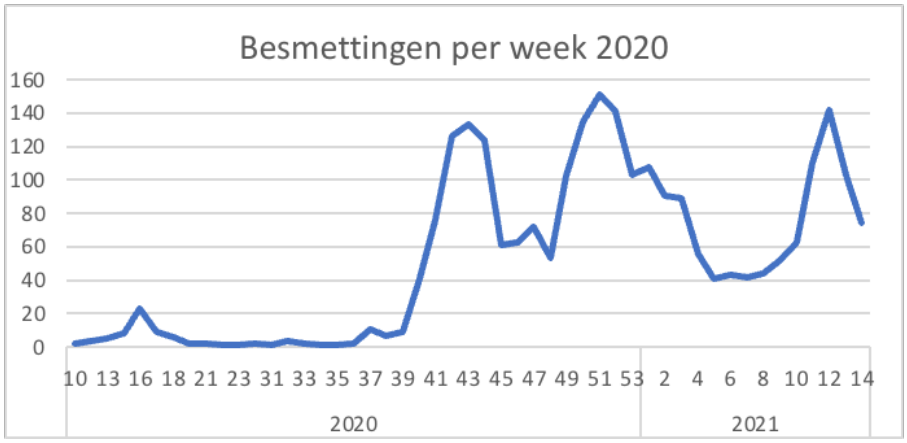

Lange termijn effecten op samenleving nog onduidelijk
Het effect van de pandemie en de bijbehorende maatregelen zien we nu al terug in de samenleving. Onderzoeken landelijk en regionaal en signalen lokaal laten zien dat de eenzaamheid onder jongvolwassenen en alleenstaanden toeneemt. Onderwijsachterstanden ontstaan bij kinderen die behoefte hebben aan structuur en een rustige onderwijsomgeving. Ook zien we dat de complexiteit bij kwetsbare gezinnen toeneemt. Om inzicht te krijgen op de effecten op de (middel) lange termijn maken we gebruik van verschillende dashboards en signalen uit onze samenleving en organisatie. Hieruit halen we informatie voor de thema's: Werk en inkomen, mentale weerbaarheid, onderwijs, gedrag en sociale cohesie. De inzet vanuit Bronckhorst is erop gericht deze effecten -waar mogelijk- zo klein mogelijk te houden. Dit heeft invloed op de inzet en prioriteit van de organisatie en leidt tot keuzes in volgende P&C documenten.

Korte termijn effecten op de gemeente

Crisisorganisatie
Om de pandemie direct te bestrijden werkten we vanaf half maart direct binnen een GRIP 4-status samen. Dit is de op één na hoogste GRIP-structuur. Het Regionaal Beleidsteam (RBT) van de VNOG nam de besluiten en stelde de noodverordeningen vast. Het gemeentelijk crisisteam coördineerde deze opdrachten op gemeentelijk niveau. In het geval van de coronapandemie bestaat het gemeentelijke crisisteam: het Gemeentelijke Beleidsteam (GBT), Team Bevolkingszorg (TBZ) en het Bedrijfscontinuïteitsmanagement (BCM).

Een crisisstructuur volgens GRIP indeling wordt meestal ingericht voor een korte periode, denk aan een grote brand of ontruiming. Op gemeentelijk niveau wordt deze bemenst door eigen bestuurders en medewerkers die daarvoor hun reguliere werk gedeeltelijk of helemaal aan de kant schuiven. In de basis bevat de crisisorganisatie de disciplines: Openbare orde en veiligheid, Volksgezondheid en Communicatie. In het geval van de coronapandemie is de crisisstructuur sinds maart 2020 in werking.

Vanaf 1 december is de Covid-wet van kracht in combinatie met ministeriële regelingen. De wet geeft de bevoegdheid aan de burgemeester om te kunnen optreden (handhavingsbevoegdheid). Waar eerder de veiligheidsregio de besluiten nam en de gemeenten deze uitvoerden, ligt deze verantwoordelijkheid nu bij de gemeenten. We streven nog steeds naar goede afstemming binnen de veiligheidsregio en specifiek binnen de regio Achterhoek voor zoveel mogelijk eenduidige uitvoering van de wet. De gemeentelijke crisisorganisatie voert de Covid-wet binnen Bronckhorst uit.

Inzet van de ambtelijke organisatie

Naast de medewerkers en bestuurders die rechtstreeks betrokken zijn in de crisisorganisatie, vraagt de coronapandemie inzet van de gehele organisatie. De effecten en onzekerheden van de coronapandemie werden net als bij onze inwoners ook gevoeld bij onze medewerkers. Aanpassingen in de privé-werk balans, extra taken, oplopende werkdruk en zorgen over gezondheid hebben invloed op de inzetbaarheid. Direct vanaf het begin werkt het grootste deel van de organisatie digitaal en vanuit huis. Dit met uitzondering van het beheer van de buitenruimte en een kernbezetting op het gemeentehuis. Door het jaar heen zijn hierin verschillende ontwikkelingen geweest. Van strikte kernbezetting tijdens de eerste golf naar meer ruimte voor werken op kantoor tijdens de zomermaanden. Waar mogelijk werd ruimte geboden aan de persoonlijke situatie van medewerkers. Vanaf het moment dat de besmettingen opliepen, werd er weer gewerkt met een kernbezetting. De ondersteuning en informatie aan inwoners, ondernemers en verenigingen kreeg de hoogste prioriteit. Taken als het uitvoeren van verschillende regelingen, het beantwoorden van vragen over de maatregelen en het ondersteunen van het onderwijs bij noodopvang werden opgepakt. Dit zorgde voor een verschuiving in de prioritering van de organisatie. De prioriteit ligt bij taken die:

- nodig zijn voor het waarborgen van de veiligheid van inwoners;
- fundamenteel bijdragen aan de gezondheid en het welbevinden van de (kwetsbare) inwoners van Bronckhorst;
- behoren tot de gemeentelijke (wettelijke) kerntaken;
- wezenlijk kunnen bijdragen aan het voorkomen of verhelpen van de gevolgen van de coronacrisis;
- binnen de huidige situatie (digitaal werken, 1,5 meter) goed uitgevoerd zijn.

Inzet sociale teams
Onze belangrijkste taak als gemeente is de veiligheid van onze inwoners en de zorg voor kwetsbaren staat daarin voorop. De vijf fysieke locaties van de sociale teams moesten direct

sluiten. Maar de ondersteuning is opgepakt met zo min mogelijk fysiek contact. Na de zomer werd merkbaar dat in specifieke situaties fysieke betrokkenheid van consulenten gewenst was. Hieraan is ruimte geboden waarbij het waarborgen van de veiligheid van inwoners en medewerkers voorop stond. De sociale teams hebben zich vanaf het begin actief ingezet om het contact met onze kwetsbare inwoners te behouden en ze te ondersteunen in deze vreemde tijd. Kwetsbare gezinnen die door de sluiting van het onderwijs geraakt werden, werd ondersteuning geboden. Samen met scholen werd de noodopvang georganiseerd en begeleide we kinderen naar de opvang waar thuisonderwijs niet wenselijk is. Aandacht werd gegeven aan inwoners die geraakt werden door de sluiting van dagbesteding of door het wegvallen van fysieke begeleiding. In samenwerking met een scala van initiatieven in de regio en in Bronckhorst boden we ondersteuning in deze sociale crisis. Zeker in de tweede helft van het jaar werd specifiek ingegaan op het onderdeel eenzaamheid en de psychische gezondheid van inwoners algemeen en specifiek die van de jongeren. Het perspectief werd gemist door de tweede golf en het uitblijven van mogelijkheden om elkaar fysiek te ontmoeten. De combinatiefunctionarissen samen met de jongerenwerker vervulden hierin de verbindende schakel tussen de jongeren, scholen, (sport)verenigingen en de gemeente en organiseerde en ondersteunden in digitale ontmoeting. De succesvolle escaperoom tijdens de kerstvakantie was hier een mooi voorbeeld van. 400 jongeren deden hieraan mee in 140 teams.

Ondersteuning maatschappelijke organisaties
Maatschappelijke organisaties als sportverengingen, dorpshuizen, zwembaden en galeries werden direct door de coronamaatregelen getroffen. Accommodaties moesten worden gesloten en trainingen en bijeenkomsten konden niet meer doorgaan. De combinatiefunctionarissen staan vanaf het begin deze organisaties te woord voor vragen en verbinden van ideeën over digitale mogelijkheden. De huurverplichtingen voor gebruikers van gemeentelijke accommodaties werd voor drie maanden kwijtgescholden. Voor de organisaties met een eigen accommodatie waren de financiële gevolgen direct voelbaar. De financiële compensatie vanuit het rijk en de provincie is ingezet voor ondersteuning van organisaties in acute problemen. Organisaties konden een aanvraag doen voor een compensatie van gederfde inkomsten. Het financiële beeld hiervan voor onze organisatie schetsen wij verderop in het hoofdstuk. We verwezen organisaties ook naar de mogelijkheid om aanvullende rijkscompensatiemiddelen aan te vragen, zoals TASO en TVS.

Ondersteuning ondernemers en ZZP'ers
Het coronavirus en de maatregelen om verspreiding te voorkomen raakte veel Bronckhorster ondernemers. Accountmanagers Economie ondersteunden hen waar mogelijk door vragen te beantwoorden en door te verwijzen naar of te wijzen op financiële regelingen. Specifieke sectoren als de horeca, contactberoepen, niet-essentiële winkels werden extra hard getroffen omdat ze dicht moesten. Deze ondernemers konden financiële ondersteuning aanvragen. De Tozo-regeling loopt via onze gemeente. Vanwege de lange duur van de coronapandemie zijn er in 2020 drie Tozo-regelingen geweest. Het ROZ voert de Tozo voor Bronckhorst uit. In totaal hebben 684 ondernemers gebruikt gemaakt van de Tozo-regelingen voor levensonderhoud en/of van de Tozo-regelingen krediet. De financiële consequenties van Tozo worden verderop in dit hoofdstuk inzichtelijk gemaakt.

	Aantal
Tozo 1 LO	674
Tozo 1 krediet	64
Tozo 2 LO	151
Tozo 2 krediet	12
Tozo 3 LO	147
Tozo 3 krediet	3

Voor de zorgaanbieders gold dat zij tijdens de eerste lockdown extra of andere kosten maakten, terwijl verschillende vormen van zorg niet door konden gaan. Omwille van de continuïteit van de zorg werd in de periode van maart tot en met juli financiële zekerheid geboden aan de zorgaanbieders. Voor die periode hebben 47 zorgaanbieders een continuïteitsbijdrage ontvangen van ons als gemeente. De financiële consequenties hiervan brengen wij hieronder in beeld.

Toezicht en Handhaving
Met de uitbraak van het coronavirus en de regionale crisisopschaling naar GRIP 4 werd de inzet van toezicht en handhaving drastisch gewijzigd. Onaangekondigde huisbezoeken gingen alleen in hele specifieke gevallen door. De prioritering, zoals in het jaarprogramma was vastgelegd, werd herzien. De noodverordening was vanaf 16 maart van kracht. Alle lopende projecten verdwenen naar de achtergrond. Het handhaven van de noodverordening kreeg de hoogste prioriteit. De toezichthouders (ook van bouw) werden ingezet om alle kernen van de gemeente te controleren, maar vooral om zich zichtbaar en bereikbaar op te stellen voor inwoners en ondernemers. Ook in deze periode wordt het sociaal handhaven voortgezet. Er werd proactief contact gezocht met ondernemers en inwoners. Het team dacht mee over wat er wel kon in plaats van te focussen op wat er allemaal niet meer kon. Dit werd zeer gewaardeerd door ondernemers en inwoners. De periodieke wijzigingen van de noodverordening vroeg om snelle aanpassing en continue afstemming in de samenleving. Tot aan de tweede gedeeltelijke lockdown zijn er slechts enkele waarschuwingen uitgedeeld. Vanaf oktober werd er strenger gecontroleerd en minder waarschuwingen gegeven. Ditmaal werd er voornamelijk aandacht besteedt aan de kernen, supermarkten, hangjeugd, samenscholingen en tijdens de herfstvakantie specifiek de campings. Uiteindelijk is er een last onder dwangsom opgelegd bij een horecagelegenheid. Zij hielden zich niet aan het verbod om alcohol te schenken na 20.00 uur. De inzet van toezicht en handhaving tijdens oud en nieuw samen met de politie verliep soepel. Dit mede door de meldingsplicht voor het afsteken van carbid.

Visie op genomen en te nemen maatregelen en activiteiten

In Bronckhorst zijn de maatregelen via de landelijke lijn goed opgevolgd. Vanaf de eerste berichten zijn we pro actief geweest in de communicatie en ondersteuning van onze inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties. Nieuwe en aangepaste maatregelen werden direct verwerkt en gecommuniceerd. Gestructureerd werden vragen beantwoordt en meegedacht in oplossingen. We hielden actief contact met organisaties die direct bij de pandemie betrokken waren zoals verzorgingshuizen, huisartsen, scholen, sportverenigingen en dorpsbelangenorganisaties. Hiermee konden we een goed beeld krijgen wat we vanuit onze dienstverlening konden bieden om de samenleving te ondersteunen en de informatiebehoefte te achterhalen.

Verwachte lange termijn effecten op de gemeente

Effecten worden zichtbaar, maar nog te vroeg voor conclusies
De coronapandemie heeft een direct effect op de korte termijn. Maatregelen, ondersteuning van ondernemers die getroffen worden, evenementen die niet door kunnen gaan en kwetsbare inwoners die te maken hebben met eenzaamheid en psychische klachten. Hoe langer deze pandemie duurt hoe groter ook de effecten zijn voor de (middel)lange termijn. We volgen en onderzoeken de ontwikkelingen in de samenleving en in onze organisatie. De “Stuurgroep Lange Termijn” is hiervoor ingericht. Op basis van het uitvoeringsprogramma “samen goed goan” zetten we in om de onderlinge verbinding, betrokkenheid en energie in de samenleving te behouden. Via lokale en regionale monitors ontvangen we informatie over de effecten van de pandemie op verschillende onderdelen. De focus ligt op dit moment nog grotendeels op het bestrijden van de pandemie en de effecten op de korte termijn. Met ons risicomanagement brengen we in beeld met welke (financiële) onzekerheden wij rekening houden op de (middel)lange termijn. Daarnaast

werken we aan het in beeld krijgen van de effecten voor de (middel)lange termijn waarover nog veel onduidelijkheid bestaat. In de begroting 2022 kunnen we hier mogelijk meer inzicht in geven.

Totaal van de financiële effecten

Gedurende het jaar hebben we u al meegenomen in de verschillende financiële consequenties die corona heeft voor onze gemeente. Enerzijds hebben wij meer en andere uitgaven moeten doen, anderzijds missen wij bepaalde inkomsten. Vanaf het begin van de crisis heeft het rijk toegezegd deze kosten en gederfde inkomsten te compenseren. Gedurende het jaar hebben wij hier, veelal via de circulaires, informatie over ontvangen. De verdeling van het compensatiepakket vindt plaats via het gemeentefonds, waarbij zoveel mogelijk gebruik is gemaakt van de bestaande verdeelsleutels. Declaraties die instellingen kunnen indienen bij het Tijdelijk Steunfonds voor Lokale Informatievoorziening of andere regelingen vallen hier niet onder. De inkomensvoorziening en uitvoeringskosten van de tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandige ondernemers (Tozo) vallen hier ook niet onder, daar is een specifieke uitkering voor. Datzelfde geldt voor de beschikbaarheidsvergoeding voor het openbaar vervoer. We gaan kort in op de financiële consequenties van Tozo aangezien deze voorziening via onze gemeente loopt.

Samenvatting
Hieronder leest u dat we nog niet alle ontvangen middelen besteed hebben. Wij zien dat voor enkele onderdelen waar we geld ontvingen de toename van problematiek beperkt was of nog moet blijken. Als voorbeeld noemen we de schuldhulpverlening, waar we rekening houden met een toename, maar deze in 2020 nog uitbleef. Het uitgangspunt is en blijft dat de middelen vanwege corona ook besteed worden aan effecten van/kosten vanwege corona. We zien daarbij een verschil tussen acute zorg die nodig was, zoals de meerkosten in de zorg, en de effecten op de langere termijn, zoals toename schuldhulpverlening. Gezien de mogelijke consequenties van de crisis in de toekomst, zoals ook beschreven in ons risicomanagement, verwachten we deze middelen zeker nodig te hebben voor de samenleving. Wat de consequenties exact gaan inhouden is nog onduidelijk. Zoals eerder aangegeven volgen we de effecten scherp en handelen wanneer deze zich openbaren.

Tozo
Zoals hierboven al aangegeven hebben wij via de Tozo ondernemers binnen onze gemeente kunnen ondersteunen. In het afgelopen jaar is er sprake geweest van Tozo 1, Tozo 2 en Tozo 3. De ontvangen voorschotbijdrage van het rijk was hoger dan het bedrag dat benodigd was voor de aanvragen. Het verschil betalen wij aan het rijk terug. In onderstaande tabel gaan we uit van de benodigde bijdrage voor Tozo.

Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandige ondernemers (geen onderdeelcompensatiepakket medeoverheden)	Bijdrage rijk	Uitgaven Bronckhorst
Bijdrage Tozo vanuit het rijk	5.019.960	
Tozo (1, 2 en 3) – levensonderhoud		3.885.316
Tozo (1, 2 en 3) – kapitaalverstrekking		634.044
Tozo uitvoeringskosten		500.600
Totaal	**5.019.960**	**5.019.960**

Bedragen x € 1

Compensatiepakket vanuit het rijk
In de tweede tussenrapportage van 2020 hebben wij u meegenomen in het beeld van het compensatiepakket wat wij ontvingen van het rijk. Na de brief in juni hebben wij ook in de september- en decembercirculaire informatie ontvangen over compensatie. De decembercirculaire wordt technisch verwerkt met de eerste tussenrapportage van 2021, maar in dit hoofdstuk geven we u al een beeld van de compensatiemaatregelen.

In de tweede tussenrapportage hebben wij voorgesteld de middelen vanuit het rijk in te zetten voor de kosten die gemaakt zijn voor corona. We willen de middelen zo goed als mogelijk aanwenden waar de kosten ook gemaakt worden, zonder deze te oormerken. Daarbij betrekken we de kosten en besparingen die wij binnen de gemeente Bronckhorst hebben ervaren m.b.t. corona, zoals ook bedrijfsvoerings-kosten. We houden rekening met het onderscheid dat wij hanteren binnen de gemeente Bronckhorst tussen sociaal domein en de overige domeinen.

Een groot gedeelte van onze organisatie heeft andere of aanvullende taken moeten oppakken. Waar dit geleid heeft tot extra inhuur of directe kosten is dit in een beeld gebracht als corona-gerelateerde kosten. Voor het grootste gedeelte geldt dat binnen de huidige formatie ‘coronataken’ zijn opgepakt waarbij dit niet financieel is vertaald in ‘coronakosten’. De inzet die nodig was in de crisis betekende veelal dat andere werkzaamheden niet of minder uitgevoerd konden worden. Hierdoor zijn niet alle doelen en resultaten over 2020, die wij vooraf voor ogen hadden, gerealiseerd. Inhoudelijk leest u hierover in de verschillende programma’s.

Compensatie sociaal domein
Het rijk heeft, in afstemming met de VNG, een zeer dringend beroep op gemeenten gedaan om zorgaanbieders financieel zekerheid en ruimte te bieden van 1 maart 2020 tot 1 juli 2020. Wij betaalden € 479.632 aan zorgaanbieders zonder dat hier een prestatie tegenover stond. In feite zijn deze kosten in de reguliere begroting begroot en worden deze niet apart gecompenseerd.

WMO en jeugd
Voor het sociaal domein hebben wij verschillende bedragen ter compensatie ontvangen. In onderstaande tabel geven we de direct gerelateerde uitgaven aan. Onderdelen 1, 2 en 3 in de tabel zijn allen gericht op inhaalzorg en meerkosten in het sociaal domein. Waar sprake is van inhaalzorg (extra kosten door uitstel van noodzakelijke zorg) zijn de kosten niet inzichtelijk te maken. Het is veelal niet duidelijk of zorg is ontstaan door uitstel van noodzakelijke zorg door corona. Om die reden is er ook geen bedrag aan te koppelen. Het bedrag in de derde kolom betreft de meerkosten waarvoor wij facturen hebben ontvangen. Ook de kosten die gemaakt zijn om inwoners in quarantaine te ondersteunen, zijn niet specifiek te onderscheiden van andere kosten door zorgaanbieders.

Compensatiepakket sociaal domein 2020	Bijdrage rijk	Uitgaven Bronckhorst	Nog beschikbaar
WMO en Jeugd			
1. Inhaalzorg en meerkosten Jeugdwet	47.384	4.336	43.048
2. Inhaalzorg en meerkosten WMO	27.882	3.725	24.157
3. Continuïteit van zorg	47.808		47.808
4. Compensatie eigen bijdrage WMO	50.278	54.000	-3.722
5. Compensatie quarantainekosten	5.053		5.053

Bedragen x € 1

Bij onderdeel 4 zijn wij als gemeente gecompenseerd voor de gederfde inkomsten omdat is besloten de inning van de eigen bijdrage voor de Wmo voor een periode te stoppen. In die periode kon een substantieel deel van de zorg en ondersteuning niet (volledig) geleverd worden.

Omdat gemeente een rol kunnen vervullen bij het ondersteunen van mensen die in quarantaine moeten en die hun problemen niet zelf of met hun netwerk kunnen oplossen, krijgen wij vanuit het rijk compensatie (5). De kosten voor inwoners in quarantaine zijn, evenals de inhaalzorg, niet specifiek te onderscheiden van andere kosten door zorgaanbieders. Om die reden zijn er geen kosten opgenomen.

Participatie, re-integratie en schuldhulpverlening
Om eventuele tekorten in de exploitatie van Sociale Werkbedrijven te financieren die geheel of gedeeltelijk gesloten waren tijdens de lockdown, ontvingen we compensatie. In praktijk hebben de WSW-ers veelal door kunnen werken, waardoor de uitgaven niet gelijk waren aan de compensatie.

Compensatiepakket sociaal domein 2020	Bijdrage rijk	Uitgaven Bronckhorst	Nog beschikbaar
Participatie en schuldhulp			
1. Participatie (WSW)	320.120	138.780	181.340
2. Aanvullende pakket re-integratiekosten	8.006		8.006
3. Bijzondere bijstand	5.911		5.911
4. Gemeentelijk schuldenbeleid	17.405		17.405

Bedragen x € 1

Om de reguliere dienstverlening voor de re-integratie van bijstandgerechtigden op peil te houden en om inwoners te ondersteunen in de bijzondere bijstand gezien de voorziene toename, hebben wij middelen ontvangen (7 en 8). Ook wordt een toename voorzien in de schuldenproblematiek. In de decembercirculaire werd duidelijk dat we voor deze onderwerpen compensatie ontvangen. De voorziene toenamen zoals hier genoemd, hebben zich nog niet voltrokken; de middelen zijn nog niet ingezet.

Overige 'coronakosten' sociaal domein
Naast de kosten die gemaakt zijn op de onderwerpen waarvoor wij compensatie hebben ontvangen, hebben wij ook andere kosten gemaakt in het sociaal domein vanwege corona. Zo hebben wij bijvoorbeeld extra personeel moeten inzetten op de financiële administratie en zijn de sociale teams voorzien van mondkapjes. Lopende het jaar was de verwachting dat we zouden besparen op het doelgroepenvervoer. Echter, ook het doelgroepenvervoer kwam in aanmerking voor compensatie (continuïteitsbijdrage) vanwege corona waardoor de uitgaven hoger werden dan in de tussenrapportage ingeschat.

Verschil Compensatiepakket sociaal domein en uitgaven Bronckhorst	Nog beschikbaar	Totaal
1. Inhaalzorg en meerkosten Jeugdwet	43.048	
2. Inhaalzorg en meerkosten WMO	24.157	
3. Continuïteit van zorg	47.808	
4. Compensatie eigen bijdrage WMO	-3.722	
5. Compensatie quarantainekosten	5.053	
Totaal		**116.344**
Extra kosten sociaal domein gemeente Bronckhorst i.v.m. corona	**Kosten**	**Totaal**
Extra kosten bedrijfsvoering sociaal domein (o.a. mondkapjes en inzet administratie)	34.720	
Besparing doelgroepen vervoer - compensatie doelgroepen vervoer	-	
Toevoegen aan bestemmingsreserve sociaal domein		**88.787**
6. Participatie (WSW)	181.340	
7. Aanvullende pakket re-integratiekosten	8.006	
8. Bijzondere bijstand	5.911	
9. Gemeentelijk schuldenbeleid	17.405	
Reserveren voor 'coronakosten' sociaal domein 2021		**212.662**

Bedragen x € 1

In de tweede tussenrapportage stelden wij voor om het gedeelte van het compensatiepakket dat niet besteed is mee te nemen in het resultaat op sociaal domein. Dit achten wij nog steeds

passend voor het onderdeel van het sociaal domein waar extra kosten zijn gemaakt, maar waarbij kosten zoals inhaalzorg en quarantainekosten niet zijn te onderscheiden van reguliere kosten. Op die manier wordt de compensatie gebruikt voor de extra gemaakt kosten in het sociaal domein.

De crisis duurt echter langer dan wij hadden voorzien. Voor de onderwerpen van participatie, re-integratie en schuldhulpverlening zijn de uitgaven nog beperkt geweest. We willen de middelen inzetten waarvoor ze bedoeld zijn: kosten die gemaakt worden vanwege de coronacrisis. Om die reden stellen wij voor om het resultaat te bestemmen en voor coronagerelateerde kosten in het sociaal domein te gebruiken in 2021.

Compensatie overige domeinen
Naast het sociaal domein zijn we gecompenseerd voor verschillende onderdelen in de coronacrisis.

School en opvang
We hebben compensatie ontvangen om de eigen bijdrage van ouders/verzorgers te vergoeden voor de periode waarin zij doorbetaald hebben voor het gemeentelijk aanbod rondom kinderopvang (10). Daarnaast zijn we gecompenseerd voor het coördineren van de noodopvang voor kinderen van wie één of beide ouders werken in een cruciaal beroep of vitale sector, in overleg met kinderopvangorganisaties en scholen.

Compensatiepakket overige domeinen 2020	Bijdrage rijk	Uitgaven Bronckhorst	Nog beschikbaar
School en opvang			
1. Voorschoolse voorziening peuters	18.789	3.732	15.057
2. Noodopvang kinderen van ouders met een cruciaal beroep	42.302	5.013	37.289

Bedragen x € 1

Om verveling bij jeugd in coronatijd tegen te gaan ontvangen wij in 2021 een bedrag om in te zetten op activiteiten voor de doelgroep.

Lokale voorzieningen en organisaties
Voor de ondersteuning van dorps- en buurthuizen, lokale culturele voorzieningen en lokale vrijwilligersorganisaties ontvingen wij diverse bedragen (12, 13 en 14) vanuit het rijk. Voor de ondersteuning van cultuur en sport konden organisaties een aanvraag bij ons indienen om in aanmerking te komen voor financiële ondersteuning. Ook de provinciale subsidie zetten wij hiervoor in (zie tabel). Een gedeelte van de uitgaven moet nog plaatsvinden in 2021. Via een resultaatbestemming nemen we de middelen uit 2020 mee naar 2021, zodat we ook dan organisaties kunnen ondersteunen. Om een vergelijking te maken worden de al bestede en gepland te bestede middelen hieronder weergegeven als uitgaven. Aanvullend hebben we voor de ondersteuning van lokale culturele voorzieningen in 2021 € 125.000 ontvangen.

Compensatiepakket overige domeinen 2020	Bijdrage rijk	Uitgaven Bronckhorst	Nog beschikbaar
Lokale voorzieningen en organisaties			
1. Buurt- en dorpshuizen	22.464		
2. Lokale culturele voorzieningen	191.202	227.287	-
3. Vrijwilligersorganisatie jeugd	13.621		

Provinciale subsidie (culturele en maatschappelijke) voorzieningen	Bijdrage provincie	Uitgaven Bronckhorst	Nog beschikbaar
Subsidie Provincie Gelderland	101.897		
Buurt- en dorpshuizen		15.000	
Toekomstbestendige verenigingen		48.897	-

Compensatiepakket overige domeinen 2020	Bijdrage rijk	Uitgaven Bronckhorst	Nog beschikbaar
Zwembaden		17.000	
Kunstgemaal, SCC de Brink en Kulturhus Vorden		15.000	
Sporthallen		6.000	
Totaal beeld ondersteuning lokale culturele en maatschappelijke voorzieningen	**Bijdrage rijk en provincie**	**Uitgaven Bronckhorst**	**Nog beschikbaar**
Totaal	**329.184**	**329.184**	**-**

Bedragen x € 1

Naast bovenstaande compensatie vroegen wij een tegemoetkoming aan voor verhuurders van sportaccommodaties vanuit het rijk (Tegemoetkoming Verhuurders Sportaccommodaties COVID-19 (TVS)). Dit bedrag compenseert het kwijtschelden van de huur van de binnensportaccommodaties in de periode 1 maart tot 1 juni 2020.

Tegemoetkoming Verhuurders Sportaccommodaties COVID-19	Bijdrage rijk	Uitgaven Bronckhorst	Nog beschikbaar
TVS	84.850	84.850	-

Bedragen x € 1

Bij de vaststelling van de subsidies over 2020 houden we rekening met de impact van de crisis op de gesubsidieerde organisaties. Wij realiseren ons dat, ondanks dat de activiteiten wellicht niet of niet geheel hebben plaatsgevonden, de organisaties wel kosten hebben gemaakt. Bij het vaststellen van de subsidie gaan we uit van alleen de gemaakte kosten bij de eindverantwoording. Verder kijken we vanuit redelijkheid en billijkheid (en maatwerk) naar de hoogte van het vast te stellen subsidiebedrag en de prestatieafspraken. De lijn van redelijkheid en billijkheid is ook de lijn die door de VNG geadviseerd wordt en die ook inmiddels door een aantal andere gemeenten gehanteerd wordt. Uitgangspunt is dat de verstrekte subsidie de maximale bijdrage is. Deze uitgaven zijn in de reguliere begroting begroot.

Diverse onderwerpen
Voor de extra kosten die gemaakt zijn voor toezicht en handhaving en verwacht worden voor de Tweede Kamerverkiezingen, hebben wij compensatie ontvangen (15 en 16). Daarnaast werd bekend dat we bij het ministerie van Justitie en Veiligheid een aanvraag kunnen indienen te compensatie van kosten voor het in dienst nemen van werknemers en voor de inhuur van arbeidskrachten om een tijdelijk deel van de toezicht- en handhavingstaken uit te voeren. Hierover wordt in 2021 meer bekend.

De uitgaven van de verkiezingen vinden feitelijk in 2021 plaats. Omdat het ontvangen bedrag naar verwachting benodigd is voor de organisatie van de verkiezingen, wordt deze als resultaatbestemming meegenomen naar 2021. In de tabel is dit weergegeven als uitgaven. Aanvullend hebben wij in 2021 nog een bedrag aan compensatie ontvangen voor de verkiezingen (€ 54.303). Voor de gederfde inkomsten uit de toeristenbelasting ontvingen we ook compensatie (17). Definitieve compensatie van inkomstenderving gebeurt na vaststelling van de jaarrekening. Het bedrag kan hierdoor nog aangepast worden. De opschalingskorting die wij als gemeente kennen vanuit het rijk is voor 2020 en 2021 geschrapt (18). Omdat de opschalingskorting niet gerelateerd is aan een specifiek doel, zijn hieraan geen directe uitgaven verbonden.

Compensatiepakket overige domeinen 2020		Bijdrage rijk	Uitgaven Bronckhorst	Nog beschikbaar
Diverse onderwerpen				
1.	Toezicht en handhaving	89.200	77.000	12.200
2.	Extra kosten verkiezingen	83.234	83.234	-
3.	Compensatie toeristenbelasting	63.000	55.000	8.000

Compensatiepakket overige domeinen 2020	Bijdrage rijk	Uitgaven Bronckhorst	Nog beschikbaar
4. Opschalingskorting 2020	122.053		122.053

Bedragen x € 1

Overige 'coronakosten' overige domeinen
Naast de kosten die gemaakt zijn zoals hierboven beschreven, hebben wij ook andere kosten gemaakt vanwege corona. Er zijn extra kosten gemaakt voor de inzameling van afval. In de decembercirculaire is toegezegd dat de extra kosten voor afvalinzameling worden vergoed. Informatie hierover ontvangen wij echter pas in 2021.

Ook hebben we extra kosten gemaakt in de bedrijfsvoering, bijvoorbeeld voor de online raadsvergaderingen, thuiswerkfaciliteiten, extra inzet op communicatie, die niet opwegen tegen de besparingen in de bedrijfsvoering. Ook voor het leerlingenvervoer geldt dat we verwachtten hier te besparen. Lopende het jaar bleek dat de organisatie voor het vervoer in aanmerking kwam voor compensatie (continuïteitsbijdrage), waardoor de uitgaven meer zijn dan eerder ingeschat. Nadat bleek dat de crisisorganisatie langer in stand gehouden moest worden, hebben wij extra inzet ingehuurd ter ondersteuning van de organisatie. Deze uitgaven vinden feitelijk plaats in 2021.

Verschil Compensatiepakket sociaal domein en uitgaven Bronckhorst	Nog beschikbaar	Totaal
1. Voorschoolse voorziening peuters	15.057	
2. Noodopvang kinderen van ouders met een cruciaal beroep	37.289	
3. Buurt- en dorpshuizen		
4. Lokale culturele voorzieningen	-	
5. Vrijwilligersorganisatie jeugd		
6. Toezicht en handhaving	12.200	
7. Extra kosten verkiezingen	-	
8. Compensatie toeristenbelasting	8.000	
9. Opschalingskorting 2020	122.053	
Totaal		**194.599**

Extra kosten overige domeinen gemeente Bronckhorst i.v.m. corona	Nog beschikbaar	Totaal
Extra kosten in bedrijfsvoering -/- besparingen in de bedrijfsvoering		
Kosten zoals: online raadsvergaderingen, GBT, licenties, thuiswerkfaciliteiten en -vergoeding, extra inzet communicatie	106.687	
Besparingen zoals: reiskostenvergoeding, minder kantoorbenodigheden, representatie raad		
Besparing leerlingenvervoer - compensatie leerlingenvervoer	-	
Extra kosten afval	3.696	
Reserveren voor 'coronakosten' overige domeinen 2021		**77.947**

Bedragen x € 1

In de tweede tussenrapportage stelden we voor de middelen die toen beschikbaar waren te reserveren voor kosten vanwege corona voor de periode t/m december 2020. Nu de crisisperiode langer duurt en we ook in 2021 kosten maken, stellen wij voor om deze middelen beschikbaar te houden voor de periode na 2020. Via een resultaatbestemming nemen we dit bedrag mee naar 2021.

Totaal van de risico's

Hoewel de focus vaak ligt op het 'nu' en de maatregelen die we moeten uitvoeren, is het ook van belang om op langere termijn te kijken naar de mogelijke effecten van corona voor onze

samenleving en onze organisatie. Via ons risicomanagement identificeren we de risico's voor onze organisatie en proberen deze te kwantificeren.

Het uitbreken van de pandemie brengt verschillende soorten risico's met zich mee. Deze kunnen we verdelen in een aantal soorten:
- hogere uitgaven
- lagere inkomsten (en daardoor een afname van ons vermogen)
- het niet (op tijd) realiseren van doelen.

In alle gevallen hebben de risico's mogelijke gevolgen voor de doelstellingen. Hogere uitgaven betekent vaak dat we het ergens anders niet kunnen inzetten voor een doel.

Meer hierover in de weerstandsparagraaf.

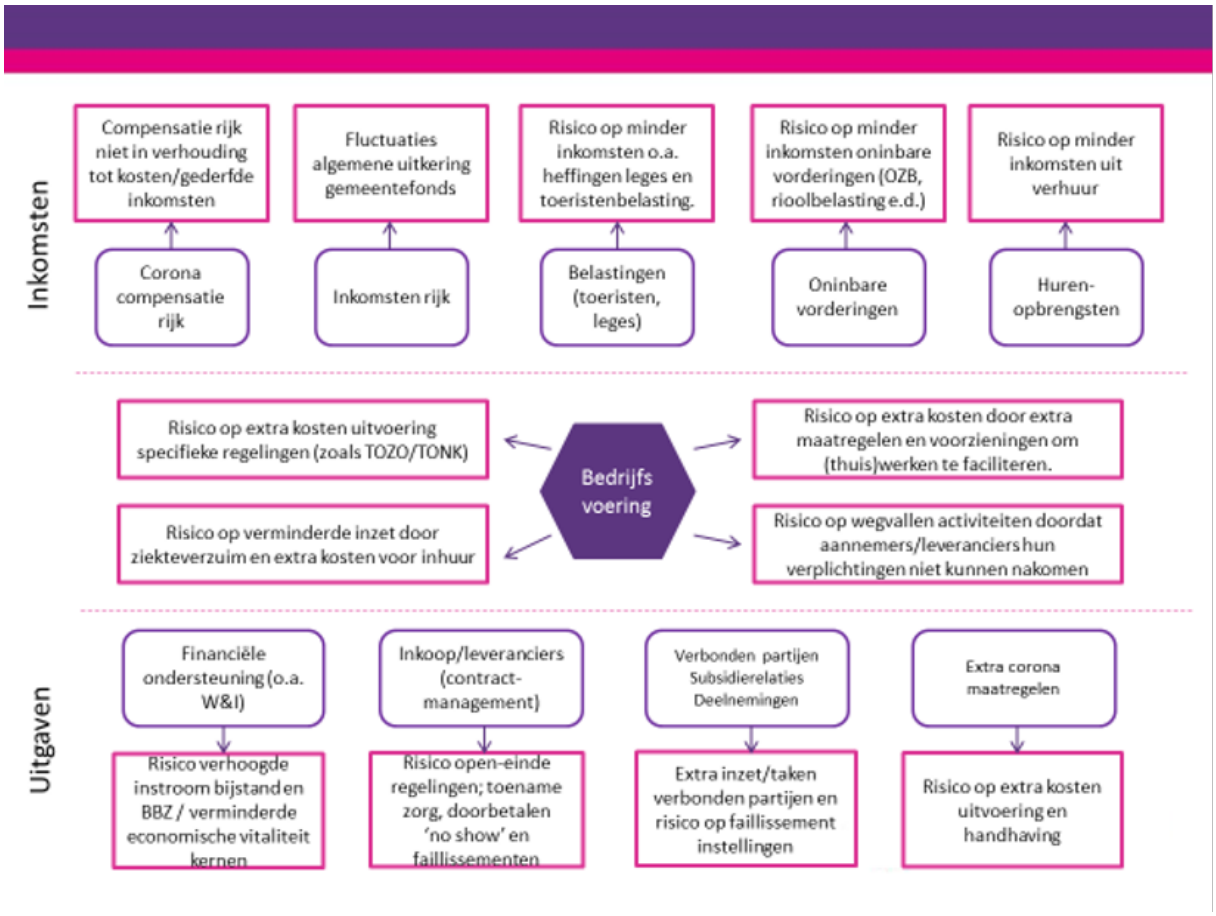

Hieronder leest u een korte toelichting op enkele onzekerheden waar we mee te maken hebben. In de bijlage Risico-impactanalyse corona (bijlage) vindt u een actueel beeld van de grootste risico's die samenhangen met de coronacrisis. Waar we in de tweede tussenrapportage nog uitgingen van de twee scenario's van het CPB (een basisraming en een tweede golfscenario), mogen we concluderen dat de basisraming achterhaald is. Een tweede golf heeft zich voor gedaan. Dit is het scenario dat wij voor de risico-impactanalyse volgen.

We hebben hogere uitgaven
Door de economische consequenties van de crisis bestaat het risico op een sterke instroom en vertraagde uitstroom van bijstandsgerechtigden. Hierdoor maken we meer kosten. We zien een mogelijkheid dat door de pandemie een toename van de vraag naar zorg ontstaat, zoals jeugdzorg (bijv. door escalatie) en ondersteuning bij eenzaamheid en depressie. Het risico bestaat dat budgetten worden overschreden en er tekorten ontstaan.

We hebben lagere inkomsten
Op dit moment zijn de signalen er nog niet, maar door de hoge uitgaven vanwege de crisis, bestaat het risico dat het rijk gaat korten op de algemene uitkering. Hierdoor ontvangen wij minder inkomsten. Naast het rijk, maken wij ook lokaal meer en andere kosten. Het rijk heeft toegezegd deze kosten te compenseren. Op termijn is het nog onduidelijk hoe de compensatie er uit gaat zien, en of dit voldoende de kosten dekt.

We hebben niet alle doelen gerealiseerd
Zoals u in het jaarverslag leest bij de verschillende inhoudelijke onderwerpen, heeft de crisis zowel een positieve als negatieve invloed gehad op het realiseren van doelen. Wanneer risico's zich manifesteren waardoor er minder inkomsten of hogere uitgaven zijn, kan dit direct invloed hebben op het realiseren van de doelen.

Bijlage risico-impactanalyse corona

Coronarisico's verdeeld naar de CPB scenario's (> €100.000)
CPB hanteerde in de Novemberraming 2 scenario's: basisraming en tweede golf. Eind 2020 concludeerden we dat er sprake is van een tweede golf en hebben we de basisraming laten vervallen.

Risico's met een max. fin. gevolg van > €100.000:

Oorzaak	Risicogebeurtenis	Beheersmaatregelen	Gevolg	Kans	Effect (min)	Effect (max)
Algemeen Wat zijn algemene risico's?						
Extern - Het uitbreken van een pandemie, heeft het Rijk veel incidentele uitgaven i.v.m. Corona en moet het Rijk op termijn bezuinigen	Het Rijk gaat (op termijn) korten op de algemene uitkering.	Positie innemen richting het Rijk: P10 in stelling brengen, optrekken met andere Achterhoekse gemeenten en VNG in positie brengen Zorgen voor bewustwording bij college en raad via o.a. risicomanagement en tussenrapportages. Eigen regie op €: bezuinigingsmogelijkheden uit eerdere acties in beeld houden, opgaven scherp uitwerken, zodat we heldere keuzes kunnen voorleggen, denk strategisch in de toekomst en plan nu al maatregelen om minder geld uit te geven/ efficiëntie vergroten.	Financieel - Onze gemeente moet gaan bezuinigen.	75%	-1.000.000	
Extern - Het uitbreken van een pandemie, heeft het Rijk toegezegd de kosten van Corona te vergoeden. Onduidelijk is veelal welke kosten, op welke wijze en wanneer vergoed worden.	Het rijk de extra kosten, veroorzaakt door Corona, niet (of maar deels) compenseert en buiten het trap-op systeem plaatst. Tot op heden hebben we compensatie ontvangen. Onzeker blijft hoe dit vanaf 2021 plaatsvindt.	Beperk kosten en zoek dekkingsmogelijkheden: bij ieder collegebesluit waar middelen mee gemoeid zijn opnemen als kanttekening en effecten in beeld houden, kristische afwegingen maken wat echt noodzakelijk en wat vrije keuze is: waar nodig bestuurlijke keuze, extra kosten	Financieel - Er financiële tekorten ontstaan.	75%	-	250.000

Oorzaak	Risicogebeurtenis	Beheersmaatregelen	Gevolg	Kans	Effect (min)	Effect (max)
		zoveel als mogelijk beperken. Kijken naar subsidiemogelijkheden en efficiëntere werkwijzen toepassen wat leidt tot kostenreductie. Zorg voor inzicht: hou uren bij en reserveer geld, kosten van corona in beeld brengen en houden.				
Bedrijfsvoering Welke risico's doen zich voor in de bedrijfsvoering van de gemeentelijke organisaties?						
Extern - Het uitbreken van een pandemie, ontstaat er een piek in het ziekteverzuim. Daarnaast heeft het langdurig thuiswerken een negatief effect op de mentale weerbaarheid met overbelasting of burn-out tot gevolg.	Verminderde inzet personeel en wegvallen cruciale rollen/functies binnen de clusters (moeilijk vervangbaar ivm specifieke kennis/ vaardigheden).	Ter voorkoming van besmetting: er wordt zoveel mogelijk thuisgewerkt comform de richtlijnen vanuit het Rijk. Extra schoonmaak vindt plaats, maatregelen op kantoor zijn genomen om besmetting te voorkomen. Ter voorkoming van de negatieve effecten van de werksituatie wordt het reguliere verzuimbeleid gecontinueerd (o.a. care2work), wordt contact onderhouden met mensen op afstand, worden mensen (gedeeltelijk) vergoed om aanpassingen te doen in de fysieke werksituatie, krijgen medewerkers de gelegenheid om op kantoor te werken wanneer de privésitatie hierom vraagt. Tot nu toe heeft dit een laag ziekteverzuim tot gevolg.	Financieel - Er extra middelen moeten worden ingezet voor het treffen van extra inhuur; Niet financieel - Als veel personeel ziek wordt komt de continuïteit (en op langer termijn het behalen van doelstellingen) in gevaar.	50%	100.000	350.000

Oorzaak	Risicogebeurtenis	Beheersmaatregelen	Gevolg	Kans	Effect (min)	Effect (max)
Extern - Het uitbreken van een pandemie en de maatregelen van de overheid.	Er extra voorzieningen intern (bijv. schoonmaak en desinfecteren gebouw) en voor het thuiswerken moeten worden getroffen. Deze voorzieningen zullen in de toekomst worden uitgebreid om thuiswerken "arboproof" te maken. Verschillende maatregelen zijn al getroffen en hebben	Bedrijfscontinuïtsplan inzetten.	Financieel - Er extra middelen moeten worden ingezet voor het treffen van maatregelen.	50%	-	150.000

Oorzaak	Risicogebeurtenis	Beheersmaatregelen	Gevolg	Kans	Effect (min)	Effect (max)
	wij betaald uit de compensatie van het Rijk. Onzeker blijft nog de noodzakelijke maatregelen in de toekomst en of deze vergoed gaan worden (vanaf 2021).					
Extern - Het uitbreken van een pandemie, leidt tot uitval van personeel bij tegenpartijen.	Contractuele verplichtingen van leveranciers en andere tegenpartijen niet worden nagekomen wegens bijvoorbeeld ziekte van werknemers kunnen financiële tekorten ontstaan of komen onze doelstellingen in gevaar. Bijvoorbeeld het ophalen en verwerken van afval.	Inventariseren waar grootste verplichten zitten en kans op niet nakomen, contractuele verplichtingen inzichtelijk maken en houden zodat snel gehandeld kan worden bij niet nakoming. Proactief leverancier benaderen om eventueel afspraken te herzien. Consequenties van niet nakomen in beeld brengen: wie of wat heeft daar schade van en welke oplossingen zijn daarvoor nodig (en wat zijn daar de kosten van). Nagaan verzekeringen, wat is wel en niet gedekt. Ruimte voor maatwerk in betalingstermijnen.	Financieel - Er financiële tekorten ontstaan. Niet-financieel - Activiteiten worden niet of later uitgevoerd.	75%	-	100.000
Extern - Het uitbreken van een pandemie, leidt tot een economische recessie waardoor financiële problemen ontstaan.	Faillissement/ surseance/ financiële tegenvallers bij contractpartijen (leveranciers, afnemers).	Inventariseren waar grootste verplichten zitten en kans op niet nakomen, contractuele verplichtingen inzichtelijk maken en houden zodat snel gehandeld kan worden bij niet nakoming. Proactief leverancier benaderen om eventueel afspraken te herzien. Consequenties van niet nakomen in beeld brengen: wie of wat heeft daar schade van en welke oplossingen zijn daarvoor nodig (en wat zijn daar de kosten van). Nagaan verzekeringen, wat is wel en niet gedekt. Ruimte voor maatwerk in betalingstermijnen.	Financieel - Er financiële tekorten ontstaan. Niet-financieel - Doelstellingen komen in gevaar.	75%	-	250.000
Extern - Het uitbreken van een pandemie, wordt er meer gewerkt op afstand, gebruik gemaakt van nieuwe digitale tools voor o.a. vergaderen en minder bewust	Er meer ruimte voor ondermijnende criminaliteit en extra cybersecurity incidenten ontstaat. Daarnaast een toenemende kans op datalekken.	Bewust zijn op afstand vergroten. Waarschuwingen delen van concrete gevaren.	Financieel - Er financiële tekorten ontstaan. Niet financieel - informatie wordt gedeeld met	75%	-	100.000

Oorzaak	Risicogebeurtenis	Beheersmaatregelen	Gevolg	Kans	Effect (min)	Effect (max)
omgegaan met systemen en informatie.			derden die daarvoor niet bestemd is.			
Fysiek Domein Welke risico's doen zich voor in het fysieke domein?						
Extern - Het uitbreken van een pandemie, ontstaat een economische recessie waarbij mensen financieel voor uitdagingen komen te staan.	Minder inkomsten worden gegenereerd: (on)inbaarheid van gemeentelijke belastingen retributies, OZB, drinkwater, riool, toeristen- & forensenbelasting. Op dit moment zien we dat we gecompenseerd zijn vanuit het Rijk voor de gederfde opbrengsten toeristenbelasting 2020. Onzeker blijft hoe de inkomsten zich in de toekomst (met corona) ontwikkelen, voornamelijk vanaf 2021.	Stimuleren van regelingen, uitstel verlenen van betaling.	Financieel - Er financiële tekorten ontstaan.	75%	50.000	250.000

Oorzaak	Risicogebeurtenis	Beheersmaatregelen	Gevolg	Kans	Effect (min)	Effect (max)
Extern - Het uitbreken van een pandemie.	De gemeente moet extra (crisis nood-) maatregelen en voorzieningen treffen voor inwoners en niet-inwoners van Bronckhorst. Verschillende maatregelen zijn al getroffen en hebben wij betaald uit de compensatie van het Rijk. Onzeker blijft nog de noodzakelijke maatregelen in de toekomst en of deze vanaf 2021 vergoed gaan worden.	Communicatie richting inwoners over de genomen maatregelen.	Financieel - Extra budget benodigd is voor het treffen van de juiste maatregelen en het opbouwen van tijdelijke voorzieningen. Niet financieel - Het niet tijdig treffen van de juiste voorzieningen kan leiden tot onrust.	25%	-	150.000
Sociaal Domein/gesubsidieerde instellingen (incl. sport en cultuur) Welke risico's doen zich voor in het sociaal domein?						
Extern - Het uitbreken van een pandemie, moeten prioriteiten worden bijgesteld door verschillende partijen.	De transformatie in het sociaal domein wordt niet of niet tijdig gerealiseerd (effecten beleidskader). We hebben geconstateerd dat dit risico zich al heeft gemanifesteerd voor wat betreft het	Stevige monitoring en communicatie over ontwikkelingen transformatie. Voorzieningenniveau: voorbereiden stoppen niet-effectieve interventies, meer inzet digitale mogelijkheden bij voorzieningen en ondersteuning,	Niet Financieel - Dit kan leiden tot regionale imagoschade	75%	-	1.000.000

Oorzaak	Risicogebeurtenis	Beheersmaatregelen	Gevolg	Kans	Effect (min)	Effect (max)
	inkooptraject. Hierop hebben we in de 2e tussenrapportage en de begroting informatie opgenomen. Ondanks dat we nu zaken scherp in beeld houden en snel proberen bij te sturen, blijft de transformatie veel omvattend en kennen we veel afhankelijkheden (derde partijen qua contacten en overleggen). Hierdoor blijft de kans op dit risico in de toekomst.	heldere bestuurlijke keuzes vragen over voorzieningenniveau. Bieden leerpunten uit Corona kansen voor besparingen. Zorgaanbieders: blijven we binnen regionale afspraken m.b.t. zorgniveau of kiezen we eigen lijn. Afspraken met zorgaanbieders voorbereiden waar vertraging is opgelopen. Zorg mogelijk via gesloten contracten. Leerpunten corona: Inspelen op factoren die geleid hebben tot een dalende vraag van zorg tijdens corona. Bekijken of corona meer leerpunten voor besparing heeft gebracht. Bijsturen o.b.v. uitkomsten uit evaluatie sociale teams m.b.t. toegang. De aanbesteding jeugd en WMO wordt uitgesteld naar 2022.				
Extern - Het uitbreken van een pandemie, ontstaat een economische recessie met mogelijke ontslagen en faillissementen.	Sterke instroom en vertraagde uitstroom bijstandsgerechtigden (Participatiewet).	Stimuleren van regelingen. Uitstel verlenen van betaling. Inzet/hulp van accountmanagers richting ondernemers. Meer formatieve inzet in werkgeverservicepunt (WSP) en sturing op rol WSP (meer ondersteuning werkgevers) Meer inzet voor uitvoering Participatiewet vanuit sociale teams (generalisten in de teams). Blijven aansluiting zoeken vraag en aanbod vanuit regionale arbeidsmarkt.	Financieel - Er financiële tekorten ontstaan.	50%	100.000	600.000
Extern - Het uitbreken van een pandemie, neemt de vraag naar (acute) zorg toe. Het gaat hierbij om o.a. toename van: - jeugdzorg (o.a. escalatie); - ondersteuning eenzaamheid,	Er budgetoverschrijdinge komen op de budgetten in de gezondheidszorg, WMO, jeugdzorg en acute zorg. Het gaat hier vaak om "open einde" regelingen.	Extra contacten met de doelgroep Vanuit het Rijk is een hulplijn aangeboden (mensen worden door reclame hierover geïnformeerd). Voorzieningenniveau: voorbereiden stoppen niet-effectieve	Financieel - Er financiële tekorten ontstaan binnen het Sociaal Domein.	75%	250.000	1.000.000

Oorzaak	Risicogebeurtenis	Beheersmaatregelen	Gevolg	Kans	Effect (min)	Effect (max)
depressie en echtscheidingen; - meer meldingen "Veilig Thuis".		interventies, meer inzet digitale mogelijkheden bij voorzieningen en ondersteuning, heldere bestuurlijke keuzes vragen over voorzieningenniveau. Bieden leerpunten uit Corona kansen voor besparingen (voorbeelden minder zorgvraag, afname zelfdoding, e.d.) Zorgaanbieders: blijven we binnen regionale afspraken m.b.t. zorgniveau of kiezen we eigen lijn.				

Oorzaak	Risicogebeurtenis	Beheersmaatregelen	Gevolg	Kans	Effect (min)	Effect (max)
Extern - Het uitbreken van een pandemie en de maatregelen van de overheid.	Er minder huurinkomsten zijn van sportaccommodaties en gesubsidieerde instellingen. Ondanks de mogelijkheden voor uitstel van betaling en kwijtschelding, blijft dit risico bestaan op de langere termijn.	Uitstel voor betaling is verleend. Gemeentelijke binnensportaccommodatie hebben kwijtschelding krijgen voor max. 3 maanden huur.	Financieel - Er financiële tekorten ontstaan.	40%	-	250.000
Extern - Het uitbreken van een pandemie, leidt tot een economische recessie met mogelijke faillissementen.	Onder de TOZO vallende verstrekte kredieten niet of niet volledig worden terugbetaald.	Stimuleren van regelingen, uitstel verlenen van betaling.	Financieel - Er financiële tekorten ontstaan.	20%	-	644.000
Extern - Het uitbreken van een pandemie, moeten prioriteiten worden bijgesteld bij instellingen en worden er door de maatregelen geen inkomsten gegeneerd.	(Gesubsidieerde) instellingen niet aan hun betalings- en prestatieverplichtingen kunnen voldoen. Eventueel kan dit leiden tot faillissement/ surseance (welzijn, cultuur, sport)	Goede informele contacten met partijen om signalen die hierop wijzen tijdig te krijgen, provinciale subsidie gebruiken voor contacten met lokale partners (helpen met andere regelingen) en directe ondersteuning financieel, afspraken monitoren, inventariseren waar grootste verplichten zitten en kans op niet nakomen, consequenties van niet nakomen in beeld: wie of wat heeft daar schade van en welke oplossingen zijn daarvoor nodig	Financieel - Er extra bijdragen worden gevraagd of subsidieaanvra kunnen komen. Niet-financieel - Activiteiten niet worden of later worden uitgevoerd; verantwoordin (en daarmee de vaststelling) kan pas later plaatsvinden.	75%	50.000	250.000

Oorzaak	Risicogebeurtenis	Beheersmaatregelen	Gevolg	Kans	Effect (min)	Effect (max)
		(en wat zijn daar de kosten van). Vaststelling subsidie vindt plaats naar redelijkheid en billijkheid.				

Oorzaak	Risicogebeurtenis	Beheersmaatregelen	Gevolg	Kans	Effect (min)	Effect (max)
Extern - Het uitbreken van een pandemie en de maatregelen van de overheid.	(Zorg)aanbieders bepaalde activiteiten op lager pitje zetten/ dan wel tijdelijk stoppen (bijvoorbeeld de dagopvang).	Tijdig in gesprek gaan met de (gesubsidieerde) instellingen over prestatieafspraken. Voorzieningenniveau: voorbereiden stoppen niet-effectieve interventies, meer inzet digitale mogelijkheden bij voorzieningen en ondersteuning, heldere bestuurlijke keuzes vragen over voorzieningenniveau. Bieden leerpunten uit Corona kansen voor besparingen - Zorgaanbieders: blijven we binnen regionale afspraken m.b.t. zorgniveau of kiezen we eigen lijn. Afspraken met zorgaanbieders voorbereiden waar vertraging is opgelopen. Zorg mogelijk via gesloten contracten. Leerpunten corona: Inspelen op factoren die geleid hebben tot een dalende vraag van zorg tijdens corona. Bekijken of corona meer leerpunten voor besparing heeft gebracht. Bijsturen o.b.v. uitkomsten uit evaluatie sociale teams m.b.t. toegang.	Financieel - Financieel verlies. Niet-financieel - Prestaties worden niet geleverd.	75%	-	100.000
Extern - Het uitbreken van een pandemie, moeten nieuwe regelingen snel worden uitgevoerd.	Er misbruik wordt gemaakt van nieuw ingestelde regelingen of er vinden onrechtmatige verstrekkingen (meer ad hoc, zonder toetsing vooraf) plaats waardoor onvoldoende verantwoording naar het Rijk.	Achteraf dienen de uitgekeerde gelden binnen de TOZO regeling rechtmatig verklaard te worden. Indien de accountant dit niet kan vaststellen kan het zijn dat de uitgekeerde gelden terugbetaald moeten worden. TOZO 3 brengt een versobering met zich mee en door betere controles wordt de kans dat het risico zich	Financieel - Er financiële tekorten ontstaan.	10%	-	3.500.000

Oorzaak	Risicogebeurtenis	Beheersmaatregelen	Gevolg	Kans	Effect (min)	Effect (max)
		voordoet iets lager ingeschat.				
Extern - Financiële tekorten bij een culturele instelling.	Een regionaal opererende Culturele instelling om een éénmalige bijdrage vraagt.	Tijdig in gesprek gaan met de instelling.	Financieel - Er financiële tekorten ontstaan.	50%	-	150.000
Verbonden Partijen **Welke risico's doen zich voor bij verbonden partijen? (Partijen waarin de gemeente participeert (aandeelhouderschap, een gemeenschappelijke regeling, etc) of sterk afhankelijk van is (enige uitvoeringsorganisatie, etc)**						
Extern - Het uitbreken van een pandemie, wordt een vaccin ontwikkeld.	Er extra uitgaven komen voor het faciliteren vaccinaties van de inwoners. Indirect de kosten voor het vaccineren.	Dit risico is een scenario waarbij wij verwachten dat de GGD hierin een duidelijkere rol heeft. Om die reden heeft het risico ook een vrij lage kans. Vooralsnog zien wij geen maatregelen die wij kunnen treffen om dit risico te voorkomen of te mitigeren. Lobby richting VNG vanwege de verwachting dat kosten voor vaccinaties gedekt moeten gaan worden. VNG kan hier een nadrukkelijke rol in spelen.	Financieel - Er financiële tekorten ontstaan.	40%	-	100.000
Extern - Het uitbreken van een pandemie, moeten prioriteiten worden bijgesteld door verschillende partijen.	Er, door het opschuiven van taken en extra taken, extra inzet van VNOG/ GGD en andere verbonden partijen wordt gegenereerd. Vanuit het Rijk vindt compensatie plaats. Onzeker blijft nog de noodzakelijke maatregelen in de toekomst en of deze ook vergoed worden vanaf 2021.	Vanuit de doelstellingen beredeneren wat dit betekent voor de verbonden partij. Niet de verbonden partijen vanuit één kant bekijken. Beleidsmedewerkers die accountanthouders rol hebben, wordt gevraagd om, eventueel waar toepasselijk met andere gemeenten/regio, een aantal vragen neer te leggen bij de verbonden partijen: hoe verloopt de uitvoering van de werkzaamheden (conform de afspraken in de begroting) en welke invloed heeft corona hier eventueel op? Hoe zijn de financiële ontwikkelingen? En hoe wordt hier zonodig op bijgestuurd?	Financieel - Overschrijding van budgetten.	40%	-	250.000

2. Jaarverslag

2.1. Programmaverantwoording

2.1.1. Programma 1 ZORG EN ONDERSTEUNING

Algemeen

In het programma Zorg en ondersteuning werkten we in 2020 onze ambities uit op het speerpunt Zorg en Welzijn. Belangrijke kaders daarvoor zijn het 'Beleidskader Sociaal domein 2019 - 2022 Gewoon meedoen (2019)' in samenhang met de 'Regiovisie sociaal domein Achterhoek (2017)'. Centraal staat de transformatie van zorg en ondersteuning. Met deze transformatie bereiken we een belangrijke doorontwikkeling op de inhoud, waarbij de ondersteuningsvraag van de cliënt in het dagelijks leven centraal staat.

De 5 lokale kaders voor de algemene voorzieningen werken we in de programma-verantwoording uit in deelprogramma 1A (Vitale inwoners en samenleving). Het kader voor de individuele voorzieningen, de transformatie, in deelprogramma 1B (Toegang en individuele voorzieningen).

Corona heeft vooral veel consequenties gehad voor onze inwoners in onze gemeente. Voor onze sociale teams waren huisbezoeken een groot deel van het jaar beperkt mogelijk. In zorgwekkende situaties gingen huisbezoeken wel door.

We hebben stappen gezet in de verdere transformatie van het sociaal domein. In 2020 zijn de doelen van het beleidskader verder geconcretiseerd. Zo wordt de inclusieagenda al volop toegepast, heeft het plan dementievriendelijke gemeente geleid tot meer bewustwording bij onze professionals en geeft het proces voor de nieuwe inkoop houvast om vanaf 2022 de grote omslag naar resultaatgericht werken te maken bij en samen met de professionele zorg en ondersteuning. Ondanks de verslechterende economische omstandigheden zien we bij participatie nog steeds een gunstig financieel beeld. De inzet op maatwerk en re-integratie helpt inwoners om een steviger basis te vormen.

Als onderdeel van één van de kaders is de concept sportagenda vastgesteld. Wij beschreven deze als uitwerking van het beleidskader in dit programma, waar sport als taakveld valt onder programma 2B.

Deelprogramma 1A VITALE INWONERS EN SAMENLEVING

Bestuurlijke trekker: Dhr. E.W. Blaauw / Dhr. W.W. Buunk
Ambtelijke trekker: Mw. E. Hanzens

Maatschappelijke doelen

- Jeugdigen groeien gezond op in een veilige, vertrouwde omgeving en kunnen zich maximaal ontwikkelen, zodat ze opgroeien tot zelfredzame mensen.
- Mensen zitten fysiek en mentaal goed in hun vel, ze hebben veerkracht en voelen zich goed.
- Mensen wonen zelfstandig in een veilige en toegankelijke omgeving, indien nodig met ondersteuning.

- Mensen voelen zich thuis in hun stad of dorp en hebben een sociaal netwerk dat zich kenmerkt door wederkerigheid.
- Mensen participeren naar vermogen, werken aan hun ontwikkeling en leveren een maatschappelijke bijdrage aan hun omgeving.

Wat deden we in 2020 om de maatschappelijke doelen te bereiken?
Gezond en weerbaar, werken aan een onbezorgde jeugd (kader 1)

Maatschappelijk doel
- Jeugdigen groeien gezond op in een veilige vertrouwde omgeving en kunnen zich maximaal ontwikkelen, zodat ze opgroeien tot zelfredzame mensen.

Inleiding
Bij het kader Gezond en weerbaar, werken aan een onbezorgde jeugd, ligt de focus de komende jaren op de weerbaarheid van jeugdigen en jongeren en op jeugd in beweging.

Resultaten
1. *We willen naar een gelijkblijvend of hoger percentage tevredenheid over de inzet van jeugdhulp en ondersteuning*.
   Ons jaarlijkse klanttevredenheidsonderzoek onder cliënten jeugdhulp en Wet Maatschappelijke Ondersteuning 2015 (Wmo) wees uit dat de klanttevredenheid in 2019 is gestegen: 87% van de respondenten gaf aan dat de jeugdhulp naar tevredenheid plaatsvond (83% in 2018).

2. *Het beroep op professionele jeugdhulp daalt naar 8% in 2022 en naar 5% op lange termijn.*

*Voortgang pilot In Huis Steungezinnen (*IHS)
We deden ervaring op met de inzet van steungezinnen. Op basis van de ervaringen vormen Steungezinnen per 1 januari 2021 onderdeel van het (voorliggende) aanbod jeugdhulp. Steungezinnen zijn vrijwilligers die zich inzetten om tijdelijk overbelaste gezinnen hulp en ondersteuning te bieden, zodat kinderen zich positief blijven ontwikkelingen. Steungezinnen dragen bij aan het versterken van het netwerk rondom een gezin, waardoor zij minder snel een beroep doen op professionale jeugdhulp.

Versterken pleegzorg.
Om de pleegzorg te versterken stelden we een vast aanspreekpunt en vraagbaak aan, voor bestaande pleegouders en ouders die overwegen pleegouder te worden. Ook startten we een besloten Facebookgroep voor pleegouders. Zij wisselen hier onderling ervaringen uit. Verder vroegen we aandacht voor het belang van pleegzorg via de landelijke actie 'Doneer je schoolhek' en een gerichte wervingsactie voor pleegouders via Facebook. Als blijk van waardering stuurden we bestaande pleegouders een attentie.

Voortgang Pilot Jeugd POH/SOH
We evalueerden de inzet van praktijkondersteuners jeugd GGZ bij huisartsen. Op basis van de evaluatie besloten we de pilot uit te werken naar een structurele werkwijze, die vanaf 2022 ingaat. Bij de uitwerking van de structurele werkwijze betrekken we de huisartsen, zorgaanbieder en zorgverzekeraar.

De belangrijkste resultaten uit de pilot zijn:
- minder en gerichter verwijzingen naar de 2e lijns zorg;
- snelle en adequate hulpverlening;
- verbeterde samenwerking tussen professionals;
- tevredenheid van jeugdigen en ouders en professionals;

- besparing op basis- en specialistische GGZ, maar ook kwalitatieve winst.

De deelname van kinderen aan sport- en cultuuractiviteiten stijgt.
Om ondanks het coronavirus toch actief te blijven, organiseerden de combinatiefunctionarissen naschoolse sportuurtjes. Er was veel belangstelling voor. De zomerspelen boden ook een aantrekkelijk alternatief voor de jeugd. In het najaar vond op een aantal scholen de motoriekscan plaats. Hier deden zo'n 550 kinderen aan mee. De resultaten vormden input voor een beter beweegaanbod op school, dat zich toespitst op het kind. Onze combinatiefunctionarissen ondersteunden de scholen hierbij.

Ook draagt de uitvoering van de Rijkere visie op Onderwijs bij aan de deelname van kinderen aan sport- en cultuuractiviteiten. Hierover vertellen we meer in deelprogramma 2B.

Sportagenda
Sport speelt een belangrijke rol met het oog op leefbaarheid en gezondheid. We stelden een concept sportagenda vast. Deze werken we in 2021 verder uit. Samen met verenigingen en organisaties bepalen we wat er nodig is voor een toekomstbestendig en duurzaam sportlandschap. We maken onderscheid in activiteiten en organisatie enerzijds en de velden, terreinen en accommodaties anderzijds. Het Beleidskader Sociaal Domein vormt hiervoor mede het uitgangspunt.

Corona
De effecten van het coronavirus waren zichtbaar in het aantal aanvragen voor jeugdhulp. Tijdens de eerste lockdownperiode zagen we het aantal aanvragen voor jeugdhulp afnemen, ten opzichte van dezelfde periode in 2019. In de laatste maanden van 2020 zagen we een toename van het aantal nieuwe aanvragen.
De GGD Noord- en Oost-Gelderland onderzocht de impact van het coronavirus op het welbevinden van de bevolking. Het blijkt dat met name jongvolwassenen (18 - 27 jaar) meer angst, stress en eenzaamheid ervaren. Hoe het met de groep onder de 18 jaar is, blijkt niet uit dit onderzoek. De kans is groot dat dit ook bij deze groep speelt. De verwachting is dat het coronavirus ook in 2021 gevolgen heeft voor de vraag naar jeugdhulp.

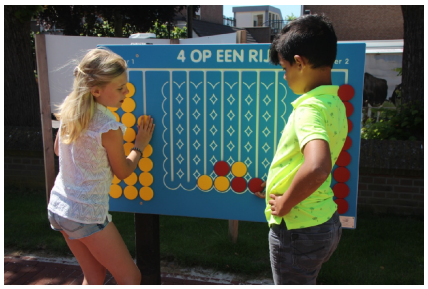

Vitaal ouder worden, nu en in de toekomst (kader 2)

Maatschappelijk doel

- Mensen zitten fysiek en mentaal goed in hun vel, ze hebben veerkracht en voelen zich goed.

Inleiding

We willen dat inwoners van de gemeente Bronckhorst zo vitaal (als) mogelijk blijven. Er is volop aandacht voor een gezonde leefstijl, het zorg dragen voor elkaar, optimaal gebruik maken van de eigen kracht, sociale netwerken en slimme technologie. Samen dragen we zorg voor een veilige en levensloopbestendige toekomst voor onze inwoners. We zetten in op vroegsignalering. We dragen met elkaar zorg voor de kwaliteit van leven voor inwoners waarbij er geen verbetering haalbaar is in de gezondheidssituatie.

Resultaten

1. *De vraag naar ondersteuning en zorg vanuit ouderen is gestabiliseerd*.
   Op verschillende manieren stimuleren we een gezonde leefstijl. Zo komen inwoners met overgewicht in aanmerking voor een gecombineerde leefstijlinterventie (GLI), via de zorgverzekering. Dit gaat niet ten koste van het eigen risico. Onze beweegmakelaar zorgt voor de toeleiding naar het sport- en beweegaanbod. Ruim 250 personen namen deel aan een GLI.

   Ook in landelijk en regionaal verband werken we samen aan een gezonde leefstijl. Regionaal zetten we ons in voor een rookvrije generatie. Met ons alcoholmatigingsproject sluiten we aan bij regionale en landelijke campagnes. Beide projecten stonden het afgelopen jaar op een laag pitje vanwege het coronavirus, mede doordat er weinig tot geen evenementen werden georganiseerd.

2. *De ervaren eenzaamheid is in kaart gebracht en op basis hiervan stellen we prioriteiten in de aanpak vast.*
   Het voorkomen en (vroeg)signaleren van eenzaamheid en somberheid was het afgelopen jaar extra belangrijk. De gevolgen van het coronavirus op het welbevinden van inwoners werd onderzocht door de GGD Noord- en Oost Gelderland. Naarmate de lockdown langer duurde, namen gevoelens van eenzaamheid en somberheid toe. Door het ontbreken van fysieke activiteiten kwam de digitalisering verder op gang. Het bleek een goed middel om contact te houden en zorg op afstand te bieden. Onze sociaal consulenten zochten digitaal en telefonisch contact met inwoners met een hulpvraag en hun mantelzorger(s). Ook de combinatiefunctionarissen bleven in contact met inwoners, door activiteiten te organiseren die pasten binnen de coronamaatregelen.

3. *Invoering Dementievriendelijke Gemeente (Alzheimer Nederland).*
   We maakten een uitvoeringsplan om toe te werken naar een dementievriendelijke gemeente. Dit deden we samen met het Kennisnetwerk Kwetsbare Ouderen West Achterhoek, het Netwerk Dementie Oost Achterhoek en Alzheimer Nederland. Vanuit de dagelijkse praktijk verrijkten onder andere mantelzorgers, case- en trajectbegeleiders, wijkverpleegkundigen

sociaal consulenten het plan. Vanwege het coronavirus stelden we prioriteiten in de uitvoering van het plan. Niet alles was mogelijk. Wat wel mogelijk was: een online Alzheimercafé, vroegsignalering en integrale samenwerking van onder andere sociaal consulenten, wijkverpleegkundigen en traject- en casemanagers.

Bronckhorst inclusief (kader 3)

Maatschappelijk doel

- Mensen wonen zelfstandig in een veilige en toegankelijke omgeving, indien nodig met ondersteuning.
- Mensen participeren naar vermogen, werken aan hun ontwikkeling en leveren een maatschappelijke bijdrage aan hun omgeving.

Inleiding

We willen een inclusieve gemeente zijn door uitvoering te geven aan het VN-verdrag, verdere invulling van de regenbooggemeente en gelijkwaardigheid via werk via ‘Iedereen op de werkvloer’. Met hierin een uitvoeringsprogramma WSW en focus op de participatie en integratie van statushouders.

Resultaten

1. *We pakken minimaal 1 knelpunt op, op basis van de lokale inclusieve agenda.*
   We stelden een Lokale Inclusie Agenda 2021 op, ter uitvoering van het VN Verdrag Handicap. Op basis van deze agenda pakten we een aantal knelpunten op om de inclusie in onze gemeente te verbeteren. We keken naar mogelijkheden om dagelijkse werkzaamheden meer

inclusief te maken. We gaven enkele ondernemers praktische tips voor het meer inclusiever maken van hun onderneming. Verder werkten we aan een bewustwordingscampagne over inclusie bij inwoners, zoals aandacht voor het vrijhouden van het trottoir of begrip bij een 'onzichtbare' beperking. We lanceren de campagne in 2021.

2. *We voeren zelf de uitvoering van de Wet Sociale Werkvoorziening (WSW) uit*.
   Per 1 januari 2020 voeren we zoveel mogelijk eigen regie over de WSW. De overgang van de WSW-medewerkers, die van Delta afkomstig zijn, rondden we af. Alle deelnemers kregen een overeenkomst van de gemeente Bronckhorst, een werkplek en begeleiding op maat.
   Van de medewekers afkomstig van Laborijn kregen we informatie om de individuele begeleiding vorm te geven. Via de sociaal consulenten en het Werkgeversservicepunt hielden we goed contact met de werkgevers. Op deze manier organiseerden we de begeleiding en ondersteuning die nodig is voor medewerkers en werkgevers.
   Om een zorgvuldige afbouw van de gemeenschappelijke regeling Delta te waarborgen, maakten we een liquidatieplan. Dit plan voerden we vrijwel geheel uit, zodat in 2021 de gemeenschappelijk regeling opgeheven kan worden.

   Meer WSW-gerechtigden hadden passend werk, aansluitend bij de loonwaarden en mogelijkheden. Met 97% is dit hoger dan de beoogde doelstelling.
   Daarnaast werkten 77,5% van WSW gerechtigden bij een bedrijf in de private sector.

3. *We weten welke organisaties in Bronckhorst een cliënt vanuit de Participatiewet in dienst hebben.*
   We voerden met elke cliënt die een uitkering aanvraagt een individueel gesprek om te bepalen wat er nodig is om op korte termijn weer te participeren in de samenleving. Zoals in de vorm van scholing- en werktrajecten, waaronder de Werkcarrousel Bronckhorst.
   In vergelijking met soortgelijke gemeenten was er in Bronckhorst een groot percentage uitkeringsgerechtigden (parttime) aan het werk. Van de parttimers bleek dat niet iedereen meer uren kon gaan werken. Alle organisaties die een cliënt vanuit de Participatiewet in dienst hebben zijn bekend bij de sociaal consulent of accountmanager en samen bekeken ze de mogelijkheden voor urenuitbreiding. Soms waren er psychische- of lichamelijke beperkingen die uitbreiding van uren niet mogelijk maakte, in andere gevallen kon de huidige werkgever niet altijd een uitbreiding van uren bieden. Voor de laatstgenoemde gevallen gaan we op zoek naar een andere werkplek. De coronacrisis had nauwelijks effect op de beschikbaarheid van werkplekken.

4. *We leggen de focus op de participatie en integratie van statushouders.*
   In de huidige Wet inburgering (WI) voert de statushouder de regie op zijn inburgeringsproces. Mensen met een vluchtelingachtergrond bleken niet altijd goed in staat om zelf regie te voeren over hun traject door gebrek aan taal en kennis van de Nederlandse maatschappij. Vanaf 2022 geldt een nieuwe WI met een grotere regierol voor gemeenten. Ter voorbereiding op deze nieuwe wet deden we ervaringen op met de projecten Buddy to Buddy en Powervrouwen. In 2021 bereiden we ons verder voor op deze nieuwe wetgeving.
   Buddy to buddy
   In samenwerking met Stichting Buddy to Buddy hielpen we statushouders uit een isolement te komen. We waren bij de start de eerste plattelandsgemeente die met het project begon. In korte tijd waren er 30 succesvolle buddykoppels. De buddy's helpen de statushouders in de ontdekkingstocht naar een nieuw bestaan. Het verrijkt zowel het leven van de statushouder als die van de buddy. Ondanks dat het coronavirus het ontmoeten van anderen soms bemoeilijkt, bleek uit de evaluatie dat statushouders hun netwerk daadwerkelijk vergroten door de inzet van het project. Om die reden startten we een tweede projectperiode.

Pilot Powervrouwen
We zagen dat vrouwelijke statushouders vaker achter blijven in het integratie- en (arbeids)participatieproces. Om hen beter te laten inburgeren draaiden we samen met de gemeente Berkelland een landelijke pilot. De vrouwen worden zowel individueel (met een jobcoach) als samen (via wekelijkse groepslessen) begeleidt. Er is aandacht voor relevante thema's met gevoel voor verschillende culturele achtergronden. De vrouwen leren samen, doen samen ervaringen op en bouwen vriendschap met elkaar op. Voormalig inburgeraars helpen als informele tolk. Er deden 30 vrouwen mee aan de pilot. 11 vrouwen vonden een baan of volgen een opleiding. De overige deelnemers lopen stage of doen vrijwilligerswerk. We onderzoeken de mogelijkheden om de pilot om te zetten naar een structurele werkwijze.

Zo doen we dat; samenredzaamheid in de kernen (kader 4)

Maatschappelijk doel
- Mensen voelen zich thuis in hun stad of dorp en hebben een sociaal netwerk dat zich kenmerkt door wederkerigheid.

Inleiding
Bij samenredzaamheid in de kernen ligt de focus op normalisering van ondersteuning en hulp voor jeugd en volwassenen, en op Noaberschap nieuwe stijl. Het versterken van de samenleving vanuit kleine verbanden, die nieuwe manieren vinden om samen te wonen, te leven en waar nodig en mogelijk, elkaar te steunen. Een hernieuwde kennismaking met de buurt of met inwoners met een vergelijkbare opgave. Mantelzorgers vervullen een belangrijke rol. Mantelzorgers voelen zich gezien en gehoord en kunnen zo hun taak volhouden.
De stap van professionele zorg naar informele zorg wordt kleiner en van formele afspraken over tijdsbesteding gaan we naar resultaten op behoefte. We realiseren ons dat dit niet eenvoudig is, zowel voor aanbieders van zorg als voor ons als gemeente. Deze ontwikkeling zien we echter wel als noodzakelijk om de omslag te maken naar een duurzaam sociale samenleving.

Resultaten
1. *Jonge mantelzorgers in Bronckhorst voelen zich gesteund en krijgen de ondersteuning die hun taak verlicht*.
   De ondersteuning van onze mantelzorgers heeft hoge prioriteit. Mede vanwege het coronavirus werd een groot beroep op hen gedaan. Onze sociaal consulenten hielden digitaal en telefonisch contact met mantelzorgers. De sociaal consulenten vroegen of mantelzorgers ondersteuning nodig hadden. Bij een enkeling was extra ondersteuning nodig, maar de meesten waren geholpen met een luisterend oor.

De gemeenten Leiden en Bronckhorst rondden in 2020 een verbetertraject jonge mantelzorgers af in samenwerking met Movisie (in het kader van het 'Doen wat werkt' dossier). Met jonge mantelzorgers, onderwijs, jongerenwerk, sociaal consulenten, praktijkondersteuners huisarts en beleidsmedewerker werkten we aan het beter in beeld krijgen en bereiken van jonge mantelzorgers. Hierdoor kregen we meer zicht op de ondersteuningsbehoefte van deze doelgroep. We benutten de inbreng, kennis en wetenschap van professionals en jonge mantelzorgers zelf. De uitkomsten deelden we in de landelijke databank 'effectieve sociale interventies'.

Om bewustwording te creëren nam de jeugdburgemeester samen met wethouder Blaauw een filmpje op. We waardeerden onze mantelzorgers met een presentje en gingen met een groep jonge mantelzorgers naar het zwembad. Een aantal activiteiten kon vanwege het coronavirus niet doorgaan. We registreerden 38 jonge mantelzorgers, die we zo in de toekomst beter bereiken. We introduceerden de website Jonge mantelzorgers.

Iedereen een stevige basis; bestrijding en voorkoming armoede (kader 5)

Maatschappelijk doel

- Mensen participeren naar vermogen, werken aan hun ontwikkeling en leveren een maatschappelijke bijdrage aan hun omgeving.

Inleiding

Meedoen is van groot belang voor de ontplooiing van ieder individu. We ondersteunen inwoners, die dit nodig hebben, met het ontwikkelen van vaardigheden. Zodat ze werk kunnen vinden waardoor ze in hun inkomen kunnen voorzien en zo economisch zelfredzaam worden. Ook bemiddelen we hen naar betaald werk, stimuleren we het behalen van een startkwalificatie, pakken huiselijk geweld aan, voorkomen we problematische schulden en maken energiebesparing beter betaalbaar voor lage inkomens. Hierdoor voorkomen we sociaal isolement, structurele armoede en escalatie/stapeling van problemen.

Resultaten

1. *Meer mensen in uitkeringssituatie vinden werk of nemen deel aan een traject gericht op het vinden van regulier werk*.
   We zagen een stijging van het aantal mensen dat instroomt in een uitkeringssituatie. Minder mensen stroomden uit. Meer mensen namen, vanuit een uitkeringssituatie, deel aan een leer-werktraject met uitzicht op regulier werk.
   De Werkcarrousel Bronckhorst droeg bij aan het vinden van werk voor uitkeringsgerechtigden. Dit leer-werkcentrum ontwikkelde zich naar verwachting en gaf de

deelnemers de begeleiding die zij nodig hadden om door te stromen naar een betaalde baan of opleiding. Ondanks de gevolgen van het coronavirus wisten tien uitkeringsgerechtigden via de Werkcarrousel Bronckhorst werk te vinden.

2. *In 2023 is het percentage inwoners met problematische schulden of een groot risico daarop gedaald van 20% naar 10%.*
   De gemiddelde schuld steeg, van € 23.000 in 2019 naar € 30.000 in 2020, op het moment dat mensen zich melden bij de Stadsbank. We verwachten dat het coronavirus hier een rol bij speelt. Het incassobeleid bij schuldeisers versoepelde door het coronavirus, waardoor mensen later in beeld komen bij de schuldhulpverlening.
   We versterkten het netwerk schuldhulpverlening verder met de werkwijze 'Vroeg er op af'.
   Inzet Klijnsmagelden
   Samen met kinderen ontwikkelden we een pakket met voorzieningen voor kinderen in armoede. Het kindpakket bestaat bijvoorbeeld uit de aanschaf van een laptop, schoolspullen, een dagje uit en kledingpakketten. Tijdens de eerste sluiting van het onderwijs zochten we actief de samenwerking met de scholen op om ervoor te zorgen dat thuisonderwijs voor elk kind toegankelijk was.

3. *We ondersteunen inwoners, die dit nodig hebben, met het ontwikkelen van vaardigheden.*
   We ondersteunen inwoners op verschillende manieren met het ontwikkelen van vaardigheden die bijdragen aan het participeren in onze samenleving. Dit doen we bijvoorbeeld in de Werkcarrousel Bronckhorst. Deelnemers krijgen basale werknemersvaardigheden aangeleerd, leren de taal op de werkvloer en nemen deel aan andere trainingen.

   Op basis van het regioplan 'Laaggeletterdheid' richten we ons op het bestrijden van laaggeletterdheid, onder andere via het programma 'Tel mee met Taal'. We zien dat met name statushouders die de inburgering afronden aan een taaltraject deelnemen. We zetten in om ook inwoners met Nederlands als moedertaal aan een taaltraject te laten deelnemen. Via het project 'Klasse' creëren we voor deze inwoners een laagdrempelig informeel aanbod, waarbij zij later mogelijk overstappen op een formeel taaltraject. We legden bij de aanpak van laaggeletterdheid verbinding met verschillende onderdelen van het sociaal domein. Hierdoor volgen mensen een meer passend ontwikkeltraject.

Indicatoren

Lokale indicatoren

Thema	Effectindicator	Bron	Nul-meting	Jaar nul-meting	Real. 2019	Doel 2020	Real. 2020	Doel 2021	Doel 2022
Kader 1: gezond en weerbaar	Percentage jeugdigen/ouders/ verzorgers dat het (helemaal) eens is met de stelling: door de hulp voel(t) ik mij/mijn kind zich beter	Kto wmo/ jeugd	83%	2018	87%	83%	***	83%	83%
	Percentage jeugdigen in jeugdhulp van het totaal jeugdigen (aantal jeugdigen met een indicatie voor jeugdhulp)	Civision	12%	2018		12%	12%		8%
Kader 2: vitaal oud worden	Het percentage (kwetsbare) ouderen dat (ernstig) eenzaam is, is afgenomen	GGD-monitor	11,5%	2016		11%	13%*		<10%
	Percentage jongeren (15- en 16 jarigen) dat laatste 4 weken 5 of	GGD E-movo	26%	2015	25%		***		24%

Thema	Effectindicator	Bron	Nul-meting	Jaar nul-meting	Real. 2019	Doel 2020	Real. 2020	Doel 2021	Doel 2022
	meer alcoholische drankjes heeft gedronken bij 1 gelegenheid								
Kader 3: Bronckhorst inclusief	Percentage WSW-gerechtigden die passend werk hebben (aansluitend bij loonwaarden en mogelijkheden)	Eigen database	ntb	2020		90%	97%	90%	90%
	Percentage WSW-gerechtigden die gedetacheerd zijn bij een bedrijf in de private sector	Eigen database	ntb	2020		50%	77,5%	50%	50%
Kader 4: zo doen we dat	Het percentage Wmo-verwijzingen naar professionele hulp t.o.v. totaal aantal inwoners is gelijk gebleven	Civision	2,75%	2018		2,75%	6%**	2,75%	2,75%
	Percentage overbelaste mantelzorgers t.o.v. totaal aantal mantelzorgers	Onderzoek Moventem	32%	2016			Geen actuele gegevens voorhanden	32%	
Kader 5: iedereen een stevige basis	Stijging van uitstroom van inwoners die volwaardig aan het werk zijn vanuit een uitkeringssituatie	Civision	30%	2018		35%	21%	37,5%	40%
	Stijging van inwoners naar een leer/werktraject met uitzicht op regulier werk vanuit een uitkeringssituatie	Civision	7%	2018		12%	28%	14,5%	17%
	Hoogte van de schuldenlast bij instroom schuldhulpverlening (nulmeting betreft landelijke informatie NVVK; lokale informatie volgt)	Gem.adm Stadsbank	€ 43.300	2018			-30%	-50%	

* De vergelijking is methodisch lastig, dit is op basis van coronamonitor VNOG. GGD-monitor volgt voorjaar 2021

** Definitie indicator is gewijzigd. Nu worden alle Wmo-taken meegenomen. Over 2019 was het aantal verwijzingen 6,8%

***De resultaten van deze indicatoren komen pas een jaar later in beeld (vandaar realisatie 2019)

Indicator	Bron	Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Gelderland 2019
Kinderen in uitkeringsgezin (% tot 18 jarigen)	CBS 2019	3%	3%	3%	5%
Werkloze jongeren (% 16 t/m 22 jarigen)	CBS 2019	1%	2%	1%	2%
Jongeren met delict voor de rechter (% 12 t/m 21 jarigen)	CBS 2019	0%	0%	0%	1%

Gegevens overgenomen van www.waarstaatjegemeente.nl stand d.d. 01-02-2021

Indicator	Bron	Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Gelderland 2019
Verwijzingen Halt (aantal per 10.000 inwoners van 12 tot 18 jaar)	Halt 2019	33	64	49	102

Gegevens overgenomen van www.waarstaatjegemeente.nl stand d.d. 01-02-2021

Indicator	Bron	Realisatie 1e hj 2019	Realisatie 2e hj 2019	Realisatie 1e hj 2020	Gelderland 1e hj 2020
Personen met een bijstandsuitkeringen (aantal per 1.000 inwoners)	CBS 2020	14,1	12,8	19,5	40,4
Lopende re-integratievoorzieningen (aantal per 1.000 inwoners van 15-64 jaar)	CBS 2020	23,8	20,8	21,5	19,3
Jongeren met jeugdbescherming (% van alle jongeren tot 18 jaar)	CBS 2019	1,2%	1,3%	geen data	geen data
Jongeren met jeugdreclassering (% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar)	CBS 2020	0,2%	0,2%	geen data	0,3%
Jongeren met jeugdhulp (% van alle jongeren tot 18 jaar)	CBS 2020	9,6%	9,8%	9,5%	9,7%
Cliënten met een maatwerkarrangement WMO (aantal per 1.000 inwoners)	CBS 2020	54	58	60	62

Gegevens overgenomen van www.waarstaatjegemeente.nl stand d.d.01-02-2021

Risico's

Risico-oorzaak (Als gevolg van...)	Risicogebeurtenis (bestaat de kans dat...)	Risicogevolg (met als gevolg dat...)	Netto Kans	Totaal: Netto Financieel Maximum	Regulier of Pandemie
Organisatie - Huisvestingsbeleid statushouders; Omgeving - Europees vluchtelingenbeleid; Omgeving - Toename van de stroom van vluchtelingen	Het aantal vluchtelingen toeneemt en de kosten de rijksmiddelen overstijgen.	Financieel - Er een begrotingstekort ontstaat; Niet financieel - Mogelijk beperkte imagoschade ontstaat	50%	€ 350.000	Regulier
Extern - Het uitbreken van een pandemie, moeten prioriteiten worden bijgesteld door verschillende partijen.	Er, door het opschuiven van taken en extra taken, extra inzet van VNOG/GGD en andere verbonden partijen wordt gegenereerd.	Financieel - Overschrijding van budgetten.	40%	€ 250.000	Pandemie
Mens - Een toename van overbelasting van mantelzorgers. Mantelzorgers moeten zwaardere bieden doordat indicaties minder snel worden afgegeven (bijv wmo en wlz).	Mantelzorgers vallen uit door overbelasting. Hierdoor ontstaat een tekort aan mantelzorgers.	Financieel - Mantelzorgers hebben vaker zelf ondersteuning nodig (bv hbh). De inwoner die eerst ondersteund werd door een uitgevallen mantelzorger is nu aangewezen op zorg van een professional.	60%	€ 100.000	Regulier
Organisatie - Inflatiepercentages worden niet jaarlijks gekoppeld aan de werkelijke inflatiepercentages. Organisatie - Ontbreken van een centrale regie: verantwoordelijkheden liggen laag in de organisatie, afspraken met derden worden op 'lager' niveau	De loon- en prijsinflatie doorgerekend in de subsidies is hoger of lager dan de werkelijke inflatie.	Financieel - Gesubsidieerde instellingen krijgen een hogere subsidie dan noodzakelijk of er moet alsnog o.g.v. budgetovereenkomst bijgeraamd worden.	50%	€ 100.000	Regulier
Mens - Gebrek in kwaliteit van professionals en/of organisatie; Omgeving - Gebrek in waarborgen	Incident bij het bieden van ondersteuning aan inwoner en/of cliënt door gemeentelijke medewerkers of door een	Financieel - Er klachten of claims worden ingediend; Niet financieel - Klachten en/of claims kunnen	20%	€ 250.000	Regulier

Risico-oorzaak (Als gevolg van...)	Risicogebeurtenis (bestaat de kans dat...)	Risicogevolg (met als gevolg dat...)	Netto Kans	Totaal: Netto Financieel Maximum	Regulier of Pandemie
rondom veiligheid bij het bieden van ondersteuning	gemeentelijk bekostigde voorziening.	leiden tot plaatselijke of regionale imagoschade			

Deelprogramma 1B TOEGANG EN INDIVIDUELE VOORZIENINGEN

Bestuurlijke trekker: Dhr. E.W. Blaauw / Dhr. W.W. Buunk
Ambtelijke trekker: Mw. E. Hanzens

Maatschappelijk doel
- Op efficiënte wijze leveren van juiste zorg.
- Met de transformatie de slag maken naar een andere manier van werken: mensgericht en werken vanuit resultaat in plaats van inzet.

Wat deden we in 2020 om de maatschappelijke doelen te bereiken?

Transformatieplan sociaal domein (kader 6)

Maatschappelijk doel
- Op efficiënte wijze leveren van juiste zorg.
- Met de transformatie de slag maken naar een andere manier van werken: mensgericht en werken vanuit resultaat in plaats van inzet.

Inleiding
De focus van de transformatie ligt op een strakkere en slimmere aansturing van het sociaal domein en een maatwerkbenadering vanuit de ondersteuningsvraag van de inwoner.
In het Beleidskader Sociaal Domein is een groot aantal maatregelen opgenomen om de transformatie in te zetten. Het transformatieplan loopt tot eind 2022. De maatregelen zijn verdeeld over deze jaren. We onderscheiden de volgende maatregelen:
- Maatregelen rond inkoop.
- Maatregelen rond het sociaal team/toegang van zorg.
- Aanpassingen werkwijze/bedrijfsvoering.
- Inhoudelijk breed doorontwikkelen.

Resultaten
1. *In regionaal verband komen we tot een nieuwe wijze van inkopen*.
   We startten volop met de voorbereiding van de nieuwe regionale inkoop van zorg per 2021. Vanwege het coronavirus stelden we de planning bij naar 1 januari 2022. In aangepaste vorm werkten we toe naar de nieuwe wijze van inkopen. We werkten aan resultaatgerichte zorgverlening en de samenwerking met en tussen de aanbieders, om de vertraging zoveel mogelijk te beperken.

2. *Het sociaal team heeft de werkwijze aangepast, zodat het beter in staat is om zorgafspraken te bewaken en hierop bij te sturen*.
   De sociaal consulenten stonden nauwer in contact met scholen, kinderopvang en verwijzers. Waar mogelijk waren zij fysiek aanwezig. Met deze acties volgden we de aanbevelingen op uit het onderzoek naar de werkwijze van het sociaal team.

   De huisbezoeken waren een groot deel van het jaar beperkt mogelijk. In zorgwekkende situaties gingen huisbezoeken wel door. Met cliënten die al in beeld waren was het contact goed te onderhouden. Wel bleef er bezorgdheid of nieuwe signalen snel genoeg in beeld kwamen. Op verschillende wijze communiceerden we met inwoners over de mogelijkheden van hulp en ondersteuning.

3. *We werken innovatief aan de doelen van de inhoudelijke kaders.*
   De focus van maatschappelijke organisaties, zorgaanbieders en gemeenten lag vooral op de effecten van het coronavirus. Toch merkten we bij organisaties, zorgaanbieders en onszelf een grote bereidheid om met elkaar te zoeken naar creatieve manieren om om

te gaan met de beperkingen die de maatregelen met zich meebrachten. Via telefoon en digitale voorzieningen werkten we intensief samen. Ook in de regio bleven we met elkaar ontwikkelen. We stelden onder meer een ambitieuze regionale visie voor de Gezondste regio vast en sloten het regionale preventieakkoord met tachtig andere partijen.
We startten ook met de inzet van een ergotherapeut in het kader van de ondersteuning via de Wmo. De ergotherapeut kijkt mee bij de ondersteuningsvraag. De inzet van een ergotherapeut kan ertoe leiden dat de cliënt zich beter en langer zelfstandig kan redden.
Samen met de landelijke specialist 'Welzijn op Recept' startten we met de professionalisering van de aanpak. Hiermee loopt Bronckhorst voor in de regio.

Indicatoren
Alle indicatoren voor programma 1 zijn opgenomen in deelprogramma 1A.

Risico's

Risico-oorzaak (Als gevolg van...)	Risicogebeurtenis (bestaat de kans dat...)	Risicogevolg (met als gevolg dat...)	Netto Kans	Totaal: Netto Financieel Maximum	Regulier of Pandemie
Extern - Het uitbreken van een pandemie, neemt de vraag naar (acute) zorg toe. Het gaat hierbij om o.a. toename van: - jeugdzorg (o.a. escalatie); - ondersteuning eenzaamheid, depressie en echtscheidingen; - meer meldingen "Veilig Thuis".	Er budgetoverschrijdingen komen op de budgetten in de gezondheidszorg, WMO, jeugdzorg en acute zorg. Het gaat hier vaak om "open einde" regelingen.	Financieel - Er financiële tekorten ontstaan binnen het Sociaal Domein.	75%	€ 1.000.000	Pandemie
Extern - Het uitbreken van een pandemie, moeten nieuwe regelingen snel worden uitgevoerd.	Er misbruik wordt gemaakt van nieuw ingestelde regelingen (zoals TOZO) of er vinden onrechtmatige verstrekkingen (meer ad hoc, zonder toetsing vooraf) plaats waardoor onvoldoende verantwoording naar het Rijk.	Financieel - Er financiële tekorten ontstaan.	10%	€ 3.500.000	Pandemie
Extern - Het uitbreken van een pandemie, moeten prioriteiten worden bijgesteld door verschillende partijen.	De transformatie in het sociaal domein wordt niet of niet tijdig gerealiseerd (effecten beleidskader).	Financieel - ; Niet financieel - Dit kan leiden tot regionale imagoschade.	30%	€ 1.100.000	Pandemie
Extern - Het uitbreken van een pandemie, ontstaat een economische recessie met mogelijke ontslagen en faillissementen.	Sterke instroom en vertraagde uitstroom bijstandsgerechtigden (Participatiewet).	Financieel - Er een reële kans bestaat dat er meer gebruik wordt van de uitkeringen levensonderhoud op grond van de Participatiewet.	50%	€ 600.000	Pandemie
Organisatie - Open einde effecten in de jeugd zorg; Organisatie - Toename van het aantal jeugdigen met jeugdhulp en een toename van de complexiteit.	De budgetten voor jeugdzorg worden overschreden.	Financieel - Financieel tekort in de begroting.	50%	€ 500.000	Regulier

Wat heeft het gekost

Programma 1 Zorg en ondersteuning	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2020 na wijzigingen	Rekening 2020
Lasten:				
1A Vitale inwoners en samenleving	2.832	3.109	3.056	2.744
1B Toegang tot passende voorzieningen	34.171	31.882	38.598	38.944
Totaal lasten:	**37.003**	**34.991**	**41.654**	**41.689**
Baten:				
1A Vitale inwoners en samenleving	14	-	70	80
1B Toegang tot passende voorzieningen	5.605	5.984	11.384	12.350
Totaal baten:	**5.619**	**5.984**	**11.454**	**12.429**
Saldo:				
1A Vitale inwoners en samenleving	-2.818	-3.109	-2.986	-2.665
1B Toegang tot passende voorzieningen	-28.566	-25.898	-27.213	-26.595
Saldo totaal:	**-31.384**	**-29.007**	**-30.200**	**-29.259**

Financiële afwijkingen

1A VITALE INWONERS EN SAMENLEVING	Verschil begr.na wijz. / rekening 2020	V / N
6-1_ Samenkracht en burgerparticipatie	285	V
7-1_ Volksgezondheid	36	V
Totaal 1A	**322**	**V**

1B TOEGANG EN INDIVIDUELE VOORZIENINGEN	Verschil begr.na wijz. / rekening 2020	V / N
6-2_ Wijkteams	186	V
6-3_ Inkomensregelingen	358	V
6-4_ Begeleide participatie	246	V
6-5_ Arbeidsparticipatie	109	V
6-6_ Maatwerkvoorzieningen (WMO)	118	V
6-71_ Maatwerk dienstverlening 18+	-359	N
6-72_ Maatwerk dienstverlening 18-	-262	N
6-81_ Geëscaleerde zorg 18+	401	V
6-82_ Geëscaleerde zorg 18-	-178	N
Totaal 1B	**619**	**V**

Een toelichting op de financiële afwijkingen geven we in de taakveldenrekening. Ook geven we een grafische weergave van de verschillende kosten tussen raming na wijziging en realisatie. De toelichting vindt u door te klikken op het taakveld.

Investeringsplan

Voor dit programma hebben we geen investeringen gedaan.

Dekking projectkosten uit reserves

Omschrijving	Besluit	Reserve	Toevoeging	Onttrekking
Bijzondere bijstand	Basis begroting	BR Minima		6
Klijnsmagelden	R 09-07-2020	Algemene Reserve		61
Resultaat		BR sociaal domein		
Beschikking reserves Programma 1			**-**	**67**

2.1.2. Programma 2 WONEN EN LEEFOMGEVING

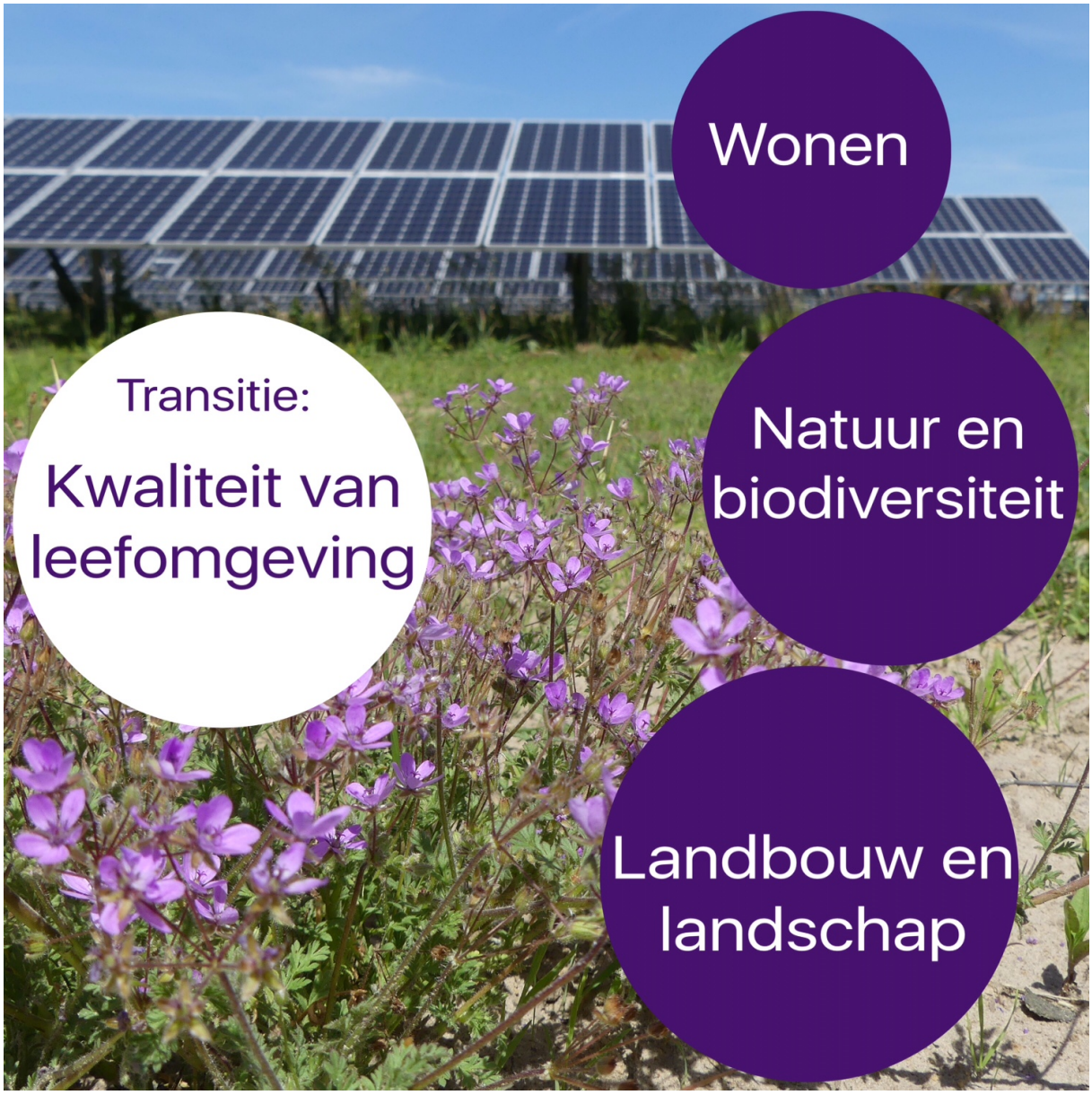

Algemeen

In programma 2 richten wij ons op de transitie ‘Kwaliteit van de leefomgeving’ en geven we invulling aan de speerpunten Wonen, Landbouw en Landschap, en Natuur en Biodiversiteit. Het programma bestaat uit twee deelprogramma's:

2A Passend wonen: centraal hierin staat het creëren van vitale leefbare kernen meteen woningvoorraad die zowel kwantitatief als kwalitatief aansluit bij de demografische ontwikkelingen.

2B Aantrekkelijke leefomgeving: hierin is aandacht voor de omgevingswet, veiligheid en handhaving, fysieke leefomgeving en biodiversiteit, onderwijs en bereikbaarheid

We hebben het afgelopen jaar verder gewerkt aan onze woonvisie: er zijn 150 woningbouwinitiatieven zijn goedgekeurd en er is gestart met de bouw van starterswoningen uit het Collectief Particulier Opdrachtgeverschap. Daarnaast zijn we volop bezig geweest met de voorbereidingen op de Omgevingswet. Dit heeft in 2020 geleid tot onder meer een startnotitie Omgevingsvisie en een startnotitie voor het eerste Omgevingsprogramma.

De locatie voor het Kompaan College, de VO school in Vorden, is in 2020 bepaald. Hiermee kan het bestuur van de school aan de slag met het realiseren van het nieuwe schoolgebouw.

Deelprogramma 2A PASSEND WONEN

Bestuurlijke trekker: Dhr. E.W. Blaauw
Ambtelijke trekker: Mw. C.H. van den Brink

Maatschappelijke doelen

- Het creëren van vitale leefbare kernen met een woningvoorraad die zowel kwantitatief als kwalitatief aansluit bij de demografische ontwikkelingen en passend is binnen de Woningwet.

Wat deden we in 2020 om de maatschappelijke doelen te bereiken?

De juiste woning op de juiste plek

Maatschappelijk doel

- Het creëren van vitale leefbare kernen met een woningvoorraad die zowel kwantitatief als kwalitatief aansluit bij de demografische ontwikkelingen.

Inleiding

Gelet op de veranderende bevolkingssamenstelling, de kwaliteit van de bestaande woningvoorraad en de toekomstige woonwensen van inwoners, zien we dat er zowel op korte als op lange termijn een mismatch ontstaat tussen vraag en aanbod. Vooral voor jongeren en ouderen is het moeilijk om een geschikte woning te vinden. De komende jaren verwachten we in Bronckhorst nog een lichte groei van het aantal huishoudens, waardoor er nog een beperkt aantal extra woningen nodig is.

Vanwege de demografische ontwikkelingen moeten we rekening houden met een daling van het aantal huishoudens vanaf 2030. We hebben dan minder én andere woningen nodig dan er nu staan. We willen niet bouwen voor leegstand. Daarom monitoren we jaarlijks het leegstandspercentage, waarbij we ook kijken naar de achterliggende redenen. In 2020 was het totale leegstandspercentage hoger dan de norm. Dit komt doordat hierin ook tweede woningen, verbouwingen, verkoop en verhuur en woningen die anders gebruikt worden dan om te wonen zijn meegenomen. De leegstand die daadwerkelijk ongewenst is en iets zegt over de beschikbare woningen op de woningmarkt is dan ook veel lager.
Naast de beperkte groei sluit het bestaande woningaanbod niet goed aan bij de woonbehoeften en wensen op het gebied van comfort, levensloopbestendigheid en duurzaamheid. De beschikbaarheid van passende woningen en een goede leefomgeving is onderdeel van een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor bedrijven en werknemers en heeft daarmee ook een relatie met de economische positie van Bronckhorst. Elke vier jaar wordt in het Achterhoeks Woonwensen en Leefbaarheidsonderzoek (AWLO) de waardering van de woningen en woonomgeving gemeten. Het eerst volgende AWLO is in 2021.

Resultaten

1. *We voeren de projecten in het uitvoeringsprogramma Woonvisie uit.*
   We voerden een tussenevaluatie van de Woonvisie uit. We gaven uitvoering aan:
   - pilot woonbehoefteonderzoek Halle (inmiddels afgerond);
   - de voorbereidingen voor de pilot 'Wijken van de Toekomst';
   - ontwikkeling van een dashboard woningbouw;
   - integrale aanpak Bloemenbuurt i.s.m. ProWonen;
   - pilot flexwoningen van ProWonen;
   - verkenning opgaven per kern i.s.m. de woningcorporaties;
   - inzet van gemeentelijke locaties voor woningbouw in Hoog-Keppel en Vorden;
   - Begeleiding van diverse woningbouwprojecten in kleine kernen zoals: Drempt, Veldhoek, Toldijk, Hummelo en Keijenborg.

2. *We realiseren projecten Collectief Particulier Opdrachtgeverschap(CPO)in meerdere kernen.*
   In 2020 startten drie van de vijf gemeentelijke locaties binnen de pilot jongerenhuisvesting met de bouw. Het gaat hierbij om 26 starterswoningen in Zelhem en Hengelo. Deze woningen worden in 2021 opgeleverd. De bouw van de overige projecten start naar verwachting in 2021.

3. *We handhaven het huidig tempo van dienstverlening bij wooninitiatieven vanuit de lokale woonvisie*.
   De woonvisie biedt ruimte voor goede woningbouwinitiatieven. Sinds september 2019 zijn er ruim 200 plannen bij de gemeente ingediend. Eind 2020 gaven we groen licht aan plannen die voldoen aan de criteria, waarmee ongeveer 150 woningen in zowel de kernen als het buitengebied kunnen worden gerealiseerd. Het gaat hierbij om woningsplitsing, nieuwbouw, functiewijziging en transformatie. Binnen de ruimtelijke en volkshuisvestelijke kaders werden woningbouwinitiatieven zoveel mogelijk gefaciliteerd. Initiatiefnemers werden begeleid van voortraject (intake woonvisie) tot aan het definitieve plan en de ruimtelijke procedure.

4. *Gezamenlijke aanpak wijk 'De Bloemenbuurt' in Zelhem met ProWonen.*
   De Bloemenbuurt is benoemd tot ‘Wijk van de Toekomst’. Met ProWonen tekenden wij een intentieovereenkomst en stelden een conceptplan op voor de openbare ruimte in de Bloemenbuurt. In dit plan zijn de gemeentelijke doelstellingen op gebied van water, hitte, vergroening en parkeren verwerkt. Het plan draagt ook bij aan de doelen uit paragraaf 2b: aantrekkelijke woon- en leefomgeving en een klimaatbestendige leefomgeving.
   Met Prowonen maakten we afspraken over het bouwheerschap, het eigenaarschap en de exploitatie van deze gezamenlijke aanpak.

Indicatoren

De indicatoren maken het mogelijk om een maatschappelijk effect toe te lichten en om te vergelijken met andere gemeenten. De landelijk vastgestelde indicatoren zijn we verplicht op te nemen in onze programma's. Zelf hebben we 3 lokale indicatoren vastgesteld voor dit deelprogramma.
Wij nemen geen deel aan het project Leefsamen, deze indicator komt daarom te vervallen.

Lokale indicator

Thema	Effectindicator	Bron	Nul-meting	Jaar nul-meting	Doel 2020	Realisatie 2020	Doel 2021	Doel 2022	Doel 2023
Wonen	Leegstandspercentage in de woningvoorraad	Regionale Woningma	2,20%	2018	max 2%	3,80%	max 2%	max 2%	max 2%

Thema	Effectindicator	Bron	Nul-meting	Jaar nul-meting	Doel 2020	Realisatie 2020	Doel 2021	Doel 2022	Doel 2023
		monitor rapportage							
	Waardering buurt en kwaliteit van de woning	AWLO	8		8		8	8	8
	Het aantal aangesloten huishoudens "veilig thuis in de Achterhoek" neemt maximaal 50% af	project leefsamen	130	2019	65		65	65	

Landelijk vastgestelde indicatoren

Indicator	Bron	Realisatie 2016	Realisatie 2017	Realisatie 2018	Gelderland 2018
Nieuw gebouwde woningen (aantal per 1.000 woningen)	ABF 2018	3,3	3,1	3,7	10

Gegevens overgenomen van www.waarstaatjegemeente.nl stand d.d. 01-02-2021

Risico's

Risico-oorzaak (Als gevolg van...)	Risicogebeurtenis (bestaat de kans dat...)	Risicogevolg (met als gevolg dat...)	Netto Kans	Totaal: Netto Financieel Maximum	Regulier of Pandemie
Omgeving - Anticiperen op demografische ontwikkelingen.	Het schrappen van woningbouwplannen door demografische ontwikkelingen.	Financieel - Extra kosten voor de gemeente.	50%	€ 1.000.000	Regulier
Organisatie - In 2021 wordt de leges verhoogd met 28% daardoor wordt verwacht dat de legesopbrengsten met 28% zullen stijgen bij een gelijkblijvend aantal bouwaanvragen.	Door corona wordt een economische crisis verwacht. Het is daarom onzeker of de leges opbrengsten inderdaat met 28% zullen stijgen. Aan de andere kant merken wij nu een toename van het aantal aanvragen.	Financieel - Minder legesopbrengsten of meer uitgaven door inhuur.	50%	€ 250.000	Regulier
Mens - Verplichtingen garantstelling kunnen niet worden nagekomen.	Waarborgfonds Sociale Woningbouw kan verplichtingen niet meer nagekomen.	Financieel - Verstrekken van renteloze leningen, renteverlies of derving rente-inkomsten.	10%	€ 500.000	Regulier

Deelprogramma 2B AANTREKKELIJKE LEEFOMGEVING

Bestuurlijke trekker: Mw. M. Besselink / Dhr. E.W. Blaauw / Dhr. W.W. Buunk / Dhr. P.L.P.S. Hofman

Ambtelijke trekker: Mw. E. Hanzens

Maatschappelijke doelen

- Een veilige en aantrekkelijke woon- en leefomgeving creëren.
- Goede bereikbaarheid voor iedereen met een herkomst of een bestemming in Bronckhorst.
- Het vergroten van de verkeersveiligheid in Bronckhorst.
- Kinderen zijn voorbereid op de maatschappij en de arbeidsmarkt.
- Het voorkomen en tijdig bestrijden van (taal)ontwikkelingsachterstanden bij kinderen in de leeftijd vanaf twee jaar.
- Het in stand houden van een goed bereikbaar en laagdrempelig aanbod van voorzieningen voor inwoners.

- Het bieden van laagdrempelige toegang tot kennis en informatie in het kader van levenslang leren.
- Het behouden, herstellen en versterken van de biodiversiteit.
- Een gebruiksvriendelijk omgevingsbeleid dat ontwikkeling mogelijk maakt.

Wat deden we in 2020 om de maatschappelijke doelen te bereiken?

Prioriteiten ondermijning en handhaven

Maatschappelijke doel
- Een veilige en aantrekkelijke woon- en leefomgeving creëren.

Inleiding
We zetten in op het vergroten van de veiligheid. Dit doen we op diverse manieren en samen met verschillende partners. Daarbij streven we naar een veilige woonomgeving, verkeersveiligheid en het voorkomen van criminaliteit en ondermijning. Voor de aanpak van misstanden zetten we handhaving in. Op basis van een risicoanalyse stellen we hierin prioriteiten.

Resultaten
1. *We stellen een plan van aanpak vast waarmee we onze lokale aanpak van ondermijnende criminele activiteiten versterken door de integrale uitvoering van dat plan*.
   We startten met de uitvoering van het lokale plan van aanpak ondermijning, maar liepen door het coronavirus vertraging op. We organiseerden begin 2020 een 'groene nacht', stelden een nieuw Damolesbeleid vast en bereidden de wijzingen in het Bibob-beleid (bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur) en de aanpassing van de Algemene Plaatselijke Verordening (APV) voor. We startten met de projecten 'Veilig buitengebied', 'Leegstaande schuren' en het 'Lokale ondermijningsoverleg'. We leverden onze bijdrage aan regionale projecten zoals cybercrime en de (districtelijke) werkgroep ondermijning.

   Op 8 mei 2020 werd een actief drugslab in Drempt ontmanteld, hier werd Crystal Meth geproduceerd. Op 6 december werd in Baak een drugslab in oprichting ontmanteld. In beide gevallen zijn er na de ontmanteling door de Landelijke Faciliteit Ondersteuning Ontmantelen (LFO) verschillende medewerkers van de gemeente ingezet. Denk hierbij aan:
   - bouwtoezicht (constructieve staat van het pand)
   - toezichthouder/BOA's (verzegeling van het pand na sluiting door de burgemeester)
   - juridische medewerker toezicht en handhaving (opleggen van lasten onder bestuursdwang, sluiting op grond van art 13b Opiumwet, advisering burgemeester e.d.).
   Door de aanwezigheid van kwik in Drempt moesten we extra stappen zetten voor het opleggen van de lasten en de eigen uitvoering van de bestuursdwang. Wij zijn de eerste en enige gemeente waar bij een druglab ook een grote kwikverontreiniging speelt.
   Dit houdt in dat er geen kant-en-klaar draaiboek klaar ligt voor het opruimen van de chemische verontreiniging of het opleggen van bepaalde lasten. Samen met de GGD en de Omgevingsdienst Achterhoek werken we aan een maatwerkoplossing hiervoor.

2. *Met het op te stellen nieuwe uitvoeringsprogramma Toezicht en handhaving voeren we het innovatief toezichthouden en verdere digitalisering van het toezicht- en handhavingsproces uit.*
   We voerden dagelijks controles in de buitenruimte uit. Op 16 maart 2020 ging de eerste noodverordening voor het coronavirus in. Het handhaven van de opeenvolgende noodverordening kreeg de hoogste prioriteit, ongeveer 85% van onze tijd besteedden we hieraan. Aangezien de noodverordening vaak na een aantal weken weer gewijzigd werd, moesten wij continu schakelen, opschalen en aanpassen aan de nieuwe situatie. Onze

medewerkers zetten een extra tandje bij en er werd een beroep gedaan op meer inzet en creativiteit. Er is veel in de avonden en weekenden gecontroleerd.
De toezichthouders (ook van bouw) zijn ingezet om alle kernen van de gemeente te controleren maar vooral om zich zichtbaar en bereikbaar op te stellen voor inwoners en ondernemers. We hielden waar mogelijk vast aan het sociaal handhaven. We zetten één van onze kernkwaliteiten in; het pro-actief in gesprek gaan met ondernemers en inwoners . De focus lag daarbij op wat kon, in plaats van wat er allemaal niet meer kon. Dit werd erg gewaardeerd.
In het eerste gedeelte van de lockdown is alle capaciteit ingezet op het controleren van hangjeugd, hotspots, speeltuinen, kernen, sportvelden, horeca en wandelgebieden.
Keer op keer gingen we in gesprek met de ondernemers. Zij hadden veel vragen over de noodverordening en de interpretatie daarvan. Met alle horecaondernemers voerden we gesprekken en we voerden enkele horecacontroles uit. Toch zijn er maar aan 2 horecaondernemers waarschuwingen uitgedeeld.
Op het moment van de tweede gedeeltelijke lockdown is niet meer alleen gewaarschuwd maar ook gehandhaafd. Daarbij besteedden we voornamelijk aandacht aan de kernen, supermarkten, hangjeugd, samenscholingen en campings tijdens de herfstvakantie. We legden een last onder dwangsom op bij één horecagelegenheid. Zij hielden zich niet aan verbod om alcohol te schenken na 20.00 uur.

Veel werkzaamheden liggen al maanden stil doordat er geen huisbezoeken afgelegd mogen worden en onaangekondigde controles niet zijn toegestaan. Hierbij valt te denken aan:
- herplantplicht, illegale kap;
- oneigenlijk grondgebruik;
- landschapsinpassingen (vereveningscontroles);
- campings en recreatieparken;
- leegstand, vervallen panden;
- evenementen/drank en horecacontroles;
- Basisregestratie Personen (BRP);
- Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG);
- Landelijke Aanpak Adreskwaliteit (LAA).

Alleen bij spoed is een duidelijke afweging gemaakt om toch enkele onaangekondigde huisbezoeken af te leggen. Dit zijn echter uitzonderingen.
Tijdens oud en nieuw voerden we, samen met de politie, overdag controles uit op carbid en vuurwerk. De dag verliep rustig.

Veiligheidsregio Noord en Oost Gelderland

Maatschappelijke doel
- Een veilige en aantrekkelijke woon- en leefomgeving creëren.

Inleiding
De Veiligheidsregio Noord- en Oost Gelderland (VNOG) is het regionaal samenwerkingsverband van 22 gemeenten. In dit verband werken we samen op het gebied van ambulancevoorziening, brandweerzorg, geneeskundige hulpverlening en de voorbereiding en coördinatie op het gebied van rampenbestrijding en crisisbeheersing.

Resultaten
1. *De bedrijfsvoering en de financiën van de VNOG zijn op orde gebracht*.
   Het jaar 2020 stond voor de VNOG in het teken van de bestrijding van het coronavirus. Het Regionaal Beleids Team (RBT) en het Regionaal Operationeel Team (ROT) zijn fulltime bezig met de crisis. Diverse organisatie onderdelen werkten op volle sterkte aan de voorbereidingen en uitvoering van de maatregelen. Denk bijvoorbeeld aan: aanwijsbesluiten, noodverordeningen, teststraten (ondersteuning), zorgcentra (materieel en advisering).

   Daarnaast werkte de VNOG ook nog aan haar opdracht om haar bedrijfsvoering en financiën op orde te brengen. Voorafgaand aan de crisisaanpak stelde het Algemeen Bestuur op 15 januari 2020 een toekomstvisie met bijbehorende opdrachten vast. De visie en opdrachten zijn bepalend voor het op orde brengen van de organisatie en financiën. Hiervan is een deel inmiddels gerealiseerd, waardoor op termijn de opgedragen structurele besparingen worden gerealiseerd. Door de noodzakelijke inzet in de crisisorganisatie zijn enkele taken blijven liggen en liepen enkele opdrachten vertraging op. Zo werd er minder geoefend door vrijwilligers, zijn opleidingen uitgesteld en maken enkele organisatie-ontwikkelingen een pas op de plaats. De VNOG spant zich in om dit zo snel mogelijk weer op te pakken.

Maatwerk in wegenonderhoud

Maatschappelijk doel
- Een veilige en aantrekkelijke woon- en leefomgeving creëren.
- Goede bereikbaarheid voor iedereen met een herkomst of een bestemming in Bronckhorst.

Inleiding
Jaarlijks staan we voor de keuze welke wegen we onderhouden en welke schades we verhelpen om onze wegen, conform wettelijke verplichting, veilig te houden. We maken een prioritering op basis van budget en risico’s.

Resultaten
1. *We hebben een afwegingskader vastgesteld waarin de systematiek en de prioritering vastliggen.*
   We constateerden de laatste jaren een flinke toename van achterstallig onderhoud op wegen en voetpaden. Om de wegen te onderhouden en kapitaalsvernietiging te voorkomen stelden we het onderhoudsplan wegen vast met prioritering op basis van veiligheid. Hiermee gaan we voor een gestructureerde aanpak en prioritering van ons wegenonderhoud, maatwerk dus. Belangrijke doorgangswegen vragen meer onderhoud dan wegen die minder gebruikt worden. We zetten daarbij in op de kwaliteit van onze leefomgeving. Door beperkte budgetten is schade aan asfaltwegen de afgelopen jaren vaak gerepareerd in plaats van het asfalt te vervangen. Daardoor is sprake van achterstallig onderhoud.

Meerjarenprogramma reconstructies Openbare ruimte

Maatschappelijk doel
- Een veilige en aantrekkelijke woon- en leefomgeving creëren.

Inleiding
De fysieke leefomgeving omvat een aantal onderdelen: wegen, riolering, bomen en overig groen. We willen op een effectieve en efficiënte manier invulling geven aan onze fysieke leefomgeving en de wensen die er op dit gebied leven. Dit doen we door de omgeving op integrale wijze aan te passen aan de huidige tijd.

Resultaten
1. *We hebben een gemeentebreed beeld en prioritering van wijken waar reconstructies openbare ruimte nodig zijn*.
   Wij hebben de ambitie om te investeren in leefbaarheid en daarom dit onderwerp toegevoegd aan de investeringsagenda. Hierbij wordt gekeken naar mogelijkheden om aan te sluiten op energievraagstukken en andere plannen in de samenleving. We hebben in beeld waar de problemen zitten. Om houvast te bieden voor initiatiefnemers en als hulpmiddel om transparant en onderbouwd investeringsbeslissingen te kunnen nemen leggen wij het afwegingskader voor de investering in 2021 aan u voor.

Mobiliteitsvisie

Maatschappelijk doel
- Goede bereikbaarheid voor iedereen met een herkomst of een bestemming in Bronckhorst.
- Het vergroten van de verkeersveiligheid in Bronckhorst.

Inleiding
Bij verkeersveiligheid is aandacht voor lokale wegen, snelheid en zwaar verkeer binnen de bebouwde kom. Hierbij betrekken we omwonenden en belanghebbenden. Daarnaast willen we met mobiliteitsmaatregelen onze klimaatdoelstelling realiseren.

Resultaat
1. *We stellen een visie op mobiliteit 2030 vast.*
   Mobiliteit is een integraal onderdeel van de omgevingswet. Om onze capaciteit zo goed mogelijk in te zetten besloten wij om de mobiliteitsvisie niet separaat op te pakken maar mee te nemen in de ontwikkeling van de Omgevingswet.

   Zoals ieder jaar pakten we weer veel kleine zaken op die de verkeersveiligheid op lokaal niveau verbetert. Op de Kerstraat in Keijenborg en de Oltmanstraat in Steenderen pasten we de snelheidsremmers aan. We legden een landbouwsluis aan in Halle Heide, zodat vrachtverkeer en landbouwverkeer veilig de Halsedijk in kan slaan. De Wildenborchseweg

in Vorden is voorzien van chicanes om de snelheid op de weg naar beneden te brengen en daarmee de (fiets)veiligheid te vergroten.
We gaven veel prioriteit aan het meedenken met en adviseren van onze inwonders.
Wij hebben dat gedaan in de verschillende projecten van Vitale kernen maar ook bij de Jongerenhuisvesting (CPO).
Fietsers kregen voorrang op het fietspad tussen Hengelo en Zelhem. Daarmee stimuleren wij het fietsen en is meer duidelijkheid voor de automobilist over de voorrang van fietsers. Op de Hummeloseweg in Laag-Keppel vervingen we een drempel door een uitbuiging om trillings- en geluidshinder tegen te gaan.
Ook in ons grote buitengebied hebben we aandacht voor verkeer. We voerden gesprekken met de gemeente Zutphen om te bekijken of de Almenseweg vrachtwagenvrij gemaakt kan worden en in Eldrik en Drempt is meegedacht met onze inwoners en dorpsraden over veilige fietstroken

Er zijn drie projecten gestart die in 2021 en verder nog doorlopen:
- De mobiliteitsmakelaar die op regionale schaal ondernemers gaat helpen hun mobiliteit te verduurzamen.
- Het opstellen en uitwerken van onze laadvisie, zodat er duidelijkheid ontstaat over het beleid rondom het plaatsen van laadpalen voor elektrische voertuigen. Het plaatsen van laadpalen hoeft hier niet op te wachten, komt er een verzoek binnen dan wordt er bij gebrek aan eigen oprit een paal geplaatst.
- Samen met de provincie werken we aan een plan van aanpak om de verkeersoverlast van de Hummeloseweg (gemeente) en Dorpsstraat (provincie) in Laag-Keppel weg te nemen.

Onderwijs

Maatschappelijke doel
- Kinderen zijn voorbereid op de maatschappij en de arbeidsmarkt.

Inleiding
Vanuit onderwijs zetten we in op een goede schoolloopbaan voor alle kinderen. Met passend onderwijs hebben we de taak om samen met het onderwijs ervoor te zorgen dat er voor ieder kind een passende plek is en dat we samen optrekken in de ondersteuning van kinderen in onze gemeente. Als gemeente hebben we de zorgplicht voor adequate onderwijshuisvesting. We nemen duurzaamheid mee in planvorming voor onderwijshuisvesting.

Resultaten

1. *We bepalen (vanuit het hernieuwde kader 'Rijkere visie op onderwijs') samen met de kindvoorzieningen, verenigingen en andere partners hoe we de visie samen uitvoeren en wat het kind hiervan merkt*.
   In 2020 werkten we de Rijkere visie op onderwijs verder uit. We stelden een menukaart op met alle activiteiten die scholen aanbieden op het gebied van cultuur, gezonde jeugd, duurzaamheid, maatschappelijke betrokkenheid en leesbevordering.
   Daarbij staat aangegeven met welke partijen we samenwerken en wat de kosten zijn .
   De inzet van de combinatiefunctionarissen is enorm gegroeid met deze visie. Voor de zomer waren er drie scholen met een vakleerkracht, in dit schooljaar zijn dat er tien. Deze vakleerkrachten worden niet alleen ingezet op het gebied van bewegingsonderwijs, maar ook als algemeen verbinder. Voor de overige thema's wordt samengewerkt met lokale en regionale organisaties.

2. *We werken met het schoolbestuur de plannen rond de realisatie van het Voortgezet Onderwijs (VO) in Vorden uit*.
   In 2020 onderzochten we de haalbaarheid en geschikte locatie voor nieuwbouw van Het Kompaan College in Vorden. Op 2 juli 2020 heeft u het besluit genomen dat het Kompaan College toekomstbestendig is en nieuwbouw krijgt op de locatie Almenseweg. We informeerden de omgeving en inwoners over het genomen besluit en de vervolgstappen. Daarbij nodigden wij de bewoners uit om actief deel te nemen. Vervolgens begonnen we met de voorbereidende werkzaamheden voor de aankoop van het perceel, het in beeld brengen van de stedenbouwkundige kaders en het opstellen van een projectplan in samenwerking met Achterhoek VO. De school, die optreedt als bouwheer, is in gesprek met een architect en adviseur voor een programma van eisen. In een projectteam en stuurgroep vindt er onderlinge afstemming plaats.

3. *We stellen het Integrale Huisvestingsplan basisonderwijs (IHP) vast*.
   Samen met de schoolbesturen werkten we aan het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs(IHP), onder begeleiding van een adviesbureau. De inhoudelijke ambities stelden we vast in een uitgangspuntennotitie. Daarnaast vonden er technisch-functionele analyses plaats bij een aantal schoolgebouwen. Op basis van de opgehaalde informatie werkten we aan een concept IHP. Voor de afrondende fase van het IHP nemen we samen met schoolbesturen meer tijd. Vanwege de aanhoudende gevolgen van het coronavirus liggen prioriteiten op dit moment voor beiden bij het omgaan van de gevolgen van corona.

Vroeg- en voorschoolse educatie

Maatschappelijk doel

- Het voorkomen en tijdig bestrijden van (taal)ontwikkelingsachterstanden bij kinderen in de leeftijd vanaf twee jaar.

Inleiding

Vanaf 1 augustus 2020 is de wettelijke eis om een aanbod te hebben van 16 uur peuteropvang voor peuters die extra aandacht nodig hebben in hun (taal)ontwikkeling. Dit noemen we Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE).

Resultaat

1. *Begin 2020 voldoet ons onderwijsachterstandenbeleid aan de nieuwe wetgeving.*
   Ons onderwijsachterstandenbeleid voldeed in 2020 aan de nieuwe wetgeving. Naast de uitvoering van de nieuwe wetgeving werkten we verder aan dit beleid. Samen met het consultatiebureau, kinderopvang, onderwijs en sociaal team maakten we afspraken over de doorgaande leer- en ontwikkellijn voor kinderen. Verder ondersteunden we bij de opstart van

voorzieningen ter bestrijding van onderwijsachterstanden. Voorbeeld hiervan zijn een nieuwe peutergroep en een taalschakelklas in het basisonderwijs. Deze voorzieningen ontstonden mede op basis van signalen van onze partners.

Leefbaar Keijenborg - Bronckhorst Midden

Maatschappelijk doel

- Een veilige en aantrekkelijke woon- en leefomgeving creëren.
- Het in stand houden van een goed bereikbaar en laagdrempelig aanbod van voorzieningen voor inwoners.

Inleiding

Op de locatie van de voetbalvelden in Keijenborg startten we de ontwikkeling van een nieuwe sportaccommodatie, dit proces was al voor 2020 gestart. U heeft op 13 december 2018 een motie aangenomen waarin ons is opgedragen maximale ondersteuning te bieden bij de totstandkoming van accommodatieprojecten in de kleine kernen. Met het faciliteren van een haalbaarheidsonderzoek in Bronckhorst Midden voor een gecombineerde sportaccommodatie gaven we invulling aan deze motie.

In het haalbaarheidsonderzoek is aangegeven dat diverse organisaties/verenigingen gebruik gaan maken van de nieuwe sportaccommodaties. De structurele en incidentele gebruikers geven een toekomstige afname van jaarlijks minimaal 1400 uur aan. Dit is met de gebruikers in een intentieovereenkomst vastgelegd.

Resultaat

We starten met de ontwikkeling van een nieuw sportcomplex voor binnen- en buitensport.
We rondden het onafhankelijk onderzoek naar een multifunctioneel sportcomplex af. We maakten afspraken over de structuur, waarin helder is waar het bouwheerschap, eigenaarschap en exploitatie komen te liggen. Dit project loop door in 2021.

Bibliotheek

Maatschappelijk doel

- Het in stand houden van een goed bereikbaar en laagdrempelig aanbod van voorzieningen voor inwoners.
- Het bieden van laagdrempelige toegang tot kennis en informatie in het kader van levenslang leren.

Inleiding
We werken met de gemeenten Doetinchem en Doesburg samen aan de regionale bibliotheekfunctie West Achterhoek. We hebben 3 bibliotheekvestigingen en 1 servicepunt in Bronckhorst. Sinds 2016 is duidelijk dat het budget voor de uitvoering van de bibliotheekfunctie onvoldoende is. In de Perspectiefnota 2020 - 2023 staat dat we geen extra budget beschikbaar stellen voor de uitvoering van de bibliotheekfunctie. Zonder het extra budget ontstaat de kans dat de dienstverlening in de kernen onder druk komt te staan.

Resultaat
1. *Een goede invulling van de bibliotheekfunctie waarbij we toewerken naar een sluitende begroting van de bibliotheek West Achterhoek voor het uitvoeren van de bibliotheekfunctie.*
   In 2020 stelden we samen met de bibliotheek, Doetinchem en Doesburg een nieuwe budgetovereenkomst vast. Daarmee is de dienstverlening van de bibliotheek aan alle inwoners van Bronckhorst voor de komende jaren geborgd.

Biodiversiteit

Maatschappelijk doel
- Het behouden, herstellen en versterken van de biodiversiteit.

Inleiding
Bronckhorst kent een prachtige en waardevolle natuur. We willen de natuurwaarden en de biodiversiteit versterken. Herstel van de variatie van soorten, ecosystemen en landschappen is van belang voor een rijke natuur en basis van ons welzijn. Met het plan 'Samen voor biodiversiteit' stellen we kaders voor het behouden, herstellen en vergroten van de biodiversiteit. Er is in beeld gebracht waar de grootste kansen liggen binnen Bronckhorst. We pakken het bevorderen van de biodiversiteit samen met inwoners, agrariërs, ondernemers en andere betrokken partijen op. In het plan 'Samen voor biodiversiteit' hebben we acties benoemd die betrekking hebben op de verankering van het thema biodiversiteit in gemeentelijk beleid en beheer, die de bewustwording vergroten en projecten die bijdragen aan het herstel van de bioiversiteit.

Resultaten
1. *Binnen 2 jaar beheren we 80% van de gemeentelijke berm- en slootkanten ecologisch.*
   Met een groep inwoners startten we begin 2020 met de uitgangspunten van het nieuwe bermbeheer. Deze uitgangspunten vormen de basis voor de verdere uitwerking van een bermbeheerplan, dat nog in ontwikkeling is. Vooruitlopend daarop is in het najaar het

verschralingsbeheer bijna verdubbeld. Een aantal bermen dat voorheen geklepeld werd, wordt nu gemaaid en het maaisel wordt afgevoerd.

2. *Binnen het groenbeheer gaan we in de kern Zelhem hooiland realiseren*.
   We deden een technische verkenning naar de mogelijkheden om een aantal gazons in Zelhem om te vormen naar hooilandbeheer. We verzamelden gegevens van de huidige vegetatie, bezonning, bodemgesteldheid, geschikt beheer en mogelijke zaaimengsels. Dit biedt een goede informatiebasis om in samenspraak met inwoners en uitvoerders het beheer te veranderen.

3. *We versterken het Nationaal Landschap de Graafschap.*
   Met de gemeente Lochem bespraken we de mogelijkheden om samenwerking op het vlak van recreatie en toerisme, cultuurhistorie, landschap en biodiversiteit uitgebreider te verkennen. We organiseerden werksessies en gesprekken over de ontwikkeling van een landgoedvisie voor Landgoed Hackfort (Natuurmonumenten) en de ontwikkelingen rond de landgoederenzone Baaksebeek – Veengoot (Waterschap Rijn IJssel).

4. *We monitoren de biodiversiteit met een monitoringsprogramma.*
   In de omgeving van Halle startte een enthousiaste groep van zes vrijwilligers met de monitoring. Deze groep wordt met kennis en kunde begeleid door de Bijenstichting.
   De vrijwilligers liepen langs drie vaste trajecten en hielden 50 waarnemingsdagen.
   Het Oranjetipje is een vlindersoort die in het biodiversiteitsplan als monitoringssoort is gekozen. Het Oranjetipje is tijdens de waarnemingsdagen 32 keer gezien. Daarnaast zijn er diverse andere vlindersoorten, hommels, wilde bijen, honingbijen en zweefvliegen geteld. Hieruit kunnen alleen voorzichtige conclusies worden getrokken omdat het een beperkte inventarisatie van één groep één locatie is. Het onderzoek voeren we meerdere jaren uit.

5. *We proberen plagen te voorkomen en gebruiken hiervoor milieuvriendelijke methoden.*
   De bestrijding van plagen en onkruiden stond vooral in het teken van het bestrijden van de eikenprocessierups. We betrokken onze inwoners bij het voorkomen van plagen door samen met hen ruim 3.100 vogelhuisjes op te hangen en zaaigoed uit te delen. De plaagdruk was lager dan in 2019, wat aansluit bij het landelijke beeld. We evalueerden de uitvoering van de bestrijding en we maakten een plan voor de bestrijding van de eikenprocessierups in 2021.
   Tijdens de monitoring van de biodiversiteit (hierboven beschreven) is ook gekeken wat de bezetting was van de nestkastjes die daar zijn opgehangen in het kader van de bestrijding van de eikenprocessierups. Maar liefst 80% van de nestkasten is bewoond geweest. Vooral door koolmezen die een belangrijke natuurlijke vijand van de eikenprocessierups zijn.

Erfgoed en Cultuurhistorie

Maatschappelijk doel
- Een veilige en aantrekkelijke woon- en leefomgeving creëren.

Inleiding
Erfgoed en cultuurhistorie zijn belangrijke culturele identiteitsdragers van onze gemeente. Bronckhorst is met zo'n 850 gemeentelijke en rijksmonumenten en drie beschermde stads- en dorpsgezichten, één van de grotere monumentengemeenten in Nederland.

Resultaat
Monumenteigenaren realiseerden met onze medewerking een aantal in het oog springende zaken, zoals de oplevering van de gerestaureerde COOPS-molen in Zelhem. Op het gebied van onderhoud en restauratie behaalden we goede resultaten:
- De eigenaar van een door storm beschadigde rijksmonumentale boerderij ging, dankzij een door de gemeente gefinancierd haalbaarheidsonderzoek, over tot herstel van de schade.
- De restauratie van een stadsboerderijtje in het centrum van Vorden.
- Het monumentaal verantwoord aanbrengen van isolerend glas bij een pand in Steenderen.
- De bijdrage voor een bouwhistorisch onderzoek voor de restauratie van een schaapskooi in Drempt.

De Stichting Open Monumentendagen Bronckhorst ontwikkelde zich dankzij een enorme inzet van een groot aantal vrijwilligers uitstekend. Zij organiseerde de prima verlopen Open Monumentendagen.

Als onderdeel van het meerjarige regionale project 'Een nieuwe tijd! Wederopbouw in de Achterhoek' presenteerde Annegreet van Bergen het boek 'Noo kriege wi-j 't baeter'.

We digitaliseerden onze gemeentelijke monumentlijst en verbeterden de erfgoedpagina op onze website.

Omgevingswet

Maatschappelijk doel
- Een veilige en aantrekkelijke woon- en leefomgeving creëren.
- Een gebruiksvriendelijk omgevingsbeleid dat ontwikkeling mogelijk maakt.

Inleiding
Op 1 januari 2022 treedt de Omgevingswet in werking. De Omgevingswet bundelt de wetgeving en de regels voor ruimte, wonen, infrastructuur, milieu, natuur en water. Uitgangspunten van de wet zijn: minder en overzichtelijke regels, meer ruimte voor initiatieven, lokaal maatwerk en vertrouwen. We benutten de invoering van de Omgevingswet om een kwaliteitsimpuls te geven aan het landschap en de dorpen. Drie belangrijke opgaven hierbij zijn:
1. Sturing geven aan de toekomstige ontwikkelingsrichting van landbouwbedrijven in een kleinschalig landschap met grote cultuurhistorische waarde en biodiversiteit.
2. Het verbeteren van de vitaliteit van de kernen en de bedrijventerreinen.
3. De energietransitie.

Resultaat
In 2020 begonnen we met een geactualiseerde routekaart, die ons zou voorbereiden op de invoering van de Omgevingswet per 1 januari 2021. Deze route is sterk gewijzigd door het optreden van het coronavirus en het jaar uitstel voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet.

We hebben de routekaart bijgesteld, zodat wij per januari 2022 alsnog gereed zijn voor de uitvoering van het Omgevingsbeleid. Gevolg hiervan is dat de omgevingsvisie eind 2021 gereed is, de uitwerking van het Omgevingsplan in 2021 start en de uitwerking van het Omgevingsprogramma werklocaties is uitgesteld tot in ieder geval in 2021.

1. *We stellen de Omgevingsvisie vast.*
   U heeft de startnotitie omgevingsvisie vastgesteld, waarmee we bepaalden hoe we een omgevingsvisie opstellen. We hebben ‘het verhaal van Bronckhorst’ opgesteld. Hiervoor gingen we in gesprek met onze inwoners en jongeren. Zij vertelden ons wat voor hun belangrijk is in de fysieke leefomgeving. Daarnaast stelden we de beleidsinventarisatie vast en maakten we de opgaven in Bronckhorst inzichtelijk. Urgente opgaven zijn :
   - energie en klimaat
   - gezonde leefomgeving
   - landschappelijke kwaliteit
   - slimme economie
   - sterke dorpen, leefbaar en veilig platteland.

   Drie experts gaven hun kijk op de huidige en toekomstige situatie van Bronckhorst. We gebruiken dit bij het verder opstellen van de omgevingsvisie. Het Verhaal van Bronckhorst en de nader aangescherpte urgente opgaven vormen belangrijke elementen voor de Omgevingsvisie, die we in 2021 opstellen.

2. *We starten met het opstellen van bouwstenen voor het Omgevingsplan.*
   We dachten uit hoe we met bouwstenen een Omgevingsplan opstellen. Het omvat alle elementen waaraan bouwstenen in een Omgevingsplan moeten voldoen. Het bepalen van de omgevingswaarden is één van de belangrijkste elementen. We zijn begonnen met een bouwsteen 'monumenten' en een bouwsteen 'inrit'. Hierbij werken we samen met het Gelders Genootschap en waar mogelijk met initiatiefnemers.

3. *We stellen minimaal 1 Omgevingsprogramma vast.*
   We stelden de startnotitie Omgevingsprogramma werklocaties vast. Met het Omgevingsprogramma werklocaties faciliteren we het Bronckhorster bedrijfsleven in de ruimtebehoefte volgens de principes van de nieuwe Omgevingswet. We leren hiermee hoe een programma werkt in het stelsel van het Omgevingsbeleid.

4. *We voeren 10 experimenten uit in het 'Omgevingslab'.*

We voerden zeven expirimenten uit. Op basis van de door ons ontwikkelde participatiehandreiking 1.0 en 2.0 experimenteerden we met verschillende vraagstukken, zoals de verkoop van de Mammoetschool en De Vordering. Met de handreikingen ondersteunden we de participatieaanpak voor de Omgevingsvisie, Omgevingsprogramma en Omgevingsplan. Voor de uitvoering van onze participatieaanpak werkten we met digitale tools, zoals een Instagramontmoeting over de Omgevingsvisie met jongeren door Burgemeester Besselink.

5. *Onze cultuur en werkprocessen passen we aan*.
Met onze nieuwsflits, handreikingen en online games informeerden we inwoners, gemeenteraad, college van b en w en medewerkers van de gemeentelijke organisatie over de wijzigingen door de Omgevingswet. We maakten een start met het opgestelde opleidingsplan, waarmee we diezelfde groep klaarstomen voor het werken met het omgevingsbeleid. Door initiatiefnemers te bevragen over onze processen en dienstverlening, kunnen we hun ervaringen en wensen gebruiken bij het ontwerpen van onze processen onder het Omgevingsbeleid.

6. *Onze ICT-systemen maken uitvoering van de Omgevingswet mogelijk*.
We deden eerste oefeningen met het nieuwe systeem, dat we aanschaften en aansloten op het landelijk Digitaal Stelsel Omgevingswet. We liggen daarmee op koers voor een tijdige invoering. De inrichting van het systeem vindt plaats in 2021.

Indicatoren
De indicatoren maken het mogelijk om een maatschappelijk effect toe te lichten en om te vergelijken met andere gemeenten. De landelijk vastgestelde indicatoren zijn we verplicht op te nemen in onze programma's. Zelf hebben we 2 lokale indicatoren vastgesteld voor dit deelprogramma.

Lokale indicatoren

Thema	Effectindicator	Bron	Nul-meting	Jaar nul-meting	Doel 2020	Real. 2020	Doel 2021	Doel 2022	Doel 2023
Biodiversiteit	Toename van biodiversiteit op basis van het voorkomen en toenemen van het aantal oranjetipjes (soort vlinder) in een nog te selecteren deelgebied van het leefgebied natte berm	ntb	nog uit te voeren	2020		32x	+3%	+3%	+3%
	Percentage ecologisch bermbeheer ten opzichte van totale bermbeheer	Gem.adm.	20%	2019		16%*		80%	80%
*Incl. natuurlijke oevers, bloemenweides, waterinfiltratie en bermen in het buitengebied. Exclusief greppels									

Landelijk vastgestelde indicatoren

Indicator	Bron	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Realisatie 2020	Gelderland 2020
Winkeldiefstallen (aantal per 1.000 inwoners)	CBS 2019	0,3	0,3	geen data	geen data
Geweldsmisdrijven (aantal per 1.000 inwoners)	CBS 2018	1,8	geen data	geen data	geen data
Diefstallen uit woning (aantal per 1.000 inwoners)	CBS 2019	1,1	1,2	geen data	geen data
Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte) (aantal per 1.000 inwoners)	CBS 2020	1,5	2,2	2,3	5,9
% Voortijdige schoolverlaters totaal (VO + MBO) (leerlingen 12-23 jaar zonder startkwalificatie)	DUO 2019	1,3%	0,9%	geen data	geen data
Absoluut verzuim (aantal per 1.000 leerlingen)	Ingrado2018	-	geen data	geen data	geen data

Indicator	Bron	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Realisatie 2020	Gelderland 2020
Relatief verzuim (aantal per 1.000 leerlingen)	Ingrado2019	18	16	geen data	geen data

Gegevens overgenomen van www.waarstaatjegemeente.nl stand d.d. 01-02-2021

Indicator	Bron	Realisatie 2012		Realisatie 2016	Gelderland 2016
% Niet-sporters	RIVM 2016	46,6%		42,5%	46,8%

Gegevens overgenomen van www.waarstaatjegemeente.nl stand d.d. 01-02-2021

Risico's

Risico-oorzaak (Als gevolg van...)	Risicogebeurtenis (bestaat de kans dat...)	Risicogevolg (met als gevolg dat...)	Netto Kans	Totaal: Netto Financieel Maximum	Regulier of Pandemie
Omgeving - Het besluit een nieuw schoolgebouw voor het VO te realiseren.	Er niet binnen de budgetten en de geplande termijnen gebouwd kan worden.	Financieel - Het investeringsbudget wordt overschreden.; Niet financieel - Vertraging kan leiden tot regionale imagoschade.	40%	€ 500.000	Regulier
Extern - Het uitbreken van een pandemie, moeten prioriteiten worden bijgesteld bij instellingen en worden er door de maatregelen geen inkomsten gegeneerd.	Gesubsidieerde instellingen niet aan hun betalings- en prestatieverplichtingen kunnen voldoen. Eventueel kan dit leiden tot faillissement of surseance zoals welzijn, cultuur, sport	Financieel - Er extra bijdragen worden gevraagd of subsidieaanvragen kunnen komen.; Niet financieel - Activiteiten niet worden of later worden uitgevoerd: verantwoording, en daarmee de vaststelling, kan pas later plaatsvinden.	75%	€ 250.000	Pandemie
Extern - Verontreining met o.a. kwik door de productie van Crystal Meth.	Milieuschade wordt veroorzaakt en de volksgezondheid in het geding komt.	Financieel - Budgetoverschrijding. De kosten van opruiming mogelijk niet op de veroorzaker, huurder en/of eigenaar kunnen verhalen.; Niet financieel - Kans op landelijke aandacht in de pers.	30%	€ 400.000	Regulier
Extern - Het uitbreken van een pandemie en de maatregelen van de overheid.	Er minder huur inkomsten zijn bij Sportaccommodaties en gesubsidieerde instellingen.	Financieel - Er financiële tekorten ontstaan.	40%	€ 250.000	Pandemie
Organisatie - Temporisering van de invoering van de omgevingswet op onderdelen.	De doelstellingen niet op tijd worden bereikt.	Financieel - Budgetoverschrijding.; Niet financieel - Imagoschade op regionaal niveau.	30%	€ 250.000	Regulier

Wat heeft het gekost

Programma 2 Wonen en leefomgeving	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2020 na wijzigingen	Rekening 2020
Lasten:				
2A Passend wonen	2.111	1.960	1.576	1.509
2B Aantrekkelijke leefomgeving	23.380	23.813	24.881	24.090
Totaal lasten:	**25.491**	**25.772**	**26.456**	**25.599**
Baten:				
2A Passend wonen	1.299	1.197	936	1.428
2B Aantrekkelijke leefomgeving	6.807	6.245	6.489	6.925
Totaal baten:	**8.105**	**7.442**	**7.424**	**8.352**
Saldo:				
2A Passend wonen	-813	-763	-640	-82
2B Aantrekkelijke leefomgeving	-16.573	-17.568	-18.392	-17.165
Saldo totaal:	**-17.386**	**-18.331**	**-19.032**	**-17.247**

Financiële afwijkingen

2A PASSEND WONEN	Verschil begr.na wijz. / rekening 2020	V / N
8-2_ Grondexploitaties (niet-bedr.terreinen)	440	V
8-3_ Wonen en bouwen	119	V
Totaal 2A	**558**	**V**

2B AANTREKKELIJKE LEEFOMGEVING	Verschil begr.na wijz. / rekening 2020	V / N
0-3_ Beheer overige gebouwen en gronden	64	V
1-1_ Crisisbeheersing en brandweer	-13	N
1-2_ Openbare orde en veiligheid	-442	N
2-1_ Verkeer en vervoer	479	V
2-2_ Parkeren	-	V
2-5_ Openbaar vervoer	-1	N
4-1_ Openbaar basisonderwijs	-	V
4-2_ Onderwijshuisvesting	127	V
4-3_ Onderwijsbeleid en leerlingzaken	13	V
5-1_ Sportbeleid en activering	99	V
5-2_ Sportaccommodaties	17	V
5-3_ Cultuur-presentatie, productie, particip	44	V
5-4_ Musea	-	N
5-5_ Cultureel erfgoed	46	V
5-6_ Media	-	N
5-7_ Openbaar groen en (openlucht)recreatie	372	V
7-2_ Riolering	137	V
7-5_ Begraafplaatsen en crematoria	-51	N
8-1_ Ruimtelijke ordening	336	V
Totaal 2B	**1.227**	**V**

Een toelichting op de financiële afwijkingen geven we in de taakveldenrekening. Ook geven we een grafische weergave van de verschillende kosten tussen raming na wijziging en realisatie. De toelichting vindt u door te klikken op het taakveld.

Investeringsplan

Omschrijving	Jaar	Krediet	Besteed t/m 2019	Besteed in 2020	Restant krediet
Werf Hengelo	2015	3.898	3.753	-	145
Parkeerplaats onderwijscluster Rozenstraat	2018	60	-	-	60
LED openbare verlichting	2018	1.075	983	85	7
Vervanging drukriolering	2018	835	21	527	287
Reconstructie Dorpsstraat Hengelo	2019	190	-	2	188
VV herinrichting Ruurloseweg Hengelo	2019	300	239	54	7
Verkeersmaatregelen Wildenborchseweg	2019	250	24	232	-6
Riool Dorpsstraat Halle	2019	320	2	40	278
Vervanging vrijverval riolering	2019	724	15	711	-1
Verbetering vrijverval riolering	2019	112	62	47	2
Renovatie gemal en drukr mech elekt	2019	334	8	16	310
Renovatie gemalen en drukr civiel	2019	89	-	-	89
Renovaties IBA's	2019	47	-	26	21
Afkoppelen	2019	619	133	137	348
Vervanging vrijverval riolering	2020	655	83	68	504
Verbetering vrijverval riolering	2020	101	-	-	101

Omschrijving	Jaar	Krediet	Besteed t/m 2019	Besteed in 2020	Restant krediet
Renovatie gemalen en drukr mechanisch	2020	419	-	-	419
Renovatie gemalen en drukr electro	2020	193	22	-	172
Renovatie gemalen en drukr civiel	2020	18	-	-	18
Renovatie IBA's	2020	69	-	-	69
Afkoppelen	2020	110	-	-	110
ICT toepassingen nieuwe omgevingswet	2020	65	-	26	39
Materieel buitendienst, lopende kredieten	div.	801	30	129	641
Investeringen Programma 2		**11.284**	**5.375**	**2.100**	

Dekking projectkosten uit reserves

Omschrijving	Besluit	Reserve	Toevoeging	Onttrekking
Plan van aan ondermijningsbeelden	R 29-05-2019	Algemene Reserve		15
Onderhoudsplan wegen Bloemenbuurt	R 09-07-2020	Algemene Reserve		50
Opstellen IHP	R 09-07-2020	Algemene Reserve		25
Herdenken 75 jaar vrijheid	R 09-07-2020	Algemene Reserve		11
Bibliotheekwerk	R 09-07-2020	Algemene Reserve		171
Project herstelplan bomen	R 09-07-2020	Algemene Reserve		160
Subsidie afkoppelen verharding riolering	R 09-07-2020	Algemene Reserve		136
Invoering omgevingswet; implementatiekosten	R 09-07-2020	Algemene Reserve		660
Beschikking reserves Programma 2			**-**	**1.228**

2.1.3. Programma 3 BEDRIJVIGHEID EN ONTWIKKELING

Algemeen

In Programma 3 werken we aan het bevorderen van ondernemerschap en geven we invulling aan de transitie Duurzaamheid en de speerpunten Economie, Ondernemerschap en Toerisme. Belangrijke kaders hierbij zijn de ‘Economische agenda’ (2018), de ‘Verrijkte Routekaart Energieneutraal Bronckhorst 2030’ en de Regionale uitvoeringsagenda duurzame energie Achterhoek (2017). Het programma bestaat uit twee deelprogramma's:

3A Economie: hierin willen we het maatschappelijk en innovatief ondernemen stimuleren en realisatie van kansrijke sectoren bevorderen.

3B Duurzaamheid: hierin zijn de aandachtspunten energieneutraal, het klimaat en het milieu.

Door corona werd de economie van onze gemeente geraakt. Onze accountmanagers bedrijven bleven in nauw contact met ondernemers om te horen hoe het hen verging en om te horen wat zij nodig hadden en hebben van de gemeente. Tegelijkertijd waren er toch ook de nodige ontwikkelingen die wel in 2020 plaatsvonden, zoals het omvormen van Agro Innovatiecentrum de Marke tot een coöperatie, waarin onze gemeente participeert en er werd een nieuw recreatie en toerisme beleidsvisie vastgesteld.

Binnen de werkgroepen Vitale kernen waren ook de nodige ontwikkelingen, maar ook daar had corona invloed: overleggen vonden vooral digitaal plaats.

Het afgelopen jaar hebben we gewerkt aan de uitvoering van de routekaart voor de energietransitie. We werkten aan verduurzaming van het gemeentelijk vastgoed, we verstuurden op aanvraag de ‘Op Morgen energie boxen’ aan inwoners en we ontwikkelden een energiedashboard. Regionaal werkten we ook samen in de ‘Regionale Energie Strategie Achterhoek’ om plannen te maken voor grootschalige energieopwekking. Deze plannen zorgen voor de nodige dynamiek in onze gemeente met voor- en tegenstanders van windenergie.

In 2020 werd op basis van onderzoek een nieuw afval- en grondstoffenplan vastgesteld.

Deelprogramma 3A ECONOMIE

Bestuurlijke trekker: Dhr. W.W. Buunk
Ambtelijke trekker: Mw. C.H. van den Brink

Maatschappelijke doelen
- Een goed ondernemersklimaat in Bronckhorst en de Achterhoek.
- Bronckhorst en de Achterhoek zijn kansrijke en aantrekkelijke gebieden om in te ondernemen en te werken.
- De centra van de vier hoofdkernen Vorden, Hengelo, Zelhem en Steenderen zijn aantrekkelijk, levendig en toekomstbestendig.

Wat deden we in 2020 om de maatschappelijke doelen te bereiken?

Bevorderen ondernemerschap

Maatschappelijke doelen
- Een goed ondernemersklimaat in Bronckhorst en de Achterhoek.
- Bronckhorst en de Achterhoek zijn kansrijke en aantrekkelijke gebieden om in te ondernemen en te werken.

Inleiding
2020 was in economisch opzicht een bijzonder en lastig jaar. Toch lukte het de accountmanagers om met het lokale bedrijfsleven in contact te blijven door het netwerk dat zij de afgelopen jaren opbouwden. Bedrijfskavels zijn verkocht en worden in 2020 geleverd.

Resultaten

1. *Onze accountmanagers zorgen dat de gemeente nog beter bereikbaar is voor ondernemers*.
   Dankzij de inzet van het team van accountmanagers bleven we tijdens de coronacrisis nauw in contact met individuele ondernemers en hun ondernemersorganisaties. Waar mogelijk boden de accountmanagers ondersteuning bij het oplossen van problemen.

   De verschillende coronaregelingen van de Rijksoverheid stelden we via onze website open en we informeerden de ondernemers actief. De Regionale Organisatie Zelfstandigen (ROZ) zorgde na een korte aanloopperiode voor een vlotte administratieve afhandeling van hulpverlening. In totaal zijn er 1.049 aanvragen Tozo 1, 2 en 3 gedaan, inclusief de aanvragen voor een krediet. Na akkoord van het ROZ zijn de betalingen direct door ons verricht.

2. *We leggen verbanden tussen ondernemers en partijen buiten de gemeentegrenzen*.
   De accountmanagers brachten in 2020 opnieuw veel ondernemers in contact met partijen buiten onze gemeentegrenzen. Ondernemers kregen zo de mogelijkheid om zich aan te sluiten bij diverse projecten. Een mooi voorbeeld is de MKB-deal, waarbij het ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK) regionaal het midden- en kleinbedrijf stimuleert en waarvan de gemeente penvoerder is.

3. *We optimaliseren de ruimte op de bedrijventerreinen*.
   In 2020 staken we veel energie en capaciteit in de herstructurering van Industriepark Zelhem. Met belanghebbenden voeren we hier een uitdagend gebiedsproces uit.
   We stelden het 'Regionaal Programma Werklocaties regio Achterhoek' op. Het Omgevingsprogramma 'Werklocaties' stelden we vanwege het coronavirus noodgedwongen uit. Het verruimen van regelgeving rond Vrijkomende Agrarische Bebouwing (VAB's) zetten we in gang.

4. *Recreatie en toerisme*

We stelden een nieuwe beleidsvisie recreatie en toerisme op met het bijbehorende uitvoeringsprogramma. We startten in 2020 met het toeristisch profiel. In overleg met Achterhoek Toerisme wierven we een nieuwe regiocoördinator, die in november 2020 van start ging.

5. *Ontwikkeling landbouw*

   We stelden de notitie 'Verkenning van de landbouw in Bronckhorst' vast, met daarin verschillende actie- en aandachtspunten, zoals het inzetten van ervencoaches.
   We nemen deel aan het Regioproject 'Werken aan toekomstbestendige erven Achterhoek' (WATEA). Hiermee krijgen we meer financiële armslag voor de inzet van agrarische coaches.

   Voor ons economisch beleid is het belangrijk om inzicht te krijgen in de ontwikkeling van de agrarische sector. Wij gaven een ingenieursbedrijf opdracht om een analyse te maken van de agrarische sector in Bronckhorst. De resultaten van deze analyse gebruiken we bij het opstellen van de Omgevingsvisie.

   In de vrijwillige kavelruil voerde de kavelruilcommissie ruim honderd keukentafelgesprekken. In het noordelijk deel van Bronckhorst is daarna 125 hectare geruild in 4 ruilplannen, nog zonder de inbreng van de gemeentelijke en provinciale gronden. Nieuwe ruilplannen, waar deze gronden een rol spelen, kon de commissie door de coronacrisis nog niet afronden. We vragen de provincie uitstel van de beoogde einddatum van het project tot augustus 2022.

6. *We zetten economische ontwikkelingen in de regio en Bronckhorst op de kaart van Nederland (regiodeal)*
   We sloten een samenwerkingsovereenkomst met Agro innovatiecentrum De Marke. De samenwerking bestaat uit drie elementen:
   - Partners: de gemeente neemt deel in coöperatie De Marke door de aanschaf van vijf ledenparticipaties. Het ledenkapitaal stelt de coöperatie in staat om een deel van het onroerend goed over te nemen van Wageningen UR.
   - Ambassadeurs: de gemeente en De Marke zetten zich wederzijds in als elkaars ambassadeurs. Samen met de coöperatie benaderden wij collega-gemeenten in de Achterhoek om samen in De Marke te participeren. Vijf andere Achterhoekse gemeenten participeren in de eigen vermogensbehoefte van de coöperatie.
   - Facilitators: wij faciliteren de coöperatie met zaken als bouwblokvergroting en bestemmingswijziging van gebouwen. De Marke faciliteert de gemeente door het aantrekken van jong talent, het bijdragen aan de transitie in de landbouw en de ontwikkeling van nieuwe bedrijvigheid (startups).

   De Marke bevordert als innovatiecentrum kringlooplandbouw, natuur inclusieve landbouw en precisielandbouw. De intensieve samenwerking tussen De Marke, individuele boeren en Vereniging Vruchtbare Kringloop Achterhoek en Liemers (VKA) biedt een effectieve, praktijkgerichte infrastructuur om nieuwe kennis en kunde direct door te laten stromen naar de agrariërs in de regio.

   Er komt een 'innovatiehub' die studenten van MBO-, HBO- en WO-opleidingen koppelt aan projecten van De Marke en het Achterhoekse agro-bedrijfsleven. Hiermee geven we een impuls aan het innovatief vermogen van de regio.

Vitale kernen

Maatschappelijk doel

- De centra van de vier hoofdkernen Vorden, Hengelo, Zelhem en Steenderen zijn aantrekkelijk, levendig en toekomstbestendig.

Inleiding

Belangrijke aanleiding voor het proces ‘Vitale kernen’ vormt de demografische ontwikkeling en de gevolgen hiervan (o.a. leegstand, afnemend draagvlak economische voorzieningen en andere eisen aan de openbare ruimte). In het proces werken werkgroepen voortvarend aan plannen voor toekomstbestendige dorpskernen. Dit is een continu proces waarbij het resultaat niet op voorhand vaststaat. Initiatieven komen voornamelijk van inwoners. Op basis van de visies voert elke werkgroep projecten uit. We ondersteunen daarbij de vier toekomstvisies voor de centra van de vier grote kernen met daaruit voortvloeiende projecten. Om focus aan te brengen prioriteerden wij samen met de werkgroepen twee à drie projecten per kern.

Resultaten

1. *We stimuleren de werkgroepen bij het realiseren van fysieke maatregelen in de openbare ruimte.*
   Door corona waren de werkgroepen Vitale kernen minder actief dan voorgaande jaren. Ondanks dat zaten de werkgroepen niet stil en bereikten zij goede resultaten. We stimuleerden de werkgroepen om te blijven werken aan fysieke maatregelen in het openbaar gebied. Conrete plannen zijn in voorbereiding en kleine ingrepen realiseerden we al, zoals oplaadpunten voor e-bikes in Steenderen en afsluiting van het parkeerterrein bij het oude gemeentehuis op Raadhuisstraat in Hengelo.

2. *We ondersteunen de werkgroepen bij het verrichten van studies en het maken van ontwerpen.*
   We lieten in drie van de vier grote kernen verkeersonderzoeken uitvoeren. In Steenderen was dit onderzoek er al. Daar ligt nu een concreet ontwerp voor de herinrichting van de Oltmansstraat en zijn de eerste schetsen voor de Smidstraat en het dorpsplein gereed.
   In Hengelo werkten we aan plannen voor het herinrichten van de omgeving van het gezondheidscentrum (De Strip) en het vergroenen van het centrum. In Vorden maakten we een ontwerp voor verbetering van de entree en de omgeving van het Kulturhus. Voor het centrumgebied van Zelhem stelden we een gebiedsafbakening vast (als hulpmiddel om initiatieven te beoordelen) en startten we met een verkenning naar de haalbaarheid van een Zelhem Huus.

3. *We faciliteren de werkgroepen bij het betrekken van de samenleving*.

In alle kernen staan de werkgroepen in nauw contact met de samenleving. Hier en daar legden wij nieuwe verbindingen. Zo brachten we initiatiefnemers en ontwikkelaars in contact met de werkgroepen, om hun plannen te laten aansluiten bij de visies voor de centrumgebieden.

Het contact tussen de werkgroepen en samenleving verliep vooral digitaal of via andere media. Zo plaatste Hengelo een filmpje over de voortgang online en liet Zelhem regelmatig van zich laten horen via Radio Ideaal. De werkgroep Vorden communiceerde via Contact en in Steenderen zette de werkgroep een dorpslab op, waar wij aan bijdroegen.

Indicatoren
De indicatoren maken het mogelijk om een maatschappelijk effect toe te lichten en om te vergelijken met andere gemeenten. De landelijk vastgestelde indicatoren zijn we verplicht op te nemen in onze programma's. We hebben geen lokale indicatoren vastgesteld voor dit deelprogramma.

Landelijk vastgestelde indicatoren

Indicator	Bron	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Realisatie 2020	Gelderland 2020
% Functiemenging (verhouding tussen banen en woningen; 0= alleen woningen en 100= alleen banen)	LISA 2019	46,6%	47,3%	geen data	geen data
Banen (aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd 15-64 jaar)	LISA 2019	631,6	657,4	geen data	geen data
% Netto arbeidsparticipatie (% van de werkzame beroepsbevolking t.o.v. de beroepsbevolking)	CBS 2019	67,2%	68,9%	geen data	geen data
Vestigingen (van bedrijven) (aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar)	LISA 2019	171,2	176,1	geen data	geen data

Gegevens overgenomen van www.waarstaatjegemeente.nl stand d.d. 01-02-2021

Risico's

Risico-oorzaak (Als gevolg van...)	Risicogebeurtenis (bestaat de kans dat...)	Risicogevolg (met als gevolg dat...)	Netto Kans	Totaal: Netto Financieel Maximum	Regulier of Pandemie
Extern - Het uitbreken van een pandemie, moeten partijen en de gemeente hun prioriteiten bijstellen en is de menselijke capaciteit beperkt.	Projecten en investeringen vertraging oplopen of niet door gaan. Nieuwe projecten kunnen niet opgestart worden.	Financieel - er claims volgen ter compensatie van andere partijen;; Niet financieel - De doelstellingen in gevaar komen of pas later bereikt worden.	75%	€ 75.000	Pandemie

Deelprogramma 3B DUURZAAMHEID

Bestuurlijke trekker: Dhr. P.L.P.S. Hofman
Ambtelijke trekker: Mw. C.H. van den Brink

Maatschappelijke doelen
- In 2030 is Bronckhorst energieneutraal.
- Een circulaire economie.
- Een klimaatbestendige leefomgeving.
- Vermindering van de hoeveelheid restafval en verbetering van de kwaliteit van de grondstofstromen.
- Een inzamel- en tariefsysteem afvalstoffen dat recht doet aan het goede afvalscheidingsgedrag van de inwoners van Bronckhorst en de kosten van de afvalinzameling 100% dekt.

- Een veilige en aantrekkelijke woon- en leefomgeving creëren.

Wat deden we in 2020 om de maatschappelijke doelen te bereiken?

Energieneutraal

Maatschappelijke doelen
- In 2030 is Bronckhorst energieneutraal.
- Een circulaire economie.

Inleiding
We zetten de stappen die nodig zijn naar een energieneutrale gemeente in 2030. Duurzaamheid is binnen Bronckhorst een overkoepelend thema en raakt diverse beleidsvelden. Daarom kennen we ook een paragraaf Klimaat (2.2.8). Het is van belang om de verschillende activiteiten te verbinden, te versterken en te stroomlijnen. Draagvlak en draagkracht bij inwoners en ondernemers vinden we belangrijk. Regionaal leggen we verbanden via de Thematafels Circulaire Economie en Energietransitie en het Gelders Energieakkoord. De focus ligt op energiebesparen, duurzaam opwekken en warmtetransitie.

Resultaten
1. W*e geven uitvoering aan de 'Verrijkte Routekaart Energieneutraal Bronckhorst 2030'*
   We werken aan de uitvoering in de volle breedte van de routekaart en zetten in op energie besparen en duurzaam opwekken, met oog voor draagkracht en draagvlak, zodat iedereen mee kan doen. Hieronder gaan we in op de uitvoering van de routekaart.

2. *We verduurzamen gemeentelijk vastgoed*
   We wachten met het maken van een uitvoeringsbestek voor het verduurzamen van één van de brandweergarages, gymzalen of sporthallen tot we een financiële bijdrage van Rijk of provincie ontvangen.

   De gemeente is gecertificeerd op niveau 3 van de CO_2-prestatieladder. Daarmee geven we het duurzame voorbeeld. De certificering is een mooie stap om de ambitie ‘energieneutraal in 2030’ waar te maken. We verduurzamen ons gemeentelijke wagenpark, waarmee de buitendienst zijn werk doet, steeds meer. In 2020 vervingen we opnieuw een aantal bedrijfsauto’s door elektrische auto’s. Sinds juli vullen we de tank voor bedrijfsauto's die nog op diesel rijden met blauwe diesel. Dit vermindert de CO_2-uitstoot met minimaal 40%.

3. *We stimuleren het circulair inkopen*
   Bij de aanbestedingen houden we rekening met de mate van duurzaam inkopen en waar mogelijk dagen we de markt uit op het gebied van circulariteit. In 2019 / 2020 hebben we positieve ervaringen opgedaan met een pilot circulair aanbesteden van bureaustoelen. Uit deze circulaire aanbesteding hebben we de lering getrokken dat het goed is de markt uit te dagen op het gebied van circulariteit. Deze aanbesteding heeft namelijk geleid tot het contracteren van een marktpartij die op het gebied van circulariteit erg hoog scoort, zowel in hun bedrijfsvoering alsmede het product wat zij bij ons hebben geleverd. Aandachtspunt bij elke circulaire aanbesteding is het zoeken van de juiste verhouding tussen het optimaal uitdagen van de markt en de inspanning die dit van hen vraagt. Naast deze aanbesteding heeft circulair inkopen dit jaar beperkt aandacht gehad. We zijn partner geworden van de Cirkelregio de Achterhoek. We namen deel aan bijeenkomsten om kennis en ervaring uit te wisselen. Het is de intentie om de nieuwe school in Vorden circulair te bouwen.

   Energiebesparing

Eind 2019 is subsidie toegekend van de Regeling Reductie Energiegebruik. Hiermee ondersteunden we 7.000 huishoudens met het besparen van energie. Het oorspronkelijke plan was om in 6 kernen energiefestivals te organiseren. De coronamaatregelen verhinderden dit, maar we bedachten een alternatief: de 'Op Morgen Energiebox'. Tot 30 november 2020 konden inwoners een gratis box bestellen. In de box zaten, naast handige tips en een duurzaam doeboek, vijf waardevolle muntjes. Met deze muntjes konden inwoners gratis energiebesparende producten shoppen bij lokale ondernemers, zoals tochtstrips, radiatorfolie of een energiedisplay. Doordat de winkels dicht zijn gegaan door de coronamaatregelen is het inleveren van de muntjes verlengd naar eind maart 2021. Ongeveer 4.270 huishoudens bestelden de energiebox via www.op-morgen.nl.

Achterhoek Onderneemt Duurzaam informeerde ondernemers in Hengelo en Zelhem over de mogelijkheid van een energiescan. Vanwege de coronamaatregelen was de Achterhoekse Duurzame Huizenroute online. Filmpjes toonden de door woningeigenaren genomen maatregelen. Via het Boen-project Duurzaam Bronkhorst www.boen.nu kregen inwoners van het stadje Bronkhorst de mogelijkheid zich aan te melden voor een energiescan.

Duurzame opwek: zonneparken
Na een eerder verleende omgevingsvergunning en toegekende SDE+ subsidie, zijn in 2020 de eerste stappen gezet om zonnepark 'Baakermat' in Baak daadwerkelijk te realiseren. Intentie is dat het zonnepark in 2021 gebruiksklaar is.
We voerden ook gesprekken met andere mogelijke initiatiefnemers voor zonneparken. Drie initiatiefnemers werken hun verzoek verder uit. Drie andere initiatiefnemers voldeden niet aan de gestelde voorwaarden. We bespraken 2 'Zon op Erf'-projecten voor. De initiatiefnemers vragen in 2021 een omgevingsvergunning of een verzoek om een bestemmingsplanwijziging aan.
Agro Innovatiecentrum De Marke en de Agem organiseerden voor omwonenden en gebruikers van de Markeplas een informatieavond waar zij hun plannen presenteerden voor een zonnestroominstallatie.

4. *We realiseren collectieve energieopwekking op bedrijventerreinen*
Op het bedrijventerrein 't Werkveld zocht een adviesbureau bij 47 ondernemers (= 80% van het totale energieverbruik) naar mogelijk besparings- en verduurzaamheidsmogelijkheden. Dit gebeurde in opdracht van het 'Energieteam' van het bedrijventerrein.
De gemeente en de provincie stelden hiervoor geld beschikbaar. Uitvoering van de voorgestelde maatregelen leidt tot een energiepositief en een CO_2-neutraal bedrijventerrein voor het verbruik van gas en elektriciteit. Vervoer en transport is hierin niet meegenomen. Het voorstel is om eerst besparingsmaatregelen uit te voeren en op basis daarvan de mogelijke verduurzamingsmaatregelen te bepalen. Eind 2020 boden we aan alle ondernemers in Vorden het energieonderzoek aan. In 2021 volgt de uitvoering.

De gemeente is vaak geen eigenaar van grote (bedrijfs)daken, maar wil wel de doelstelling energieneutraat in 2030 waar maken. De gemeente vervult in de opgaven en ontwikkelingen een aantal rollen. Een belangrijke rol is die van partner van de Agem, die met het project 'Zonnige Bedrijven Achterhoek' (ZBA) zonnepanelen op grote daken realiseert.

Agem neemt de bedrijven mee in een proces waarbij bedrijven SDE-subsidie kunnen aanvragen om zonnepanelen op daken te realiseren. ZBA zorgde voor 5,5 GWh aan zonnepanelen op grote daken van 27 bedrijven. In de pijplijn ligt nog ongeveer 21 GWh op 63 daken. Wel speelt bij veel zonnedaken de netcongestie (onmogelijkheid van teruglevering). Dit knelpunt bespraken we met Liander en samen met de Agem zoeken we naar innovatieve oplossingen.

Duurzame opwek: windenergie
Bij het vaststellen van de verrijkte routekaart nam de gemeenteraad een amendement aan: tot 2022 geven we geen medewerking aan windmolens hoger dan 25 meter. Om de lokale en regionale ambities toch waar te kunnen maken en tegelijkertijd de Bronckhorster situatie en wensen optimaal in te zetten, is het belangrijk tijdig de kaders voor windenergie vast te stellen. Alleen op die manier houden we zelf regie en kunnen we lokale voorwaarden stellen voor participatie, gezondheid en landschap.

In oktober stemde de raad in met het procesvoorstel 'Regionale Energiestrategie 1.0' en kaders voor windenergie. We gaven een bureau de opdracht een onderzoek uit te voeren onder alle huishoudens in Bronckhorst (enquête) en verdiepende gesprekken te houden met maatschappelijke organisaties. De resultaten volgen nog.

In december hielden we de eerste (digitale) expertbijeenkomst over lokaal draagvlak, eigenaarschap en het vormgeven van projectparticipatie (proces en financieel).

Op verzoek van inwoners en maatschappelijke organisaties hielden we in december een masterclass over onze energiemix. In 2021 staan landschap en gezondheid centraal tijdens de expertavonden. Het bureau komt met een uitvoerige rapportage met bevindingen. De raad neemt in 2021 een besluit over de kaderstelling voor windmolens.

Regionale Energie Strategie (RES)
De regio Achterhoek is verplicht haar eigen keuzes voor grootschalige zon- en windenergie in een RES te beschrijven. De Achterhoek streeft in het concept RES naar de opwek van 1,35 TWh. met maximale benutting van de mogelijkheden voor zon op het dak. Hiermee wekt de regio ongeveer 0,35 TWh op.

De Achterhoekse concept RES was de eerste stap in een proces waarin overheden, belangenbehartigers en inwoners de komende jaren samen optrekken. In het traject tussen concept RES en RES 1.0 gaat de regio Achterhoek samen met Bronckhorst en de andere Achterhoekse gemeenten een participatietraject in. Het is aan de gemeenteraad van Bronckhorst om in 2021 de Achterhoekse RES 1.0 vast te stellen. Bekijk de RES-website van de regio Achterhoek: www.resachterhoek.nl.

Comités van bezorgde inwoners
Bij het onderdeel windenergie van de verrijkte routekaart is veel maatschappelijke betrokkenheid en weerstand. Diverse belangenorganisaties onderhouden intensief contact met de gemeente. Een vast contactpersoon ondersteunt de wethouder bij het stroomlijnen van het proces.

Wob verzoeken
Over de energietransitie doen belangengroepen tegen windmolens vaak beroep op de Wet openbaarheid van bestuur (Wob) om van ons informatie te verkrijgen. Hier besteedt het ambtelijk apparaat veel tijd aan. Dit gaat soms ten koste van de uitvoering van de energietransitie en de verrijkte routekaart.

5. *We werken aan versnelling van duurzame energieopwekking in de Achterhoek (aanjaagfonds)*
Vijf gemeenten (Bronckhorst, Doetinchem, Montferland, Oost Gelre en Winterswijk) hebben besloten om het Achterhoekse aanjaagfonds voor duurzame energieopwekking op te richten. Een regionale ambtelijk projectgroep werkte dit besluit verder uit, met als doel een regionaal fonds op te richten. Intussen verschoof de focus, naar deelname van de Achterhoekse gemeenten aan het landelijk ontwikkelfonds van 'Energie Samen'. Het wachten is op een handleiding waarin Energie Samen beschrijft hoe samenwerkende gemeenten kunnen

deelnemen aan het fonds. Dit energiefonds kunnen de lokale energiecoöperaties en de Agem benutten om de opstartkosten van energieprojecten te financieren. Bij de indicatoren is rekening gehouden dat er een Achterhoekse aanjaagfonds is. Aanpassing is nodig nadat we zijn aangehaakt bij het landelijk energiefonds.

Datasturing energietransitie
We ontwikkelden het energiedashboard. Het dashboard laat zien waar Bronckhorst staat op weg naar energieneutraal in 2030. Het biedt op een eenvoudige manier direct inzicht in verschillende aspecten, zoals duurzame opwek, energieverbruik en energiebesparing.

6. *We pakken het aardgasvrij maken van woningen projectmatig op*
Onderdeel van de routekaart, naar een energieneutraal 2030, is de transitie op weg naar een aardgasvrij-ready Bronckhorst. In mei stelde de gemeenteraad de startnotitie 'Op weg naar een aardgasvrij Bronckhorst' vast met daarin drie sporen:
1e spoor: een uitgebreide technisch-financiële, maar ook sociaal-economische analyse naar de kansen en uitdagingen voor anders verwarmen.
2e spoor: het beleidsspoor waarbij de analyse, beleidsafstemming en participatie zal resulteren in een warmtetransitie visie eind 2021.
3e spoor: van start gaan in twee toekomstbestendige buurten dient als leerervaring voor het schrijven van de visie op de warmtetransitie.

Het 1e spoor kwam eind 2020 gereed. Het adviesbureau presenteert de analyse begin 2021 aan de gemeente. Het 2e spoor pakken we in de loop van 2021 op. Voor het 3e spoor moesten we een procesbegeleider aantrekken. Door de inzet op het onderdeel windenergie en de coronacrisis liep dit vertraging op. In februari 2021 start de procesbegeleider samen met de interne procesleider warmtetransite met de werkzaamheden.

Klimaat

Maatschappelijk doel
- Een klimaatbestendige leefomgeving.

Inleiding
Volgens de 'Deltabeslissing Ruimtelijke Adaptatie 2018' is Nederland in 2050 klimaatbestendig en waterrobuust ingericht. Overheden moeten ervoor zorgen dat schade door hittestress, wateroverlast, droogte en overstromingen zo min mogelijk toeneemt door inwoners bewust te maken van het eigen aandeel dat ze hierin hebben. Daarnaast hebben overheden de plicht om te zorgen dat de openbare ruimte zo goed mogelijk bestand is tegen hittestress, wateroverlast, droogte en overstromingen. Het gaat hierbij om duurzaamheid en klimaatadaptatie in een aantrekkelijke leefomgeving. De uitgevoerde 'stresstest light' geeft ons inzicht in de gevolgen van klimaatverandering in onze gemeente.

Resultaten
1. *We werken de stresstest light uit in een risicodialoog met onze inwoners.*
Met de stresstest brachten we in 2019 de mate van hittestress, wateroverlast, droogte en overstroming in beeld. De planning was om in 2020 de risicodialoog uit te voeren op basis van de uitkomsten van de stresstesten. We besloten om dit in de interne organisatie uit te zetten om de kennis organisatiebreed te verbeteren. Door andere prioriteiten schoven we de uitvoering hiervan naar 2021.

Om de gevolgen breed in beeld te krijgen, betrekken wij bij plannen in de openbare ruimte ook stakeholders bij de vier genoemde items. Samen met de stakeholders, waaronder

waterschap en provincie, maakten we een start met de regionale aanpak van droogte op basis van het Programmaplan droogte Achterhoek.

Afkoppelambitie / Watertakenplan
In het Watertakenplan 2018-2022 namen we op dat vóór 2050 30% van alle verharding van het gemengde riool afgekoppeld is. Dat is 2,4 ha per jaar voor openbaar en particulier terrein samen. In de openbare ruimte koppelden wij in 2020 1,0 ha af. Particulieren koppelden met behulp van gemeentelijke subsidie 1,42 ha af. Het afkoppelen voldoet aan de verwachting. Totaal (openbare ruimte en particulier terrein) is vanaf april 2019 4,6 ha afgekoppeld.

Grondstoffen

Maatschappelijke doelen
- Vermindering van de hoeveelheid restafval en verbetering van de kwaliteit van de grondstofstromen.
- Een inzamel- en tariefsysteem afvalstoffen dat recht doet aan het goede afvalscheidingsgedrag van de inwoners van Bronckhorst en de kosten van de afvalinzameling 100% dekt.

Inleiding
We willen koploper blijven op het gebied van afvalscheiding en de inzameling van grondstoffen. We zetten daarom in op verdere vermindering van de hoeveelheid restafval en het verhogen van de kwaliteit van de diverse grondstofstromen. Om dit te bereiken, concentreren we onze aanpak op vier thema's: omgekeerd inzamelen, invoering van de herziene afvalstoffenheffing, tegengaan van voedselverspilling en kwaliteitsverbetering deelstromen.

Resultaten
1. *We hebben maximaal 55 kg restafval per inwoner per jaar in 2020*.
   De verdere doorvoering van omgekeerd Inzamelen leverde goede resultaten op. De hoeveelheid restafval per inwoner daalde van 64 kg. in 2019 naar 51,3 kg. in 2020. We

haalden daarmee het beleidsdoel voor 2020: minder dan 55 kg. restafval inzamelen per inwoner.
2. *We hebben minder restafval in de grondstofstromen*.
   Het scheidingspercentage van de grondstofstromen nam van 81% in 2019 toe naar 85% in 2020. We haalden daarmee het beleidsdoel voor 2020: per inwoner meer dan 30 kg. PMD gescheiden inzamelen.
3. *De afvalstoffenheffing dekt de kosten van de afval- en grondstofinzameling*.
   De afvalstoffenheffing was niet kostendekkend. Er kwam € 1,25 miljoen euro minder heffing binnen dan begroot. Dit was ook lager dan de begrotingswijzing na het raadsdebat hierover en de tussenrapportage. Oorzaak van het tekort was een verkeerde aanname over het gebruik van de keuzecontainer en het minder aanbieden van (rest)afval. Gemiddeld betalen inwoners 3,4% meer afvalstoffenheffing dan in 2019.

   We maakten minder kosten dan dat we verwachtten en meldden in de tussenrapportage. Belangrijkste oorzaak is dat de hele verwerking en vermarkting van de stroom PMD vanaf het tweede kwartaal aan de markt is overgelaten. Voor de inzameling van PMD is een gemeentelijk regie-orgaan (RKN) opgericht. De verwerking en vermarkting van PMD wordt via de RKN aan de markt overgelaten. Als gemeente ontvangen wij via de RKN een vergoeding voor het ingezamelde (schoon) PMD. Deze aangepaste werkwijze maakt dat ruim € 200.000 aan verwerkingskosten niet meer onderdeel zijn van de dienstverleningsovereenkomst met Circulus Berkel. Deze kosten worden direct verrekend met de vergoeding voor PMD. Daarbij zamelden wij fors minder restafval in wat een positief effect heeft op de kosten. Het tekort is uitgekomen op € 787.000 en niet de € 1.138.000 waar wij bij de eerste tussenrapportage van waren uitgegaan.

   De oorzaak van het niet kostendekkend zijn van de afval- en grondstofinzameling ligt in de inkomstenkant. Deze conclusie sluit aan bij de uitgevoerde onderzoeken voor het nieuwe grondstoffenplan.

Omgevingsdienst Achterhoek (ODA)

Maatschappelijk doel
- Een veilige en aantrekkelijke woon- en leefomgeving creëren.

Inleiding
De ODA verzorgt als gemeenschappelijke Omgevingsdienst de vergunningverlening, advisering, toezicht en handhaving op het gebied van omgevingsrecht. We constateren een toename van het aantal aangevraagde adviezen.

Resultaten
1. *We handhaven het dienstverleningsniveau van de ODA, ook bij een toename van het aantal adviezen*.
   De coronacrisis heeft grote impact op de werkzaamheden van de ODA. Het fysiek bezoeken van inrichting vond alleen plaats in bijzondere situaties. De ODA paste de flexibele schil aan en voerde in overleg met de partners (andere gemeenten) alternatieve werkzaamheden uit, zoals gevelcontroles en administratieve controles.

   Voor vergunningverlening en toezicht op inrichtingen, voerden we beduidend minder werk uit. Daar staat tegenover dat bij specialistische adviezen, milieuklachten, scannen dossiers en toezicht, het werk toenam. De milieuklachten hebben voornamelijk betrekking op enkele agrarische bedrijven, het toezicht heeft betrekking op ondermijning en criminaliteit (de drugslabs) en het scannen van dossiers is onderdeel van verbeterde bedrijfsvoering door de ODA.

Indicatoren

De indicatoren maken het mogelijk om een maatschappelijk effect toe te lichten en om te vergelijken met andere gemeenten. De landelijk vastgestelde indicatoren zijn we verplicht op te nemen in onze programma's. Zelf hebben we 8 lokale indicatoren vastgesteld voor dit deelprogramma.

Lokale indicator

Thema	Effectindicator	Bron	Nul-meting	Jaar nul-meting	Real. 2018	Doel 2022	Doel 2026	Doel 2030
Duurzaam-heid	Percentage besparing energie	CBS/ klimaatmonitor	0%	2015	1%	10%	25%	45%
	Percentage hernieuwbare energie	CBS/ klimaatmonitor	3,00%	2015	6%	15%	45%	100%
	Het totaal in percentage van de uitnutting uit fonds stimulering energietransitie Achterhoek		ntb	ntb				
	Percentage benutte bedrag uit fonds stimulering energietransitie Achterhoek door inwoner Bronckhorst op totaal van benutting		ntb	ntb				

Thema	Effectindicator	Bron	Nul-meting	Jaar nul-meting	Real. 2017	Real. 2018	Real. 2019	Doel 2020	Real. 2020
Grond-stoffen	Aantal kg restafval per inwoner	Circulus Berkel	91 kg	2015	74 kg	69 kg	64 kg	55 kg	51,3 kg in totaal (44,4 kg fijn rest en 6.9 kg grof rest)
	Verhouding groente, fruit en keukenafval in de restcontainer	Circulus Berkel	30%	2017	0,3	0,3	0,3	0-10%	*
	Percentage afvalscheiding aan de bron per inwoner	Circulus Berkel	78%	2017	0,8	0,8	0,81	0,75	0,85
	In te zamelen kg PMD per inwoner	Circulus Berkel	30 kg	2017	34 kg	38 kg	38 kg	30 kg	41,6 kg
*In 2020 is geen separate analyse uitgevoerd op restafval									

Landelijk verplichte indicatoren

Indicator	Bron	Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Gelderland 2019
Omvang huishoudelijk restafval (kg/inwoner)	CBS 2019	74	68	63	111
% Hernieuwbare elektriciteit	RWS 2018	7,4%	10,1%	geen data	geen data

Gegevens overgenomen van www.waarstaatjegemeente.nl stand d.d. 01-02-2021

Risico's

Risico-oorzaak (Als gevolg van...)	Risicogebeurtenis (bestaat de kans dat...)	Risicogevolg (met als gevolg dat...)	Netto Kans	Totaal: Netto Financieel Maximum	Regulier of Pandemie
Extern - Vernietiging van de omgevingsvergunning; Niet tot stand komen van de subsidiëring via	De inititiefnemer of energiecoöperatie de lening via het Aanjaagfonds duurzame	Financieel - Dit risicogevolg hangt af van het aantal deelnemers en de hoogte van de lening.; Niet financieel - Dit kan	15%	€ 1.250.000	Regulier

Risico-oorzaak (Als gevolg van...)	Risicogebeurtenis (bestaat de kans dat...)	Risicogevolg (met als gevolg dat...)	Netto Kans	Totaal: Netto Financieel Maximum	Regulier of Pandemie
de Stimuleringsregeling Duurzame Energie; Faillissement van de coöperatie.	energieopwekking niet meer (volledig) aflossen.	leiden tot plaatselijke imago schade.			
Technisch - Verminderde opbrengt Afvalstoffenheffing.	De kosten voor de verwerking van afval niet volledig worden gedekt.	Financieel - Een tekort binnen de afvalstoffenheffing.; Niet financieel - Bij verhoging van de afvalstoffenheffing is de kans op regionale aandacht groot.	50%	€ 200.000	Regulier
Technisch - Meer verontreiniging in het PMD afval.	De vergoeding voor PMD verpakkingen lager uitvalt dan was voorzien.	Financieel - Meer kosten waardoor de kostendekkendheid van afvalstoffenheffing in het geding komt.; Niet financieel - Beperkte imagoschade op plaatselijk niveau.	20%	€ 150.000	Regulier
Organisatie - Wettelijke taken niet goed uitgevoerd (bijvoorbeeld op het gebied van vergunningverlening en handhaving)	Voordoen van een calamiteit.	Financieel - Inzet van mensen, kosten van middelen ter bestrijding van de calamiteit en/ of herstelkosten; Niet financieel - Er plaatselijke imagoschade kan optreden	30%	€ 100.000	Regulier

Wat heeft het gekost

Programma 3 Bedrijvigheid en ontwikkeling	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2020 na wijzigingen	Rekening 2020
Lasten:				
3A Economie	534	1.690	2.034	1.248
3B Duurzaamheid	4.524	4.834	5.641	4.974
Totaal lasten:	**5.058**	**6.525**	**7.676**	**6.222**
Baten:				
3A Economie	35	39	64	98
3B Duurzaamheid	3.037	4.425	3.918	3.538
Totaal baten:	**3.072**	**4.464**	**3.982**	**3.635**
Saldo:				
3A Economie	-498	-1.651	-1.970	-1.150
3B Duurzaamheid	-1.487	-409	-1.723	-1.437
Saldo totaal:	**-1.986**	**-2.061**	**-3.694**	**-2.587**

Financiële afwijkingen

3A ECONOMIE	Verschil begr.na wijz. / rekening 2020	V / N
3-1_ Economische ontwikkeling	668	V
3-2_ Fysieke bedrijfsinfrastructuur	89	V
3-3_ Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	1	V
3-4_ Economische promotie	63	V
Totaal 3A	**820**	**V**

3B DUURZAAMHEID	Verschil begr.na wijz. / rekening 2020	V / N
7-3_ Afval	179	V
7-4_ Milieubeheer	107	V
Totaal 3B	**287**	**V**

Een toelichting op de financiële afwijkingen geven we in de taakveldenrekening. Ook geven we een grafische weergave van de verschillende kosten tussen raming na wijziging en realisatie. De toelichting vindt u door te klikken op het taakveld.

Investeringsplan

Omschrijving	Jaar	Krediet	Besteed t/m 2019	Besteed in 2020	Restant krediet
Ondergrondse containers	2019	115	27	106	-18
Milieuparkjes	2020	96	-	-	96
Investeringen Programma 3		**211**	**27**	**106**	

Dekking projectkosten uit reserves

Omschrijving	Besluit	Reserve	Toevoeging	Onttrekking
Projecten Landschapselementen	R 09-07-2020	Algemene Reserve		80
Vitale kernen	R 09-07-2020	Algemene Reserve		100
Agrarisch coachingstraject	R 29-05-2019	Algemene Reserve		60
Gebiedsprocessen bedrijfsterreinen	R 29-05-2019	Algemene Reserve		75
Advieskosten aardgasvrij maken woningen	R 29-05-2019	Algemene Reserve		45
Risicodialoog klimaatadaptatie en actieplan	R 29-05-2019	Algemene Reserve		5
Verduurzaming gemeentelijk vastgoed	R 29-05-2019	Algemene Reserve		30
Startnotitie Op weg naar aardgasvrij	R 29-05-2019	Algemene Reserve		100
Beschikking reserves Programma 3			**-**	**495**

2.1.4. Programma 4 BESTUUR

Algemeen

In programma 4 richten we ons op de transitie van de Dienstbare Overheid en het speerpunt Regionale samenwerking.

Belangrijk kader in dit programma is ons dienstverleningsconcept ‘onze dienstverlening, ons visitekaartje’ en voor de regionale samenwerking de ‘Achterhoek Visie 2030’.

Dit jaar stond in het teken van het ontwikkelen en indienen van projecten voor de Regiodeal. We nemen in een aantal projecten deel en hebben ook zelf projecten ingediend.

Het programma heeft één deelprogramma (4A Besturen) waarin de accenten verder uitgewerkt worden. De doorontwikkeling van de gebiedsambtenaren heeft stil gestaan vanwege corona. We moesten prioriteit geven aan andere onderwerpen en de crisisorganisatie binnen de gemeente inrichten om alle coronavraagstukken goed het hoofd te kunnen bieden. Het belangrijkste was dat we goed in verbinding bleven met onze samenleving via onze sociale teams, gebiedsambtenaren en accountmanagers. We zijn gestart om gestructureerd de gevolgen van het coronavirus in beeld te brengen met het plan 'Samen goed gaon'.

Deelprogramma 4A BESTUREN

Bestuurlijke trekker:	Mw. M. Besselink / Dhr. E.W. Blaauw / Dhr. W.W. Buunk / Dhr. P.L.P.S. Hofman
Ambtelijke trekker:	Mw. J.H.G. Arends

Maatschappelijke doelen

- Samenwerking en verbinding ten behoeve van een actieve samenleving.

Wat deden we in 2020 om de maatschappelijke doelen te bereiken?

Een dienstbare overheid

Maatschappelijk doel

- Samenwerking en verbinding ten behoeve van een actieve samenleving.

Inleiding

We zijn een zelfbewuste overheid die midden in de samenleving staat. Daarbij hoort een open houding waarbij ruimte is voor nieuwe manieren van werken. Onze sociale teams, de gebiedsambtenaren en de accountmanagers zorgden voor nauwe contacten met de inwoners, ondernemers en organisaties. Van de nieuwe manier van werken leren we veel. Deze kennis delen we met de hele organisatie. We versterken wat goed gaat en laten los waar nodig.

Daarmee werken we continu verder aan een goede balans en samenwerking tussen de samenleving en gemeente.

Resultaten
We realiseren dat de samenleving een dienstbare overheidervaart.

- In dit coronajaar zochten accountmanagers, gebiedsambtenaren, combinatie-functionarissen en de sociale teams actief contact met de samenleving. Door de nauwe contacten met onze samenleving konden we direct inspelen op vragen. Waar nodig en mogelijk boden we direct ondersteuning.
- We brachten ambtelijk en bestuurlijk onze waardering over naar partijen en organisaties in de samenleving voor hun inzet en doorzettingsvermogen. Scholen, verzorgingstehuizen en bedrijven toonden aanpassingsvermogen en leverden een grote inspanning om hun taken uit te voeren.
- Het gemis van de fysieke (huis)bezoeken door gebiedsambtenaren en sociale teams werd duidelijk tijdens de eerste lockdown. In het begin van de coronacrisis stopten alle huisbezoeken (door sociaal consulenten), met uitzondering van casussen waarbij de veiligheid een rol speelde. Daar waar mogelijk zijn na de zomer de huisbezoeken weer gestart.
- Met het plan 'Samen goed gaon' zijn we sinds eind 2020 gestructureerd aan de slag om de gevolgen van het coronavirus in beeld te brengen. Met deze gegevens over jongeren, eenzaamheid en sociale crises krijgen we meer inzicht. Op basis daarvan werken we aan een plan voor de korte termijn en betrekken we bij beleidskeuzes voor de (middel)lange termijn. Signalen uit onze eigen contacten en die van onze partners in de samenleving (onder andere ondernemers, maatschappelijke organisaties en dorpsbelangenorganisaties) combineren we met cijfers uit actuele onderzoeken.
- Elke twee jaar beantwoordt ons inwonerpanel vragen over onze dienstverlening. Het waarderingscijfer is ten opzichte van 2018 gedaald. Uit de diverse opmerkingen van de panelleden leiden wij af dat dit te maken kan hebben met een aantal aspecten; het afvalbeleid (aanpassing beleid en daarmee verhoging van de kosten voor inwoners), het coronavirus (minder contact met sociaal team of gemeentehuis). Terugkerende aandachtspunten zijn het niet op tijd terugkoppelen bij een melding en het niet tijdig terugbellen van inwoners en bedrijven. Dit laatste punt heeft blijvend aandacht, ook in het nieuwe uitvoeringsplan dienstverlening (zie paragraaf bedrijfsvoering). Inwoners zijn tevreden over de vriendelijkheid van onze medewerkers en de begrijpelijkheid van ons taalgebruik. Daarnaast wil meer dan de helft van de deelnemers graag contact via live chat (op onze website). We gaan kijken hoe we dit kunnen realiseren.

We zorgen voor bestuurlijke vernieuwing tussen raad en college.

- Samen met de raad is in maart interactief gewerkt aan het in beeld brengen van de financiële en beleidsmatige keuzes in de planning en control-documenten. Met de raad werken we samen aan een financieel gezonde gemeente.
- We werken samen aan heldere besluitvorming, waarbij ruimte is voor goede beeld- en oordeelsvorming. Het is de keuze van de raad om dit te doen volgens het Beeldvorming, Oordeelsvorming en Besluitvormingsmodel (BOB-model). In 2021 optimaliseren we deze werkwijze samen met de nieuwe griffier.

We zijn een sterke gemeente in een sterke regio op het gebied van Smart economy, Smart living en Smart governance.

Concrete projecten binnen de regiodeal

- Wij zijn actief betrokken bij 8RHK ambassadeurs. Samen met andere organisaties, ondernemers en overheden bundelen we onze krachten voor het realiseren van de Achterhoek Visie 2030 . We leveren onze bijdrage via de Achterhoek Board, Algemeen Bestuur, Achterhoek Raad en thematafels om tot een bloeiende economie en kwaliteit van leven te komen, met een gezamenlijke lobby richting Rijk, Provincie en de EU. De financiering van de projecten komen mede voort vanuit de regiodeal die de Achterhoek met het Rijk heeft gesloten.
- We startten het project Biogas en Waterstof in Bronckhorst. Dit project richt zich op de reductie van CO^2-emissie en verduurzaming van woningen en industrie in Steenderen.
- Voor het toekomstgericht beheer van ons vastgoed doen we mee aan de projecten 'Cirkelregio Achterhoek', 'Vastgoedmonitor Achterhoek' en 'Werken aan Toekomstgerichte erven'.
- We ondertekenden de MKB-deal met het ministerie van Economische Zaken om de arbeidsproductiviteit te verhogen van minimaal 5% (binnen twee jaar) bij 100 Achterhoekse bedrijven. Het is een programma voor en door bedrijven uit de Achterhoek om samen bedrijven in de regio te hel

We herdenken 75 jaar vrijheid.
Samen met meer dan 22 organisaties in onze gemeente stond er een prachtig programma klaar om 75 jaar vrijheid te vieren in Bronckhorst. De première van de documentaire en de naamgeving van het graf van de Canadese Lt. John Gordon Kavanagh in Rha zou het startsignaal geven van een periode vol activiteiten onder andere: concerten in Vorden en Hengelo, een parade in Steenderen, een openluchtspel in Halle-Heide en een film in Baak. Maar ook exposities in Zelhem, een defilé in Hummelo en rondrit door de gemeente als afsluiter.

Door vele vrijwilligers is hard gewerkt om iedereen erbij te betrekken. Alle activiteiten zijn helaas geannuleerd door de uitbraak van het coronavirus.

De provincie heeft subsidies beschikbaar gesteld om bovenstaande activiteiten te organiseren. Organisaties mochten deze subsidies houden ondanks dat de festiviteiten niet door konden gegaan. De voorbereidingen van deze activiteiten laat de kracht zien van onze samenleving. Als gemeente hebben wij grote waardering en bewondering voor ieders inzet. Met samenwerking, saamhorigheid en nieuwe ideeën is het mogelijk om onze geschiedenis beschikbaar te houden voor nieuwe generaties.

Indicatoren
De indicatoren maken het mogelijk om een maatschappelijk effect toe te lichten en om te vergelijken met andere gemeenten. De landelijk vastgestelde indicatoren zijn we verplicht op te nemen in onze programma's. Zelf hebben we 2 lokale indicatoren vastgesteld voor dit deelprogramma.

Lokale indicatoren

Thema	Effectindicator	Bron	Nul-meting	Jaar nul-meting	Real. 2015	Real. 2018	Real. 2020	Doel 2021	Doel 2022	Doel 2023
Dienstbare overheid	Gemiddelde beoordeling van de dienstverlening over de gemeente Bronckhorst	Onderzoek dienst-verlening	7,24	2013	7,38	7,42	7,1		7,8	
	Percentage respondenten die een onvoldoende geven	Onderzoek dienst-verlening	11%	2013	0,07	0,09	0,12		0,07	

Landelijk vastgestelde indicatoren

Indicator	Bron	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Realisatie 2020	Gelderland 2020
% Demografische druk (som aantal personen tot 20 jaar en 65 jaar en ouder in verhouding tot personen van 20 tot 65 jaar)	CBS 2020	84,1%	84,5%	85,5%	73,6%

Gegevens overgenomen van www.waarstaatjegemeente.nl stand d.d. 01-02-2021

Risico's

Risico-oorzaak (Als gevolg van...)	Risicogebeurtenis (bestaat de kans dat...)	Risicogevolg (met als gevolg dat...)	Netto Kans	Totaal: Netto Financieel Maximum	Regulier of Pandemie
Mens - Handelen van bestuurders; Omgeving - Regionale afspraken	In het bestuurlijke verkeer worden besluiten genomen en afspraken gemaakt die niet passen binnen de beleidskaders of financiële kaders van de raad. Nieuw beleid wordt uitgevoerd zonder dat hier de zekerheid van	Financieel - Financieel nadeel voor de gemeente; Niet financieel - Imagoschade tot op regionaal niveau is mogelijk	40%	€ 500.000	Regulier

Risico-oorzaak (Als gevolg van...)	Risicogebeurtenis (bestaat de kans dat...)	Risicogevolg (met als gevolg dat...)	Netto Kans	Totaal: Netto Financieel Maximum	Regulier of Pandemie
	middelen voor is (In het bijzonder in tijden van schaarste). Het gaat hier met name om regionale afspraken en afspraken gekoppeld aan verbonden partijen.				
Extern - Het uitbreken van een pandemie, ontstaat er een piek in het ziekteverzuim. Daarnaast heeft het langdurig thuiswerken een negatief effect op de mentale weerbaarheid met overbelasting of burn-out tot gevolg.	Verminderde inzet personeel en wegvallen cruciale rollen/functies binnen de clusters (moeilijk vervangbaar ivm specifieke kennis/ vaardigheden).	Financieel - Er extra middelen moeten worden ingezet voor het treffen van maatregelen en extra inhuur.; Niet financieel - Als veel personeel ziek wordt komt de continuïteit (en op langer termijn het behalen van doelstellingen) in gevaar.	50%	€ 350.000	Pandemie
Mens - Onvrijwillig vertrek wethouder; Mens - Vertrek wethouder	De voorziening voor wachtgeld niet toereikend is.	Financieel - Uitbetalen van (langdurige) wachtgeldverplichtingen; Voorziening moet worden aangevuld uit andere middelen; Niet financieel - Naast een aanvulling van de voorziening uit andere middelen kan dit tot imagoschade leiden	10%	€ 1.000.000	Regulier
Technisch - Onbedoeld verstrekken van privacygegevens	Er door ten onrechte verstrekte privacygegevens datalekken kunnen ontstaan.	Financieel - Er claims kunnen worden ingediend of boetes volgen die leiden tot financiële schade.; Niet financieel - Het openbaar worden van datalekken zijn schadelijk voor het imago van de organisatie op landelijk niveau.	20%	€ 500.000	Regulier
Technisch - Gehackt worden of fysiek toegang tot het systeem verschaffen (inbraak op systeem).	Er zich een beveiligingslek voor doet.	Financieel - Er extra kosten worden gemaakt.; Niet financieel - Een beveiligingslek brengt doorgaans imagoschade met zich mee op regionaal niveau.	50%	€ 200.000	Regulier

Wat heeft het gekost

Programma 4 Bestuur	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2020 na wijzigingen	Rekening 2020
Lasten:				
4A Besturen	4.024	3.006	3.163	3.103
Totaal lasten:	**4.024**	**3.006**	**3.163**	**3.103**
Baten:				
4A Besturen	485	391	355	391
Totaal baten:	**485**	**391**	**355**	**391**
Saldo:	**-3.539**	**-2.614**	**-2.808**	**-2.713**

Financiële afwijkingen

4A BESTUREN	Verschil begr.na wijz. / rekening 2020	V / N
0-1G_ Bestuur - griffie	61	V
0-1OV_ Bestuur - overig	-56	N
0-2_ Burgerzaken	90	V
Totaal 4A	**95**	**V**

Een toelichting op de financiële afwijkingen geven we in de taakveldenrekening. Ook geven we een grafische weergave van de verschillende kosten tussen raming na wijziging en realisatie. De toelichting vindt u door te klikken op het taakveld.

Investeringsplan

Voor dit programma hebben we geen investeringen gedaan.

Dekking projectkosten uit reserves

Voor dit programma hebben we projectkosten gedekt uit reserves.

2.2. Paragrafen

2.2.1. Paragraaf Lokale heffingen

Inleiding

Onze belangrijkste inkomstenbron is de Algemene uitkering uit het gemeentefonds die wij van het rijk krijgen. Daarna zijn de lokale heffingen (belastingen, leges en rechten) een belangrijke inkomstenbron voor ons. Met lokale heffingen kunnen we gemeentelijke taken zelf betalen. De lokale heffingen worden vooral door de inwoners betaald.

Over ons beleid lokale heffingen

Als gemeente zijn we beperkt in de soorten belastingen die we mogen heffen. Lokale heffingen bestaan uit 2 soorten belastingen:

- Ongebonden belastingen: dit zijn algemene dekkingsmiddelen. Hier staat geen aanwijsbare tegenprestatie tegenover. Besteding is niet gebonden aan een bepaalde taak.
- Gebonden belastingen: dit zijn geen algemene dekkingsmiddelen. Hier staat een aanwijsbare tegenprestatie tegenover. Denk aan leges rijbewijzen of afvalinzameling en -verwerking.

De kosten van onze dienstverlening berekenen we door in de tarieven zoals vastgelegd in onze Financiële verordening Bronckhorst. Voor de inzet van ondersteunende diensten (overhead) hebben wij bij de gebonden heffingen een opslagpercentage van 70% (2019: 68%) op de ingezette arbeidsuren meegenomen.

We hebben de volgende gemeentelijke belastingen geheven:

Ongebonden heffingen	Gebonden heffingen
Forensenbelasting (art. 223 Gemeentewet) Onroerende- zaakbelastingen (art. 220 t/m 220i Gemeentewet) Reclamebelasting (art. 227 Gemeentewet) Toeristenbelasting (art. 224 Gemeentewet)	Afvalstoffenheffing (art. 15:33 Wet milieubeheer) Begraafrechten (art. 229 Gemeentewet) Rioolheffing (art. 228a Gemeentewet) Leges en rechten (art. 229 Gemeentewet)

De opbrengsten van de gemeentelijke heffingen vallen gedeeltelijk in (deel)programma's (gebonden belastingen) en gedeeltelijk in de algemene dekkingsmiddelen (ongebonden belastingen).

We ontwikkelen de tarieven volgens ons coalitieakkoord 2018-2022 ‘Gewoon doen'
Wij hebben beleid over lokale belastingen en kwijtschelding. Dit beleid staat in onze belastingverordeningen en beleidsregels. Daarbij werken wij vanuit de uitgangspunten van ons coalitieakkoord 2018-2022 ‘Gewoon doen’:

- We leggen niet meer lasten bij de inwoners neer dan aantoonbaar noodzakelijk is.
- We indexeren de opbrengsten (in 2020 met 1,4%).

We compenseren de OZB-lasten (Onroerendezaak) voor maatschappelijke organisaties
Om belemmeringen voor maatschappelijke initiatieven tegen te gaan, krijgen de organisaties, op grond van de Compensatieregeling OZB maatschappelijke objecten gemeente Bronckhorst, op aanvraag de OZB weer terug van de gemeente. Hiervoor is jaarlijks € 70.000 beschikbaar. Er is € 71.000 uitgekeerd aan 61 maatschappelijke organisaties (69 organisaties in 2019). Het verschil hebben we binnen bestaande budgetten van Programma 1 Zorg en ondersteuning opgelost. De evaluatie van de regeling is gestart, de afronding daarvan verwachten we in 2021.

We stellen de belastingverordeningen vast
De invoering, wijziging of intrekking van lokale heffingen regelen we via de jaarlijks vast te stellen verordeningen. In november 2019 hebben we dit voor 2020 gedaan over het merendeel van onze heffingen. De verordening Afvalstoffenheffing is gelijk met het Afvalplan in oktober 2019 vastgesteld. De verordeningen voor reclamebelasting veranderen niet ieder jaar en kwamen

dus niet in november in de raad. De meest recente verordeningen voor reclamebelasting zijn vastgesteld in maart 2019 (kernen) en april 2019 (industrieterrein Zelhem).

GBTwente voert de Waardering Onroerende Zaken (WOZ) uit en heft en int de belastingen
De taxatie, heffing, aanslagoplegging en invordering van de gemeentelijke belastingen en de beoordeling van kwijtscheldingsverzoeken doet Gemeentelijk Belastingkantoor Twente (GBTwente). Vanaf 2021 loopt de volgende termijn van 5 jaar binnen de contractperiode van 10 jaar. Het besluit tot voorzetting van het contract hebben we al in december 2019 genomen. In 2020 is de aandacht gericht geweest op de actualisatie van de contractartikelen. Vaststelling van diverse aanpassingen doen we begin 2021.

We hebben op belastinggebied maatregelen getroffen voor de gevolgen van het cornavirus voor ondernemers
Vanuit GBTwente zijn de ondernemers actief gewezen op de mogelijkheden van uitstel van betaling, automatische incasso of andere betalingsregelingen. Voor de toeristenbelasting is aanvullend beleid ingezet.

In de tabel hieronder leest u de ontwikkeling in de opbrengsten. In de kolom begroting staan de cijfers zoals die zijn opgenomen in de paragraaf Lokale heffingen in de Programmabegroting 2020-2023. De kolom na wijzigingen presenteert de cijfers na vaststelling van de belastingverordeningen voor het jaar 2020.

Opbrengsten belastingen en rechten	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2020 na wijzigingen	Rekening 2020
Forensenbelasting	69	53	53	68
- Onroerendezaakbelastingen eigenaren woningen	*5.022*	*5.025*	*5.119*	*5.108*
- Onroerendezaakbelastingen eigenaren niet-woningen	*1.599*	*1.609*	*1.650*	*1.636*
- Onroerendezaakbelastingen gebruikers niet-woningen	*931*	*928*	*969*	*952*
Onroerendezaakbelastingen totaal	7.552	7.562	7.738	7.696
Reclamebelasting	114	114	114	143
Toeristenbelasting	286	260	205	246
Afvalstoffenheffing	2.554	3.878	2.865	2.629
Baatbelasting	4	-	-	-
Begraafrechten	140	140	140	135
- Rioolheffing woningen	*4.079*	*4.127*	*4.127*	*4.145*
- Rioolheffing niet-woningen	*424*	*418*	*418*	*447*
Rioolheffing totaal	4.503	4.545	4.545	4.592
- Leges titel 1: Algemeen	*459*	*401*	*401*	*389*
- Leges titel 2: Fysieke leefomgeving	*874*	*737*	*737*	*986*
- Leges titel 3: Europese dienstenrichtlijn	-	-	-	-
Leges totaal	1.333	1.138	1.138	1.375
Totaal	**16.556**	**17.690**	**16.797**	**16.884**

Over de ongebonden heffingen

De ongebonden heffingen zijn:
- forensenbelasting;
- onroerendezaakbelastingen;
- reclamebelasting;
- toeristenbelasting.

Forensenbelasting

Mensen die veel in een gemeente verblijven, maar geen ingezetene zijn van de gemeente, betalen mee aan voorzieningen. Zo dragen ze bij aan de kosten van de voorzieningen. We heffen forensenbelasting van mensen die meer dan 90 dagen een gemeubileerde woning tot hun beschikking hebben. In 2020 bracht GBTwente de doelgroep opnieuw in kaart, ofwel actualiseerde haar data.

Onroerendezaakbelastingen (OZB)

Eigenaren van woningen en van niet-woningen betalen eigenarenbelasting. Voor een niet-woning (bedrijf) betaalt de gebruiker van een pand de gebruikersbelasting van de OZB. De grondslag is de Waardering Onroerende Zaken (WOZ)-waarde van de zaak. De andere grondslag vormt de totale geraamde OZB opbrengst. Het te betalen bedrag wordt op de jaarlijkse aanslag uitgedrukt in een percentage van de WOZ-waarde.

Wij hebben alleen invloed op de geraamde OZB-opbrengst

De ontwikkeling van het OZB-tarief is vooral afhankelijk van de ontwikkeling van de vastgoedmarkt (de WOZ-waarden). Stijgt de gemiddelde waarde op de vastgoedmarkt? Dan verlagen we het OZB-tarief. Anders zou de OZB-opbrengst evenredig meestijgen. Andersom geldt hetzelfde. Daalt de gemiddelde waarde op de vastgoedmarkt? Dan verhogen we het OZB-tarief, om te voorkomen dat de OZB-opbrengst daalt. Passen wij de tarieven aan op basis van de ontwikkeling van de vastgoedmarkt? Dan heeft dat voor de gemiddelde eigenaar en gebruiker geen effect op de hoogte van de OZB-heffing. Een gemiddeld vastgoedobject volgt immers de ontwikkeling op de vastgoedmarkt.

De OZB is een tijdstipbelasting

Dit betekent dat voor het bepalen van de belastingplicht de situatie per 1 januari van het belastingjaar geldt. Als iemand in de loop van het jaar bijvoorbeeld zijn huis verkoopt, dan nemen we deze verandering mee in het volgende belastingjaar.

Welke ontwikkelingen zagen wij?

We moeten de WOZ-waarden met m^2 in plaats van m^3 gaan berekenen

We zijn wettelijk verplicht om vanaf 2022 m^2 als WOZ-parameter in te voeren, in plaats van m^3. We kunnen zo de waarde vergelijken met 1 parameter die in alle databestanden gelijk is.

Inwoners kennen deze parameter en deze wordt ook gebruikt in de Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG). De opstelling van een uniform plan van aanpak is vorig jaar gestart. De uitvoering komt in 2021.

We betalen proceskosten van no cure, no pay-bedrijven
Wij maken meer proceskosten door de opkomst van no cure, no pay-bedrijven (ncnp). Deze bedrijven maken gratis bezwaar voor inwoners, vooral tegen de hoogte van de onroerendezaakbelasting (OZB). Voor deze bureaus is de proceskostenvergoeding een verdienmodel. En niet een tegemoetkoming in de kosten voor de inwoner, zoals bij familierecht. Woningeigenaren gebruiken deze bedrijven om zo hun aanslag te verlagen. Dit kost ons veel geld. Afgelopen jaar ging het om een bedrag van € 96.000. Vanaf 2021 verhalen wij die proceskosten via de opbrengst van de OZB van woningen. Volgens het principe 'de veroorzaker van kosten betaalt'. We volgen de ontwikkeling daarin vanaf 2020:

Ontwikkeling proceskostenvergoeding

Omschrijving	2019	2020
Aantal bezwaarschriften	geen monitoring	81.132
Aantal beroepschriften	geen monitoring	15.289
Betaald bedrag	€ 64.355	€ 96.421

Wij volgen de ontwikkeling van de WOZ-waarden
Wij volgen de waardeontwikkeling van objecten voor de 3 groepen die OZB betalen. Dat doen we voor het moment waarop we het tarief bepalen (raming opbrengst) en voor het moment waarop we de aanslag opleggen (realisatie opbrengst).

De WOZ-waarde voor gebruikers is lager dan voor eigenaren
De WOZ-waarde voor OZB-gebruikers niet-woningen is altijd lager dan de WOZ-waarde voor OZB-eigenaren niet-woningen. Volgens de wet mag over de woononderdelen van een niet-woning geen OZB-gebruikersheffing geheven worden.

De WOZ-waarden ontwikkelen zich als volgt:

Ontwikkeling WOZ-waarden	Rekening 2018	Rekening 2019	Begroot 2020	Werkelijk 2020
WOZ-waarde bij tariefbepaling (oktober)				
Eigenaren woningen	3.703.766	3.884.498	4.059.034	
Eigenaren niet-woningen	793.995	778.804	787.673	
Gebruikers niet-woningen	654.569	568.005	579.365	
Aantal objecten	19.069	19.000	19.185	19.252
Gemiddelde waarde per object	245	254	253	264
WOZ-waarde bij aanslagoplegging (februari)				
Eigenaren woningen	3.884.498	4.047.980		4.344.529
Eigenaren niet-woningen	778.804	769.726		738.958
Gebruikers niet-woningen	568.005	663.580		585.733

Reclamebelasting

Reclamebelasting kunnen we heffen over openbare aankondigingen die vanaf de openbare weg zichtbaar zijn. Dit geldt bijvoorbeeld voor gevelreclame, bestickering ramen, posters, vlaggen, uithangborden, luifels of spandoeken. Wij heffen de reclamebelasting in het centrum van Vorden, Hengelo en Zelhem en voor het industrieterrein Zelhem.

De belastingopbrengst gaat naar de stichting Ondernemersfonds van de kern of industrieterrein
De belastingopbrengst (min de uitvoeringskosten van GBTwente) gaat via subsidie naar de stichting Ondernemersfonds voor de kern waarover we de belasting heffen. Voor het industrieterrein Zelhem gaat de opbrengst naar de stichting die het parkmanagement uitvoert. We verantwoorden de subsidies in deelprogramma 3A Economie (2.1.3).
Voor vorig jaar hebben we € 107.000 voor de kernen ontvangen (€ 81.000 uitgekeerd als subsidie) en € 36.000 voor industrieterrein Zelhem (€ 24.000 uitgekeerd als subsidie).

Welke ontwikkelingen zagen wij?

Voor de reclamebelasting werken we niet met inflatiestijging
Vanaf afgelopen jaar heffen wij de reclamebelasting in de 4 gebieden per kalenderjaar. Voor die tijd van augustus tot augustus. Voor de reclamebelasting is overeengekomen met de deelnemende ondernemers dat er geen inflatiestijging wordt toegepast bij deze belasting.

We ervaren geen effect van corona voor de reclamebelasting
Gelet op de hoogte van de ontvangsten voor reclamebelastingen concluderen wij dat het coronavirus geen effect heeft gehad op deze opbrengsten.

Toeristenbelasting

Deze belasting heffen wij voor overnachtingen binnen Bronckhorst van personen die geen inwoners zijn van de gemeente Bronckhorst. Zij gebruiken bijvoorbeeld een camping, pension, ligplaats of vakantiehuisje. De verhuurder mag deze belasting doorrekenen aan deze personen. Wij innen de belasting van de verhuurder.

Degene die de voorziening gebruikt, betaalt hieraan mee
De doelstelling is hetzelfde als bij forensenbelasting. Namelijk dat de mensen die deze voorzieningen gebruiken, maar niet in onze gemeente wonen, hieraan meebetalen. In Bronckhorst besteden we deze opbrengst volledig voor toerisme, onderdeel van deelprogramma 3A Economie (2.1.3).

Welke ontwikkelingen zagen wij?

Vanaf 2020 werkten we met een nieuwe verordening Toeristenbelasting
We kennen in de verordening nu nog twee forfaits (vaste jaarplaats op campings en vaste seizoensplaats op campings) en twee overnachtingstarieven (voor kamperen en voor accommodaties). De overige zijn afgeschaft omdat daar de werkelijke nachtregistratie gebruikelijk is en ook aanwezig is.

Vanwege corona is er geen voorlopige aanslag gestuurd
Door het coronavirus konden de recreatieondernemers geen gasten ontvangen tot 1 juli. Geen gasten betekent ook geen toeristenbelasting. Daarom hebben wij besloten en gecommuniceerd met die ondernemers dat ze alleen aan het einde van afgelopen jaar een aangifte van de overnachtingen hoefden te doen, voor de definitieve aanslag. Met daarna de betaling in 2021. Daarnaast hebben wij onze verwachtingen over de opbrengst met € 55.000 naar beneden bijgesteld zonder daarbij onze uitgaven voor toerisme daarmee in lijn te brengen.

We ontvangen de geraamde opbrengst in 2021
Nu wij alleen een definitieve aanslag sturen (vanuit de aangifte door de recreatieondernemer in december 2020) ontvangen wij de toeristenbelasting in 2021. Vanuit GBTwente is hiervoor de geraamde € 205.000 opgenomen (1e tussenrapportage 2020). Nu veel Nederlanders in Nederland bleven voor de zomervakantie is een deel van het gemis aan inkomsten in het voorjaar in de maanden erna ingelopen.

Over de gebonden heffingen

De gebonden heffingen zijn:
- afvalstoffenheffing;
- begraafrechten;
- rioolheffing;
- leges en rechten.

Afvalstoffenheffing

Het is onze taak om afvalstoffen van particuliere huishoudens in te zamelen. Dat staat in de Wet milieubeheer. De kosten van de inzameling en verwerking van afvalstoffen betalen we uit de afvalstoffenheffing. Het is voor inwoners verplicht om de afvalstoffenheffing te betalen, ook als ze geen afval voor inzameling aanbieden. Wij mogen zelf de grondslag bepalen voor de berekening van afvalstoffenheffing. Het is wel verplicht om de keuze vast te leggen.

In deze tabel ziet u hoe wij de kosten dekten:

Afvalstoffenheffing	Rekening 2019	Begroot 2020	Werkelijk 2020
Lasten afval (7.3)	3.014	3.510	3.183
Baten afval (7.3)	416	452	557
Netto kosten taakveld (7.3)	**2.598**	**3.058**	**2.626**
Toe te rekenen lasten	***825***	***945***	***790***
Overhead (0.4)	194	156	153
Verkeer en wegen (2.1)	72	78	78

Afvalstoffenheffing	Rekening 2019	Begroot 2020	Werkelijk 2020
BTW (fictief)	558	710	558
Totale lasten	**3.423**	**4.003**	**3.416**
Opbrengst heffingen (7.3)	2.554	2.865	2.629
Dekkingspercentage	**75%**	**72%**	**77%**

Voor de afvalstoffenheffing gaan wij uit van een kostendekkende exploitatie
De kosten zaten vooral in het daadwerkelijk inzamelen en verwerken van het huishoudelijke afval. Het scheiden van afval en het recyclen ervan valt hieronder. Circulus-Berkel BV voert de inzameling en verwerking van afval uit voor Bronckhorst. De inkomsten vanuit de afvalstoffenheffing bleven opnieuw achter bij de raming doordat de inwoners minder gebruik maakten van de grijze (keuze)container en minder aanboden in zakken. Afval valt onder deelprogramma 3B Duurzaamheid (2.1.3).

Welke ontwikkelingen zagen wij?

De kosten van inzameling worden al een aantal jaren niet gedekt
In de gemeente betalen gebruikers, naast een vast bedrag een tarief gerelateerd aan het legen van containers van verschillende grootte of het aanbieden van restafval in een ondergrondse container. De invordering van dat variabele deel van de afvalstoffenheffing (de ledigingen) doen we na afloop van een jaar. De kosten voor de afval- en grondstofinzameling wordt al een aantal jaren niet gedekt door de afvalstoffenheffing. Op basis van de afrekening van het variabele deel 2019 in het voorjaar van 2020 hebt u ingestemd met de verlaging van de opbrengstraming in de begroting 2020 met € 1 miljoen via de eerste tussenrapportage 2020.

We hebben voor het restafval het principe van omgekeerd inzamelen ingevoerd
Vorig jaar kon de inwoner het restafval alleen laten ophalen wanneer hiervoor een container door de inwoner werd betaald (keuzecontainer) of hiervoor een vrijstelling gold (zorgcontainer). Het merendeel van het restafval werd gebracht naar milieuparken.
In oktober stelde u het Grondstoffenplan 2021-2025 vast. Daarin is omgekeerd inzamelen de standaard. Daarnaast koos u voor een hoger vastrecht, zodat de inkomsten vanaf 2021 de kosten van de gemeente weer gaan dekken.

Begraafrechten

Deze rechten bestaan uit een vergoeding voor het gebruik van de begraafplaatsen en een vergoeding voor diensten van de gemeente. Dit heffen wij volgens de Verordening begraafrechten. Onderhoud van graven, et cetera valt onder deelprogramma 2B Aantrekkelijke leefomgeving (2.1.2).

In deze tabel ziet u hoe wij de kosten dekten:

Begraafplaatsen	Rekening 2019	Begroot 2020	Werkelijk 2020
Lasten begraafplaatsen en crematoria (7.5)	432	488	469
Baten begraafplaatsen en crematoria (7.5)	326	365	357
Netto kosten taakveld (7.5)	**106**	**123**	**112**
Toe te rekenen lasten	**137**	**147**	**143**
Overhead (0.4)	137	147	143
Totale lasten	**243**	**269**	**255**
Opbrengst heffingen	140	140	135
Dekkingspercentage	**57%**	**52%**	**53%**

Welke ontwikkelingen zagen wij?

De kosten van het onderhoud op begraafplaatsen worden al een aantal jaren niet gedekt
De kosten van begraven en grafonderhoud worden op begrotingsbasis niet gedekt door de baten en de heffing. Het onderzoek naar de mogelijkheden voor het toekomstig grafonderhoud en de middelen daarvoor vanuit de baten voeren we in 2021 uit. Het tekort van afgelopen jaar komt ten laste van de algemene middelen. In werkelijkheid lag de kostendekkendheid toch nog hoger dan geraamd doordat het onderhoud door derden in werkelijkheid minder kost.

Rioolheffing

De gemeente zorgt voor het afvoeren van huishoudelijke afvalwater en regenwater en heeft ook de zorgplicht voor het grondwater. In de rioolheffing worden de kosten doorgerekend die verbonden zijn aan het verbeteren en in stand houden van het gemeentelijk rioleringsstelsel. Voor het berekenen van de rioolheffing volgen we het kostendekkingsplan van het 'Watertakenplan Olburgen 2018 - 2022' (AWPO). We hanteren één rioolheffing voor alle watertaken. De opbrengst gebruiken we volledig voor riolering, onderdeel van deelprogramma 2B Aantrekkelijke leefomgeving (2.1.2).

In deze tabel ziet u hoe wij de kosten dekken:

Rioolheffing	Rekening 2019	Begroot 2020	Werkelijk 2020
Lasten riolering (7.2)	3.282	3.537	3.447
Baten riolering (7.2)	4	-	-
Netto kosten taakveld (7.2)	**3.277**	**3.537**	**3.447**
Toe te rekenen lasten	***911***	***947***	***951***
Overhead (0.4)	323	312	310

Rioolheffing	Rekening 2019	Begroot 2020	Werkelijk 2020
Verkeer en wegen (2.1)	21	23	23
BTW (fictief)	567	612	619
Totale netto lasten	**4.188**	**4.483**	**4.399**
Opbrengst heffingen woningen (7.2)	4.079	4.127	4.145
Opbrengst heffingen niet-woningen (7.2)	424	418	447
Dekkingspercentage	**108%**	**101%**	**104%**

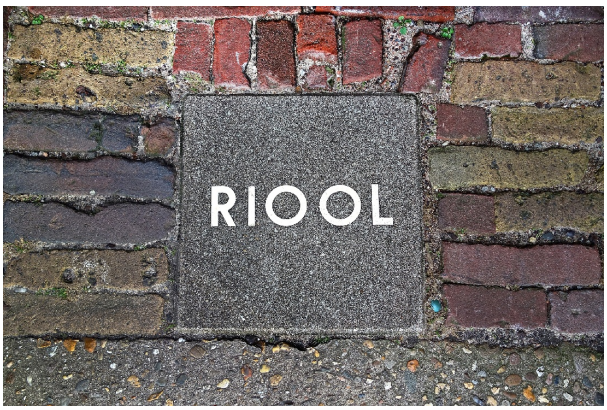

Welke ontwikkelingen zagen wij?

We investeerden in afkoppeling van hemelwater
We willen dat het regenwater op de plek blijft en niet direct afgevoerd wordt via het rioolsysteem. Daarom hebben we bij de lopende vervangingen voor riolering ook gelijk de afkoppelsubsidie bij de inwoners van de aangesloten panden in die gebieden gepromoot. Veel van de werkzaamheden om te zorgen dat regenwater in het gebied blijft, voerden we succesvol uit. Voorbeelden zijn de reconstructies van delen van de Waarleskamp, Dreef en de Vloed in Hengelo en de Hoogstraat in Toldijk. Aan inwoners is in totaal € 179.000 uitgekeerd voor het afkoppelen van regenwater.

Leges en rechten

De leges en tarieven van de diverse rechten brengen we in rekening voor de taken en diensten die wij als gemeente uitvoeren. De opbrengsten mogen de kosten niet overstijgen. Voor een aantal tarieven stelt het Rijk een maximum vast, bijvoorbeeld voor de leges voor reisdocumenten en voor de leges voor akten.

We mogen kruissubsidiëring toepassen
De kosten voor de individuele diensten zijn moeilijk te bepalen. Daarom mag een gemeente proberen de kosten per dienst of per samenhangende groep van diensten te dekken. Een duidelijke lijn is daarbij verplicht. Zo kunnen wij kruissubsidiëring toepassen. Kruissubsidiëring betekent: we verhogen de tarieven van leges voor sommige diensten om daarmee de tarieven voor andere diensten laag te kunnen houden. Dit mag niet in strijd met de wet zijn.

We dekken de kosten per groep gelijksoortige producten
De leges zijn in de tarieventabel van de legesverordening ingedeeld in 3 titels:
1. Algemene dienstverlening;
2. Dienstverlening vallend onder de fysieke leefomgeving/omgevingsvergunning;
3. Dienstverlening vallend onder Europese dienstenrichtlijn.

De opbrengst is besteed in verschillende deelprogramma's. De opbrengsten van titel 1 en 3 (zoals paspoorten) gebruiken we voor burgerzaken, onderdeel van deelprogramma 4A Besturen (2.1.4). De opbrengsten van titel 2 (zoals omgevingsvergunningen) gebruiken we voor wonen en bouwen, onderdeel van deelprogramma 2A Passend wonen (2.1.1).

In deze tabel ziet u hoe wij de kosten dekken:

Legesverordening begroting	Lasten taakvelden	Overhead	Totale lasten	Heffing	Andere inkomsten	Totale baten	Kosten dekkendheid
Totaal titel 1 Algemene dienstverlening	998	506	1.504	389	6	395	26%
Totaal titel 2 Dienstverlening Fysieke leefomgeving	3.200	1.631	4.830	986	35	1.021	21%
Totaal titel 3 Dienstverlening vallend onder Europese dienstenrichtlijn	-	-	-	-	-	-	0%
Totaal legesverordening	**4.197**	**2.137**	**6.334**	**1.375**	**41**	**1.415**	**22%**

Welke ontwikkelingen zagen wij?

De leges voor diensten dekken niet de kosten
De diensten die in de legesverordening zijn benoemd, zullen nooit kostendekkend worden. De verschuiving van lasten en baten tussen begroting en rekening laten geen grote afwijking zien in het kostendekkingspercentage. Het was geraamd op 21% en is nu 22%.
Binnen titel 1 waren de leges voor rijbewijzen hoger dan geraamd, maar de hogere loonkosten zorgden voor de verlaging van de kostendekkingsgraad met 3% (26%). Binnen titel 2 lagen de bouwleges hoger dan de raming. Ondanks ook hier de hogere loonkosten was daardoor de kostendekking 3% beter dan geraamd (21%). Per saldo wordt het verlies binnen titel 1 opgevangen door de hogere baten binnen titel 2.

We kijken hoe hoog de belastingdruk is

Onder woonlasten verstaan we: onroerendezaakbelastingen, afvalstoffen- en rioolheffing. Het zijn belastingen en tarieven waarmee ieder huishouden in een gemeente jaarlijks te maken krijgt. Het Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden (COELO) publiceert jaarlijks de 'Atlas van de lokale lasten'. Daarin staan per gemeente de verschillende onderdelen van de woonlasten met een gemiddelde waarde voor die gemeente.

In deze grafiek staat wat de woonlasten in onze gemeente zijn:

Bedragen zijn in euro's

We volgen beleid voor invordering en kwijtschelding van belastingen

Bij kwijtschelding passen we de landelijke regels toe. Daarbinnen liggen onze eigen beleidskeuzes vast in verordeningen. Mensen die structureel een laag inkomen hebben, hoeven geen verzoek om kwijtschelding in te dienen. GBTwente scheldt deze aanslagen automatisch kwijt. De aanvragen kwijtschelding die we afwijzen, toetsen wij vervolgens op basis van het minimabeleid.

Bij de invordering zien we geen nadelige gevolgen voor de belastingen vanwege corona
Van de aanslagen die na de laatste vervaldatum open blijven staan, wordt altijd de invordering opgestart.

Gegevens invordering en bezwaar (aantallen)	2018	2019	2020
Betalingsherinneringen (vanwege coronamogelijkheden)			1.404
Aanmaningen	1.992	1.742	894
Dwangbevelen	553	635	418
Bezwaarschriften WOZ	487	425	718
Bezwaarschriften Gemeentelijke belastingen	225	420	364
Saldo belastingvorderingen vanwege corona (x € 1.000)	-	-	61
Verloop saldo totaal belastingvorderingen (x € 1.000)	438	373	366

We hadden voldoende budget voor de uitgaven voor kwijtschelding
We verleenden kwijtschelding aan de huishoudens die dat nodig hadden. Binnen deelprogramma 1B Toegang en individuele voorzieningen (2.1.1) hebben we € 125.000 beschikbaar voor kwijtschelding volgens de rijksnormen en € 20.000 voor ons (aanvullende) minimabeleid. De kwijtschelding betreft jaarlijks de kosten voor afvalstoffenheffing (€ 65.000) en rioolheffing (€ 90.000).

In deze tabel ziet u de werkelijke aantallen en uitgaven:

Gegevens kwijtschelding (aantallen)	2017	2018	2019
Verzoeken	463	502	509
Gehonoreerd	376	400	460
Beroepschriften	1	2	2
Bedrag verstrekte kwijtschelding (in €)	199.650	182.000	172.000
Waarvan kwijtschelding boven 100% minimumniveau (in €)	11.846	15.343	23.992

2.2.2. Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Inleiding

In deze paragraaf geven we inzicht in onze nieuwe en meest relevante risico's. Ook kijken we terug of risico's zich het afgelopen jaar hebben geopenbaard. Door de corona-uitbraak hebben we specifiek stil gestaan bij het inventariseren en het managen van de coronarisico's.

Goed risicomanagement is onmisbaar
Een risico is een onzekere gebeurtenis met mogelijke gevolgen voor wat we willen bereiken. Goed risicomanagement is niet meer weg te denken binnen een gemeentelijke organisatie. We willen zorgvuldig omgaan met zowel interne als externe factoren die bij gemeenten voor onzekerheid kunnen zorgen. De uitbraak van het coronavirus is hier een voorbeeld van en heeft ook bewezen dat adequaat risicomanagement onmisbaar is.

We lopen risico's op verschillende vlakken
Risico's hebben niet alleen financiële gevolgen. We zien ook risico's op het gebied van veiligheid, gezondheid en juridische aansprakelijkheid. Realiseren we beleidsdoelen niet of niet helemaal? Dan kan dit slecht zijn voor ons imago en verlies in vertrouwen veroorzaken.

We blijven een gezonde en dynamische organisatie
In coronatijd is het extra belangrijk om onze risico's goed in beeld te hebben en goed te managen. We blijven er voor zorgen dat de totale omvang van de risico's (de benodigde weerstandscapaciteit) in verhouding staat tot onze vermogenspositie. Dit is de basis om er voor te zorgen dat we bereid blijven om nieuwe risico's aan te gaan. Zo blijven we een gezonde en dynamische organisatie.

Inventarisatie van de weerstandscapaciteit

De gemeentelijke weerstandscapaciteit bestaat uit alle middelen die de gemeente daadwerkelijk beschikbaar heeft om de financële risico's af te dekken. Het bestaat uit een structureel deel (jaarlijks opnieuw beschikbaar) en een incidenteel deel (éénmalig beschikbaar).

Weerstandscapaciteit

Omschrijving (bedragen x € 1.000)		Structureel	Incidenteel	Totaal
Aanwendbaar deel algemene reserve			11.500	**11.500**
	berekening			
Norm artikel 12 gemeente (Algemene uitkering)	10.860			
OZB opbrengst	7.696			
Onbenutte belastingcapaciteit	3.163	3.163		**3.163**
Post onvoorzien		128		**128**
Totaal beschikbare weerstandscapaciteit		3.291	11.500	14.791

Inventarisatie van de risico's

De belangrijkste risico's die we telkens beschrijven, kunnen morgen weer anders zijn. Daarom actualiseren we de bestaande risico's regelmatig en registreren we nieuwe risico's op het moment dat zij zich aandienen. Risicomanagement is een dynamisch proces. We blijven alert bij het in beeld brengen van de belangrijkste risico's die we bereid zijn om te nemen bij de realisatie van onze (strategische) doelstellingen. En nemen beheersmaatregelen waar wij dit nodig achten.

Risico top 15
Op dit moment kennen we 116 risico's die we hebben beoordeeld op de impact (zowel financieel en imago). Van deze risico's zijn er 11 waarvan de impact een financieel gevolg kent. Het totaal

van deze financiële risico's ligt op € 27,5 mln. Door de uitbraak van corona ligt dit bedrag en het aantal risico’s flink hoger dan in 2019.

De 15 belangrijkste risico's, waar ook de impact voor het imago mee kan spelen, vragen meer dan de helft van onze weerstandscapaciteit. De samenstelling en de volgorde van de top 15 verandert voortdurend als gevolg van de actualiteit. Door een aangepaste kwantificering (kans x max. financieel gevolg) vinden verschuivingen plaats. De huidige top 15 wordt hieronder genoemd.

We bepalen de kans op financiële risico's op basis van een 'kans klasse-indeling'. Aan deze indeling hangt een kanspercentage. Dit percentage geeft een inschatting aan over de mate waarin het risico zich in een periode van 10 jaar kan openbaren.

Risico-oorzaak (Als gevolg van...)	Risicogebeurtenis (bestaat de kans dat...)	Risicogevolg (met als gevolg dat...)	Netto Kans	Totaal: Netto Financieel Maximum	Invloed (%)
Extern - Het uitbreken van een pandemie, neemt de vraag naar (acute) zorg toe. Het gaat hierbij om o.a. toename van: - jeugdzorg (o.a. escalatie); - ondersteuning eenzaamheid, depressie en echtscheidingen; - meer meldingen "Veilig Thuis".	Er budgetoverschrijdingen komen op de budgetten in de gezondheidszorg, WMO, jeugdzorg en acute zorg. Het gaat hier vaak om "open einde" regelingen.	Financieel - Er financiële tekorten ontstaan binnen het Sociaal Domein.	75%	€ 1.000.000	8,89%
Extern - Het uitbreken van een pandemie.	Het rijk gaat korten op de algemene uitkering vanaf 2022.	Financieel - Onze gemeente moet gaan bezuinigen.	75%	€ 1.000.000	7,12%
Omgeving - Anticiperen op demografische ontwikkelingen.	Het schrappen van woningbouwplannen door demografische ontwikkelingen.	Financieel - Extra kosten voor de gemeente.	50%	€ 1.000.000	4,73%
Extern - Het uitbreken van een pandemie, moeten prioriteiten worden bijgesteld door verschillende partijen.	De transformatie in het sociaal domein wordt niet of niet tijdig gerealiseerd (effecten beleidskader).	Financieel - ; Niet financieel - Dit kan leiden tot regionale imagoschade.	30%	€ 1.100.000	4,57%
Extern - Het uitbreken van een pandemie, ontstaat een economische recessie met mogelijke ontslagen en faillissementen.	Sterke instroom en vertraagde uitstroom bijstandsgerechtigden (Participatiewet).	Financieel - Er een reële kans bestaat dat er meer gebruik wordt van de uitkeringen levensonderhoud op grond van de Participatiewet.	50%	€ 600.000	4,01%
Organisatie - Negatieve stand van de bestemmingsreserve Sociaal domein.	Overschrijding en tekorten op diverse andere posten in de begroting.	Financieel - De doelstellingen binnen de programma’s niet worden gehaald.; Niet financieel - Het niet behalen van doelstellingen kan regionale risico's met zich meebrengen.	50%	€ 750.000	3,56%
Extern - Het uitbreken van een pandemie, moeten nieuwe regelingen snel worden uitgevoerd.	Er misbruik wordt gemaakt van nieuw ingestelde regelingen (zoals TOZO) of er vinden onrechtmatige verstrekkingen (meer ad hoc, zonder toetsing vooraf) plaats waardoor onvoldoende	Financieel - Er financiële tekorten ontstaan.	10%	€ 3.500.000	3,31%

Risico-oorzaak (Als gevolg van...)	Risicogebeurtenis (bestaat de kans dat...)	Risicogevolg (met als gevolg dat...)	Netto Kans	Totaal: Netto Financieel Maximum	Invloed (%)
	verantwoording naar het Rijk.				
Extern - Herijking Gemeentefonds.	Lagere inkomsten uit gemeentefonds dan geraamd. Herijking gemeentefonds vindt nu op zijn vroegst in 2023 plaats.	Financieel - Financiële tekorten, bijstelling van de begroting waardoor er kans bestaat dat activiteiten worden geschrapt en dat de doelstellingen niet worden gehaald.; Niet financieel - Het niet halen van doelstellingen kan leiden tot landelijke reputatieschade.	70%	€ 450.000	3,00%
Extern - Het uitbreken van een pandemie, leidt tot een economische recessie waardoor financiële problemen ontstaan.	Faillissement/ surseance/ financiële tegenvallers bij contractpartijen (leveranciers, afnemers).	Financieel - Er financiële tekorten ontstaan.; Niet financieel - Doelstellingen komen in gevaar.	75%	€ 250.000	2,49%
Organisatie - Toename van het aantal jeugdigen met jeugdhulp en een toename van de complexiteit.; Organisatie - Open einde effecten in de jeugd zorg	De budgetten voor jeugdzorg worden overschreden.	Financieel - Financieel tekort in de begroting.	50%	€ 500.000	2,38%
Extern - Het uitbreken van een pandemie, moeten prioriteiten worden bijgesteld bij instellingen en worden er door de maatregelen geen inkomsten gegeneerd.	Gesubsidieerde instellingen niet aan hun betalings- en prestatieverplichtingen kunnen voldoen. Eventueel kan dit leiden tot faillissement of surseance zoals welzijn, cultuur, sport	Financieel - Er extra bijdragen worden gevraagd of subsidieaanvragen kunnen komen.; Niet financieel - Activiteiten niet worden of later worden uitgevoerd: verantwoording, en daarmee de vaststelling, kan pas later plaatsvinden.	75%	€ 250.000	2,14%
Extern - Het uitbreken van een pandemie, ontstaat een economische recessie waarbij mensen financieel voor uitdagingen komen te staan.	Minder inkomsten worden gegenereerd: (on)inbaarheid van gemeentelijke belastingen retributies, OZB, drinkwater, riool, toeristen- & forensenbelasting.	Financieel - Er financiële tekorten ontstaan.	75%	€ 250.000	2,14%
Extern - Het uitbreken van een pandemie, ontstaat er een piek in het ziekteverzuim. Daarnaast heeft het langdurig thuiswerken een negatief effect op de mentale weerbaarheid met overbelasting of burn-out tot gevolg.	Verminderde inzet personeel en wegvallen cruciale rollen/functies binnen de clusters (moeilijk vervangbaar ivm specifieke kennis/ vaardigheden).	Financieel - Er extra middelen moeten worden ingezet voor het treffen van maatregelen en extra inhuur.; Niet financieel - Als veel personeel ziek wordt komt de continuïteit (en op langer termijn het behalen van doelstellingen) in gevaar.	50%	€ 350.000	2,13%

Risico-oorzaak (Als gevolg van...)	Risicogebeurtenis (bestaat de kans dat...)	Risicogevolg (met als gevolg dat...)	Netto Kans	Totaal: Netto Financieel Maximum	Invloed (%)
Mens - Vergrijzing; Mens - Minder aanwas; Omgeving - Vertrek van jonge mensen	Er vindt bevolkingskrimp plaats.	Financieel - Lagere inkomsten (algemene uitkering en overig) terwijl uitgaven gelijk blijven of minder dalen.	70%	€ 300.000	2,00%
Mens - Handelen van bestuurders; Omgeving - Regionale afspraken	In het bestuurlijke verkeer worden besluiten genomen en afspraken gemaakt die niet passen binnen de beleidskaders of financiële kaders van de raad. Nieuw beleid wordt uitgevoerd zonder dat hier de zekerheid van middelen voor is (In het bijzonder in tijden van schaarste). Het gaat hier met name om regionale afspraken en afspraken gekoppeld aan verbonden partijen.	Financieel - Financieel nadeel voor de gemeente; Niet financieel - Imagoschade tot op regionaal niveau is mogelijk	40%	€ 500.000	1,91%

Risico-analyse met de belangrijkste mutaties binnen al onze risico's

Aanpassing bestaande risico's

De kwantificering van een aantal risico's is, veelal naar beneden, bijgesteld. Een belangrijkste oorzaak van de actuele bijstelling van de financiële impact van risico’s is dat het rijk duidelijkheid heeft gegeven over het toekomstige verloop van de algemene uitkering en vergoedingen rondom corona.

Het risico m.b.t. de financiële gevolgen van de herijking van het gemeentefonds voor onze gemeente is daarom naar beneden bijgesteld.

Door actuele berichtgeving is de verwachting dat de coronamaatregelen op termijn grote gevolgen zullen hebben voor de algemene uitkering ook naar beneden bijgesteld.

Hiernaast is er meer duidelijkheid gekomen over de vergoeding van het rijk rondom corona gerelateerde kosten zoals de kosten van onderzoek, testen en vaccinatie door de GGD.

Door de grootschalige steun zijn de aanvragen voor bijstand achtergebleven bij de verwachting en daarom kon de ook kwantificering van dit risico naar beneden worden bijgesteld.

Nieuwe risico's

In 2020 is, na de opmaak van de meerjarenbegroting waarin de coronarisico’s zijn opgenomen, het risico van de gevolgen van de ontruiming van een illegaal Cristal Meth laboratium opgenomen.

Vervallen risico's

In verband met nieuwe afspraken met een culturele instelling en duidelijkheid van de belastingdienst over een mogelijke naheffing over thuiswerkvergoeding zijn 3 risico’s komen te vervallen.

Coronarisico’s
De coronarisico’s zijn bij het uitbreken van het virus vanaf begin 2020 direct geïnventariseerd en gemanaged. De coronarisico’s zijn in de loop van 2020 in meerdere scenario’s uitgewerkt. Hierbij hebben wij de scenario’s gevolgd van het Centraal Plan Bureau (CPB) Juist door de impact van corona heeft risicomanagement in brede zin meer aandacht gekregen binnen de organisatie.

Niet financiële risico's
Naast de financiële risico's brengen we ook de niet financiële risico's in beeld. Van de actuele risico's zijn er 11 met alleen een niet financiële (lees: imago) impact.

Tevens hebben we te maken met veel risico’s die zowel financiële als niet financiële impact kunnen hebben. Risico's kunnen plaatselijke tot regionale imago gevolgen met zich meebrengen als een risico zich voordoet.

Hieronder volgen de belangrijkste niet financiële risico’s waarbij imago gevolgen op landelijk niveau kunnen optreden.

De belangrijkste niet financiële risico's

Risico-oorzaak (Als gevolg van...)	Risicogebeurtenis (bestaat de kans dat...)	Risicogevolg (met als gevolg dat...)	Imago klasse
Extern - Herijking Gemeentefonds.	Lagere inkomsten uit gemeentefonds dan geraamd. Herijking gemeentefonds vindt nu op zijn vroegst in 2023 plaats.	Niet financieel - Het niet halen van doelstellingen kan leiden tot landelijke reputatieschade.	5 (landelijk)
Extern - Verontreining met o.a. kwik door de productie van Crystal Meth.	Milieuschade wordt veroorzaakt en de volksgezondheid in het geding komt.	Niet financieel - Kans op landelijke aandacht in de pers.	5 (landelijk)
Technisch - Onbedoeld verstrekken van privacygegevens	Er door ten onrechte verstrekte privacygegevens datalekken kunnen ontstaan.	Niet financieel - Het openbaar worden van datalekken zijn schadelijk voor het imago van de organisatie op landelijk niveau.	5 (landelijk)
Omgeving - Onvoldoende budget of onvoldoende medewerking van derden, inwoners en ondernemers.	De doelstelling van de routekaart "Energieneutraal Bronckhorst 2030" niet wordt gehaald.	Niet financieel - Er reputatieschade optreedt op landelijk niveau.	5 (landelijk)

Openbaring van risico's
In 2020 heeft zich een aantal risico's geopenbaard welke waren voorzien. De belangrijkste worden hieronder beschreven.

Corona gerelateerd:
- Extra uitgaven in de bedrijfsvoering zoals schoonmaak, maatregelen voor de balie en compensatie kosten thuiswerken.
- Ondanks steun meer aanvragen voor kredieten en verzoeken om bijstandverlening.
- Doorschuiven van het behalen van doelstellingen op lopende projecten en/of uitstel of het later opstarten van nieuwe projecten. Met name is de prioritering van de doelstellingen binnen het Sociaal Domeinaangepast waardoor de transformatie is opgeschoven.
- Door de toename van het aantal jeugdigen met jeugdhulp en een toename van de complexiteit hebben zich overschrijdingen binnen de budgetten van jeugdzorg voorgedaan.

Niet Corona gerelateerd:

- De kosten van de ontmanteling van het Cristal Meth drugslab in Drempt zijn aanzienlijk opgelopen. De vraag is of we alle kosten kunnen verhalen. Daarom is hier een voorziening voor getroffen.
- De markt voor oud papier is in 2020 volledig ingestort dus ook dit risico m.b.t. afval heeft zich voltrokken.

Beheersmaatregelen risicomanagement

Het bedenken en invoeren van mogelijke beheersmaatregelen heeft onze aandacht, zodat verantwoorde keuzes kunnen worden gemaakt rekening houdend met de mogelijke risico's. Dit geldt ook voor de coronarisico's. In een aantal gevallen heeft dit er toe geleid dat de kwantificering van risico's naar beneden kon worden bijgesteld.

Relatie benodigde en beschikbare weerstandscapaciteit

Op basis van de hiervoor genoemde risico's is de risicosimulatie uitgevoerd. Dat doen we omdat we niet het totale risicobedrag (€ 27,5 mln) hoeven te reserveren. Niet alle risico's vinden plaats, ook niet in de vooraf beoordeelde mate. Uit de risicosimulatie blijkt dat we een weerstandscapaciteit nodig hebben van ruim € 6,8 mln. Dit kunnen we met 90% zekerheid zeggen. Door de uitbraak van corona is deze gevraagde capaciteit ten opzichte van 2019 flink toegenomen.

Om te bepalen of het weerstandsvermogen toereikend is, moet een relatie worden gelegd tussen de financieel beoordeelde risico's (dit is het benodigde weerstandscapaciteit) en de beschikbare weerstandscapaciteit. Dit geeft het weerstandsvermogen weer.

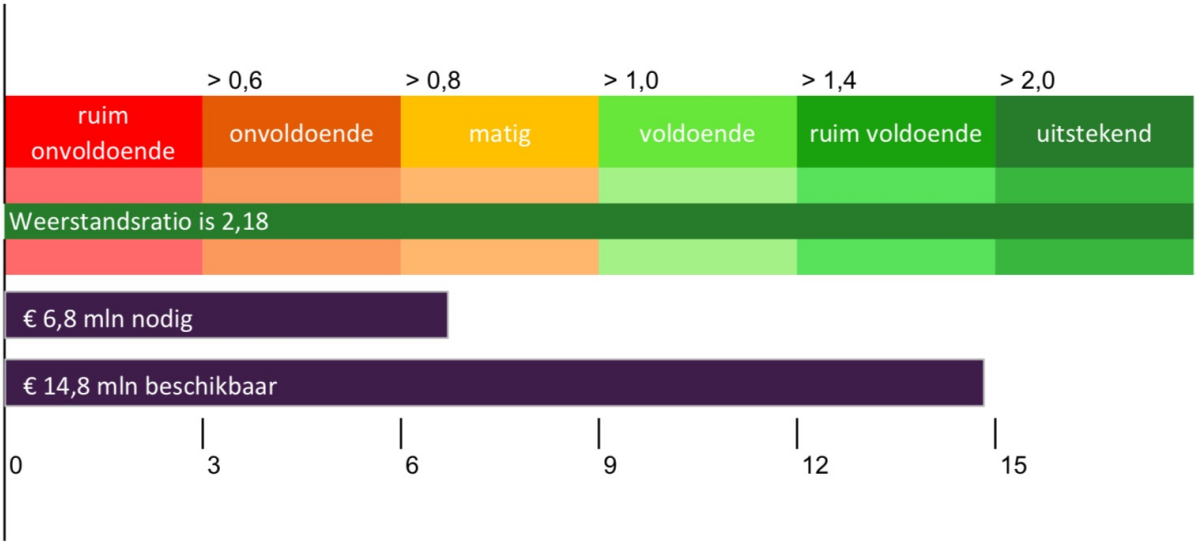

We drukken het weerstandsvermogen uit in een ratio. We hanteren als ondergrens een ratio van 1,2 (voldoende). De ratio weerstandsvermogen komt voor deze jaarrekening uit op 2,18. Door de corona pandemie fluctueert dit ratio nogal. Op basis van actuele informatie van het rijk hebben we wat grotere risico's naar beneden kunnen bijstellen waardoor onze benodigde weerstandscapaciteit ten opzichte van eerdere berekeningen is afgenomen waardoor het ratio stijgt. Dit ratio blijft ondanks de corona crisis 'uitstekend'.

Ratio weerstandsvermogen

In onderstaande tabel hebben we diverse ratio's uitgewerkt om het weerstandsvermogen te kunnen toetsen (volgens artikel 17, lid 1 van de Financiële verordening 2017 Bronckhorst). Dit zijn ook de kengetallen die de provincie gebruikt vanuit haar functie als toezichthouder. Onder de tabel met ratio's beschrijven we wat de 5 landelijke kengetallen inhouden.

Omschrijving	2019 rekening	2020 begroting	2020 rekening
Netto schuldquote	5,97%	12,58%	1,81%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	-5,53%	2,28%	-8,74%
Solvabiliteitsratio	61,70%	60,11%	60,46%
Structurele exploitatieruimte	-6,23%	-4,00%	-0,39%
Grondexploitatie	2,19%	0,00%	0,91%
Belastingcapaciteit	112%	106%	99%

Netto schuldquote
Met de netto schuldquote geven we inzicht in het niveau van de schuldenlast ten opzichte van de totale baten. Het laat zien of we investeringsruimte hebben of niet. Ook zegt het kengetal wat over de flexibiliteit. Hoe hoger de schuld is, hoe meer kapitaallasten (rente en aflossingen) er zijn en daardoor minder flexibel. Voor het percentage geldt: hoe lager hoe beter.
In 2020 is het financieringsoverschot toegenomen door het achter blijven van voorgenomen investeringen, het rekeningsoverschot door onderbesteding mede als gevolg van de pandemie en (nog) niet bestede rijksmiddelen voor de uitvoering van de Tozo-regeling. Hierdoor hebben wij geen leningen hoeven aan te trekken.

Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen
In de berekening van de nette schuldquote is niet zichtbaar waarvoor wij de schulden zijn aangegaan. Zo ka een hoge schuld ook worden veroorzaakt doordat middelen worden doorgeleend. Voor onze gemeente is dat met name het geval voor duurzaamheidsleningen. Om te laten zien of we veel geld doorlenen aan derden wordt de schuldquote exclusief doorgeleende gelden weergegeven. Net als voor de netto schuldquote geldt ook hiet: hoe lager het kengetal hoe beter.
In 2020 hebben wij, bovenop de al beschikbare middelen, € 700.000 kapitaal gestort in het SVn voor duurzaamheidsleningen.

Solvabiliteitsratio
De solvabiliteitsratio geeft de mate aan waarin de gemeentelijke bezittingen zijn betaald met eigen middelen. Anders gezegd: het aandeel van het eigen vermogen in het totaal vermogen. Hoe hoger de verhouding eigen vermogen ten opzichte van het totale vermogen (het financiële kengetal solvabiliteitsratio), hoe financieel gezonder de gemeente.

Structurele exploitatieruimte
De structurele exploitatieruimte geeft aan hoe groot de structurele vrije ruimte binnen de vastgestelde begroting is. Daarnaast geeft dit kengetal ook aan of we in staat zijn om structurele tegenvallers op te vangen dan wel of er nog ruimte is voor nieuw beleid. Schommelt de waarde rond de nul? Dan is de ruimte vrijwel volledig benut.

Grondexploitatie
Het financiële kengetal grondexploitatie geeft aan hoe groot de grondpositie (boekwaarde) is ten opzichte van de jaarlijkse totale gemeentelijke baten. De waarde laat zien dat wij nauwelijks tot geen actieve grondexploitaties hebben.

Belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit geeft inzicht hoe onze belastingdruk zich verhoudt tot het landelijk gemiddelde. De onroerende zaakbelasting, de rioolheffing en de afvalstoffenheffing bepalen hoe hoog de woonlasten per gemeente zijn. De woonlasten voor een meerpersoonshuishouden in een jaar vergelijken we met het landelijk gemiddelde van het vorige jaar en is uitgedrukt in een percentage daarvan. Een uitkomst hoger dan 100% betekent dus hogere woonlasten dan het gemiddelde van Nederland. Meer hierover hebben we beschreven in de paragraaf Lokale heffingen (2.2.1).

2.2.3. Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen

Inleiding

Kapitaalgoederen zijn duurzame bezittingen die een gemeente heeft om haar werk te kunnen doen. Denk aan wegen, gebouwen en riolering. Wij onderhouden de kapitaalgoederen op basis van beheerplannen. Het niveau van het onderhoud en de kwaliteit van de kapitaalgoederen zijn bepalend voor het voorzieningenniveau en de jaarlijkse lasten.
Het onderhoud van de kapitaalgoederen legt beslag op een aanzienlijk deel van de financiële middelen. In deze paragraaf geven we aan of de financiën in de begroting voldoende waren om het beleid uit te voeren en geven we een indicatie over de staat van onderhoud. Net als voor de andere bedrijfsvoeringsonderdelen geven we de risico's voor kapitaalgoederen aan in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing (2.2.2).

Onderhoud gebouwen

De gemeentelijke gebouwen zijn als volgt onderverdeeld:
- Brandweergarages (deelprogramma 2B)
- Woningen (deelprogramma 2A)
- Bibliotheken, gymzalen, sporthallen en overige gebouwen (deelprogramma 2B)
- Peuterspeelzalen (deelprogramma 2B)
- Begraafplaatsopstallen (deelprogramma 2B)
- Gemeentehuis (Overhead) en gemeentewerven (deelprogramma 2B)
- Vrijgekomen accommodaties, met name voormalige schoolgebouwen (verschillend)

Stand van zaken onderhoud
Het onderhoud voerden we volgens planning uit en bekostigden we uit de egalisatievoorziening onderhoud gebouwen. De 37 gebouwen verkeren in een redelijke tot goede staat.

Relevante ontwikkelingen
- Wij zijn met de VNOG in overleg op welke wijze de brandweerkazernes in de toekomst onderhouden gaan worden.
- Door het coronavirus was een aantal gebouwen, waaronder de binnensportlocaties een deel van 2020 gesloten.
- Voor de tijdelijke vastgoedlocaties zijn in overleg met de omgeving plannen in ontwikkeling. Het gaat om de locaties:
  - de voormalige scholen in Velswijk, Vorden en Hoog Keppel;
  - de oude gemeentewerf in Hoog Keppel.

- Enkele huurders van ruimtes naast de sporthal aan de Sarinkkamp in Hengelo hebben de huur opgezegd omdat ze gaan verhuizen naar het nieuwe gezondheidscentrum. De ruimtes worden opnieuw te huur aangeboden.

Financiën
Vanwege het besluit om de gymzalen in Keijenborg, Halle en Zelhem uiterlijk in 2024 te sluiten is het onderhoud voor deze panden tot het minimum aangepast.
We voerden het overige onderhoud binnen de kostenraming uit.

Onderhoud wegen

In het geautomatiseerde wegbeheersysteem staan al onze verharde wegen. Dit systeem geeft een meerjaren-onderhoudsplanning. De totale lengte van de gemeentelijke wegen is 876 km. Hiervan bestaat 499 km uit asfalt, 4 km uit betonwegen, 167 km uit klinkers en 206 km aan zandwegen. In totaal ongeveer 3,5 miljoen m^2 aan verharding.

Stand van zaken onderhoud
Urgent onderhoud voeren we op de meest efficiënte wijze uit. Met het aanbrengen van slijtlagen in plaats van nieuwe asfaltlagen kunnen we meer asfaltwegen onderhouden, maar is de houdbaarheid daarvan ook korter.
Verkeersgevaarlijke situaties verhelpen we zo spoedig mogelijk. We constateren de laatste jaren een flinke toename van wortelopdruk op de wegen en de trottoirs. De meest extreme situaties verhelpen we, maar niet alles is te verhelpen met het beschikbare budget waardoor de kans op schadeclaims groter wordt. Ook wordt, onder druk van het beperkte budget, het achterstallige onderhoud groter. Met name op asfaltwegen ontstaan meer schades, waarbij we onderhoud plegen om de bereikbaarheid te waarborgen en de veiligheid voorop staat.

Relevante ontwikkelingen
- Door beperkte budgetten is schade aan asfaltwegen de afgelopen jaren in veel gevallen gerepareerd in plaats van asfalt te vervangen. Daardoor is sprake van achterstallig onderhoud. Vervanging van het asfalt is duurzamer en kwalitatief beter. In 2020 is het onderhoudsplan wegen vastgesteld en vanaf 2021 is er € 500.000 extra beschikbaar voor wegenonderhoud.
- In 2020 hebben wij 22 wegen (waaronder de Doesburgseweg en de Dolfingweg) onderhouden, veel scheuren in diverse asfaltwegen gerepareerd en in diverse kernen trottoirs onderhouden.

Financiën
Voor de voorbereiding voor het uitvoeringsplan Bloemenbuurt in Zelhem zijn voorstellen voor een resultaatbestemming van in totaal € 25.000 opgenomen.We voerden het onderhoud is binnen de budgetten uit.

Onderhoud speelplaatsen

Het speelruimteplan Bronckhorst maakt op basis van demografische ontwikkelingen keuzes voor het verminderen van het aantal speelplekken en speeltoestellen. Uitgangspunt hierbij is passende, goed verdeelde en aantrekkelijke speelruimte voor de Bronckhorster jeugd.

Stand van zaken onderhoud
Vrijkomende speeltoestellen van goede kwaliteit gebruiken we om speeltoestellen op andere (blijvende) speelplekken te vervangen. Voor de komende jaren verwachten wij dat de speelplek Park de Bleijke extra aandacht vraagt. De natuurlijke speelobjecten van hout vertonen de eerste verschijnselen van afbraak/rotting. Hiervoor stellen wij een vervangingsplanning op.

Relevante ontwikkelingen

- Door de hele gemeente heen zijn speeltoestellen onderhouden en gerepareerd en/of vervangen, zodat ze aan de veiligheidseisen blijven voldoen.
- In 2020 zou het Speelruimteplan in Vorden uitgevoerd worden. Door het coronavirus is het communicatietraject en de afstemming met inwoners niet gestart. Dit staat voor 2021 op de planning.
- Onderzoek heeft uitgewezen dat het kunstgrasveld van het Cruyff Court in Hummelo aan vervanging toe is. Vervanging van de kunstgrasmat is kostbaarder dan dat het budget toelaat. In 2021 wordt hier verder aandacht aan gegeven.

Financiën

Het budget was voldoende voor uitvoering van het speelruimteplan en het beheer en onderhoud van de speeltoestellen.

Onderhoud groen

Voor het onderhoud van groen zijn drie plannen kaderstellend:

- Het Groenstructuurplan is ons kader voor beleid, aanleg, beheer en onderhoud van het openbaar groen. Het groen onderhouden we op drie verschillende kwaliteitsniveaus: accent, efficiënt en natuurlijk.
- Het bomenbeleidsplan geeft ons richtlijnen voor het behoud, het beheer en het omvormen van het huidige bomenbestand.
- Het biodiversiteitsplan geeft ons uitgangspunten voor ander beheer van het groen voor meer biodiversiteit.

Stand van zaken onderhoud

Het onderhoud aan het groen voeren we uit binnen de gestelde kaders van het Groenstructuurplan, voor tweederde deel door de eigen dienst en de rest door een marktpartij. De gemeente zet hierbij, net als de marktpartij, mensen in met een afstand tot de arbeidsmarkt.

Relevante ontwikkelingen

- In 2020 is groot onderhoud aan de laanbomen voorbereid en aanbesteed. Dit project maakt deel uit van het bomenherstelplan. Het groot onderhoud bestaat uit dunning van de lanen (kap om en om) en aanplant van bomen om de lanen te versterken en te herstellen. We pasten de plannen op basis van reacties van inwoners nogmaals aan. We namen de kaders van het biodiversiteitsplan en de landschapsontwikkelingsvisie daarin mee. In het eerste kwartaal van 2021 wordt het werk uitgevoerd.
- We werkten ook in 2020 aan diverse initiatieven mee. In overleg met diverse inwoners (en buurten) richtten we op een aantal plekken het openbaar groen opnieuw in en zaaiden we plekken in met bloemenmengsels. Daarbij sloten we diverse adoptieovereenkomsten af voor het beheer en onderhoud van groen (participatie).
- Met de werkgroepleden van het biodiversiteitsplan stelden we de uitgangspunten voor de overgang naar ecologisch bermbeheer op en werkten we deze verder uit. In het najaar van 2020 breidden we het verschralingsbeheer (maaien en afvoeren) verder uit.

Financiën

Voor het onderhoud van het groen, de uitvoering van het herstelplan bomen en de dunning van de bomen zijn voorstellen voor resultaatbestemmingen van in totaal € 520.000 opgenomen. Voor de rest voerden we de werkzaamheden binnen de beschikbare budgetten uit.

Onderhoud wateren en riolering

We werken met:

- het Watertakenplan Olburgen (WTPO);
- de Verordening Rioolheffing Bronckhorst.

Stand van zaken onderhoud

De onderhoudstoestand van de riolering is in lijn met de vervangingsverwachtingen waarmee in het kostendekkingsplan rekening is gehouden.

Relevante ontwikkelingen

- Bij de vaststelling van het WTPO in januari 2018 heeft u besloten dat 30% van alle aangesloten verharding op het vuilwaterriool vóór 2050 afgekoppeld moet zijn. In 2020 hebben inwoners 1,42 ha. afgekoppeld en wij hebben in combinatie met andere werkzaamheden in de openbare ruimte 1 ha afgekoppeld. Dit is in lijn met onze jaarlijkse opgave.
- In 2020 hebben wij vrijverval- en drukriolering gerenoveerd.

Financiën
Voor de subsidie afkoppelen verharding is een voorstel voor een resultaatbestemming van € 64.000 opgenomen. Voor de rest voerden we de werkzaamheden binnen de budgetten uit.

Onderhoud afval

Voor de inzameling van restafval en grondstoffen staan in iedere kern ondergrondse containers.

Stand van zaken onderhoud
Nieuwe investeringen en vervangingsinvesteringen vinden plaats op basis van de planning in het Grondstoffenplan 2017-2020. De kapitaallasten daarvan dekken wij uit de afvalstoffenheffing.

Relevante ontwikkelingen
- In 2020 zijn enkele containers vervangen.

Financiën
We voerden de werkzaamheden binnen het beschikbare budget uit.

Onderhoud begraafplaatsen

Het onderhoud van de 5 begraafplaatsen voerden we volgens het Beheerplan begraafplaatsen Bronckhorst 2007 uit. Voor het onderhoud zetten wij het Maatjesteam van het cluster Buiten in.

Relevante ontwikkelingen
- De lange periode van droogte heeft gevolgen gehad voor het beeld van de begraafplaatsen.
- Graven waar afstand van is gedaan en waarvan het monument bovengronds is verwijderd, kunnen opnieuw worden uitgegeven. Hiervoor plaatsen we op elke begraafplaats een knekelput (verzamelgraf).
- In 2020 vervingen we op de begraafplaats Wichmond het grind op de paden door padvast. De toegankelijkheid voor voetgangers met rolstoel of rollator is hierdoor veel beter geworden. Tijdens uitvaarten is het pad beter te berijden met een baar.

Aantal begravingen

Plaats	2016	2017	2018	2019	2020	Totaal
Hengelo	33	31	25	23	43	155
Steenderen	15	11	9	17	1	53
Vorden	31	39	40	26	33	169
Wichmond	2	2	4	4	8	20
Zelhem	37	46	41	29	38	191
Totaal	**118**	**129**	**119**	**99**	**123**	**588**

Aantal asbestemmingen

Plaats	2016	2017	2018	2019	2020	Totaal
Hengelo	5	4	6	6	7	28
Steenderen	2	1	2	-	1	6
Vorden	7	6	8	16	5	42
Wichmond	1	2	-	-	3	6
Zelhem	8	9	11	19	8	55
Totaal	**23**	**22**	**27**	**41**	**24**	**137**

Voor zowel begravingen als asbestemmingen is er de komende jaren voldoende capaciteit.

Financiën
We voerden het onderhoud binnen de beschikbare budgetten uit.

Onderhoud materieel

Voor de vervanging van materieel maken we gebruik van een vervangingsplanning en het daaraan gekoppelde investeringsschema.

Stand van zaken
Het onderhoud aan het materieel hebben we volgens planning uitgevoerd, zodat het materieel in een goede staat is gebleven.

Relevante ontwikkelingen
- De aanbesteding voor het vervangen van vier voertuigen voor plantsoen en techniek moet opnieuw gedaan worden omdat de aangeleverde stukken van de aanbesteders niet uniform waren. De nieuwe aanbesteding vindt in 2021 plaats.
- We vervingen een mileuwagen
- De smalspoortractor is geleverd.

Financiën
Het onderhoud en de vervangingen zijn binnen de budgetten gerealiseerd.

Kengetallen

Volgens het BBV geven we kengetallen over het onderhoud van kapitaalgoederen. De voorgeschreven kengetallen ziet u in het volgende overzicht:

	Stand voorziening 31-12-2020	Besteed jaarbudget	Gereserveerd bedrag	Omvang bezuinigings-maatregelen	Omvang achterstallig onderhoud
Onderhoud gebouwen	2.606	530	838	n.v.t	
Wegen	n.v.t.	4.420	n.v.t	n.v.t	
Speelplaatsen	n.v.t.	15	n.v.t	n.v.t	
Openbaar groen	n.v.t.	3.046	n.v.t	n.v.t	436
Riolering	624	3.596	754	n.v.t	
Afval	-	3.183	n.v.t	n.v.t	
Begraafplaatsen	n.v.t.	469	n.v.t	n.v.t	
Materieel	n.v.t.	755	n.v.t	n.v.t	
Totalen	**3.229**	**16.013**	**1.592**	**-**	**436**

2.2.4. Paragraaf Financiering

Inleiding

In deze paragraaf geven we inzicht in ons financieringsbeleid. Hierbij we schenken we aandacht aan ontwikkelingen in 2020, het risicobeheer van de financieringsportefeuille, de financiering van onze investeringen, de rentelasten en de verdeling van deze lasten.

Ontwikkelingen

Het jaar 2020 kenmerkt zich door de coronapandemie. Deze heeft ook indirect gevolgen gehad op de financiering. We zien een toename van het financieringsoverschot terwijl we bij de begroting nog dachten dat deze zou afnemen. De oorzaken zijn voor en groot deel toe te rekenen aan het achterblijven van voorgenomen investeringen (€ 4,8 mln), een rekeningoverschot mede als gevolg van de pandemie (€ 2,9 mln) en (nog) niet bestede rijksmiddelen voor de uitvoering van de Tozo-regeling (€ 3,8 mln).

Risicobeheer

Algemeen
De Wet financiering decentrale overheden (Fido) geeft gemeenten en overige decentrale overheden richtlijnen voor hun kredietwaardigheid en positie op de financiële markten. Een gezonde financiering centraal staat. De wet geeft twee concrete richtlijnen: de renterisiconorm en de kasgeldlimiet. Het doel om te voorkomen dat de leningportefeuille te gevoelig is voor rentefluctuaties.

Renterisiconorm
We overschreden de risiconorm van €16,2 mln (20% van het begrotingstotaal) niet. Hoeveel we aflossen en of de rente verandert op leningen bepaald het risico. We losten €1,0 mln af op onze leningen en trokken geen nieuwe leningen aan. We lopen geen risico op wijzigingen van rentepercentage op de leningen, omdat onze opgenomen leningen een vast rentepercentage hebben voor de hele looptijd.

Kasgeldlimiet
We bleven ruim binnen de kasgeldlimiet van € 6,9 mln. De limiet is ingesteld om een grens te stellen aan de korte termijn financiering. De limiet bedraagt 8,5% van het begrotingstotaal. De gemiddelde netto vlottende schuld mag de limiet niet overschreiden. De tabel geeft de gemiddelde netto vlottende schuld per kwartaal weer.

netto vlottende middelen	schuld / overschot	
eerste kwartaal	overschot	6.516
tweede kwartaal	overschot	8.724
derde kwartaal	overschot	16.375
vierde kwartaal	overschot	17.062

Financiering

We financieren onze investeringen met eigen vermogen en vreemd vermogen. Met het eigen vermogen bedoelen de algemene- en bestemmingsreserves. Het vreemde vermogen bestaat uit de aangetrokken leningen en de voorzieningen. In het onderstaande overzicht geven we dit weer.

	1-1-2020	31-12-2020
Te financieren (A)		
materiële vaste activa	60.916	59.910
financiële vaste activa	9.301	9.724
grondenexploitaties	2.242	809
Saldo A	*72.459*	*70.442*
Financieringsmiddelen (B)		
leningen o/g	15.935	14.894
reserves en voorzieningen	67.782	68.794
Saldo B	*83.717*	*83.689*
Financieringstekort (A - B)	-	-
Financieringsoverschot (B - A)	**11.258**	**13.247**

In het overzicht is een toename te zien van het financieringsoverschot. Een deel is te verklaren door het achterlopen van investeringen ten opzichte van de beschikbaargestelde kredieten. Ook hebben tal van projecten vertraging opgelopen, ondermeer door de gevolgen van de corona pandemie, wat heeft geresulteerd in een rekeningoverschot voor 2020. Daarnaast zijn rijksmiddelen ontvangen voor de Tozo-regeling die nog niet geleid hebben tot uitgaven.

Materiële- en financiële vaste activa en grondexploitaties
We investeerden ongeveer € 2,6 mln in materiële vaste activa en hierop vond voor € 2,9 mln afschrijvingen plaats. Verder brachten we € 0,8 mln aan vervangingsinvesteringen in riolering ten laste van de hiervoor gevormde voorziening.
Het betreft voornamelijk investeringen in reconstructie, herinrichting en verkeersmaatregelen wegen (€ 285.000), revitaliseren bedrijventerreinen (€ 205.000), het aanbrengen van LED-verlichting op de openbare verlichting (€ 85.000), de vervanging van ondergrondse afvalcontainers (€ 106.000), rioleringwerken en het afkoppelen van verharding (€ 1.572.000),materieel buitendienst (€ 140.000) en ICT / audiovisuele middelen (€ 153.000).

De financiële vaste activa stijgen als gevolg van de kapitaalstorting in de Stichting Stimuleringsfonds Volkshuisvesting (SVn) voor startersleningen (€ 700.000). Hiertegenover staan de aflossingen op personeelshypotheken (€ 195.000) en op de uitgezette lening aan Vitens (€ 95.000).

De boekwaarden op de grondexploitaties zijn met € 1.513.000 afgenomen door verkopen van kavels in het complex Winkelskamp, CPO-projecten Jongerenhuisvesting en de verkoop van een woning in Steenderen.

Een toelichting op de lopende grondexploitaties leest u in de paragraaf Grondbeleid (2.2.7) en in Programma 2 Wonen en Leefomgeving (2.1.2).

Leningenportefeuille
We namen geen nieuwe leningen op. We lostten € 1,0 mln op de leningen af. Aan het einde van het jaar resteert nog een leningschuld van € 14,9 mln.

Reserves en voorzieningen
We haalden €2,4 mln uit de reserves. In de toelichting op de programma's (2.1) en de toelichting baten en lasten op kostensoorten(3.4.5) geven we de bestedingen weer. In de toelichting op de balans gaan we gedetailleerder in op de reserves en voorzieningen.

Rentelasten

Het renteschema hieronder geeft inzicht in de rentebaten, de rentelasten en de verdeling ervan. Onder het schema lichten we de verschillende onderdelen uit dat schema toe.

Renteschema (bedragen in €)	Begroot	Werkelijk
De externe rentelasten over de korte en lange financiering	722.969	716.593
af: De externe rentebaten	79.623	50.706
Totaal toe te rekenen externe rente	*643.346*	*665.887*
af: De rente die aan de grondenexploitatie moet worden doorberekend		
af: De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend		
Saldo aan taakvelden toe te rekenen externe rente	*643.346*	*665.887*
bij: Rente over eigen vermogen		
bij: Rente over voorzieningen	63.168	63.168
De aan taakvelden toe te rekenen rente	*706.514*	*729.055*
De werkelijk aan taakvelden toegerekende rente	740.816	667.457
Renteresultaat op het taakveld treasury (voordelig)	**34.302**	**-61.598**

Rentelasten
We hebben op de lopende lening € 697.000 rente vergoed. Het gemiddelde rentepercentage op de aangetrokken leningen bedraagt 4,5%. Het verloop van de leningportefeuille en de restant looptijd geven we weer in de toelichting op de balans (3.3.3). De overige lasten over beheerkosten van uitgeleende gelden door het SVn.

Rentebaten
De baten komen uit de personeelshypotheken, verstrekte leningen aan verbonden partijen en leningen voor de volkshuisvesting (zoals starters- duurzaamheid- en toekomstbestendig wonen leningen) die we in het verleden afsloten. De overtollige liquide middelen, die wij verplicht onderbrengen bij de rijksoverheid (schatkistbankieren), brengen ons niets op met de huidige rentestand.

Rente over eigen vermogen en voorzieningen
Aan de voorziening afkoopsommen onderhoud graven voegden we € 63.000 toe. De afkoopsommen voor onderhoud van graven berekenen we door de (toekomstige) jaarlijks verschuldigde bijdragen uit te drukken in een bedrag op het moment van afkoop. Hiervoor rekenen we met een percentage van 3%. Aan de voorziening, waarin de afkoopsmommen worden gestort, voegen wij ook 3% rente toe. Dit doen we om de jaarlijks vrijval (bijdrage aan de exploitatie) gelijk te laten lopen met het dat geldende (berekende) tarief.

Renteverdeling
Op basis van de investeringen binnen de diverse taakvelden rekenen we de rentelasten toe aan die taakvelden. Hiervoor hanteerden we in 2020 een vast percentage van 1,1%. De te veel of te weinig aan verdeelde rente (renteresultaat) verantwoorden we in de rekening van baten en

lasten. Ook is het resultaat terug te vinden in het overzicht van algemene dekkingsmiddelen (3.4.2).

2.2.5. Paragraaf Bedrijfsvoering

Inleiding

Het realiseren van de raadsprogramma's en de kwaliteit van de dienstverlening zijn afhankelijk van een goede interne bedrijfsvoering. De bedrijfsvoering betreft zowel de processen die op onze inwoners/ondernemers zijn gericht (zoals de klantenbalie), als op de interne organisatie (zoals realiseren van adequate werkplekken). In deze paragraaf benoemen we de belangrijkste ontwikkelingen.

Ontwikkelingen

Dienstverleningsconcept 'Onze dienstverlening, ons visitekaartje'
We spraken in ons dienstverleningsconcept met u af dat we de vraag van de inwoners, bedrijven en organisaties centraal stellen, zij altijd bij ons terecht kunnen, zelf kiezen hoe zij contact zoeken, via internet zijn wij 24/7 bereikbaar en dat zij snel en vriendelijk een antwoord krijgen op vragen.

- De samenleving verandert en stelt andere eisen aan de dienstverlening van de gemeente. We bewegen daarin mee.
- Onze digitale bereikbaarheid verbetert steeds. Het aantal digitale aanvragen neemt toe. Dit heeft door het coronavirus een extra impuls gekregen.
- We hebben een eerste aanzet gegeven door voor twee processen een klantreis te maken. Een klantreis kan gemaakt worden voor elk proces in de organisatie. In het nieuwe uitvoeringsplan dienstverlening versnellen we het uitwerken van het aantal klantreizen. Doel is werkprocessen verbeteren door af te stemmen op de behoefte van onze inwoners, bedrijven en organisaties.
- Het uitvoeringsprogramma dienstverlening liep af in 2020. Besproken is dat in verband met de aangepaste prioritering gedurende de crisisorganisatie het nieuwe uitvoeringsprogramma gepland staat voor het eerste kwartaal van 2021. De looptijd van het nieuwe uitvoeringsplan is 4 jaar.

Klantadvies en burgerzaken
- Belangrijk voor een goede dienstverlening is 'zeg wat je doet, en doe wat je zegt'. Inwoners en bedrijven die telefonisch contact met ons opnemen willen zo snel mogelijk door ons teruggebeld worden. Dit monitoren we via een digitaal systeem. De collega die een terugbelverzoek krijgt zet het terugbelverzoek op afgehandeld zodra het terugbellen is gelukt, zodat de collega's aan de telefoon dit weten. Om de opvolging compleet te maken vindt er nu een verbeterslag plaats. Met compleet bedoelen we dat iedereen wordt teruggebeld.
- Klantervaringen meten we met structurele klantfeedback, om de dienstverlening te verbeteren. Dit meten we elk kwartaal voor de balie en de telefoon.
- Door het coronavirus zien we het aantal digitale aanvragen toenemen. Dit wilden we al verruimen en nu pakken we deze kans. We bieden dit voor zoveel mogelijk producten aan. Voor sommige producten, zoals reisdocumenten, is het noodzakelijk om langs te komen op het gemeentehuis.

Personeel en organisatie

- We moderniseren Personeel en Organisatie (P&O) processen met behulp van E-HRM. Diverse processen zijn in 2020 ingericht en worden nu geautomatiseerd opgestart. Denk aan de invoer van nieuwe medewerkers, stagiaires en de aanvraag van een werkgeversverklaring. Vanaf 1 januari 2020 slaan we documenten van medewerkers in het digitaal beschikbare persoonsdossier op. Medewerkers kunnen dit inzien via YouForce.
- Uitrol en kennisoverdracht Wet normalisering rechtspositie ambtenaren (Wnra). Per 1 januari 2020 is de Wnra ingevoerd. We informeerden medewerkers hierover via een brief in hun persoonsdossier en via intranet. Het Personeelshandboek met de arbeidsvoorwaarderijke regelingen is via intranet voor alle medewerkers beschikbaar.
- Nieuwe medewerkers wonen een bijeenkomst bij waarin een gesprek plaatsvindt over integriteit en de eed of belofte wordt afgelegd bij de secretaris. Tijdens terugkoppelingen en werkoverleggen is aandacht besteed aan wat integriteit betekent als je thuiswerkt. Hierbij is extra aandacht voor het veilig houden van informatie in een niet kantoor omgeving. Voor meer verdieping is er een (vrij toegankelijk) aanbod op het leerplatform 'Bronckhorst leert door'.
- We investeerden in verschillende online leermodules en trainingen voor onze medewerkers en boden deze vooral via ons platform ‘Bronckhorst leert door’ aan. Dit kreeg door het voornamelijk digitaal werken door thuiswerken een impuls.
- De implementatie van de Omgevingswet kent een aangepaste planning. Mede vanwege de effecten van het coronavirus stelden we de ambities bij en gebruiken we dit in 2021 als leer-/werkomgeving voor het ontwikkelen van opgave gestuurd werken.

Kengetallen formatie

Er is vorig jaar afgesproken om vanaf 2020, naast het aantal medewerkers, ook te rapporteren in fte. Hiernaast zijn de vacatures toegevoegd. Op totaal niveau is er een verschil van 0,2 fte tussen begroot en gerealiseerd per 31 december 2020. Het aanname beleid is dat nieuwe medewerkers starten met een tijdelijk dienstverband (met uitzicht op een vast dienstverband) waardoor bij uitstroom een mutatie ontstaat in de verhouding vaste en tijdelijke dienstverbanden.

Onderstaande aantallen zijn exclusief college leden, WSW medewerkers, ingehuurde medewerkers, raadsleden, Babsen en stagiaires.

	Werkelijk 2018 Aantal mw	Werkelijk 2019 Aantal mw	Begroot 2020 Aantal mw	Werkelijk 2020 Aantal mw	Begroot 2020 Fte	Werkelijk 2020 Fte
Vast dienstverband	273	274	272	267	242,6	238,5
Tijdelijk dienstverband	22	31	22	33	19,9	29,2
Totaal	**295**	**305**	**294**	**300**	**262,5**	**267,7**

	Werkelijk 2018 Aantal mw	Werkelijk 2019 Aantal mw	Begroot 2020 Aantal mw	Werkelijk 2020 Aantal mw	Begroot 2020 Fte	Werkelijk 2020 Fte
vacatures					20,1	14,7
Totaal					**282,6**	**282,4**

Informatievoorziening en automatisering

- Door het coronavirus stapten we in korte tijd veelal over naar thuiswerken. Er is hard gewerkt om de inrichting van het digitale werken voor alle collega's in korte tijd te organiseren.
- Office 365
  De overgang naar Office 365 was op tijd gereed om meteen vol in te kunnen zetten bij het thuiswerken. Office 365 biedt nog veel meer toepassingen en daar is al enige vooruitgang mee geboekt in de organisatie.
- Programma 'Onze dienstverlening, ons visitekaartje' (zoals hierboven is aangegeven) veel projecten binnen het programma boekten minder voortgang dan vooraf gepland door, onder andere crisis inzet als gevolg van corona en de voorbereidingen en nazorg van de migratie naar ICT-Samen.
- Migratie naar ICT-samen
  Begin december zijn de jarenlange voorbereidingen afgerond en zijn we met onze automatiseringssystemen volledig gemigreerd naar de ICT-Samenwerking in Doetinchem. Het beheer is hierdoor volledig op afstand geplaatst. Technisch is het goed verlopen de implementatie vraagt nog de nodige aandacht. Op onderwerpen als datagedreven sturing, inrichten werkprocessen iZaaksuite en digitalisering HR-processen en overgang naar HR-Core zijn goede resultaten geboekt. Ook vergrootten we de dienstverlening aan burgers door meer elektronische producten aan te bieden. Hiervoor waren wel 3 extra Digid-aansluitingen nodig.
- Omgevingswet
  Door het uitstellen van de invoeringsdatum van de Omgevingswet naar 1 januari 2022 kreeg de werkgroep die bezig is met de voorbereiding voor een goede ICT en informatievoorziening meer tijd.
- Archief ECAL
  We brengen papieren archiefbestanden van de voormalige gemeenten, die archief wettelijk daarvoor in aanmerking komen, (inclusief AVG-proof maken van de omschrijvingen) over naar het Erfgoedcentrum Achterhoek en Liemers (ECAL). Dit is een meerjarig traject. De eerste grote lichting van fysieke dossiers en zaken zal in 2021 afgerond zijn dit heeft enige vertraging opgelopen.

Control

- De geplande doorontwikkeling van het risicomanagement heeft minder prioriteit gekregen vanwege het risicomanagement van de coronacrisis. Door de coronacrisis kreeg risicomanagement in brede zin meer aandacht in de organisatie.
- We pakten het inventariseren en het managen van de coronarisico's direct op en werkten die in meerdere scenario's uit. Belangrijk is bewustwording en de borging ervan door inventarisatie, actualisatie en het opzetten van beheersmaatregelen. De prognoses van onze weerstandsratio's, behorende bij de meest recente scenario's volgens Centraal Plan Bureau (CPB), zijn bijgehouden en voortdurend geactualiseerd op ons coronadashboard.
- De uitwerking van een plan van aanpak voor het formaliseren van de rechtmatigheidsverantwoording legden we tijdelijk stil. Dit pakken we in een later stadium op als de wet is vastgesteld. De accountant concludeerde in de managementletter 2020 dat het instrumentarium voor de rechtmatigheidsverantwoording op orde is.

Financiën
- Er is een nieuw financieel pakket onderzocht. Bij het onderzoek is er gekeken naar de efficiënte en effectiviteit van het pakket. Zodat we snel facturen kunnen blijven betalen. We verwachten in 2021 te kunnen starten met de implementatie.
- Het project in het sociaal domein op blockchain zetten we stop, omdat de samenwerkende ICT partner zich heeft teruggetrokken. We zoeken naar andere manieren om dit principe verder door te ontwikkelen.

Facilitaire zaken
- Verduurzamen het wagenpark van het gemeentehuis.
  Een groot deel van het jaar is gewerkt met een minimale personeelsbezetting op het gemeentehuis. Ook is het wagenpark van het gemeentehuis vanwege het coronavirus minimaal gebruikt. Het college heeft besloten het project rondom het vernieuwen en verduurzamen van het wagenpark uit te stellen naar 2021 gezien de prioriteiten die gegeven moeten worden aan corona-maatregelen.

Communicatie
Afgelopen jaar was het jaar van het coronavirus. De communicatie hierover en alles wat daarbij komt kijken richting inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties zoals verenigingen slokte een groot deel van onze tijd op. De continue wijzigingen in de corona-aanpak, de compensatieregelingen en onze aangepaste dienstverlening op verschillende terreinen communiceerden we steeds zo snel en helder mogelijk via al onze kanalen.

De basis voor onze communicatie-inzet vormt onze vastgestelde communicatievisie.
Waar we afgelopen jaar aandacht aan hebben besteed:
- We startten met de lichte variant van een newsroom. Onder aanvoering van een social media expert halen we hier de buitenwereld naar binnen. We monitoren gestructureerd de (social) media, reageren daar waar nodig adequaat richting inwoners via onze sociale kanalen en informeren de organisatie. We leveren hiervoor twee keer per week de TamTam op voor medewerkers (circa. 250 abonnees), maakten omgevingsanalyses die de basis vormen voor goed communicatieadvies bij projecten en processen, produceerden social media content en ontdekten met elkaar nieuwe mogelijkheden voor contact met inwoners zoals livesessies op Instagram en meedoen in community's.
- We coachen collega's in het verbeteren/optimaliseren van onze schriftelijke klantcommunicatie door online schrijftrainingen in te zetten.
- We toetsen onze website op digitale toegankelijkheid. Op de schaal van A t/m E scoorden we een B, enkele kleinere onderdelen voldoen niet geheel aan de richtlijnen. Dit ligt met name aan de leverancier en wordt in 2022 opgelost, omdat we dan een nieuwe website lanceren.
- De organisatie zet steeds meer in op participatie bij projecten en processen.
  Cluster communicatie is betrokken bij de ontwikkeling van de gemeentelijke participatiestappenplannen en we adviseerden over de inzet van participatie bij verschillende projecten.
- Advisering (zowel in- als extern) over de communicatie rond projecten/processen die speelden, onder andere Op Morgen (duurzaamheid en biodiversiteit), VO Vorden, afval, de financiële verslaggeving en invoering Omgevingswet
- Onze huisstijl is opgefrist met nieuwe formats voor folders, presentaties en rapporten, waarbij ons vignet met de welbekende haas en toren en de moderne roze en paarse kleuren natuurlijk wel behouden bleven.

Juridische zaken
- De onafhankelijke vertrouwenspersoon heeft onze inwoners bijgestaan in en geadviseerd over het opstellen van hun klacht of bezwaar. Het is een laagdrempelige toegang voor onze

inwoners. Deze vertrouwens persoon deed aanbevelingen naar de organisatie die zijn omarmt en opgepakt.
- De Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer (WMEBV), die op 1 juli 2021 in werking treedt, verplicht de gemeente voor ieder type formeel bericht een elektronische wijze van verzenden aan te wijzen. We hebben als organisatie de eerste stappen gezet om ons voor te bereiden op deze wet en onze processen in te richten.

Informatiebeveiliging en privacy
De digitalisering neemt toe en daardoor wordt informatiebeveiliging en privacy steeds belangrijker. Er is een toenemende urgentie zichtbaar op onderstaande onderwerpen. Dit zijn gemeente brede onderwerpen waar we als organisatie volop op inzetten.

Vergroten van bewustwording
- De gezamenlijke aanbesteding met meerdere regiogemeenten is niet gelukt. De ontvangen aanbiedingen waren niet met elkaar vergelijkbaar waardoor de aanbesteding is stopgezet. Binnen de organisatie is er op verschillende momenten aandacht voor dit onderwerp en worden collega's hierop geattendeerd.

*Bedrijfscontinuïteitsmanagement(*BCM)
- Het opgestelde bedrijfscontinuïteitsplan deed meteen dienst doen bij de corona crisis. Vanaf maart is het BCM wekelijks (digitaal) bij elkaar geweest om alle beleid en acties te coördineren.

*Eenduidige Normatiek Single Information Audit (*ENSIA)
- Verantwoording over onze informatieveiligheid over het jaar 2019 verliep in 2020 via de ENSIA procedures. Het college en de betreffende ministeries zijn hierover geïnformeerd.

  In 2020 doorliepen we 4 DigiD (2019:1) aansluitingen (Website, PIP mijninkomen, iBurgerzaken en iParticipatie) een audit. Dit geldt ook voor de Suwinet-aansluiting. Daarnaast voerden we zelfevaluaties uit voor ENSIA, paspoort- en reisdocumenten en voor de basisregistraties BAG, BGT en BRO. Verantwoording hierover gebeurt in 2021.

Privacy
- De jaarrapportage over 2019 is opgesteld met aanbevelingen en aan deze aanbevelingen is gewerkt.

2.2.6. Paragraaf Verbonden partijen

Inleiding

We participeren in samenwerkingsverbanden, waarbij we een bepaalde bestuurlijke invloed kunnen uitoefenen en een financiële bijdrage verstrekken. In het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) wordt hiervoor het begrip 'verbonden partijen' gebruikt.
Binnen de gemeenschappelijke regelingen, de stichtingen en de overige organisaties gaat de aandacht uit naar een actieve aanpak van vraagstukken; wat zijn onze aandachtspunten en hoe organiseren we dat? Eind 2020 zijn in regionaal verband afspraken gemaakt hier ambtelijk samen in op te trekken. Deze werkwijze gaat in vanaf het begrotingsjaar 2021.
Bij de bedrijven, waarvan Bronckhorst vanuit een maatschappelijke doelstelling in het verleden (zorg voor energie, etc.) aandelen in haar bezit heeft, en coöperaties gaat het vooral om de vraag op welke wijze de wettelijke taken zo effectief en efficiënt mogelijk uitgevoerd kunnen worden.

Gemeenschappelijke regelingen

Deelname in een gemeenschappelijke regeling wordt vaak bepaald door taken, waarvoor de gemeente zelf verantwoordelijk is, maar om wat voor reden dan ook, die taken niet zelfstandig kan of wil uitvoeren. Soms betreft het puur uitvoeringstaken (GGD Oost Gelderland), soms gaat dit gepaard met beleidsontwikkeling (VNOG) of kan het samenwerkingsverband ook taken toebedeeld krijgen die een meer regionale betekenis hebben (Regio Achterhoek).
Het bestuur van deze gemeenschappelijke regelingen wordt vaak gevormd door een afvaardiging van de deelnemers en de besluitvorming vindt plaats op basis van meerderheidsbesluiten.
Met deze constructie wordt in feite een stuk autonomie, waarvoor wel een eigen verantwoordelijkheid geldt, overgedragen aan een samenwerkingsverband. We nemen deel in zeven gemeenschappelijke regelingen.

	GGD Noord en Oost Gelderland (GGD)
Programma	1A Vitale inwoners en samenleving
Vestigingsplaats	Warnsveld
Doelstelling en belang	Gezondheidsdienst om uitvoering te geven aan de taken die vallen onder de Wet Publieke Gezondheid.
Partijen	22 gemeenten uit de Achterhoek, Midden IJssel, Oost- en Noord Veluwe
Vertegenwoordiging	Algemeen bestuur: wethouder E.W. Blaauw
Risico's	Het weerstandsvermogen Reserve basisproducten van de GGD wordt gemaximeerd op 5% van de omzet. Hiervan wordt 50% bij de GGD aangehouden als algemene reserve. Geacht wordt dat de overige 50% bij de gemeenten wordt aangehouden.
Onderwerpen	De solvabiliteit daalt ten opzichte van zowel de begroting 2020 als de realisatie 2019. Dit is het gevolg van de bestrijding van COVID-19. Zowel de kortlopende activa als de kortlopende passiva zijn ruim hoger. In de kortlopende activa is de vordering op VWS voor de COVID-19 bestrijding opgenomen. Bij de kortlopende passiva zijn de crediteuren die hier betrekking op hebben opgenomen. Het gaat om een bedrag van ruim € 3,5 miljoen. Zonder deze post is de solvabiliteit 46%. De lagere solvabiliteit is incidenteel
Rapportages	Begroting, tussentijdse rapportage en jaarstukken
Bijdrage op basis van	Aantal inwoners

Bedragen in €	Rekening 2019	Begroting 2020	Rekening 2020
Bijdrage van Bronckhorst	548.296	570.952	559.817
Bijdrage per inwoner	15,14	15,84	15,53
Eigen vermogen	2.862.000	2.909.000	2.970.000
Vreemd vermogen	2.675.000	2.631.000	7.036.000
Resultaat	-138.000	-	69.000

	Delta in liquidatie
Programma	
Vestigingsplaats	Met ingang van 2020 gevestigd in Bronckhorst (penvoerderschap)
Doelstelling en belang	Bieden van werkgeverschap aan mensen met een WSW dienstverband en zorg voor werkgeverschap voor mensen met een arbeidsbeperking en daarmee samenhangend een werkgeversdienstverlening tot 1 januari 2020.
Partijen	Met ingang van 2019 de gemeenten Lochem, Voorst en Bronckhorst. Met ingang van 1 januari 2020 hebben zij Delta in liquidatie gedaan.
Vertegenwoordiging	Dagelijks bestuur: wethouder W.W. Buunk en Algemeen Bestuur: wethouders W.W. Buunk en E.W. Blaauw.
Risico's	De tijdsduur en kosten van de afbouw van de oude en opbouw van de nieuwe organisatie.
Onderwerpen	Per 1 januari 2020 is Delta gestopt met de uitvoering van de Wsw, Vanaf die datum is de GR Delta in liquidatie. De definitieve opheffing is pas afgerond zodra alle verplichtingen zijn voldaan danwel zijn afgewikkeld. Dat is waarschijnlijk medio 2022. Bronckhorst treedt op als penvoerder voor deze gemeenschappelijk regeling in liquidatie. We gaan de Wsw onder eigen regie uitvoeren.
Rapportages	Begroting en jaarstukken
Bijdrage op basis van	Vaste bestuursbijdrage en afgenomen diensten t/m 2019. Vanaf 2020 ontvangt Delta geen bestuursbijdrage meer.

Bedragen in €	Rekening 2019	Begroting 2020	Rekening 2020
Bijdrage van Bronckhorst bestuurskosten	17.440	-	-
Bijdrage per inwoner	0,48	0,00	0,00
Eigen vermogen	In liquidatie	In liquidatie	In liquidatie
Vreemd vermogen	In liquidatie	In liquidatie	In liquidatie
Resultaat	In liquidatie	In liquidatie	In liquidatie

	Stadsbank Oost Nederland (SON)
Programma	
Vestigingsplaats	Enschede
Doelstelling en belang	Begeleiden van huishoudens en mensen met een problematische schuldensituatie en het stabiliseren hiervan.
Partijen	22 gemeenten in Oost-Nederland (Achterhoek en Twente)
Vertegenwoordiging	Dagelijks en algemeen bestuur: wethouder E.W. Blaauw
Risico's	Afname kredietomzet. Verder een laag risicoprofiel.
Onderwerpen	Geen bijzonderheden
Rapportages	Begroting en jaarstukken
Bijdrage op basis van	Bijdrage is 50% op basis van het aantal huishoudens en 50% op basis van afgenomen producten en diensten

Bedragen in €	Rekening 2019	Begroting 2020	Rekening 2020
Bijdrage van Bronckhorst	175.467	183.577	164.677
Bijdrage per inwoner	4,85	5,09	4,57
Eigen vermogen	1.012.200	onbekend	onbekend
Vreemd vermogen	14.615.600	onbekend	onbekend
Resultaat	683.900	onbekend	onbekend

	Veiligheidsregio Noord en Oost Gelderland (VNOG)
Programma	2B Aantrekkelijke leefomgeving
Vestigingsplaats	Apeldoorn
Doelstelling en belang	Multidisciplinaire voorbereiding en bestrijding van rampen en grote incidenten. Deze taken zijn verankerd in de Wet veiligheidsregio's.
Partijen	22 gemeenten uit de Achterhoek, Midden IJssel, Oost- en Noord Veluwe
Vertegenwoordiging	Algemeen bestuur: burgemeester M. Besselink
Risico's	De bedrijfsvoering binnen VNOG behoeft nog verdere optimalisatie, dit geeft nu nog extra kans op financiële risico's.

	Veiligheidsregio Noord en Oost Gelderland (VNOG)
Onderwerpen	De maatregelen vacaturestop en opschorten investeringen liepen door in 2020. De VNOG werkt met een 'Toekomstvisie' waarbij accentkeuzes gemaakt zijn in wat voor soort veiligheidsregio de VNOG dient te zijn. De 'Toekomstvisie' beschrijft onderwerpen waarop een impuls plaatsvindt en onderwerpen waarop een besparing plaatsvindt. In 2026 moeten alle 'Opdrachten' zijn uitgevoerd.
Rapportages	Begroting, tussentijdse rapportage en jaarstukken
Bijdrage op basis van	Verdeling volgens algemene uitkering 2016 (voor 2017 t/m 2020)

Bedragen in €	Rekening 2019	Begroting 2020	Rekening 2020
Bijdrage van Bronckhorst	2.192.987	2.256.654	2.256.654
Bijdrage per inwoner	60,56	62,59	62,59
Eigen vermogen	3.640.664	7.962.000	9.616.472
Vreemd vermogen	45.720.741	40.152.000	42.339.826
Resultaat	4.148.482	-	4.929.382

	Erfgoedcentrum Achterhoek en Liemers (ECAL)
Programma	2B Aantrekkelijke leefomgeving
Vestigingsplaats	Doetinchem
Doelstelling en belang	Wettelijke archieftaken uitvoeren volgens de Archiefwet en overige erfgoedtaken zoals documentatie, onderzoek en publieksdiensten.
Partijen	De gemeenten Aalten, Berkelland, Doetinchem, Oude IJsselstreek, Oost Gelre, Montferland, Winterswijk, Bronckhorst, Doesburg, Lochem en Zevenaar en de Provincie Gelderland
Vertegenwoordiging	Algemeen bestuur: burgemeester M. Besselink
Risico's	-
Onderwerpen	-
Rapportages	Begroting en jaarstukken
Bijdrage op basis van	Aantal over te brengen meters per eind 2018

Bedragen in €	Rekening 2019	Begroting 2020	Rekening 2020
Bijdrage van Bronckhorst	208.306	257.407	247.061
Bijdrage per inwoner	5,75	7,14	6,85
Eigen vermogen	46.619	103.199	154.413
Vreemd vermogen	680.813	-	768.234
Resultaat	107.994	24.676	44.897

	Omgevingsdienst Achterhoek (ODA)
Programma	3B Duurzaamheid
Vestigingsplaats	Hengelo (Gld.)
Doelstelling en belang	Behandeling van de aanvragen voor vergunningen, toetsing meldingen en toezichts- en handhavingstaken volgens de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht. Daarnaast advies (op verzoek) bij de opstelling van beleid en bij specifieke projecten.
Partijen	De gemeenten Aalten, Berkelland, Bronckhorst, Doetinchem, Lochem, Montferland, Oost-Gelre, Oude IJsselstreek, Winterswijk, Zutphen en Provincie Gelderland
Vertegenwoordiging	Dagelijks en algemeen bestuur: wethouder W.W. Buunk
Risico's	Door lage reserves bij de ODA komen exploitatietekorten voor rekening van de deelnemers.
Onderwerpen	Verfijning van de output-financiering is afgerond en vastgesteld door ons college. Het 'Project Risico en Effectgericht toezicht' binnen de ODA is een continu proces.
Rapportages	Begroting, tussentijdse rapportage en jaarstukken
Bijdrage op basis van	Afgenomen producten

Bedragen in €	Rekening 2019	Begroting 2020	Rekening 2020
Bijdrage van Bronckhorst	780.957	869.800	1.001.970
Bijdrage per inwoner	21,57	24,13	27,79
Eigen vermogen	279.934	134.000	107.009
Vreemd vermogen	2.242.000	1.317.000	1.883.000
Resultaat	-667.926	-	538.000

	Regio Achterhoek (RA)
Programma	4A Besturen
Vestigingsplaats	Doetinchem
Doelstelling en belang	Inmiddels is de visie Achterhoek 2030 vastgesteld en wordt in dat kader samengewerkt.
Partijen	De gemeenten Aalten, Berkelland, Bronckhorst, Doetinchem, Oost Gelre, Oude IJsselstreek en Winterswijk
Vertegenwoordiging	Algemeen bestuur: burgemeester M. Besselink. Verder zijn er diverse afgevaardigden in de Achterhoekse Raad, Achterhoek Board en de Thematafels.
Risico's	Overdracht stortplaatsen en subsidie-afwikkelingen. De benodigde weerstandscapaciteit is beschikbaar in de algemene reserve van de Regio.
Onderwerpen	Uit de visie Achterhoek 2030: Smart economy (Productieve regio, Gekwalificeerde regio, Bereikbare regio), Smart living (Leefbare regio, Schone regio, Gezonde regio), Smart Governance (O³-samenwerking). Daarnaast is één van de onderwerpen het uitvoeren van de Regiodeal.
Rapportages	Begroting, bestuursrapportages en jaarstukken
Bijdrage op basis van	Aantal inwoners. Bij de Regiodeal gaat het om cofinanciering op basis van baat.

Bedragen in €	Rekening 2019	Begroting 2020	Rekening 2020
Bijdrage van Bronckhorst	239.089	243.063	244.521
Bijdrage per inwoner	6,60	6,74	6,78
Eigen vermogen	5.604.000	onbekend	onbekend
Vreemd vermogen	17.767.000	onbekend	onbekend
Resultaat	84.000	onbekend	onbekend

Vennootschappen en coöperaties

Deelname in bedrijven vindt plaats in de vorm van aandeelhouderschap. We kunnen invloed uitoefenen via de vergadering van aandeelhouders. De invloed is ook afhankelijk van de overige aandeelhouders. We nemen deel in 6 ondernemingen, waarvoor we in 2019 bij 3 ondernemingen ook dividend ontvingen. Op termijn verwachten we ook weer dividend van Circulus Berkel.

	Amphion
Programma	2B Aantrekkelijke leefomgeving
Vestigingsplaats	Doetinchem
Doelstelling en belang	Beschikbaarheid van een cultureel centrum in de gemeente Doetinchem ter bevordering van het culturele leven in Oost-Gelderland.
Partijen	De gemeenten Doetinchem, Aalten, Bronckhorst en Oude IJsselstreek
Vertegenwoordiging	In de raad van Commissarissen zitten geen bestuurders van aandeelhoudende gemeenten. Algemene vergadering van aandeelhouders: wethouder E.W. Blaauw
Risico's	Waarde van het pand en bij eventuele liquidatie van het bedrijf verlies van de waarde van de aandelenportefeuille.
Onderwerpen	De juridische procedure inzake de gevelproblematiek is afgerond, medio oktober 2020 is het startschot gegeven om te starten met het herstel. Per 1-1-2021 is Amphion aangesloten op de koepelstichting Amphion cultuurbedrijf samen met Gruitpoort en Muziekschool Oost-Gelderland.
Rapportages	Geen

Bedragen in €	Rekening 2019	Begroting 2020	Rekening 2020
Aantal aandelen	42	42	42
Nominale waarde (x € 1)	19.059	19.059	19.059
Ontvangen dividend	-	-	-
Dividend per inwoner	0,00	0,00	0,00

	Coöperatieve Achterhoekse Groene Energie Maatschappij (Agem)
Programma	3B Duurzaamheid
Vestigingsplaats	Doetinchem
Doelstelling en belang	Opwekking van duurzame energie in de Achterhoek aanjagen (energietransitie) en daarmee ook geld en werkgelegenheid in de Achterhoek houden.
Partijen	Inmiddels zijn er acht gemeenten en vijftien lokale energiecoöperaties lid van de Agem. De coöperatie is 100% aandeelhouder van Agem Holding B.V. Dat is weer 100% aandeelhouder van Agem Levering BV, Agem Ontwikkeling BV, Agem Gemeentelijke Energie BV en Achterhoeks Energieloket BV
Vertegenwoordiging	Algemeen bestuur en portefeuillehouder: wethouder P.L.P.S. Hofman
Risico's	Wanneer het verdienmodel van Agem tot onvoldoende resultaten leidt en Agem stopt, is de startinbreng van € 105.353 verloren.
Onderwerpen	Onderzoek naar mogelijkheden voor uitbreiding lokale leden. Vanaf 2018 neemt ook Bronckhorst energie van Agem af.
Rapportages	Begroting, jaarplan en jaarstukken

Bedragen in €	Rekening 2019	Begroting 2020	Rekening 2020
Aantal aandelen	nvt	nvt	nvt
Nominale waarde (x € 1)	-	-	-
Ontvangen dividend	-	-	-
Dividend per inwoner	0,00	0,00	0,00

	Circulus - Berkel BV
Programma	3B Duurzaamheid
Vestigingsplaats	Apeldoorn
Doelstelling en belang	Inzameling en verwerking huishoudelijk afval.
Partijen	De gemeenten Apeldoorn, Epe, Deventer, Brummen, Doesburg, Lochem, Voorst (vanaf 1-1-2018), Zutphen en Bronckhorst
Vertegenwoordiging	Aandeelhoudersvergadering: wethouder W.W. Buunk Portefeuillehoudersoverleg: wethouder P.L.P.S. Hofman
Risico's	Risico's zijn beperkt. Bij tegenvallende resultaten kan het dividend wegvallen.
Onderwerpen	In 2020 is (over 2019) evenals vorig jaar geen dividend uitgekeerd, i.v.m. solvabiliteitsredenen door grote investeringen o.a. nieuwbouw Deventer.
Rapportages	Begroting, jaarplan en jaarstukken

Bedragen in €	Rekening 2019	Begroting 2020	Rekening 2020
Aantal aandelen	847	847	847
Nominale waarde (x € 1)	847	847	847
Ontvangen dividend	-	33.000	-
Dividend per inwoner	0,00	0,92	0,00

	Alliander
Programma	Dekkingsmiddelen en overhead
Vestigingsplaats	Arnhem
Doelstelling en belang	Aansluiten van klanten op de energienetwerken en het distribueren van gas en elektriciteit. De taken zijn wettelijk bepaald omdat onze samenleving sterk afhankelijk is van een betrouwbare aanvoer van energie.
Partijen	De provincies Gelderland en Noord-Holland, BV Falcon en de gemeente Amsterdam hebben gezamenlijk 75% van de aandelen in bezit. Het overige deel is in bezit van 55 andere gemeentelijke aandeelhouders.

	Alliander
Vertegenwoordiging	Algemene vergadering van aandeelhouders en portefeuillehouder: wethouder P.L.P.S. Hofman
Risico's	Bij eventuele liquidatie van het bedrijf verlies van de waarde van de aandelenportefeuille en het dividend in onze begroting.
Onderwerpen	Zoektocht schaalvergroting, met name in Nederland en innovaties netwerk.
Rapportages	Begroting, tussentijdse rapportages en jaarstukken

Bedragen in €	Rekening 2019	Begroting 2020	Rekening 2020
Aantal aandelen	539.971	539.972	539.973
Nominale waarde (x € 1)	2.699.855	2.699.860	2.699.865
Ontvangen dividend	361.177	316.000	448.412
Dividend per inwoner	9,97	8,77	12,44

	Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)
Programma	Dekkingsmiddelen en overhead
Vestigingsplaats	Den Haag
Doelstelling en belang	Het behoud van een belangrijk marktaandeel in het Nederlandse (semi)publieke domein en rendement voor de aandeelhouders.
Partijen	De Staat is houder van 50% van de aandelen, de andere 50% is van gemeenten, provincies en een hoogheemraadschap
Vertegenwoordiging	Algemene vergadering van aandeelhouders en portefeuillehouder: wethouder W.W. Buunk
Risico's	Verlies van de excellente kredietwaardigheid, scherpe inkooppositie en effectieve bedrijfsvoering. Bij een eventuele liquidatie van het bedrijf, verlies van de waarde van de aandelenportefeuille en dividend.
Onderwerpen	In 2020 is over 2019 nog geen dividend uitgekeerd. Wij hadden hiervoor € 120.000 geraamd. In de Algemene Vergadering van Aandeelhouders van de BNG in april 2020 is dit vastgesteld op een kleine € 92.000. Dit bedrag hebben wij nog als vordering openstaan op de BNG. Een bedrag van ca. € 60.000 hiervan is nog onzeker door ingrijpen ECB. In verband met Corona risico's wil deze tot nu toe slechts een beperkte dividenduitkering door de banken, waaronder ook de BNG. Naar verwachting wordt eind september 2021 zekerheid gekregen over deze € 60.000. Dit bedrag is als risico opgenomen in de paragraaf weerstandsvermogen.
Rapportages	Begroting, tussentijdse rapportages en jaarstukken

Bedragen in €	Rekening 2019	Begroting 2020	Rekening 2020
Aantal aandelen	72.384	72.384	72.384
Nominale waarde (x € 1)	180.960	180.960	180.960
Ontvangen dividend	183.132	120.000	91.928
Dividend per inwoner	5,06	3,33	2,55

	Vitens
Programma	Dekkingsmiddelen en overhead
Vestigingsplaats	Den Haag
Doelstelling en belang	Gezonde (door veilig en betrouwbaar drinkwater) en duurzame samenleving met zorg voor de bescherming van natuur en milieu.
Partijen	Gemeenten en provincies (in totaal 111 aandeelhouders)
Vertegenwoordiging	Algemene vergadering van aandeelhouders: wethouder P.L.P.S. Hofman
Risico's	Bij een eventuele liquidatie van het bedrijf verlies van de waarde van de aandelenportefeuille en dividend.
Onderwerpen	Veel innovaties staan op stapel o.a. door klimaatveranderingen en veiligheid (ICT investeringen). Er zijn extra investeringen nodig voor de extra (zakelijke) vraag naar drinkwater en aantal aansluitingen. Ook de vervangingsinvesteringen (m.n. leidingen) zijn groot in de nabije toekomst.
Rapportages	Begroting, tussentijdse rapportages en jaarstukken

Bedragen in €	Rekening 2019	Begroting 2020	Rekening 2020
Aantal aandelen	21.362	21.362	21.362
Nominale waarde (x € 1)	21.362	21.362	21.362
Ontvangen dividend	70.495	21.150	-
Dividend per inwoner	1,95	0,59	0,00

Stichtingen en verenigingen

Naast de gemeenschappelijke regelingen en deelname in bedrijven zijn er nog andere rechtsvormen waarin we participeren. Deelname vindt zowel plaats in bestuurlijke als in financiële zin, maar er is geen wettelijke grondslag voor deelname.

	Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG)
Programma	4A Besturen
Vestigingsplaats	Den Haag
Doelstelling en belang	Gemeenten collectief en individueel bijstaan bij de vervulling van hun bestuurstaken.
Partijen	Alle 355 (per 1-1-2020) Nederlandse gemeenten zijn lid. Daarnaast behoren ook de gewesten Aruba en Curaçao en de bijzondere gemeenten Bonaire, Saba, St. Eustatius tot de vereniging.
Vertegenwoordiging	Stemrecht via de Algemene ledenvergadering, geen vertegenwoordiging in het bestuur van de VNG. Wethouder P.L.P.S. Hofman neemt deel in de commissie Economie, Klimaat, Energie en Milieu (EKEM)
Risico's	-
Onderwerpen	Uitvoeren Verenigingsstrategie 'Gemeenten 2024'
Rapportages	Begroting en jaarstukken
Bijdrage op basis van	Gewogen inwonerbijdrage

Bedragen in €	Rekening 2019	Begroting 2020	Rekening 2020
Bijdrage van Bronckhorst	142.581	149.878	144.130
Bijdrage per inwoner	3,94	4,16	4,00
Eigen vermogen	Onbekend	Onbekend	Onbekend
Vreemd vermogen	Onbekend	Onbekend	Onbekend
Resultaat	Onbekend	Onbekend	Onbekend

	Euregio
Programma	4A Besturen
Vestigingsplaats	Gronau (Dld)
Doelstelling en belang	De sterke deelregio's moeten tot één verzorgingsgebied samengroeien, tot een geïntegreerde en sterke regio om te leven en te werken. Een regio waarin de grens geen scheidende en belemmerende effecten meer heeft. Het gaat erom, de economische kracht en de levenskwaliteit in de regio te verhogen en de integratie van het gebied verder te verbeteren.
Partijen	Gemeenten in Nederland (Regio Achterhoek en Regio Twente, gemeenten Ommen, Hardenberg en Coevorden) en Duitsland (gemeenten uit Nedersaksen en Noordrijn – Westfalen).
Vertegenwoordiging	De Euregioraad kent in totaal 84 leden. De leden worden benoemd op basis van een politiek-regionale verdeelsleutel. Daarbij wordt binnen het Duitse en Nederlandse gebied rekening gehouden met de bevolkingscijfers. De in de Euregioraad vertegenwoordigde partijen vormen grensoverschrijdende fracties. Algemeen bestuur: wethouder W.W. Buunk, raadsleden U.B.J.M. ter Braak en W.J.G. Pelgrom.
Risico's	-
Onderwerpen	-
Rapportages	Begroting en jaarstukken
Bijdrage op basis van	Aantal inwoners

Bedragen in €	Rekening 2019	Begroting 2020	Rekening 2020
Bijdrage van Bronckhorst	14.400	10.736	10.501
Bijdrage per inwoner	0,40	0,30	0,29
Eigen vermogen	2.063.948	2.078.453	2.063.948
Vreemd vermogen	31.583.984	1.036.000	23.389.023
Resultaat	33.419	14.505	241.260

2.2.7. Paragraaf Grondbeleid

Inleiding

De gemeente Bronckhorst voert een faciliterend grondbeleid. Dat wil zeggen dat wij grond of vastgoed aankopen of in bezit hebben, ten behoeve van specifieke beleidsdoelen of ten behoeve van specifiek gewenste ruimtelijke ontwikkelingen en die marktpartijen of maatschappelijke partners niet zelf kunnen realiseren.

Visie

In 2020 beoogden we het grondbeleid te actualiseren, maar door het coronavirus verschoven we de prioriteiten. De actualisatie van het grondbeleid schoven we door naar 2021.

Grondexploitaties

Er zijn geen reguliere grondexploitaties meer. We verkopen alleen de nog beschikbare kavels. Om het verloop van deze verkoop te monitoren en boekhoudkundig te verantwoorden openden we in 2017 de 'grondexploitatie voorraad kavels'. In 2020 nam de voorraad kavels verder af. Er resteren nog enkele kavels op de volgende drie bedrijventerreinen. De verwachting is dat we in 2021 alle complexen afsluiten. Alle grondexploitaties zijn dan beëindigd.

- *Winkelskamp-Oost Hengelo*
  Bij Winkelskamp-Oost werken we met een uitgeefbaar terrein waarvoor we geen verkaveling maakten. Hiermee leveren we maatwerk aan de kopers. In 2020 verkochten we in totaal 8.368 m^2. De resterende 4.028 m^2 verkochten we al. De verwachting is dat alles in 2021 wordt geleverd. Winkelskamp is hiermee uitverkocht.

- *Vinkenkamp Zelhem*
  Op bedrijventerrein Vinkenkamp te Zelhem zijn nog 7 kavels (circa 13.356 m^2) beschikbaar, in 2020 sloten we meerdere koopovereenkomsten gezamenlijk circa 7.620m^2, maar in 2020 is geen grond geleverd. In 2021 worden de kavels geleverd. De overige oppervlakte is in opties gegeven, we verwachten dat ook daar een deel in 2021 zal worden verkocht. Vinkenkamp heeft dan geen kavels meer beschikbaar.

- *Steenderdiek Steenderen*
  Op bedrijventerrein Steenderdiek in Steenderen verkochten we in 2020 de laatste kavel van 3.086 m^2. Deze grond wordt in 2021 betaald en geleverd. Steenderdiek is hiermee uitverkocht.

2020 Jongerenhuisvesting
Op de 5 locaties die gereserveerd zijn voor jongerenhuisvesting zijn in totaal 45 kavels beschikbaar. Het betreft in totaal 7.543 m^2. We konden in 2020 26 koopovereenkomsten voor deze kavels sluiten. De overige 19 kavels verkopen we in 2021. Daarbij de opmerking dat voor één locatie van 7 woningen meerdere zienswijzen zijn ingediend.

In 2020 is over de exploitaties een resultaat van € 259.000 verwerkt volgens de 'percentage of completion' methode. Voor de boekwaarde van de nog te verkopen kavels verwijzen wij u naar de toelichting op de balans (in exploitatie genomen bouwgrondexploitatie). We verwachten nog voor ca. € 0,6 mln. aan investeren in de grondenexploitaties. De opbrengstwaarde van de nog te verkopen kavels en percelen wordt geschat op € 2,5 mln.
Voor de exploitatie Steenderdiek wordt rekening gehouden met een verlies. Hiervoor is een voorziening getroffen (€ 267.000).
Gezien de relatief lage boekwaarde van de diverse complexen en de nog te maken kosten ten opzichte van de opbrengstwaarde heeft de grondenexploitatie een laag risicoprofiel.

Projecten

- *Kavelruil*
  In de vrijwillige kavelruil voerde de kavelruilcommissie ruim honderd keukentafelgesprekken. In het noordelijk deel van Bronckhorst is daarna 125 hectare geruild in 4 ruilplannen, nog zonder de inbreng van de gemeentelijke en provinciale gronden. Nieuwe ruilplannen, waar deze gronden een rol spelen, kon de commissie door de coronacrisis nog niet afronden. We hebben voor de afronding van het project uitstel van de Provincie tot eind 2021.
- *Industriepark Zelhem*
  Vanuit het principe van faciliterend grondbeleid, kochten we een bedrijfsgebouw op het Industriepark in Zelhem. Hiermee bevorderen we de herstructureringsopgave.
- *Plantenbos Steenderen*
  Van Staatsbosbeheer kochten we het Plantenbos in Steenderen vanuit een erfpachtsituatie aan. We verkopen het het bos door. Hiermee houden we het in stand en borgen we de openbaarheid.

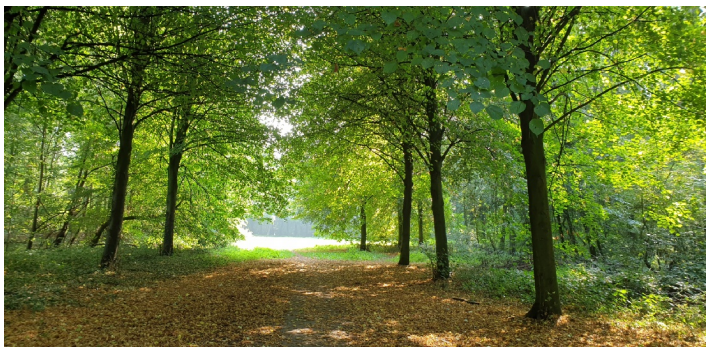

2.2.8. Paragraaf Klimaat

Wij zijn gecertificeerd op niveau 3 van de CO_2-prestatieladder. Daarmee geven we het duurzame voorbeeld. De certificering is een mooie stap om de ambitie ‘energieneutraal in 2030’ waar te maken. Op 10 oktober 2019 is het certificaat CO_2-prestatieladder toegekend. Uit de CO_2-footprint blijkt dat we in 2018 (referentiejaar) een uitstoot hadden van 549,8 ton CO_2. De komende jaren wordt getracht om de CO_2 te reduceren. Er wordt met name ingezet op het besparen van het brandstofverbruik en de zakelijke kilometers.

Klimaatbegroting

De klimaatbegroting brengt in beeld welke invloed beleidskeuzes hebben op het veranderende klimaat. De klimaatbegroting is een instrument in ontwikkeling. Enkele gemeenten hebben ervaring met een dergelijke kwantitatieve sturingsmethodiek voor het behalen van de klimaatdoelstellingen. Op dit moment zijn nog niet alle noodzakelijke cijfers beschikbaar en met name de cijfers over de gerealiseerde reductie niet. Door de coronacrisis hebben we hier minder tijd en aandacht aan kunnen besteden.
Het komende jaar benutten we om tot een volledige set van verifieerbare cijfers te komen over de realisatie van klimaatdoelstellingen op basis van berekeningen per project.

CO_2-prestatieladder

De CO_2-prestatieladder is een instrument om de CO_2-uitstoot van een organisatie of gemeente te meten en te reduceren. Daarnaast is het een tool voor opdrachtgevers om te gebruiken bij aanbestedingen. Door de verschillende niveaus op de ladder zijn de intenties van de ingeschreven bedrijven en instellingen snel inzichtelijk.

De CO_2-prestatieladder kent vier invalshoeken:

1. **Inzicht**: Het opstellen van een onomstreden CO_2-footprint volgens de ISO 14064-1 norm en daarmee inzicht krijgen in de CO_2-uitstoot van de gemeentelijke organisatie.
2. **CO_2-reductie**: De ambitie van de gemeentelijke organisatie om de CO_2-uitstoot te verminderen.
3. **Transparantie**: De wijze waarop we in- en extern communiceren over de CO_2-footprint en reductiedoelstellingen.
4. **Deelname aan initiatieven** (in sector of keten): om CO_2 te reduceren.

De berekende Green House Gas emissies (afgekort GHG-emissies) lichten we nog nader toe in deze Paragraaf. Het Green House Gas Protocol maakt onderscheid in verschillende scopes op basis van de herkomst van het broeikasgas. Hieruit ontstaat een zogenaamde ‘inventaris aan broeikasgassen’ van een organisatie die zijn te kwantificeren en te managen, oftewel de CO_2-

uitstoot die vrijkomt bij de eigen activiteiten. Elke invalshoek is onderverdeeld in vijf niveaus. Een erkende certificerende instantie beoordeelt de activiteiten en bepaalt het niveau van de CO_2-prestatieladder. Hiervoor dienen stappen te zijn gezet op alle invalshoeken van de ladder.

Thema	Effectindicator	Bron	Nul-meting	Jaar nul-meting	Doel 2020	Realisatie 2020	Doel 2021	Doel 2022	Doel 2023
CO_2 prestatie-ladder	Niveau op CO_2 prestatieladder	EED energie-audit	ntb	2019	niveau 3	niveau 3			

Beleidsverklaring

We zetten ons in om in 2030 energieneutraal te zijn. Samen met inwoners, ondernemers en belangenorganisaties streven we naar een duurzame en leefbare woon- en werkomgeving, waar iedereen zich thuis voelt en aan mee kan doen. Het gaat om een grote transitie. We hanteren daarbij een aantal uitgangspunten:

- duurzame maatregelen dienen voor iedereen haalbaar en betaalbaar zijn;
- we stellen hoge eisen aan lokaal eigenaarschap en participatie;
- we zetten maximaal in op energiebesparing;
- voor de resterende energievraag zetten we alle mogelijke duurzame bronnen in: uit de bodem, het water, biomassa, wind en de zon.

De opgestelde 'Verrijkte Routekaart Energieneutraal Bronckhorst 2030' geeft de contouren voor te treffen maatregelen. In de routekaart staat welke keuzemogelijkheden en beperkingen er zijn. De invulling met concrete activiteiten gebeurt nog. Daar betrekken we inwoners bij.

Energiebeleid en doelstellingen

De algemene doelstelling van het energiemanagementsysteem is om te komen tot een continue verbetering van de energie-efficiëntie en vermindering van de CO_2-uitstoot van de organisatie. De grootste CO_2-reductie is te bereiken door de energie die niet wordt verbruikt. De energievraag moet dus zoveel mogelijk worden beperkt en/of zelf worden opgewekt.

De doelstelling is om in 2030 evenveel energie op te wekken als dat er door onze gemeentelijke organisatie wordt verbruikt. We zetten maximaal in op het besparen van energie. Energie die we niet kunnen besparen, wekken we duurzaam op. De doelstelling voor 2030 is tweeledig,

namelijk het energieverbruik met 45% reduceren ten opzichte van 2015 en 100% van de energie opwekken met (lokale) duurzame energiebronnen.

In de routekaart staan de volgende tussendoelen:
- Doel 2022: 15% duurzame energieopwekking en 10% besparing energieverbruik.
- Doel 2026: 45% duurzame energieopwekking en 25% besparing energieverbruik.
- Doel 2030: 100% duurzame (lokale) energieopwekking en 45% besparing energieverbruik.

CO_2-footprint gemeentelijke organisatie

We leveren (direct en indirect) producten en diensten aan onze inwoners, maar we zijn op zichzelf een ‘gewone’ organisatie. De omvang van onze organisatie is zodanig dat we moeten voldoen aan de Europese Energie Richtlijn (EED). We vinden dat we ook een voorbeeldfunctie hebben naar onze burgers en bedrijven. Daarom willen we minimaal niveau 3 op de CO_2-prestatieladder behalen. Dit betekent onder andere dat we communiceren over onze CO_2-footprint volgens de landelijk norm en we beschikken over kwantitatieve reductiedoelstellingen. Dit is een mooie stap in onze ambitieom in 2030 energieneutraal te zijn. Hiermee brengen we concreet het energieverbruik in kaart en houden we kwantitatief bij, welke CO_2-besparende maatregelen ervoor zorgen dat de CO_2-uitstoot jaarlijks daalt.
Met het behalen van niveau 3 richten we ons vooral op de CO_2-uitstoot die we veroorzakenmet onze eigen scope 1 en 2 emissies. Dit houdt in dat we inzicht hebben in onze eigen energiestromen, zoals het gas-, elektra en brandstofverbruik, maar ook in zakelijk gereden kilometers.

CO_2-emissie

De CO_2-footprint laat een inventarisatie zien van de totale hoeveelheid uitgestoten broeikasgassen, de GHG emissies. Het jaar 2018 dient als referentiejaar voor de CO_2-reductiedoelstellingen en het monitoren van de CO_2-uitstoot. Onze directe en indirecte GHG-emissie bedroeg in 2019 547,5 ton CO_2 (2018: 549,8 ton). Hiervan werd 491,7 ton CO_2 veroorzaakt door directe GHG-emissie (scope 1) en 55,8 ton CO_2 door indirecte GHG-emissie (scope 2). De toename van de CO_2 uitstoot wordt veroorzaakt door een toename van het dieselverbruik. In 2020 is de inkoop van diesel aanbesteedt en daarmee is gekozen voor een brandstof die minder CO_2 uitstoot. Door de coronacrisis is veel thuis tijd gewerkt en zijn er zeker minder zakelijks kilometers gereden. Bij de audit in 2021 zal blijken hoeveel dit minder is geweest.
De emissies hierboven zijn vastgesteld voor het jaar 2019. In het plan van aanpak, waarin alle reductiemaatregelen zijn opgenomen, beschreven we welke maatregelen we in de komende jaren uitvoeren. Deze zorgen er samen voor dat we 10,9% reductie behalen in 2022 in vergelijking met 2018.

3. Jaarrekening

3.1. Balans

ACTIVA	2020	2019
Vaste activa		
Materiële vaste activa		
- investeringen met economisch nut	46.103	47.427
- investeringen met economisch nut waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	11.826	11.797
- investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut	1.980	1,692
Financiële vaste activa		
- kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen	260	260
- kapitaalverstrekkingen aan overige verbonden partijen	46	46
- leningen aan deelnemingen	95	191
- overige langlopende geldleningen	9.323	8.805
Totaal vaste activa	*69.633*	*70.217*
Vlottende activa		
Voorraden		
- onderhanden werk waaronder bouwgronden in exploitatie	809	1.714
- gereed product en handelsgoederen	-	528
Uitzettingen met rentetypische looptijd korter dan 1 jaar		
- vorderingen op openbare lichamen	4.299	5.254
- rekening-courantverhouding met het Rijk	15.724	10.983
- overige vorderingen	3.107	2.164
Liquide middelen		
- kas- en banksaldi	274	281
Overlopende activa		
- overige nog te ontvangen bedragen en de vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen	2.100	2.302
Totaal vlottende activa	*26.313*	*23.226*
Totaal generaal	**95.946**	**93.444**
Bedrag waarvan het recht op verliescompensatie krachtens de Wet op de vennootschapsbelasting 1969 bestaat	-	-

PASSIVA	2020	2019
Vaste passiva		
Eigen vermogen		
- algemene reserve	45.906	45.755
- bestemmingsreserves	9.180	13.146
- gerealiseerde resultaat	2.924	-1.243
Voorzieningen	10.785	10.124
Vaste schulden met een rentetypische looptijd van 1 jaar of langer		
- onderhandse leningen van binnenlandse banken en overige financiële instellingen	14.886	15.926
- waarborgsommen	8	9
Totaal vaste passiva	*83.689*	*83.717*
Vlottende passiva		
Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar		
- kasgeldleningen aangegaan bij openbare lichamen		
- overige kasgeldleningen	-	-
- banksaldi	-	-
- overige schulden	6.421	7.489
Overlopende passiva		
- verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen met uitzondering van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume	1.368	1.791
- de van de Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren	4,469	447
Totaal vlottende passiva	*12.257*	*9.727*
Totaal generaal	**95.946**	**93.444**
Borg- en garantiestellingen	40.834	37.508

3.2. Overzicht van baten en lasten per programma

Baten en lasten		Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2020 na wijzigingen	Rekening 2020
Programma Zorg en ondersteuning		**-31.384**	**-29.007**	**-30.200**	**-29.259**
1A Vitale inwoners en samenleving	lasten	2.832	3.109	3.056	2.744
1B Toegang tot passende voorzieningen	lasten	34.171	31.882	38.598	38.944
Totaal lasten		*37.003*	*34.991*	*41.654*	*41.689*
1A Vitale inwoners en samenleving	baten	14	-	70	80
1B Toegang tot passende voorzieningen	baten	5.605	5.984	11.384	12.350
Totaal baten		*5.619*	*5.984*	*11.454*	*12.429*
Programma Wonen en leefomgeving		**-17.386**	**-18.331**	**-19.032**	**-17.247**
2A Passend wonen	lasten	2.111	1.960	1.576	1.509
2B Aantrekkelijke leefomgeving	lasten	23.380	23.813	24.881	24.090
Totaal lasten		*25.491*	*25.772*	*26.456*	*25.599*
2A Passend wonen	baten	1.299	1.197	936	1.428
2B Aantrekkelijke leefomgeving	baten	6.807	6.245	6.489	6.925
Totaal baten		*8.105*	*7.442*	*7.424*	*8.352*
Programma Bedrijvigheid en ontwikkeling		**-1.986**	**-2.061**	**-3.694**	**-2.587**
3A Economie	lasten	534	1.690	2.034	1.248
3B Duurzaamheid	lasten	4.524	4.834	5.641	4.974
Totaal lasten		*5.058*	*6.525*	*7.676*	*6.222*
3A Economie	baten	35	39	64	98
3B Duurzaamheid	baten	3.037	4.425	3.918	3.538
Totaal baten		*3.072*	*4.464*	*3.982*	*3.635*
Programma Bestuur		**-3.539**	**-2.614**	**-2.808**	**-2.713**
4A Besturen	lasten	4.024	3.006	3.163	3.103
4A Besturen	baten	485	391	355	391
Totaal programma's		**-54.295**	**-52.014**	**-55.733**	**-51.806**
Algemene dekkingsmiddelen					
- Lokale heffingen	lasten	635	731	672	666
	baten	8.021	7.989	8.110	8.153
	saldo	**7.386**	**7.258**	**7.438**	**7.487**
- Algemene uitkering	lasten				
	baten	50.696	51.546	53.364	53.847
	saldo	**50.696**	**51.546**	**53.364**	**53.847**
- Dividenden	lasten	-	4	4	-
	baten	818	457	568	540
	saldo	**818**	**453**	**565**	**540**
- Saldo financieringsfunctie	lasten	824	756	786	780
	baten	821	1.038	820	718
	saldo	**-3**	**282**	**34**	**-62**
- Overige algemene dekkingsmiddelen	lasten	-498	1.163	382	285
	baten	222	-	54	321
	saldo	**721**	**-1.163**	**-328**	**36**
Totaal algemene dekkingsmiddelen		**59.617**	**58.376**	**61.073**	**61.849**

Baten en lasten		Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2020 na wijzigingen	Rekening 2020
Overhead	lasten	9.788	9.389	10.100	9.889
	baten	301	282	250	377
	saldo	**-9.487**	**-9.107**	**-9.850**	**-9.512**
Heffing VPB	**saldo**	**-**	**-**	**-**	**-**
Onvoorzien	lasten		128		
	baten				
	saldo	**-**	**-128**	**-**	**-**
Saldo van baten en lasten (A)		**-4.166**	**-2.872**	**-4.511**	**531**
Toevoeging aan de reserves		25	-1.520	-1.622	-
Onttrekkingen aan reserves		2.948	1.357	2.387	2.393
Saldo mutaties reserves (B)		**2.923**	**2.877**	**4.009**	**2.393**
Geraamd resultaat (A + B)					
Rekeningtekort		**-1.243**	**-**	**-501**	**-**
Rekeningoverschot		**-**	**5**	**-**	**2.924**

3.3. Toelichtingen balans

3.3.1. Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Voor gemeenten gelden de verslagleggingsregels vastgelegd in het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV). De jaarrekening 2020 is in overeenstemming met deze regelgeving samengesteld.

Vaste activa
Materiële vaste activa
De materiële vaste activa worden onderverdeeld in:
- investeringen met een economisch nut
- investeringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven
- investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut

Investeringen hebben een economisch nut indien ze verhandelbaar zijn en/of indien ze kunnen bijdragen aan het genereren van middelen.

Alle investeringen worden (met ingang van 2017) geactiveerd.
Voor vervangingsinvesteringen in het riool is een voorziening ingesteld. De dotatie maakt deel uit van de tariefberekening. De vervangingsinvesteringen worden, voor zover de voorziening toereikend is, ten laste gebracht aan de voorziening.

De investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut, waarvan de kredieten beschikbaar zijn gesteld tot en met 2006, zijn ineens afgeboekt ten laste van het resultaat.

De materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs onder aftrek van ter zake ontvangen subsidies en bijdragen van derden en (extra) afschrijvingen. De verkrijgingsprijs bestaat uit de inkoopprijs en bijkomende kosten. De vervaardigingsprijs bestaat uit aanschaffingskosten van gebruikte grond- en hulpstoffen en overige kosten die rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend. Rente wordt niet toegerekend. Op activa wordt afgeschreven op basis van de verwachte toekomstige gebruiksduur. De afschrijvingen

sluiten aan bij het verloop van de waardevermindering. In beginsel wordt lineair afgeschreven. In bijzondere situaties wordt annuïtair afgeschreven.

Afschrijvingstermijnen zijn opgenomen in de Financiële verordening, art.9, bijlage afschrijvingsbeleid (2017).

Financiële vaste activa
Hieronder vallen onder meer kapitaalverstrekkingen, leningen, overige uitzettingen met een rentetypische looptijd van een jaar of langer en bijdragen aan activa in eigendom van derden. Bij kapitaalverstrekkingen valt te denken aan bijvoorbeeld deelnemingen in gemeenschappelijke regelingen en overige verbonden partijen waaraan bijdragen ineens zijn verstrekt. Bij leningen kan gedacht worden aan leningen aan woningcorporaties, deelnemingen overige verbonden partijen en overige langlopende leningen. Voor de verwerking van financiële activa wordt het BBV gevolgd.
De financiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs of de lagere marktwaarde indien deze is in te schatten.

Vlottende activa
Voorraden
De onder de voorraden opgenomen grondcomplexen en voorraad te verkopen kavels zijn gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs, inclusief de aan de boekwaarde toegerekende rente, onder aftrek van verkoopopbrengsten en overige bijdragen. Tussentijds wordt een deel van het resultaat genomen op basis van de voortgang (Percentage of completion methode). Er worden geen kosten voor niet in exploitatie genomen gronden geactiveerd zonder dat hiervoor een reëel en stellig voornemen voor nabije toekomstige bebouwing bestaat.
De hoogte van de kosten blijft beperkt tot de marktwaarde van de grond overeenkomstig de gestelde uitspraken van de commissie BBV. Het treffen van een afboeking of voorziening gebeurt bij een geprognosticeerd verlies direct ter grootte van dit volledige verlies. Een verliesvoorziening wordt in mindering gebracht op de boekwaarde.

Vorderingen
De vorderingen zijn opgenomen tegen nominale waarde onder aftrek van een voorziening voor dubieuze vorderingen. De voorziening dubieuze vorderingen is bedoeld als waardecorrectie op de nominale waarde.

Pensioenvoorziening
De pensioenvoorziening voor wethouders is gebaseerd op actuariële waardeberekeningen. De hierbij gehanteerde rekenrente bedraagt 0,082%. Bij de berekening gehanteerde sterftetafel is gebaseerd op GBM/GBV 2013-2018 met een leeftijdsterugstelling van man 5 jaar / vrouw 1 jaar of vrouw 3 jaar / man 3 jaar.

Overige activa en passiva
De overige activa en passiva zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Grondslag voor de bepaling van baten en lasten
Bij de bepaling van de baten en lasten is het toerekeningstelsel gehanteerd. Dit wil zeggen dat de baten en lasten alsmede de risico's die hun oorsprong vinden vóór het einde van het begrotingsjaar, worden verwerkt in de jaarrekening van dat jaar. Baten worden opgenomen op het moment dat deze zijn gerealiseerd; lasten worden verwerkt op het moment dat deze zich voordoen.

3.3.2. Toelichting balans, activazijde

Immateriële vaste activa

De gemeente Bronckhorst heeft geen investeringen die onder immateriële vaste activa vallen.

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa zijn onder te verdelen in investeringen met economisch nut, investeringen met economisch nut waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven en investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut. Investeringen hebben een economisch nut indien ze verhandelbaar zijn en/of kunnen bijdragen aan het genereren van middelen. Investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut zijn alle materiële investeringen die niet vallen onder investeringen met een economisch nut.

Het verloop van de materiële vaste activa is als volgt weer te geven:

Materiële vaste activa, verloopoverzicht	Boekwaarde 1-1	Investeringen	Desinves-teringen	Afschrijvingen	Boekwaarde 31-12
- investeringen met economisch nut	47.955	570	544	1.877	46.103
af: voorgenomen te verkopen (presentatie onder Voorraden)	-527	-9	-537	-	-
- investeringen met economisch nut	47.427	561	7	1.877	46.103
- invest. met econ.nut met mogelijke dekking door heffingen	11.797	1.678	754	895	11.826
- investeringen met maatschappelijk nut	1.692	372	3	81	1.980
Totaal materiële vaste activa	**60.916**	**2.611**	**764**	**2.854**	**59.910**

De afzonderlijke investeringen zijn weergegeven in de investeringsplannen. Hierin is weergegeven het jaar van beschikbaar stellen van het krediet, de omvang, de besteding tot en met het voorgaande jaar en de besteding in 2020. De overzichten zijn opgenomen in de toelichting op de programma's onder het kopje "Wat heeft het gekost" (bij programma 2, programma 3 en overhead).

De materiële vaste activa zijn als volgt te rubriceren:

Materiële vaste activa, verloopoverzicht per categorie	Boekwaarde 1-1	Investeringen	Desinves-teringen	Afschrijvingen	Boekwaarde 31-12
MVA economisch nut					
- gronden en terreinen	4.550	205	-	28	4.727
- bedrijfsgebouwen	39.364	23	-	1.394	37.992
- grond-, weg-, en waterbouwkundige werken	9.152	1.572	754	552	9.419
- vervoermiddelen	1.658	35	7	246	1.441
- machines, apparaten en installaties	1.228	111	-	119	1.220
- overige materiële vaste activa	3.272	292	-	433	3.132
Totaal MVA econoomisch nut	**59.224**	**2.239**	**761**	**2.773**	**57.929**
MVA maatschappelijk nut					
- grond-, weg-, en waterbouwkundige werken	1.692	372	3	81	1.980
Totaal MVA maatschappelijk nut	**1.692**	**372**	**3**	**81**	**1.980**
Totaal materiële vaste activa	**60.916**	**2.611**	**764**	**2.854**	**59.910**

Financiële vaste activa

De financiële activa hebben betrekking op:

Financiële vaste activa, uitsplitsing boekwaarden	Boekjaar	Voorgaand boekjaar
- kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen	260	260
- kapitaalverstrekkingen aan overige verbonden partijen	46	46
- leningen aan deelnemingen	95	191
- overige langlopende geldleningen	9.323	8.805
- overige uitzettingen met een rentetypische looptijd van 1 jaar of langer	-	-
Totaal financiële vaste activa	**9.724**	**9.301**

De financiële vaste activa zijn hieronder nader uitgewerkt.

Kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen

Omschrijving (bedragen x € 1)	Aantal aandelen	Nominale waarde per aandeel	Boekwaarde deelneming	Verantwoorde dividenden 2020
Bank Nederlandse Gemeenten	72.384	2,50	166.641	91.928
Alliander	539.969	5,00	27.771	448.412
Vitens	21.362	1,00	3.629	-
Amphion	42	453,78	9.983	-
Circulus - Berkel BV (aandelen B)	847	1,00	51.731	-

Kapitaalverstrekkingen aan overige verbonden partijen

Omschrijving (bedragen x € 1)	Verstrekking
Intergemeentelijke kredietbank	45.779

Deelnemende gemeenten storten, in overeenstemming met de gemeenschappelijke regeling, inleggeld als werkkapitaal. Dit bedrag wordt éénmaal per drie jaar geactualiseerd. In 2018 is dit vastgesteld op € 1,59 per inwoner.

Leningen aan deelnemingen

Omschrijving (bedragen x € 1)	% lening	Aflossing 2020	Schuldrestant ultimo boekjaar
Vitens	1,40	95.470	95.420

Voor de financiering van de terugkoop van de preferente aandelen is aan Vitens voor eenzelfde bedrag een lening verstrekt. Deze wordt in 15 jaar afgelost. De over de lening verschuldigde rente is gebaseerd op het gemiddelde rentepercentage over 10-jaars Nederlandse staatsleningen over de 5 voorafgaande kalenderjaren, vermeerderd met 1%. De eerste aflossing was op 1 juli 2007.

Overige langlopende geldleningen

Omschrijving (bedragen x € 1)	% lening	Aflossing 2020	Schuldrestant ultimo boekjaar
Stichting Volkshuisvesting Nederland	div		7.334.378
Personeelshypotheken	div	195.397	1.624.310
Pro 8	1,33		363.000
Overige instellingen	nvt		1.217

In 2020 is voor € 700.000 kapitaal gestort in de Stichting Volkshuisvesting Nederland (SVn) voor duurzaamheidsleningen, stimuleringsleningen kluswoningen en stimuleringsleningen non-profit.

De kapitaalverstrekking aan het SVn is onder te verdelen in het Startersfonds (€ 1.975.000), het Duurzaamheidsfonds (€ 2.494.000), het Blijversfonds (€ 253.000), het Duurzaamheidsfonds non-profit (€ 451.000), het Stimuleringsfonds kluswoningen (€ 500.000), Toekomstbestendig wonen (€ 1.597.000) en overig (€ 65.000).

Voorraden

Onder de voorraden zijn opgenomen de in exploitatie genomen gronden en de nog te verkopen kavels van afgesloten exploitaties. Voor een nadere toelichting hierop verwijzen we u naar de paragraaf Grondbeleid (2.2.7). Ook worden activa welke daadwerkelijk bestemd zijn voor de verkoop opgenomen onder de voorraden.

Van de in exploitatie genomen bouwgrondexploitatie is het volgende overzicht te geven:

In exploitatie genomen bouwgrondexploitatie	Boekwaarde 1/1	Vermeer-deringen	Vermin-deringen	Boekwaarde 31/12
- complex 90, voorraad bouwkavels	1.800	186	656	1.330
- project jongerenhuisvesting	210	265	729	-255
- voorziening waardering bouwkavels	-296	-	-29	-267
Totaal boekwaarden bouwgrond in exploitatie	**1.714**	**451**	**1.356**	**809**

Voor een toelichting wordt verwezen naar de paragraaf Grondbeleid.

Gereed product en handelsgoederen	Boekwaarde 1/1	Vermeer-deringen	Vermin-deringen	Boekwaarde 31/12
Voorgenomen te verkopen onroerend goed	528	9	537	-
Totaal gereed product en handelsgoederen	**528**	**9**	**537**	**-**

Uitzettingen met rentetypische looptijd korter dan 1 jaar

De uitzettingen zijn als volgt onderverdeeld:

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar	Boekjaar	Voorgaand boekjaar
vorderingen op openbare lichamen	**4.299**	**5.254**
verstrekte kasgeldleningen	-	-
overige vorderingen		
- algemene vorderingen	1.262	669
- belastingvorderingen	469	563
- uitkeringsvorderingen	2.214	1.928
- voorziening dubieuze (belasting) vorderingen	-152	-231
- voorziening dubieuze debiteuren uitkeringen	-685	-766
Totaal overige vorderingen	***3.107***	***2.164***
overige uitzettingen		
- depositogelden	-	-
rekening courant schatkist	**15.724**	**10.983**
Totaal uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar	**23.130**	**18.401**

Vorderingen op openbare lichamen

De uitstaande vorderingen per ultimo van het jaar hebben voor € 4 mln betrekking op de te ontvangen btw uit het BTW-compensatiefonds, deze wordt per 1 juli 2021 ontvangen. Daarnaast is er per ultimo van het jaar nog een bedrag van € 120.000 te ontvangen van het ministerie van BZK (algemene uitkering gemeentefonds).

Algemene vorderingen
De algemene vorderingen van de gemeente Bronckhorst hebben voor € 905.000 betrekking op 19 posten groter dan € 10.000. € 398.000 heeft betrekking op de verkoop grondkavels en voor € 109.000 op in rekening gebrachte huur voor de bibliotheek. De afwikkeling heeft een normaal verloop. Voor dubieuze vorderingen is een voorziening getroffen.

Belastingvorderingen
Het opleggen en innen van gemeentelijke belastingen is met ingang van 2016 bij het Gemeentelijk Belastingkantoor Twente belegd.

Voor de openstaande algemene- en belastingvorderingen is een voorziening van € 152.000 getroffen voor dubieus en oninbaar.

Uitkeringsvorderingen
Als gevolg van de invoering van de Wet werk en bijstand zijn gemeenten eigenrisicodrager geworden voor de bijstandverlening. Per ultimo 2020 gaat het om € 116.000 aan vorderingen in de vorm van een krediethypotheek met een voldoende mate van zekerheid dat het bedrag wordt afgewikkeld met daarnaast aan overige vorderingen € 1.462.000 met een beperkte mate van zekerheid dat dit daadwerkelijk ontvangen wordt. Voor deze vorderingen is een voorziening gevormd van € 685.000. Ook zijn als gevolg van de coronapandemie voor € 634.000 bedrijfskredieten (Tozo-regeling) verstrekt. Tegenover deze vorderingen is de terugbetalingsverplichting aan het Rijk opgenomen.

Rekening courant schatkist
Op 31 december 2020 zijn de overtollige middelen (€ 15,7 mln) ondergebracht in de schatkist. Het overschot aan liquide middelen is voor een groot deel het gevolg van het financieringsoverschot en het ruime voorschot voor de Tozo-regeling. Een overzicht hiervan is opgenomen in de paragraaf financiering (2.2.4).
Het drempelbedrag voor Bronckhorst wat buiten de schatkist aangehouden mag worden is becijferd op € 618.000. De werkelijke omvang van de buiten de schatkist aangehouden middelen per kwartaal bedragen respectievelijk € 261.000, € 263.000, € 287.000 en € 265.000.

Liquide middelen

Liquide middelen	Boekjaar	Voorgaand boekjaar
- BNG	250	250
- Overige bankinstellingen	17	26
- voorschotkas dienstverlening / beheer	7	6
Totaal liquide middelen	**274**	**281**

Overlopende activa

Overlopende activa	Boekjaar	Voorgaand boekjaar
te ontvangen voorschotbedragen van overheidslichamen		
overige te ontvangen en vooruitbetaalde bedragen		
- transitoria; nog te ontvangen bedragen	1.658	2.003
- transitoria; vooruit betaalde bedragen	442	300
Totaal overige te ontvangen en vooruitbetaalde bedragen	*2.100*	*2.302*
Totaal overlopende activa	**2.100**	**2.302**

Het nog te ontvangen bedrag heeft voornamelijk betrekking op het nog in rekening te brengen gemeentelijke heffingen waaronder het variabele deel van de afvalstoffen heffing en

toeristenbelasting (€ 1.010.000), de vergoeding voor verpakkingsafval (€ 333.000), nog te ontvangen bijdragen in het project kavelruil (€ 120.000) en dividend BNG (€ 92.000).

3.3.3. Toelichting balans, passivazijde

Eigen vermogen

Het eigen vermogen bestaat uit de algemene reserve en de bestemmingsreserves.

Reserves	Saldo begin jaar	Toevoeging	Onttrekking	Saldo einde jaar
Algemene reserve	45.755	2.195	2.044	45.906
Algemene reserve	**45.755**	**2.195**	**2.044**	**45.906**
Duurzaam ruimtegebruik bedrijventerreinen	412	-	-	412
Derving Nuondividend	1.205	-	344	861
Gemeentehuis	5.185	-	177	5.007
Minimafonds	56	-	6	50
Sociaal domein	4.430	-	3.452	978
Bovenwijkse voorzieningen	1.858	13	-	1.871
Bestemmingsreserves	**13.146**	**13**	**3.980**	**9.180**
Totaal reserves	**58.901**	**2.209**	**6.024**	**55.085**

Het resultaat over het boekjaar 2019 is in overeenstemming met de resultaatbestemming (raadsbesluit d.d. 9 juli 2020) verwerkt.

Algemene reserve

De Algemene reserve is bestemd voor het opvangen van onverwachte tegenvallers en voor het financieren van gewenste incidentele zaken. Vanaf 2008 wordt er naar gestreefd alle financiële consequenties van gewenst beleid tijdig op te nemen in het meerjaren beeld waarbij de Algemene reserve primair gezien wordt als buffer en weerstandscapaciteit voor onverwachte situaties en het zich manifesteren van risico's.

In 2020 is in totaal € 2.195.000 toegevoegd aan de algemene reserve en € 2.044.000 onttrokken. Hiervan kan het volgende overzicht worden gegeven:

Mutaties algemene reserve in 2020 (x € 1)	Stortingen	Onttrekkingen
Resultaat 2019	2.195.357	
Resultaatbestemmingen 2019		1.029.473
Invoering omgevingswet; implementatiekosten		660.000
Startnotitie Op weg nar aardgasvrij		100.000
Gebiedsprocessen bedrijfsterreinen / revitaliseren		75.000
Agrarisch coachimgstraject		60.000
Advieskosten aardgasvrijmaken woningen		45.000
Verduurzaming gemeentelijk vastgoed		30.000
Project doorontwikkeling P&C		25.000
Plan van aanpak ondermijningsbeelden		15.000
Risicodialoog klimaatadaptatie en actieplan		5.000
Totaal mutaties	**2.195.357**	**2.044.473**

Bestemmingsreserves

Duurzaam ruimtegebruik bedrijventerreinen

Het project revitaliseren bedrijventerreinen is in 2017 afgerond. De reserve zetten we in voor een vervolgproject revitalisering.

Derving Nuondividend
Een deel van de boekwinst op de Nuon-aandelen is afgezonderd in deze bestemmingsreserve en valt in de periode 2010 tot en met 2025 jaarlijks gedeeltelijk en aflopend vrij ten gunste van de exploitatie om het gemis aan dividendbaten op te vangen. Voor 2020 hebben we € 344.400 vrij laten vallen.

Gemeentehuis
Voor de (gedeeltelijke) dekking van de kapitaallasten van het gemeentehuis is uit de opbrengst van de verkoop van de voormalige gemeentehuizen deze bestemmingsreserve gevormd. Jaarlijks laten we een gedeelte vrijvallen ten gunste van de exploitatie (€ 150.000). Daarnaast hebben we tweederde deel van de 'IZA - middelen' in 2010 toegevoegd aan deze bestemmingsreserve voor de dekking van kapitaallasten van de in het gemeentehuis aangebrachte (extra) personeelsvoorzieningen (€ 12.000). In 2017 is de verkoopopbrengst van de werf in Hengelo toegevoegd waarvan ook jaarlijks een deel vrijvalt ten gunste van de exploitatie (€ 15.000).

Minimafonds
De reserve komt voort uit een nalatenschap van Mej. M.J. Becking uit Zelhem. Het vruchtgebruik is bestemd voor ‘armen en behoeftigen’ uit Zelhem. De hoofdsom bedroeg ƒ 20.000 in 1880. Het fonds is in 1997 samengevoegd met de reserve asielzoekers (Raadsbesluit 30 oktober 1997). Beiden zijn bestemd om de minima te ondersteunen. In 2009 is het fonds omgevormd van een voorziening in een bestemmingsreserve. In 2020 hebben we 4 keer over deze reserve beschikt voor in totaal € 6.200.

Sociaal Domein
De overschotten en tekorten binnen het Sociaal domein worden verrekend met deze bestemmingsreserve. De reserve is gevormd uit de overschotten tot en met 2015 (€ 5.100.000), toegevoegd vanuit de algemene reserve, en het resultaat op het Sociaal domein 2016 (resultaatbestemming 2016 € 2.073.325). De tekorten over 2017, 2018 en 2019 van respectievelijk € 378.038, € 1.888.974 en € 3.451.859 zijn overeenkomstig de resultaatbestemmingen ten laste van deze bestemmingsreserve gebracht. Het tekort over 2020 van € 1.380.105 brengen we in 2021 ten laste van de reserve.

Het verloop van de reserve geven we weer in onderstaande grafiek waarbij de resultaten van de betreffende jaren zijn verwerkt in de jaren waarop zij betrekking hebben (het resultaat 2020 is hierbij verwerkt in 2020, in de administratie verwerken we dit pas na vaststelling van de jaarrekening en dus in 2021). De grafiek laat een negatieve reserve zien van € 401.889. De reserve vullen we in 2021 aan met € 2.459.000.

Bovenwijkse voorzieningen
Indien een ruimtelijke ontwikkeling ruimtebeslag (zoals bedrijvigheid, verdichting mens of extra verkeersbewegingen) tot gevolg heeft, worden bijdragen gevraagd op basis van de nota Bovenwijkse voorzieningen. Vanaf 2016 worden deze, via de resultaatbestemming, gestort in de bestemmingsreserve bovenwijkse voorzieningen (overeenkomstig het BBV). Toegevoegd is € 13.200 voor ontvangen bijdragen in 2019 (resultaatbestemming 2019). Uitvoering van bovenwijkse plannen worden hieruit bekostigd. De prioritering van de projecten is in februari 2017 door de raad vastgesteld en beperking zich tot: parkeren Bronckhorst, infrastructuur glasvezelkabelnetwerk, dorpsranden / landschap en het vastgoed transitiefonds. In 2020 hebben we geen bestedingen ten laste van de reserve gebracht.

Saldo na bestemming

Saldo na bestemming	Boekjaar	Voorgaand boekjaar
- rekeningsaldo	2.924	-1.243

De exploitatierekening sluit met een voordelig saldo van € 2.924.000 tegen een geraamd nadelig saldo na wijzigingen van € 501.000. Voor een nadere toelichting verwijzen we naar de inleiding waar een tabel met een totaaloverzicht van baten en lasten wordt gegeven (1.1).

Voorzieningen

Voorzieningen	Saldo begin jaar	Toevoeging	Aanwending	Saldo einde jaar
Onderhoud gemeentelijke gebouwen	1.173	523	359	1.337
Onderhoud sportaccommodaties	1.124	315	171	1.269
Egalisatievoorzieningen	**2.298**	**838**	**530**	**2.606**
Wethouders wachtgeld/pensioen vóór herindeling	1.750	30	85	1.695
Wachtgeld wethouders	318	-	178	140
Pensioen wethouders	3.181	234	670	2.745
A18 bedrijvenpark / DocksNLD	367	-	185	182
Ontmanteling en ruimen drugslab	-	434	-	434
Risicovoorzieningen	**5.616**	**698**	**1.119**	**5.196**
Re-integratietrajecten	83	9	2	89
Riolering	-	1.377	754	624
Afkoopsommen onderhoud graven	2.106	356	213	2.249
Reparatie 3e jaar WW	21	5	5	21
Voorziening middelen derden	**2.211**	**1.747**	**974**	**2.984**
Totaal voorzieningen	**10.124**	**3.283**	**2.622**	**10.785**

Egalisatievoorzieningen

Voorzieningen onderhoud gemeentelijke gebouwen en sportaccommodaties

Voor het onderhoud aan gemeentelijke gebouwen en sportaccommodaties zijn voorzieningen ingesteld bedoeld om het onroerende goed in stand te houden op het oorspronkelijke niveau. Alle kosten van onderhoud die in het meerjarig onderhoudsplan staan, worden daaruit gedekt. Dotaties (2020: € 838.000) vinden plaats op basis van het onderhoudsplan. De dotatie is het gemiddelde van wat er voor de planperiode nodig is aan budget en is gebaseerd op de in 2018 opgestelde onderhoudsplanningen. De werkelijke onderhoudskosten van 2020 zijn ten laste van de voorzieningen gebracht. Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar de paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen (2.2.3.).

Risicovoorzieningen

Voorziening wethouders wachtgeld/pensioen vóór herindeling

Dit betreft de uit te keren pensioenen aan wethouders van de voormalige gemeenten. (Met ingang van 2016 zijn er geen uit te keren wachtgelden meer). De voorziening is per ultimo van het jaar op peil gebracht om aan de toekomstige verplichtingen te kunnen voldoen.

Voorziening wachtgeld wethouders

De gemeente heeft op grond van de wet APPA wachtgeldverplichtingen voor (oud-) wethouders. De voorziening is op peil om aan de verplichtingen te kunnen voldoen.

Voorziening pensioen wethouders

De gemeente is verantwoordelijk voor de wethouders pensioenen. Jaarlijks doteren we daarom een zodanig bedrag aan deze voorziening dat we aan onze toekomstige verplichtingen kunnen voldoen. Gezien de totale verplichting per 31-12-2020 is een dotatie van € 234.000 nodig.

Voorziening A18 bedrijvenpark / DocksNLD
De gemeente Doetinchem is grondgebiedgemeente voor het A18 Bedrijvenpark. Dit bedrijvenpark bestaat uit een zuidelijk en een noordelijk deel. De exploitatieopzet is recent (februari 2021) geactualiseerd. Het verwachte resultaat neemt verder toe maar geeft op basis van de huidige kennis, aannames en verwachtingen nog steeds een negatief resultaat. Het aandeel van onze gemeente in het verwachte nadelige exploitatiesaldo, wat zijn oorsprong vindt in de Samenwerkingsovereenkomst bedrijventerreinen West Achterhoek (SOK), bedraagt 20%. In 2020 kon op basis van de verwachtingen een aanzienlijk deel van de gevormde voorziening vrijvallen (€ 185.000).

Ontmanteling en ruimen drugslab
In 2020 is een drugslab ontdekt. Voor de kosten van ontmanteling, voor zover niet verhaalbaar, is een voorziening getroffen.

Voorziening middelen derden
Voorziening re-integratietrajecten
Via de salarisadministratie wordt een premie voor Werkhervatting gedeeltelijk arbeidsgeschikten (WGA) ingehouden op het salaris van de ambtenaren. Deze premie wordt in deze voorziening gestort en is bestemd voor re-integratietrajecten.

Voorziening Riolering
Bij het vaststellen van de tarieven wordt rekening gehouden met toekomstige vervangingsinvesteringen. Hierdoor wordt ondermeer een gelijkmatige stijging van het tarief voor rioolheffingen bereikt. De reserveringsbedragen voor vervangingsinvesteringen worden toegevoegd aan deze voorziening. Vervangingsinvesteringen worden hieruit gedekt. In 2020 is € 1.377.000 toegevoegd (inclusief € 179.600 vanuit de resultaatbestemming 2019). Aan vervangingsinvesteringen is voor een bedrag van € 754.000 ten laste van de voorziening gebracht.

Voorziening Afkoopsommen onderhoud graven
Het onderhoud van graven kan worden afgekocht. De afkoopsommen (€ 292.000) worden gestort in deze voorziening als zijnde vooruitontvangen bedragen. Hiertegenover staat een vrijval van € 213.000 ter dekking van de onderhoudskosten in de exploitatie. Aan rente is € 63.000 toegevoegd.

Voorziening reparatie 3e jaar WW
De opbouw en de maximale duur van de WW-uitkering zijn per 1 januari 2016 verkort door wijzigingen in de Wet werk en zekerheid. In de Cao Gemeenten 2016 – 2017 is afgesproken om deze versoberingen van de WW te repareren. Om de reparatie-uitkering te bekostigen, wordt vanaf 1 januari 2018 een kostendekkende werknemerspremie geheven waarmee gemeenten zelf het derde jaar WW kunnen financieren. De geïnde premie wordt in deze voorziening gestort. Eventuele uitkeringen worden hieruit bekostigd.

Vaste schulden met een rentetypische looptijd van 1 jaar of langer

Vaste schulden met een rentetypische looptijd van 1 jaar of langer, verloopoverzicht	Boekjaar	Voorgaand boekjaar
- binnenlandse banken en overige financiële instellingen		
schuldrestant per 1 januari	15.926	16.999

Vaste schulden met een rentetypische looptijd van 1 jaar of langer, verloopoverzicht	Boekjaar	Voorgaand boekjaar
opgenomen geldleningen	-	-
af: aflossing leningen	1.040	1.073
schuldrestant per 31 december	**14.886**	**15.926**
- waarborgsommen		
gestort per 1 januari	9	13
vermindering / vermeerdering	-1	-4
gestort per 31 december	**8**	**9**

Binnenlandse banken en overige financiële instellingen
Over de opgenomen leningen is in 2020 gemiddeld 4,6% rente vergoed. In het begrotingsjaar zijn voor € 697.000 aan rentelasten verantwoord. De aflossingsverplichting voor het komende jaar bedraagt € 1.043.000. Van de looptijd van het schuldrestant is het volgende overzicht te geven:

(bedragen x € 1)	
looptijd < 5 jaar	2.499.000
looptijd tussen 5 en 10 jaar	4.366.000
looptijd langer dan 10 jaar	8.021.000
Totaal	**14.886.000**

Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar

Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar	Boekjaar	Voorgaand boekjaar
- kasgeldleningen	-	-
- banksaldi	-	-
- overige schulden	6.421	7.489
Totaal	**6.421**	**7.489**

De overige schulden hebben voor € 3.908.000 betrekking op af te dragen belastingen, leveringen en diensten en voor € 1.522.000 op uit te betalen uitkeringen en afrekeningen van zorgkosten. Tegenover de vorderingen voor verstrekt bedrijfskapitaal in het kader van de Tozo-regeling is de terugbetalingsverplichting aan het rijk opgenomen (€ 634.000). Voor het overige verstrekt bedrijfskapitaal op basis van het BBZ is een terugbetalingsverplichting van € 217.000 opgenomen. De afwikkeling van de overige schulden heeft een normaal verloop.

Overlopende passiva

Overlopende passiva	Boekjaar	Voorgaand boekjaar
voorschotbedragen overheidslichamen		
- Europa	-	-
- rijk	4.241	385
- overige Nederlandse overheid	227	63
verplichtingen		
- salarissen	-3	2
- werk, inkomen en voorzieningen	195	139
- voorlopige afdrachten publiekszaken	-1	-1
- BTW / BCF-posten	54	54
- transitoria; nog te betalen bedragen	1.026	1.596
- transitoria; vooruit ontvangen bedragen	97	-
Totaal overige overlopende passiva	*1.368*	*1.791*
Totaal overlopende passiva	**5.836**	**2.238**

Verloopoverzicht voorschotbedragen overheidslichamen	Saldo begin boekjaar	Toevoegingen in het boekjaar	Vrijval in het boekjaar	Saldo einde boekjaar
Rijk				
Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid	186		31	155
Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid; tozo		8.820	5.020	3.800
Ministerie van Binnenlandse Zaken; reductie energiegebruik		540	264	276
Ministerie van Financiën; hulp gedupeerden toeslagen		10		10
Ministerie van Volksgezondheid; spuc	148		148	
Ministerie van Onderwijs; oab	51	145	196	
Overige Nederlandse Overheid				
Provincie Gelderland; monumentensubsidies	21		21	
Provincie Gelderland; mobiliteitmakelaar		200		200
Div. gemeenten; diverse penvoerderschappen	42		14	28
Totaal	**448**	**9.715**	**5.694**	**4.469**

3.3.4. Overige gegevens

Vennootschapsbelasting
Op basis van uitgevoerde inventarisaties en quick-scans blijkt dat de gemeente geen activiteiten / exploitaties heeft die onder de vennootschapsbelasting vallen.

Borg- en garantiestellingen
Verenigingen en instellingen
Het betreft 100% borgstellingen voor leningen van een sportvereniging en verbonden partijen. Per 31 december 2020 gaat het om een restschuld € 59.000.

Gegarandeerde geldleningen via het WSW (Waarborgfonds sociale woningbouw)
De gemeente Bronckhorst is aangesloten bij het Waarborgfonds Sociale Woningbouw. Onze gemeente staat samen met het Rijk indirect garant voor leningen afgesloten door woningcorporaties werkzaam binnen onze gemeente. Pas als het WSW in liquiditeitsproblemen komt dient de gemeente achtergestelde leningen te verstrekken aan het WSW. Per 31 december 2020 gaat het om € 78.781.000 aan uitstaande gegarandeerde leningen. Het gemeentelijk aandeel hierin is 50% zijnde € 39.391.000.

Hypothecaire leningen
De gemeente Bronckhorst is aangesloten bij het Hypotheekfonds voor overheidspersoneel. De gemeente staat borg voor hypothecaire leningen afgesloten door haar ambtenaren. Er is een redelijke zekerheid door de in hypotheek gegeven woningen. Voor deze garanties is geen voorziening getroffen omdat hier weinig tot geen risico wordt gelopen. Per 31 december 2020 gaat het om € 1.384.000 aan restschuld voor deze hypothecaire leningen.

Een overzicht van de borg- en garantiestellingen wordt gegeven in bijlage 4.2.

Eigen bijdragen
Een aanvrager van een voorziening, zoals hulp in de huishouding, ondersteuning of een financiële tegemoetkoming (persoonsgebonden budget) is op grond van de Wmo een eigen bijdrage verschuldigd. Het CAK is het publiekrechtelijk zelfstandig bestuursorgaan (zbo) dat door de wetgever is belast met de berekening, oplegging en incasso van de eigen bijdrage.
Door de systematiek te kiezen van het vaststellen van de eigen bijdragen door het CAK, heeft de wetgever in feite bepaald, dat de verantwoordelijkheid voor de juistheid en volledigheid van de eigen bijdragen geen gemeentelijke verantwoordelijkheid is en derhalve niet valt onder de reikwijdte van de rechtmatigheidscontrole door de accountant van de gemeente. Dat betekent dat door de gemeenten geen zekerheden over omvang en hoogte van de eigen bijdragen kunnen worden verkregen als gevolg van het niet kunnen vaststellen van de juistheid op

persoonsniveau, zoals hiervoor is toegelicht. In 2020 is voor € 277.000 aan eigen bijdrage via het CAK verantwoord.

Niet uit de balans blijkende rechten en verplichtingen

Lening u/g

In 2008 is in het kader van het kernenbeleid een subsidie verstrekt in de vorm van een lening (€ 50.375) met een looptijd van 20 jaar. De jaarlijkse aflossingen (€ 2.520) vloeien terug in het jaarlijkse budget.

Erfpacht, koopoptie

De Hessenhal en het zwembad in Hoog Keppel zijn begin 2012 overgedragen. De ondergrond is eigendom gebleven van de gemeente en in erfpacht uitgegeven met een looptijd van 30 jaar. De erfpachter heeft het recht om op of na 1 januari 2017 de gronden te verwerven tegen een bij het aangaan van de erfpachtovereenkomst vastgestelde vaste koopprijs.

Beschermd wonen

De werkzaamheden rondom beschermd wonen en maatschappelijke opvang wordt tot 2023 uitgevoerd door de centrumgemeente (gemeente Doetinchem). Op de door de gemeente Doetinchem ontvangen middelen (2015 - 2018) is een positief resultaat ontstaan. Dit resultaat is volgens een verdeelmodel in 2020 afgerekend met de regiogemeenten. Over de jaren 2019 en 2020 volgt nog een afrekening. Er is nog geen indicatie om welk bedrag dit zal gaan.

Meerkosten zorg

Meerkosten zorg, bijvoorbeeld extra beschermingsmiddelen of huur van extra lokaties om aan de richtlijnen van het RIVM te voldoen, kunnen door zorgaanbieders op basis van de meerkostenregeling coronacrisis worden gedeclareerd. De Achterhoekse gemeenten hebben afgesproken dat declaraties tot 15 maart 2021 kunnen worden ingediend. De omvang van de te verwachten kosten is onbekend.

Afkoop onderhoud graven

Het onderhoud voor graven kan worden afgekocht. Door het ontbreken van de juiste en volledige gegevens tot en met 2007 is besloten de tot dan opgebouwde bestemmingsreserve in een aantal jaren vrij te laten vallen. De laatste vrijval is in 2015 verwerkt. Nog lopende afgekochte rechten, afgekocht in de periode vóór 2008, blijken niet uit de balans. De onderhoudsverplichting en de daarmee samenhangende onderhoudskosten worden jaarlijks opgenomen in de begroting.

Vakantierechten personeel

Onze medewerkers hebben recht op vakantie- en verlofdagen. Aan het einde van het jaar zijn niet alle rechten opgenomen. De geldelijke waarde schatten wij per 31 december in op € 295.000. Doordat er jaarlijks een vergelijkbaar recht bestaat nemen wij geen verplichting op in de balans.

Niet uit de balans blijkende verplichtingen; langlopende overeenkomsten

In het BBV is opgenomen dat in de toelichting op de balans de belangrijke financiële verplichtingen moeten worden vermeld. De belangrijkste niet uit de balans blijkende verplichtingen op basis van langlopende overeenkomsten zijn:

Verplichting ultimo boekjaar	Looptijd	Omschrijving
9.215.000	2021	In 2020 zijn met een groot aantal zorgverleners contracten afgesloten voor jeugdzorg. In de contracten is veelal geen contractwaarde bepaald maar zijn afspraken gemaakt over te hanteren tarieven. De totale omvang van deze verplichting is daarom alleen bij benadering te bepalen. Op basis van de totale budgetten op de betreffende begrotingsposten voor 2021 ramen we de contractwaarde op € 9,2 miljoen.

Verplichting ultimo boekjaar	Looptijd	Omschrijving
7.099.000	2021	In 2020 zijn met een groot aantal zorgverleners contracten afgesloten voor WMO-zorg. In de contracten is veelal geen contractwaarde bepaald maar zijn afspraken gemaakt over te hanteren tarieven. De totale omvang van deze verplichting is daarom alleen bij benadering te bepalen. Op basis van de totale budgetten op de betreffende begrotingsposten voor 2021 ramen we de contractwaarde op € 7,1 miljoen.
95.000	2021	Met Schoonmaakbedrijf Drost en Zonen BV is een contract afgesloten voor schoonmaakonderhoud, glasbewassing en sanitaire voorzieningen op diverse locaties. Dit contract liep van 2014-2018. Voor 2021 is voor de derde keer gebruik gemaakt van het optierecht.
1.248.794	2017-2021	De gemeenten Aalten, Berkelland, Bronckhorst, Doetinchem, OostGelre, Oude IJsselstreek en Winterswijk hebbens een samenwerkingsovereenkomst afgesloten met de provincie Gelderland voor de uitvoering van de basismobiliteit (regiotaxi- en leerlingenvervoer inclusief beheer en reisplanner) in de Achterhoek. De overeenkomst loopt t/m 2019 en kan met 1 jaar worden verlengd. De samenwerkingsovereenkomst is met één jaar verlengd tot 31 december 2021.
66.000	2021	Met Appel BV is een contract afgesloten voor catering. Het contract kan 4 keer met 12 maanden worden verlengd. Voor 2021 is voor de vierde keer gebruik gemaakt van het optierecht.
129.000	2015 - 2024	Met Stedin Meetbedrijf (Joulz) is een contract afgesloten voor het leveren van meetgegevens (uitrol slimme meters). Het contract loopt t/m 2024 en kan met 5 jaar worden verlengd. In verband met de afronding van het project start de contractperiode overeenkomstig artikel 3.1 in 2018.
640.000	doorlopend	Met leveranciers (PinkRoccade, Simgroep, Decade, Esri, Roxit en Centric) zijn bij de start van Bronckhorst in 2005 contracten afgesloten voor onderhoud of huur van programmatuur Daarna zijn ook contracten afgesloten voor afzonderlijke modules. De contracten zijn jaarlijks opzegbaar. De contractwaarde ramen we op basis van de uitgaven 2019.
41.667	2016-2021	Met MER ICT is een contract afgesloten voor telefonie. Het contract is verlengd tot en met april 2021. Onderzoek loopt naar overgang telefonie ICT-samenwerking of verlenging / aanbesteding.
2.325.489	2021	De afvalinzameling en verwerking is neergelegd bij Circulus-Berkel. Het financiële deel van het contract wordt jaarlijks opnieuw vastgesteld.
75.000	2018-2021	Met Paper Management Services is een uitvoeringsovereenkomst Beschermd Werk afgesloten voor inzet en begeleiding van werknemers met een WSW indicatie of arbeidsbeperking.
84.000	2019 - 2023	Coffee Fresh Westhoff, huur van warme drankenautomaten inclusief ingrediënten.
8.500	2015 - 2021	Ricoh Nederland BV, huur en onderhoud van multifunctionals inclusief tonercartridges. We maken gebruik van het laatste optiejaar waardoor het contract nu doorloopt tot 1 april 2021. Nieuwe aanbesteding vindt momenteel plaats.
950.000	doorlopend	Met de gemeente Doetinchem is een ICT-samenwerking overeengekomen.
3.779.145	2021 -2025	Voor het heffen en innen van de gemeentelijk belastingen is met GBTwente een FUO (fiscale uitvoeringsovereenkomst) afgesloten. Opzeggen van de overeenkomst kan tot een jaar voor afloop van de contractperiode (december 2024). Vanaf 2026 is het contract voor onbepaalde tijd.
48.500	2018 - 2021	Stolwijk Kelderman Accountant; controle jaarrekening, verstrekken van de controleverklaring en het uitbrengen van een verslag van bevindingen als bedoeld in artikel 213 van de gemeentewet. Optie om de overeenkomst tweemaal met twee jaar te verlengen.

Bedragen x € 1

Europese aanbestedingen

Bij vier leveranciers is sprake van een onrechtmatigheid in 2020 doordat de Europese aanbestedingsdrempel is overschreden. De totale onrechtmatigheid bedraagt € 145.139.

3.4. Toelichtingen baten en lasten programmarekening

3.4.1. Algemeen

Rekeninguitkomst
De rekening sluit met een voordelig saldo van € 2.924.000 tegen een geraamd voordelig saldo van € 501.000. Het saldo is ontstaan ná tussentijdse en in de primitieve begroting geraamde en verwerkte toevoegingen en beschikkingen over de reserves.
De toevoegingen en beschikkingen over de reserves geven de mutatie in het eigen vermogen weer. In 2020 is per saldo circa € 2.923.000 beschikt over het vermogen. In een overzicht is dit als volgt weer te geven:

Mutatie eigen vermogen	Raming	Rekening
Baten	86.381	88.764
Lasten	90.892	88.233
Gerealiseerde totaal van saldo van baten en lasten	**-4.511**	**531**
Toevoeging aan reserves	-1.622	-
Onttrekking aan reserves	2.387	2.393
Gerealiseerde resultaat	**-501**	**2.924**

Het geraamde overschot is als volgt ontstaan:

Omschrijving	Voordelig	Nadelig	Bedrag
Primitieve begroting / Programmaplan			5
1e Tussenrapportage 2020		1.761	
2e Tussenrapportage 2020	789		
Transformatie SD en 2e TR 2019	466		
Totaal mutaties	*1.255*	*1.761*	*-506*
Totaal geraamd tekort (excl. sociaal domein)			**-501**

Beschikkingen en toevoegingen aan de reserves
De individuele beschikkingen en toevoegingen aan de reserves zijn weergegeven in de toelichting op de baten en lasten op kostensoort (3.4.6).

Resultaat
Ten opzichte van de begroting (na wijziging) is het resultaat € 3.425.000voordeliger. In de inleiding (1.1) geven we het resultaat verdeeld over de programma's weer. De afwijkingen lichten we in hoofdlijnen op de programma's toe bij het onderdeel "Wat heeft het gekost".

3.4.2. Algemene dekkingsmiddelen

Bestuurlijke trekker: Dhr. W.W. Buunk
Ambtelijke trekker: Dhr. H.R.T. Neijenhuis

Maatschappelijke doel
- Financieel gezonde gemeente zijn
- Herkenbare tarieven en belastingen; transparant en passend

Resultaten
1. *We indexeerden de jaarlijkse belastingen en rechten volgens onze uitgangspunten in ons coalitie-akkoord.*
- Voor de onroerendezaakbelasting (ozb) is de gerealiseerde opbrengst over 2019 verhoogd met 1,4% voor inflatiecorrectie. Gebaseerd op die opbrengst hebben we de tarieven voor het belastingjaar 2020 berekend.
- We lieten het niet doorvoeren van de inflatiecorrectie bij de ozb achterwege omdat we voor 2020-2023 grote opgaven zagen, waarvoor we onvoldoende middelen beschikbaar hadden.
- We hadden geen kostendekkende tarieven voor de leges, de afvalstoffenheffing en de begraafrechten. Meer over de resultaten voor de heffingen en rechten heeft u kunnen lezen in de paragraaf Lokale heffingen (2.2.1).

2. De nota 'Reserves en voorzieningen is nog niet gewijzigd
- De voortgang in de actualisatie van de nota 'Reserves en voorzieningen', om zo middelen te realiseren voor grote investeringsopgaven, is regelmatig benoemd in planning & controldocumenten. De actualisatie van deze nota wordt verwacht in de eerste helft van 2021. Meer informatie over de investeringen staat in de paragraaf Financiering (2.2.4).

Overzicht algemene dekkingsmiddelen
Hieronder ziet u een overzicht van de algemene dekkingsmiddelen. Deze baten kenmerken zich door hun vrije bestedingsdoel. De belangrijkste algemene dekkingsmiddelen zijn de Algemene uitkering en de onroerende zaakbelastingen.

Omschrijving	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2020 na wijzigingen	Rekening 2020
Onvoorziene uitgaven (A)	**-**	**-272**	**44**	**-**
Lokale heffingen				
- Onroerende zaakbelastingen woningen	5.022	5.025	5.119	5.108
- Onroerende zaakbelastingen eigenaren niet woningen	1.599	1.609	1.650	1.636
- Onroerende zaakbelastingen gebruikers niet woningen	931	928	969	952
- Forensenbelasting	69	53	53	68
- Toeristenbelasting	286	260	205	246
- Reclamebelasting	114	114	114	143
Lokale heffingen (B)	**8.021**	**7.989**	**8.110**	**8.153**
Algemene uitkering				
- Algemene uitkering	44.441	45.353	46.680	47.037
- Uitkering sociaal deelfonds	6.255	6.193	6.684	6.810
Algemene uitkering (C)	**50.696**	**51.546**	**53.364**	**53.847**
Dividend / winstuitkering				
- Alliander	592	316	448	448

Omschrijving	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2020 na wijzigingen	Rekening 2020
- Vitens	19	21	-	-
- BNG	206	120	120	92
Dividend (D)	**818**	**457**	**568**	**540**
Overige algemene dekkingsmiddelen (E)	***721***	***-1.163***	***-328***	***36***
Saldo financieringsfunctie (F)	**-3**	**282**	**34**	**-62**
Totaal dekkingsmiddelen (A t/m F)	**60.252**	**58.839**	**61.793**	**62.515**

Toelichting dekkingsmiddelen
We gebruiken de financiële middelen voor de maatschappelijke taken en verantwoordelijkheden richting onze burgers. De dekkingsmiddelen lichten we hieronder toe.

Onvoorziene uitgaven
Jaarlijks is € 3,50 per inwoner beschikbaar voor incidentele lasten die onvoorzien, onvermijdbaar en onuitstelbaar zijn. In 2020 is deze post niet ingezet. Tegenover de post onvoorzien is in de begroting een taakstelling opgenomen van € 400.000. Deze is voor € 317.000 ingevuld met o.a. grondverkopen en bijstellen budgetten (2e Tussenrapportage 2020).

Lokale heffingen
De toeristenbelasting en de reclamebelasting zijn vrij aanwendbaar. U heeft besloten dat deze opbrengsten besteed worden voor respectievelijk toerisme en ondernemersfondsen, beide onderdeel van deelprogramma 3A Economie (2.1.3). Informatie over de lokale heffingen vindt u in de paragraaf Lokale heffingen (2.2.1).

Algemene uitkering (inclusief Sociaal domein)
De algemene uitkering hebben we in de programmabegroting inclusief wijzigingen opgenomen op basis van de gemeentefondscirculaire van mei 2020 aangevuld met berekeningen van het 1e pakket coronamiddelen zoals deze in een fictieve circulaire (junicirculaire 2020) waren opgenomen. De uitkomsten hiervan zijn (extra middelen corona ter hoogte van € 449.705) in de 2e tussenrapportage 2020 opgenomen en dus al verwerkt in de begroting inclusief wijzigingen 2020. Over de gevolgen van de september en decembercirculaire bent u middels actieve informatievoorziening geïnformeerd. De jaarrekening 2020 vermeldt de stand van de decembercirculaire 2020. Het positieve resultaat bestaat dus uit de gevolgen van de septembercirculaire, € 878.469 voordelig, onder aftrek van de al opgenomen middelen uit de fictieve junicirculaire € 449.705 en een voordeel van € 54.359 uit de decembercirculaire 2020. Het totale voordeel ten opzichte van de begroting komt daarmee in deze jaarrekening op € 483.123. Hiervan heeft ca. € 163.000 betrekking op het sociaal domein en ca. € 320.000 op het overige deel. Deze bedragen zijn inclusief de middelen uit het 2e en 3e pakket coronamaatregelen zoals deze zijn opgenomen in respectievelijk de september en de decembercirculaire 2020.

Overige algemene dekkingsmiddelen
Onder de overige algemene dekkingsmiddelen zijn incidentele baten verantwoord die niet rechtstreeks toegerekend kunnen worden aan (deel)programma's.

Dividend
Veel van de deelnemingen in vennootschappen komen voort uit het verleden, toen de gemeente zelf nog taken op die terreinen uitvoerde (drinkwater- en energievoorziening). Informatie over de deelnemingen vindt u in de paragraaf Verbonden partijen (2.2.6).

Saldo financieringsfunctie
De financieringsaanpak vindt u in de paragraaf Financiering (2.2.4).

Landelijke indicatoren

Landelijk vastgestelde indicatoren	Bron	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Realisatie 2020	Gelderland 2020
Gemiddelde WOZ waarde (x € 1.000)	CBS 2020	€ 254	€ 267	€ 287	€ 261

Landelijk vastgestelde indicatoren	Bron	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Realisatie 2020	Gelderland 2020
Gemeentelijke woonlasten éénpersoonshuishouden (in euro's)	COELO 2020	€ 746	€ 757	€ 761	€ 712
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden (in euro's)	COELO 2020	€ 824	€ 828	€ 793	€ 779

3.4.3. Overhead

Bestuurlijke trekker: Dhr. P.L.P.S. Hofman
Ambtelijke trekker: Mw. M. Jansen

Maatschappelijke doel

- Goed werkgeverschap
- Creatief werken binnen de wettelijke mogelijkheden
- Financieel gezonde gemeente zijn
- Raad faciliteren in kaderstellende en controlerende rol.

Resultaten

Bronckhorst heeft een organisatie die flexibel en efficiënt inspeelt op de gemeentelijke taken, nu en in de toekomst. Dat vraagt een sterke organisatie die inspeelt en verandert naar trends en (demografische) ontwikkelingen en die de afstand verkleind tussen burger en gemeentelijke organisatie. Welke resultaten hiervoor zijn gerealiseerd, hebt u kunnen lezen in de paragraaf Bedrijfsvoering (2.2.5).

Landelijke indicatoren

Landelijk vastgestelde indicatoren	Bron	Begroot 2020	Realisatie 2020
Formatie (fte per 1.000 inwoners)	Rekening 2020	7,82	7,57
Bezetting (fte per 1.000 inwoners)	Rekening 2020	7,26	7,28
Apparaatskosten (kosten per inwoner)	Rekening 2020	728	706
Externe inhuur (kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen)	Rekening 2020	10,5	10,1
Overhead (% van totale lasten)	Rekening 2020	11,1	10,5

In bovenstaande voorgeschreven kengetallen wordt de overhead uitgedrukt in een percentage van de totale lasten van de programma's. Voor Bronckhorst bedraagt dit 10,5% (2019 11,1%). De kosten van overhead zijn niet opgenomen in de totale lasten van de (deel)programma's zoals getoond in het programmaplan. Voor een beeld van de totale lasten inclusief overhead van een programma hoort dus het voornoemd percentage aan de totale lasten van de (deel)programma's te worden toegevoegd.
Voor de berekening van kostprijzen, ofwel de belastingen en rechten, werken we met een ander percentage, namelijk de verhouding totale overhead ten opzichte van de totale loonkosten. Dit percentage geeft een juister beeld van toe te rekenen kosten omdat dit gerelateerd is aan de eigen primaire werkzaamheden (loonkosten). Begroot was een overheadpercentage van 70%. Het werkelijk overheadpercentage over 2020 bedraagt 62%.
In Bronckhorst berekenen we geen loonkosten en daarom ook geen overhead toe aan grondexploitaties, investeringen en projecten, want die taken zijn incidenteel van aard.

Baten en lasten overhead

Omschrijving	Begroting 2020 (na wijziging)	Rekening 2020
Lasten		
Personeelskosten / personeel van derden	5.512	5.733
Energiekosten	41	42
Belastingen	9	2
Leveringen en diensten derden	3.593	3.175
Dotatie voorziening onderhoud	224	224
Kapitaallasten	722	713
Totaal lasten	**10.100**	**9.889**

Omschrijving	Begroting 2020 (na wijziging)	Rekening 2020
Baten		
Vergoedingen voor personeel	50	128
Huren	177	156
Leveringen en diensten	9	22
Bijdragen instanties / overig	14	71
Totaal baten	**250**	**377**
Saldo	**-9.850**	**-9.512**

Investeringsplan

Omschrijving	Jaar	Krediet	Besteed t/m 2019	Besteed in 2020	Restant krediet
Audiovisuele middelen	2014	149	27	127	-5
Bedrijfsauto's elektrisch	2018	180	-	-	180
Burgervriendelijke hal	2018	45	15	27	3
Bureaustoelen	2018	150	140	7	3
Biometrie	2020	105	-	-	105
Bureau's (230)	2020	175	-	-	175
Keukeninrichting	2020	140	-	-	140
Vergaderruimten	2020	200	-	-	200
Vloerbedekking	2020	180	8	-	172
Koeling in MER	2020	26	-	-	26
Investeringen Overhead		1.350	190	161	

Dekking uit reserves

Naast de jaarlijkse budgetten wordt binnen de bedrijfsvoering ook gebruik gemaakt van de reserves. Dat ziet u hieronder:

Omschrijving	Besluit	Reserve	Toevoeging	Onttrekking
Project Doorontwikkeling P&C	R 07-11-2019	Algemene Reserve		25
Project datasturing / digitalisering	R 09-07-2020	Algemene Reserve		56
Derving Nuondividend	basis begroting	BR Derving Nuondividend		344
Huisvesting (gemeentehuis)	basis begroting	BR Huisvesting		150
Vrijval Iza gelden (20jr)	basis begroting	BR Huisvesting		12
Huisvesting (gemeentewerf Hengelo)	R 30-10-2014	BR Huisvesting		15
Beschikking reserves Overhead			**-**	**603**

3.4.4. Wet Normering Topsalarissen (WNT)

Op grond van de WNT wordt in de jaarrekening informatie opgenomen over de bezoldiging van onze (voormalige) topfunctionarissen.

Omschrijving	B.J. Drewes	M.J. van IJsseldijk
Functiegegevens	directeur	griffier
Aanvang en einde functievervulling in 2020	1-1 t/m 31-12	1-1 t/m 31-5
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0	1,0
Dienstbetrekking	ja	ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	104.299	25.372
Beloningen betaalbaar op termijn	19.173	4.337
Subtotaal	*123.472*	*29.709*

Omschrijving	B.J. Drewes	M.J. van IJsseldijk
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum	201.000	83.750
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	n.v.t.	n.v.t.
Bezoldiging 2020	**123.472**	**29.709**
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	n.v.t.	n.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	n.v.t.	n.v.t.
Gegevens 2019		
Functiegegevens	directeur	griffier
Aanvang en einde functievervulling in 2019	1-1 t/m 31-12	1-6 t/m 31-12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0	1,0
Dienstbetrekking	ja	ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	101.780	34.999
Beloningen betaalbaar op termijn	17.978	5.650
Subtotaal	*119.758*	*40.649*
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum	194.000	113.167
Bezoldiging 2019	119.758	40.649

Omschrijving	A. Dijkstra
Functiegegevens	interim griffier
Kalenderjaar	2020
Periode functievervulling in het kalenderjaar (aanvang - einde)	11-5 t/m 31-12
Aantal kalendermaanden functievervulling in het kalenderjaar	8
Omvang van het dienstverband in uren per kalenderjaar	701
Individuele toepassing bezoldigingsmaximum	
Maximum uurtarief in het kalenderjaar	193
Maxima op basis van de normbedragen per maand	135.293
Individueel toepasselijk maximum gehele periode kalendermaand 1 t/m 12	135.293
Bezoldiging (alle bedragen exclusief btw)	
Werkelijk uurtarief lager dan het (gemiddelde) maximum uurtarief?	ja
Bezoldiging in de betreffende periode	70.100
Totale bezoldiging gehele periode kalendermaand 1 t/m 12	70.100
-/- Onverschuldigd betaalde en nog niet terugontvangen bedrag	n.v.t.
Totale bezoldiging, exclusief btw	**70.100**
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	n.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	n.v.t.

We hebben binnen onze organisatie geen medewerkers die meer verdienen dan volgens de WNT is toegestaan en voldoen hiermee aan onze verplichtingen in het kader van de WNT.

3.4.5. Overzicht baten en lasten op kostensoort

	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2020 na wijzigingen	Rekening 2020
Baten				
Algemene uitkering	50.696	51.546	53.364	53.847
Overige inkomensoverdrachten	6.644	6.174	11.856	13.271
Belastingen	12.529	12.534	12.655	12.745
Overige opbrengsten, huren en pachten, leges	6.451	7.261	6.830	7.180
Dividend en -winstuitkering	818	490	568	540
Onttrekking uit voorzieningen				
Verkoop grond en overige duurzame goederen	1.049	550	503	1.589
Totaal baten	**78.187**	**78.554**	**85.776**	**89.172**
Lasten				
Personeelskosten	20.632	21.079	24.324	24.081
Afschrijvingen	3.212	3.334	2.889	2.855
Inkomensoverdrachten	28.229	27.483	38.502	37.761
Kosten derden	27.542	26.912	21.511	19.797
Dotaties voorzieningen	1.210	1.888	2.140	2.492
Aankoop grond en overige duurzame goederen	534	-	-	19
Totaal lasten	**81.359**	**80.698**	**89.365**	**87.004**
Rente				
Rente baten	62	50	80	51
Rente lasten	824	778	786	781
Saldo rente lasten	**762**	**729**	**707**	**731**
Activering grondenexploitaties	232	-	215	906
Saldo van baten en lasten	**-4.166**	**-2.872**	**-4.511**	**531**
Toevoegingen en onttrekkingen reserves				
Toevoegingen aan reserves	25	-	-	-
Onttrekkingen aan reserves	2.948	2.877	4.009	2.393
Gerealiseerde resultaat	**-1.243**	**5**	**-501**	**2.924**

(- = tekort)

3.4.6. Toelichting baten en lasten op kostensoort

Algemene uitkering

Omschrijving	Begroting na wijziging	Rekening
Algemene uitkering gemeentefonds	46.680	47.037
Uitkering deelfonds sociaal domein	6.684	6.810
Totaal Algemene uitkering	**53.364**	**53.847**

Voor een toelichting op de algemene uitkering verwijzen we u naar de toelichting op de algemene dekkingsmiddelen (3.4.2).

Overige inkomensoverdrachten

Omschrijving	Begroting na wijziging	Rekening
Participatie:		
- bijdragen rijk	9.693	10.659
- bijdragen en verhaal	707	783
Overige bijdragen overheidsinstanties	1.426	1.767
Overige	30	62
Totaal overige inkomensoverdrachten	**11.856**	**13.271**

De uitvoering van de Tozo-regeling, en de daarbij behorende vergoeding van het rijk, is hoger dan aanvankelijk werd gedacht (€ 1.120.000). Voor de MKB deal Achterhoek is € 178.000 ontvangen. De uitvoering ligt bij de Regio Achterhoek. De vergoeding, welke niet is geraamd, is doorbetaald. Voor het project reductie enegiegebruik hebben wij € 540.000 geraamd en ontvangen. Hiervan is € 275.000 (nog) niet benut en doorgeschoven naar 2021. In de raming is € 400.000 opgenomen voor bijdrage compensatie voogdij 18+. Deze bijdrage wordt in 2021 afgewikkeld.
De hogere baten bijdragen overige overheidsinstanties wordt voornamelijk veroorzaakt door dat wij voor regionale samenwerkingsprojecten fungeren als penvoerder waarbij de baten (doorbelastingen) en de lasten niet zijn opgenomen in onze begroting (€ 89.000), het netto ramen van de monumentensubsidies (€ 64.000) . Daarnaast ontvangen wij ondermeer loonkostensubsidies en uitkeringen van het UWV welke niet zijn geraamd (€ 124.000).

Belastingen

Omschrijving	Begroting na wijziging	Rekening
Onroerende zaakbelastingen:		
- woningen	5.119	5.108
- niet woningen, eigenaren	1.650	1.636
- niet woningen, gebruikers	969	952
Toeristenbelasting	205	246
Forensenbelasting	53	68
Reclamebelasting	114	143
Rioolheffingen:		
- woningen	4.127	4.145
- niet woningen	418	447
- baatbelasting	-	-
Totaal belastingen	**12.655**	**12.745**

Voor een toelichting op de belastingen en heffingen verwijzen we u naar de paragraaf Lokale heffingen (2.2.1).

Overige opbrengsten, huren en pachten en leges

Omschrijving	Begroting na wijziging	Rekening
Pachten	27	22
Huren		
- woningen	25	7
- overige gebouwen	710	682
- gronden	10	4
Leges		
bestemmingsplannen, bouw, sloop en vrijstellingen	894	988
rijbewijzen en reisdocumenten	270	293
overige leges	102	161
Overige opbrengsten		
afvalstoffenheffing	2.865	2.629
opbrengst grondstoffen (afvalstoffenheffing)	452	557
lijkbezorgingsrechten	505	492
overig	971	1.344
Totaal overige opbrengsten, huren en pachten en leges	**6.830**	**7.180**

Huren overige gebouwen
De huuropbrengsten hebben betrekking op de verhuur van een gedeelte van het gemeentehuis (€ 156.000), sportaccommodaties (€ 284.000), bibliotheken (€ 90.000) en overige bezittingen (€ 152.000).

Leges
De stijging van de leges ten opzichte van de raming is vooral toe te schrijven aan de legesopbrengst voor wijzigen of afwijken van bestemmingsplannen en de leges voor het hebben van leidingen en graven in gemeentegrond.

Afvalstoffenheffing en lijkbezorgingsrechten
Voor een toelichting op de heffingen verwijzen we u naar de paragraaf Lokale heffingen (2.2.1).

Dividend en winstuitkering

Omschrijving	Begroting na wijziging	Rekening
Bank Nederlandse Gemeenten	120	92
Vitens	-	-
Circulus-Berkel	-	-
Alliander	448	448
Totaal dividend en winstuitkering	**568**	**540**

Voor een toelichting verwijzen we u naar de paragraaf Verbonden partijen (2.2.6).

Verkoop grond en overige duurzame goederen
De opbrengst grondverkopen hebben voornamelijk betrekking op de verkoop van kavels uit de (afgesloten) grondenexploitatie Winkelskamp (€ 654.000) en de CPO projecten voor de Berkenlaan, AH-lokatie en Schilderoordschool (€ 729.000).
Voor een totaaloverzicht van de mutaties in de grondexploitaties verwijzen we naar de balans, onderdeel Voorraden (3.3.2).

Personeelskosten

Omschrijving	Begroting na wijziging	Rekening
Vergoeding raadsleden	373	372
College	461	461
Griffie	175	178
Ambtenaren burgerlijke stand	8	7
Wsw	2.549	2.526
Gemeentelijke organisatie	20.758	20.538
Totaal personeelskosten	**24.324**	**24.081**

Het positieve verschil op de personeelskosten wordt voornamelijk veroorzaakt door nog niet opgevulde openstaande vacatures.

Afschrijvingen

	Begroting na wijziging	Rekening
Programma 1 Zorg en ondersteuning	2	2
Programma 2 Wonen en leefomgeving	2.161	2.126
Programma 3 Bedrijvigheid en ontwikkeling	182	182
Programma 4 Bestuur		
Overhead	545	544
Totaal afschrijvingen	**2.889**	**2.855**

Inkomensoverdrachten

Omschrijving	Begroting na wijziging	Rekening
Afdracht leges	**106**	**106**
Sociale uitkeringen in natura	17.433	18.024
Sociale uitkeringen in geld	11.679	11.459
Subsidies:		
VVV	116	58
Peuterspeelzalen	50	47
Yunio	429	429
Bibliotheken	818	818
Dierenopvang	37	40
Overige marktpartijen	8	8
Raadfracties	6	2
Overige subsidies	2.716	2.106
Bijdragen gemeenschappelijke regelingen:		
Regio Achterhoek	243	245
VNOG	2.257	2.257
GGD	571	560
Laborijn	1.400	1.226
ECAL	257	247
Overige bijdragen	42	-202
Gemeentelijke bijdragen:		
VNG	150	144
Overige gemeentelijke bijdragen	38	-
Kwijtschelding gemeentelijke belastingen	145	187
Totaal inkomensoverdrachten	**38.502**	**37.761**

Kosten derden, aankoop grond en overige duurzame goederen

Omschrijving	Producten	Afval	Riool	Gronden-exploitatie	Overhead
Energie	276	9	274		42
Overige goederen en diensten	12.427	2.813	590	189	3.177
Duurzame goederen	19				
Totaal	**12.722**	**2.822**	**864**	**189**	**3.219**
Begroot	13.893	3.134	842	-	3.642

De mutatie in de grondenexploitatie wordt geactiveerd op de balans (zie Activering grondenexploitaties). Een toelichting hierop vindt u in de paragraaf Grondbeleid (2.2.7) en in de toelichting op de balans, voorraden onderhanden werk (3.3.2).

Dotaties voorzieningen

Omschrijving	Begroting na wijziging	Rekening
Pensioen- en wachtgeldverplichtingen	106	210
Sportaccommodaties	313	313
Gemeentelijke gebouwen	523	523
Ontmanteling drugslab		434
Vervangingsinvesteringen riolering	1.198	1.198
Vrijval voorziening grondenexploitatie		-29
Vrijval voorziening Regionale bedrijventerreinen	-	-185
Totaal dotaties voorzieningen	**2.140**	**2.463**

Pensioen- en wachtgeldverplichtingen
De voorzieningen zijn op peil gebracht in overeenstemming met gehanteerde uitgangspunten en de uitgevoerde actuariële berekeningen. Een aanvullende dotatie is noodzakelijk gebleken door verlaging van de rekenrente voor het bepalen van de omvang van de voorziening per ultimo jaar. Meer informatie vindt u in de toelichting op de balans (3.3.3).

Onderhoud sportaccommodaties en gemeentelijke gebouwen
De dotaties aan de voorziening zijn gebaseerd op de in 2018 geactualiseerde onderhoudsplanningen.

Ontmanteling drugslab
In 2020 is een drugslab ontdekt. Voor de kosten van ontmanteling, voor zover niet verhaalbaar, is een voorziening getroffen.

Vervangingsinvesteringen in riolering
Met vervangingsinvesteringen in riolering wordt in de tariefstelling rekening gehouden.
De hiervoor ontvangen baten worden toegevoegd aan de voorziening. De daadwerkelijke vervangingsinvesteringen worden hieruit gedekt.

Vrijval voorzieningen
Door gunstige ontwikkelingen op onze grondenexploitatie in Steenderen en het regionaal bedrijventerrein kon een deel van de getroffen verliesvoorzieningen vrijvallen.

Rente baten, rente lasten

Omschrijving	Begroting na wijziging	Rekening
Rente baten:		
Rente baten	66	40
Personeelshypotheken	14	11
Rente lasten:		

Omschrijving	Begroting na wijziging	Rekening
Leningportefeuille	697	697
Rekening-courant, kortlopende leningen en kosten	1	1
Beheerkosten SvN	25	19
Toevoeging rente voorziening afkoop onderhoud graven	63	63
Totaal rente	**707**	**729**

Activering grondenexploitaties

De activering heeft betrekking op het overbrengen van de mutaties in de grondenexploitatie naar de balans, onderdeel Voorraden (3.3.2). De mutaties zijn als volgt weer te geven:

Omschrijving	Rekening 2019	Begroting 2020	Rekening 2020
Grondverwerving, bouw- woonrijp maken, plankosten ed.	609		191
Rentekosten	9		
Afsluiten complexen	117	124	288
Grondverkopen, overige opbrengsten	-967	-339	-1.385
Totaal activering voorraad grond	**-232**	**-215**	**-906**

Onttrekkingen aan reserves

Omschrijving	Besluit	Begroting na wijziging	Rekening	I / S
Bijzondere bijstand t.l.v. Minimafonds	basisbegroting		6	S
Klijnsmagelden	R 09-07-2020	61	61	I
Plan van aan ondermijningsbeelden	R 29-05-2019	15	15	I
Onderhoudsplan wegen Bloemenbuurt	R 09-07-2020	50	50	I
Opstellen IHP	R 09-07-2020	25	25	I
Herdenken 75 jaar vrijheid	R 09-07-2020	11	11	I
Bibliotheekwerk	R 09-07-2020	171	171	I
Project herstelplan bomen	R 09-07-2020	160	160	I
Subsidie afkoppelen verharding riolering	R 09-07-2020	136	136	I
Invoering omgevingswet; implementatiekosten	R 09-07-2020	660	660	I
Projecten Landschapselementen	R 09-07-2020	80	80	I
Vitale kernen	R 09-07-2020	100	100	I
Agrarisch coachingstraject	R 29-05-2019	60	60	I
Gebiedsprocessen bedrijfsterreinen	R 29-05-2019	75	75	I
Advieskosten aardgasvrij maken woningen	R 29-05-2019	45	45	I
Risicodialoog klimaatadaptatie en actieplan	R 29-05-2019	5	5	I
Verduurzaming gemeentelijk vastgoed	R 29-05-2019	30	30	I
Startnotitie Op weg naar aardgasvrij	R 29-05-2019	100	100	I
Project Doorontwikkeling P&C	R 07-11-2019	25	25	I
Project datasturing / digitalisering	R 09-07-2020	56	56	I
Derving Nuondividend	basisbegroting	344	344	S
Huisvesting (gemeentehuis / werf)	basisbegroting	177	177	S
Resultaat Sociaal domein	basisbegroting	1.622		
Totaal onttrekking aan reserves		**4.009**	**2.393**	

(I = incidentele onttrekking reserve; S = structurele onttrekking reserve)

3.4.7. Overzicht incidentele baten en lasten

Volgens de voorschriften van de toezichthouder (Provincie Gelderland) worden baten en lasten als incidenteel aangemerkt wanneer ze de begroting niet meer dan drie achtereenvolgende jaren beïnvloeden. Tijdelijke geldstromen, waarvan de eindigheid vastligt, merken we ook als incidenteel aan. De toezichthouder gebruikt dit overzicht om te bepalen of onze financiële positie materieel sluitend is (in meerjarenperspectief). Voor de bepaling van dat beeld worden de incidentele baten en lasten namelijk buiten beschouwing gelaten. Van de incidenteel in de rekening opgenomen baten en lasten is het onderstaande overzicht te geven.

Omschrijving	Begroting	Rekening
Zorg en ondersteuning		
Klijnsmagelden	61	61
Buurt en clubhuizen; corona	15	15
Buurt en clubhuizen;bijdrage provincie, corona	-15	-15
Welzijnsbeleid; corona	49	
Welzijnsbeleid; bijdrage provincie, corona	-49	-49
Tozo	3.900	5.036
Tozo; rijksbijdrage	-3.900	-5.036
Afwikkeling Delta		-234
Inburgering, invoeringskosten en maatschappelijk begeleiding	122	
WMO, niet geleverde zorg ivm corona		293
Jeugdzorg, compensatie voogdij 18+	400	
Jeugdzorg, niet geleverde zorg ivm corona, meerkosten		191
Beschermd wonen	400	
Beschermd wonen, gelden centrumgemeente	-982	-983
Programma Zorg en ondersteuning	**-**	**-720**
Wonen en leefomgeving		
Plan van aan ondermijningsbeelden	15	18
Onderhoudsplan wegen Bloemenbuurt	50	25
Opstellen IHP	25	43
Herdenken 75 jaar vrijheid	11	11
Bibliotheekwerk	171	171
Project herstelplan bomen	160	37
Project herstelplan bomen	314	
Subsidie afkoppelen verharding riolering	136	136
Invoering omgevingswet; implementatiekosten	278	55
Winstneming en vrijval voorziening grondenexploitatie	-124	-208
Ontmanteling drugslab		434
Verkeersaanpassingen Hummeloseweg	75	5
Voorbereidingskosten VO Vorden	200	93
Sport algemeen; corona	17	17
Sport algemeen; bijdrage provincie, corona	-17	-17
Kunstverenigingen algemeen, corona	15	15
Kunstverenigingen algemeen, bijdrage provincie, corona	-15	-15
Biodiversiteit	20	16
Programma Wonen en leefomgeving	**1.331**	**837**
Bedrijvigheid en ontwikkeling		
Vitale kernen	600	254
Gebiedsprocessen LOP	80	80
Revitaliseren bedrijventerreinen	100	10
Toerisme	50	
Toerisme, baten liquidatie RAL	-50	-50

Omschrijving	Begroting	Rekening
Klimaat, Startnotitie naar aardgasvrij	100	
Reductie energiegebruik	600	286
Reductie energiegebruik, rijksbijdrage	-540	-264
Verduurzaaming gemeentelijk vastgoed	30	
Agrarisch coachingtraject	60	
Programma Bedrijvigheid en ontwikkeling	**1.030**	**317**
Bestuur		
Programma Bestuur	**-**	**-**
Algemene dekkingsmiddelen		
MKB deal Achterhoek		178
MKB deal Achterhoek, rijksbijdrage		-178
Algemene dekkingsmiddelen	**-**	**-**
Overhead		
Datasturing	56	33
Overhead	**56**	**33**
Incidentele stortingen / onttrekkingen reserves	-1.865	-1.865
Reserves		
Saldo incidentele baten en lasten	**552**	**-1.398**

(+ = per saldo lasten)

3.4.8. Begrotingsrechtmatigheid

Programma	Lasten begroting	Lasten 2020	Overschrijding (-) Onderschrijding (+)
1A Vitale inwoners en samenleving	3.056	2.744	312
1B Toegang tot passende voorzieningen	38.598	38.944	-347
2A Passend wonen	1.576	1.509	66
2B Aantrekkelijke leefomgeving	24.881	24.090	791
3A Economie	2.034	1.248	786
3B Duurzaamheid	5.641	4.974	667
4A Besturen	3.163	3.103	59
Algemene dekkingsmiddelen	1.842	1.552	290
Overhead	10.100	9.889	211
Totaal	**90.891**	**88.055**	**2.836**

Toegang tot passende voorzieningen

Inkomensregelingen (open einde regeling, dekking door baten)
De voor 2020 ingeschatte kosten voor de Tozo-regeling worden overschreden. Tegenover deze hogere lasten staat een zelfde hogere bijdrage van het rijk.

Maatwerk dienstverlening (open einde regeling)
De stijging van de kosten van WMO vallen hoger uit dat voorzien. Dit zien we vooral terug op WMO vervoer en WMO individuele begeleiding. Deels heeft dit te maken met de uitzonderlijke situatie door corona.

Geëscaleerde zorg (open einde regeling)
De kosten van geëscaleerde jeugdhulp zijn in 2020 gestegen door een toename van het aantal jongeren dat een beroep doet op deze vorm van ondersteuning en een stijging van de kosten per jeugdige.

Aantrekkelijke leefomgeving

Openbare orde en veiligheid
Voor de kosten van ontmanteling en ruiming van een ontdekt druglab hebben we, voor zover de kosten niet kunnen worden verhaald, een voorziening getroffen (€ 434.000).

Besturen

Voorzieningen wethouders
Om aan de toekomstige pensioen- en wachtgeldverplichtingen voor (gewezen) wethouders te kunnen voldoen is en hogere dotatie (€ 103.000) aan de voorziengen noodzakeljk gebleken.

Investeringen

Een aantal investeringskredieten zijn overschreden.Het betreft Verkeersmaatregelen Wildenborgseweg (€ 6.000), Vervanging vrijverval riolering 2018 (€ 1.000), Vervanging ondergrondse containers (€ 18.000) en Audio visuele middelen (€ 5.000). De bestedingen zijn gedaan overeenkomstig de beoogde beschikbaar gestelde kredieten.

4. Bijlagen

4.1. Overzicht baten en lasten per taakveld

1A Vitale inwoners en samenleving

1A VITALE INWONERS EN SAMENLEVING	Rekening 2019	Begroting 2020	Begr.na wijz. 2020	Rekening 2020
6-1_ Samenkracht en burgerparticipatie				
Totaal lasten (4)	1.745	1.952	1.919	1.644
Totaal baten (8)	14	-	70	80
Saldo	**-1.731**	**-1.952**	**-1.849**	**-1.564**
7-1_ Volksgezondheid				
Totaal lasten (4)	1.087	1.157	1.137	1.101
Totaal baten (8)	-	-	-	-
Saldo	**-1.087**	**-1.157**	**-1.137**	**-1.101**
Totaal deelprogramma 1A	**-2.818**	**-3.109**	**-2.986**	**-2.665**

1B Toegang en individuele voorzieningen

1B TOEGANG EN INDIVIDUELE VOORZIENINGEN	Rekening 2019	Begroting 2020	Begr.na wijz. 2020	Rekening 2020
6-2_ Wijkteams				
Totaal lasten (4)	1.347	1.799	1.447	1.260
Totaal baten (8)	9	-	5	4
Saldo	**-1.338**	**-1.799**	**-1.442**	**-1.256**
6-3_ Inkomensregelingen				
Totaal lasten (4)	6.052	6.859	10.516	11.309
Totaal baten (8)	4.903	5.512	9.066	10.217
Saldo	**-1.149**	**-1.347**	**-1.450**	**-1.092**
6-4_ Begeleide participatie				
Totaal lasten (4)	4.880	4.323	5.074	4.889
Totaal baten (8)	54	-	502	564
Saldo	**-4.826**	**-4.323**	**-4.571**	**-4.325**
6-5_ Arbeidsparticipatie				
Totaal lasten (4)	1.185	937	1.278	1.176
Totaal baten (8)	2	10	37	43
Saldo	**-1.183**	**-927**	**-1.242**	**-1.132**
6-6_ Maatwerkvoorzieningen (WMO)				
Totaal lasten (4)	1.291	1.405	1.105	1.026
Totaal baten (8)	13	11	15	53
Saldo	**-1.278**	**-1.395**	**-1.091**	**-973**
6-71_ Maatwerk dienstverlening 18+				
Totaal lasten (4)	8.680	7.715	8.441	8.901
Totaal baten (8)	613	441	378	478
Saldo	**-8.068**	**-7.274**	**-8.063**	**-8.422**
6-72_ Maatwerk dienstverlening 18-				
Totaal lasten (4)	9.789	7.924	9.330	9.200
Totaal baten (8)	12	10	400	8
Saldo	**-9.776**	**-7.914**	**-8.930**	**-9.192**
6-81_ Geëscaleerde zorg 18+				
Totaal lasten (4)	53	96	454	53
Totaal baten (8)	-	-	983	983
Saldo	**-53**	**-96**	**529**	**930**
6-82_ Geëscaleerde zorg 18-				
Totaal lasten (4)	895	823	954	1.132
Totaal baten (8)	-	-	-	-
Saldo	**-895**	**-823**	**-954**	**-1.132**
Totaal deelprogramma 1B	**-28.566**	**-25.898**	**-27.213**	**-26.595**

2A Passend wonen

2A PASSEND WONEN	Rekening 2019	Begroting 2020	Begr.na wijz. 2020	Rekening 2020
8-2_ Grondexploitaties (niet-bedr.terreinen)				
Totaal lasten (4)	158	43	27	20
Totaal baten (8)	142	7	131	563
Saldo	**-16**	**-36**	**103**	**543**
8-3_ Wonen en bouwen				
Totaal lasten (4)	1.953	1.917	1.548	1.489
Totaal baten (8)	1.157	1.190	805	865
Saldo	**-796**	**-727**	**-743**	**-625**
Totaal deelprogramma 2A	**-813**	**-763**	**-640**	**-82**

2B Aantrekkelijke leefomgeving

2B AANTREKKELIJKE LEEFOMGEVING	Rekening 2019	Begroting 2020	Begr.na wijz. 2020	Rekening 2020
0-3_ Beheer overige gebouwen en gronden				
Totaal lasten (4)	570	441	432	449
Totaal baten (8)	278	118	248	329
Saldo	**-293**	**-323**	**-184**	**-120**
1-1_ Crisisbeheersing en brandweer				
Totaal lasten (4)	2.636	2.676	2.660	2.673
Totaal baten (8)	29	-	-	-
Saldo	**-2.607**	**-2.676**	**-2.660**	**-2.673**
1-2_ Openbare orde en veiligheid				
Totaal lasten (4)	836	644	735	1.241
Totaal baten (8)	41	-	-	64
Saldo	**-794**	**-644**	**-735**	**-1.177**
2-1_ Verkeer en vervoer				
Totaal lasten (4)	4.227	4.675	4.795	4.420
Totaal baten (8)	537	139	139	242
Saldo	**-3.690**	**-4.536**	**-4.657**	**-4.178**
2-2_ Parkeren				
Totaal lasten (4)	24	27	23	23
Totaal baten (8)	-	-	-	-
Saldo	**-24**	**-27**	**-23**	**-23**
2-5_ Openbaar vervoer				
Totaal lasten (4)	37	33	31	31
Totaal baten (8)	-	-	1	-
Saldo	**-37**	**-33**	**-30**	**-31**
4-1_ Openbaar basisonderwijs				
Totaal lasten (4)	43	45	42	41
Totaal baten (8)	-	-	-	-
Saldo	**-43**	**-45**	**-42**	**-41**
4-2_ Onderwijshuisvesting				
Totaal lasten (4)	1.413	1.637	1.591	1.450
Totaal baten (8)	57	46	36	23
Saldo	**-1.357**	**-1.590**	**-1.555**	**-1.428**
4-3_ Onderwijsbeleid en leerlingzaken				
Totaal lasten (4)	1.482	1.456	1.533	1.526
Totaal baten (8)	90	157	190	196
Saldo	**-1.392**	**-1.299**	**-1.343**	**-1.330**
5-1_ Sportbeleid en activering				
Totaal lasten (4)	314	234	335	338

2B AANTREKKELIJKE LEEFOMGEVING	Rekening 2019	Begroting 2020	Begr.na wijz. 2020	Rekening 2020
Totaal baten (8)	44	-	23	125
Saldo	**-270**	**-234**	**-312**	**-213**
5-2_ Sportaccommodaties				
Totaal lasten (4)	1.111	1.093	1.121	1.133
Totaal baten (8)	327	304	339	369
Saldo	**-783**	**-789**	**-782**	**-765**
5-3_ Cultuur-presentatie, productie, particip				
Totaal lasten (4)	216	195	314	294
Totaal baten (8)	32	-	15	39
Saldo	**-184**	**-195**	**-299**	**-255**
5-4_ Musea				
Totaal lasten (4)	16	16	19	19
Totaal baten (8)	-	-	-	-
Saldo	**-16**	**-16**	**-19**	**-19**
5-5_ Cultureel erfgoed				
Totaal lasten (4)	476	436	418	435
Totaal baten (8)	24	-	-	64
Saldo	**-452**	**-436**	**-417**	**-371**
5-6_ Media				
Totaal lasten (4)	888	719	892	892
Totaal baten (8)	90	90	90	90
Saldo	**-798**	**-629**	**-801**	**-802**
5-7_ Openbaar groen en (openlucht)recreatie				
Totaal lasten (4)	3.344	3.210	3.492	3.046
Totaal baten (8)	103	177	207	132
Saldo	**-3.241**	**-3.033**	**-3.286**	**-2.914**
7-2_ Riolering				
Totaal lasten (4)	3.302	3.575	3.673	3.596
Totaal baten (8)	4.528	4.545	4.545	4.604
Saldo	**1.226**	**970**	**872**	**1.009**
7-5_ Begraafplaatsen en crematoria				
Totaal lasten (4)	432	478	488	527
Totaal baten (8)	465	498	505	492
Saldo	**34**	**20**	**17**	**-34**
8-1_ Ruimtelijke ordening				
Totaal lasten (4)	2.013	2.220	2.286	1.955
Totaal baten (8)	162	170	150	155
Saldo	**-1.851**	**-2.051**	**-2.137**	**-1.801**
Totaal deelprogramma 2B	**-16.573**	**-17.568**	**-18.392**	**-17.165**

3A Economie

3A ECONOMIE	Rekening 2019	Begroting 2020	Begr.na wijz. 2020	Rekening 2020
3-1_ Economische ontwikkeling				
Totaal lasten (4)	-158	1.056	1.329	701
Totaal baten (8)	2	25	-	40
Saldo	**161**	**-1.031**	**-1.329**	**-661**
3-2_ Fysieke bedrijfsinfrastructuur				
Totaal lasten (4)	201	169	169	80
Totaal baten (8)	25	-	-	-
Saldo	**-176**	**-169**	**-169**	**-80**
3-3_ Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen				
Totaal lasten (4)	80	83	83	82

3A ECONOMIE	Rekening 2019	Begroting 2020	Begr.na wijz. 2020	Rekening 2020
Totaal baten (8)	-	-	-	-
Saldo	**-80**	**-83**	**-83**	**-82**
3-4_ Economische promotie				
Totaal lasten (4)	412	383	454	385
Totaal baten (8)	8	14	64	58
Saldo	**-404**	**-369**	**-390**	**-327**
Totaal deelprogramma 3A	**-498**	**-1.651**	**-1.970**	**-1.150**

3B Duurzaamheid

3B DUURZAAMHEID	Rekening 2019	Begroting 2020	Begr.na wijz. 2020	Rekening 2020
7-3_ Afval				
Totaal lasten (4)	3.014	3.436	3.492	3.183
Totaal baten (8)	2.970	4.363	3.316	3.187
Saldo	**-44**	**927**	**-176**	**3**
7-4_ Milieubeheer				
Totaal lasten (4)	1.511	1.399	2.149	1.791
Totaal baten (8)	67	62	602	351
Saldo	**-1.444**	**-1.337**	**-1.547**	**-1.440**
Totaal deelprogramma 3B	**-1.487**	**-409**	**-1.723**	**-1.437**

4A Besturen

4A BESTUREN	Rekening 2019	Begroting 2020	Begr.na wijz. 2020	Rekening 2020
0-1G_ Bestuur - griffie				
Totaal lasten (4)	850	761	851	791
Totaal baten (8)	-	-	-	-
Saldo	**-849**	**-761**	**-851**	**-791**
0-1OV_ Bestuur - overig				
Totaal lasten (4)	1.858	1.069	1.070	1.126
Totaal baten (8)	31	-	-	-
Saldo	**-1.827**	**-1.069**	**-1.070**	**-1.126**
0-2_ Burgerzaken				
Totaal lasten (4)	1.316	1.176	1.241	1.187
Totaal baten (8)	454	391	355	391
Saldo	**-863**	**-785**	**-886**	**-796**
Totaal deelprogramma 4A	**-3.539**	**-2.614**	**-2.808**	**-2.713**

Algemene dekkingsmiddelen

Dividenden	Rekening 2019	Begroting 2020	Begr.na wijz. 2020	Rekening 2020
0-5D_ Treasury, dividenden				
Totaal lasten (4)	-	4	4	-
Totaal baten (8)	818	457	568	540
Saldo	**818**	**453**	**565**	**540**

Saldo financieringsfunctie rente	Rekening 2019	Begroting 2020	Begr.na wijz. 2020	Rekening 2020
0-5R_ Treasury, rente				
Totaal lasten (4)	824	756	786	780
Totaal baten (8)	821	1.038	820	718
Saldo	**-3**	**282**	**34**	**-62**

Lokale heffingen	Rekening 2019	Begroting 2020	Begr.na wijz. 2020	Rekening 2020
0-61_ OZB woningen				
Totaal lasten (4)	315	394	314	383
Totaal baten (8)	5.022	5.025	5.119	5.108
Saldo	**4.707**	**4.631**	**4.805**	**4.725**
0-62_ OZB niet-woningen				
Totaal lasten (4)	206	221	221	200
Totaal baten (8)	2.530	2.537	2.619	2.588
Saldo	**2.324**	**2.316**	**2.398**	**2.388**
0-64_ Belastingen overig				
Totaal lasten (4)	114	116	137	83
Totaal baten (8)	469	427	372	457
Saldo	**355**	**311**	**235**	**373**
Saldo	**7.386**	**7.258**	**7.438**	**7.487**

Algemene uitkering	Rekening 2019	Begroting 2020	Begr.na wijz. 2020	Rekening 2020
0-7_ Algemene uitkering ov.uitk.Gemeentefonds				
Totaal lasten (4)	-	-	-	-
Totaal baten (8)	50.696	51.546	53.364	53.847
Saldo	50.696	51.546	53.364	53.847

Overige algemene dekkingsmiddelen	Rekening 2019	Begroting 2020	Begr.na wijz. 2020	Rekening 2020
0-8_ Overige baten en lasten				
Totaal lasten (4)	-498	1.291	382	285
Totaal baten (8)	222	-	54	321
Saldo	**721**	**-1.291**	**-328**	**36**

Stortingen en onttrekkingen reserves	Rekening 2019	Begroting 2020	Begr.na wijz. 2020	Rekening 2020
0-10_ Mutaties reserves				
Totaal lasten (4)	25	-1.520	-1.622	-
Totaal baten (8)	2.948	1.357	2.387	2.393
Saldo	**2.923**	**2.877**	**4.009**	**2.393**

Overhead

Overhead	Rekening 2019	Begroting 2020	Begr.na wijz. 2020	Rekening 2020
0-4ALG_ Overhead - algemeen				
Totaal lasten (4)	5.161	4.883	5.421	5.392
Totaal baten (8)	-	-	-	32
Saldo	**-5.161**	**-4.883**	**-5.421**	**-5.360**
0-4COM_ Overhead - communicatie				
Totaal lasten (4)	49	56	55	65
Totaal baten (8)	-	-	-	-
Saldo	**-49**	**-56**	**-55**	**-65**
0-4FAC_ Overhead - facilitair				
Totaal lasten (4)	1.859	1.895	1.783	1.689
Totaal baten (8)	198	193	200	192
Saldo	**-1.661**	**-1.701**	**-1.583**	**-1.497**

Overhead	Rekening 2019	Begroting 2020	Begr.na wijz. 2020	Rekening 2020
0-4FIN_ Overhead - financiën				
Totaal lasten (4)	7	8	8	6
Totaal baten (8)	-	-	-	-
Saldo	**-7**	**-8**	**-8**	**-6**
0-4ICT_ Overhead - ict				
Totaal lasten (4)	1.872	1.564	1.862	1.757
Totaal baten (8)	10	-	-	-
Saldo	**-1.862**	**-1.564**	**-1.862**	**-1.757**
0-4JUR_ Overhead - juridisch				
Totaal lasten (4)	24	36	36	42
Totaal baten (8)	3	-	-	-
Saldo	**-21**	**-36**	**-36**	**-42**
0-4PO_ Overhead - p&o				
Totaal lasten (4)	816	947	934	938
Totaal baten (8)	90	89	50	152
Saldo	**-726**	**-858**	**-885**	**-786**
Totaal Overhead	**-9.487.495**	**-9.106.879**	**-9.849.999**	**-9.511.758**

4.2. Borg- en garantstellingen

Gewaarborgde geldleningen	1-1-2020	31-12-2020	Oorspronkelijk leningbedrag	rente %	looptijd	eind-datum
Vitens	185	-				
Voetbalvereniging HC'03	66	59	125	3,900%	20 jaar	14-09-32
Saldo	**251**	**59**				

Gegarandeerde geldleningen via het WSW	1-1-2020	31-12-2020	Oorspronkelijk leningbedrag	rente %	looptijd	eind-datum
(garantstelling indirect voor 50%)						
Stichting HABION	13.000	13.000	13.000	2,515%	30 jaar	02-05-43
ProWonen	10.000	10.000	10.000	3,735%	19 jaar	01-03-25
ProWonen	10.000	-	10.000	3,990%	11 jaar	03-02-20
ProWonen	10.000	10.000	10.000	3,540%	11 jaar	28-06-21
ProWonen	15.000	15.000	15.000	3,830%	20 jaar	02-05-32
ProWonen	5.000	5.000	5.000	1,199%	20 jaar	31-05-39
ProWonen	242	222	805	3,540%	44 jaar	03-01-31
ProWonen		10.000	10.000	0,667%	40 jaar	16-02-60
ProWonen		7.500	7.500	0,428%	40 jaar	28-09-60
Sité Woondiensten	178	168	307	4,390%	34 jaar	01-06-32
	143		261	4,570%	32 jaar	01-02-30
Sité Woondiensten	892	892	892	4,690%	32 jaar	01-08-30
Sité Woondiensten	3.500	3.500	3.500	4,100%	11 jaar	29-12-21
Sité Woondiensten	3.500	3.500	3.500	4,250%	12 jaar	29-12-22
Saldo	**71.455**	**78.781**				

Borgstelling hypothecaire geldleningen verstrekt aan ambtenaren door het HVO	1-1-2020	31-12-2020	Oorspronkelijk
14 ambtenaren	1.530	1.384	2.078

In de balans opgenomen:	2019	2020
Gewaarborgde geldleningen	251	59
Gegarandeerde geldleningen via het WSW 50%	35.728	39.391
Hypothecaire geldleningen ambtenaren	1.530	1.384
Totaal	**37.508**	**40.834**

5. Bijlage Sisa overzicht

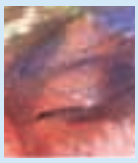

BETER BED HOLDING

Hard at work on a good night's rest

CONTENTS

4 Company profile
6 Formulas and stores
9 Key-figures
10 Report of the Supervisory Board
12 Supervisory Board
14 Directors' report

Financial report 2002

20 Consolidated balance sheet at 31 December 2002
21 Consolidated profit and loss account for 2002
22 Consolidated Cash flow statement for 2002
23 General notes
25 Notes to the consolidated balance sheet
29 Notes to the profit and loss account
33 Company balance sheet at 31 December 2002
33 Company profit and loss account for 2002
34 Notes to the company balance sheet and profit and loss account

38 Auditors' report
39 Other information

ANNUAL REPORT 2002

COMPANY PROFILE

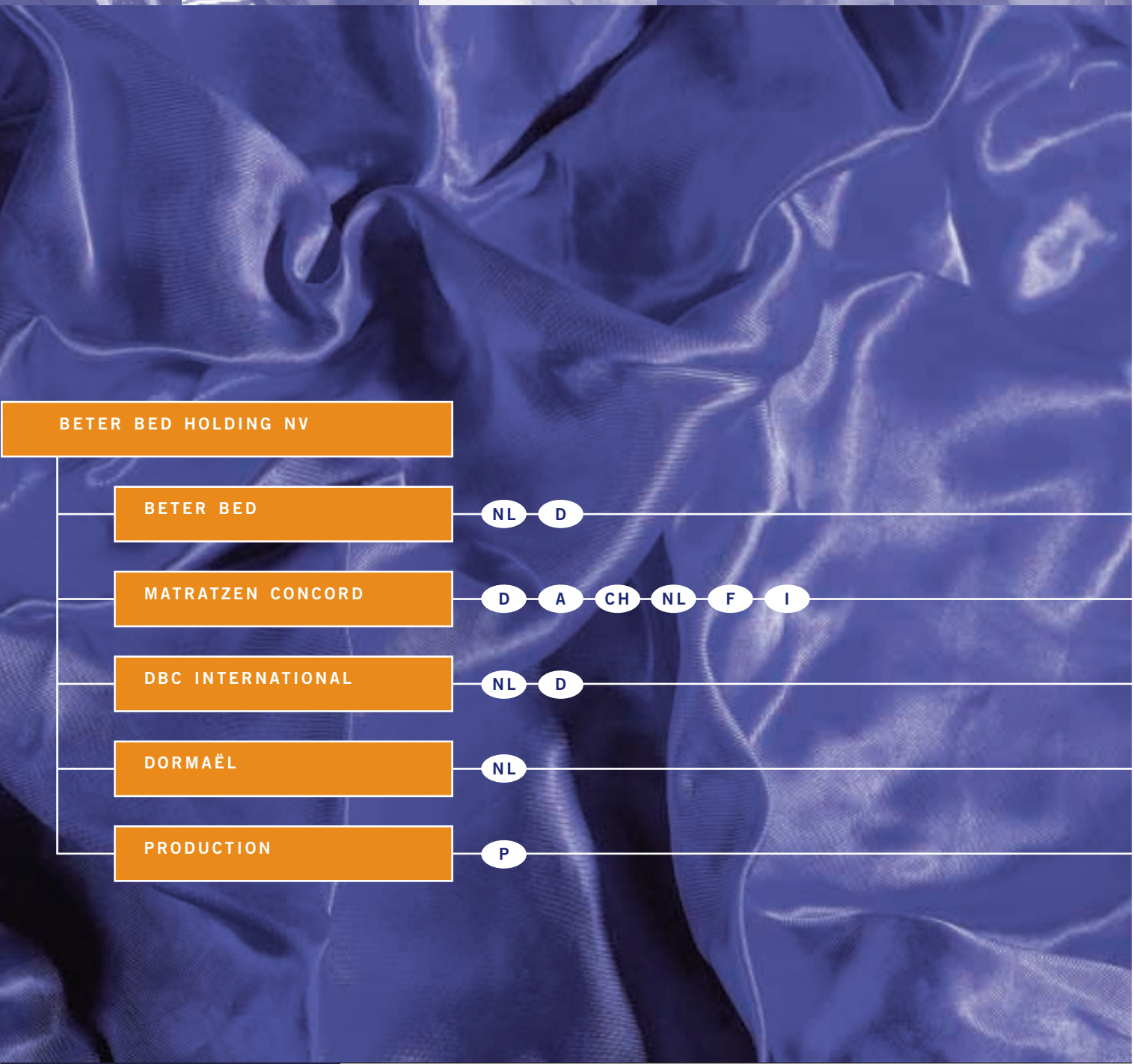

- BETER BED HOLDING NV
  - BETER BED — NL, D
  - MATRATZEN CONCORD — D, A, CH, NL, F, I
  - DBC INTERNATIONAL — NL, D
  - DORMAËL — NL
  - PRODUCTION — P

Beter Bed Holding N.V. represents a group of businesses engaged in retail activities in the international bedroom furniture market. The company sells bedroom furniture, mattresses, bed bases and other bedroom accessories to consumers through three leading retail formulas. The retail chains operate in different market segments, each with its own image and identity. Consumers are attaching more and more importance to modern, attractively furnished bedrooms, as well as they are acknowledging the importance of a good night's rest. As a result, they are paying more attention to good-quality sleeping products and increasingly appreciate good advice from a bedroom furniture specialist.

The European bedroom furniture market is very fragmented and is served primarily by small private businesses owning one or just a few stores. Beter Bed and Matratzen Concord, both forming part of Beter Bed Holding N.V., are leaders in their markets. The company's strategy is aimed at fast and profitable expansion in the fragmented European bedroom furniture market. As part of this strategy, the formulas aim to become market leaders in the various countries in which they are active. In addition, the company develops product formulas which are sold as private label products by the company's own retail chains as well as through other distribution channels.

Modern business practice requires companies to focus continuously on innovative trends and shifting spheres of interest. The company has a sound business strategy, enabling it to anticipate new developments quickly.
Beter Bed Holding's objective is to rapidly expand and further strengthen its market position.

FORMULAS AND STORES

formula		1 January 2002	closed	opened	31 December 2002
Matratzen Concord	Germany	399	19	56	436
	The Netherlands	22	5	10	27
	Austria	16	1	7	22
	Switzerland	17		1	18
	France	5	1	2	6
	Italy	4	1	3	6
Beter Bed	The Netherlands	75	2	3	76
	Germany	5			5
Dormaël	The Netherlands	12			12
Beddendump	The Netherlands	7		2	9
WasserbettenDiscount	Germany			1	1
Total		562	29	85	618

Beter Bed

A chain of 81 bedroom furniture showrooms, 76 in The Netherlands and five in Germany, located in the middle segment of the market with an excellent value for money. These stores sell a wide and up-to-date range of bedroom furniture, bed bases, mattresses and other articles at competitive prices. Beter Bed is a household name and the leading market player in The Netherlands. Beter Bed's strategy is aimed at further strengthening its position in the Dutch market as well as European expansion, as part of which the Beter Bed formula was launched in Germany. You will find more information on www.beterbed.nl.

Matratzen Concord

The formula aims at selling mattresses to consumers, based on the cash and carry formula. This chain consists of 515 outlets, with an average floor space of 225 m2 at so-called C-locations in and around city centres close to the consumer. The stores offer customers a wide range at very competitive prices and provide personal advice. The formula is currently operated in Germany (436), Austria (22), Switzerland (18), The Netherlands (27), France (6) and Italy (6). In Germany Matratzen Concord has become the leading mattress specialist. Its strategy is aimed at strengthening its position as the leading European player in the fragmented mattress specialist market. You will find more information on www.matratzen-concord.de.

Dormaël Slaapkamers

This chain of twelve stores focuses on the higher segment of the Dutch bedroom furniture specialist market. It has been operated as a franchise formula since 2000, with stores at the better locations in The Netherlands. The stylish showrooms offer consumers a large and exclusive range of furniture that includes many top brands.You will find more information on www.dormaelslaapkamers.nl.

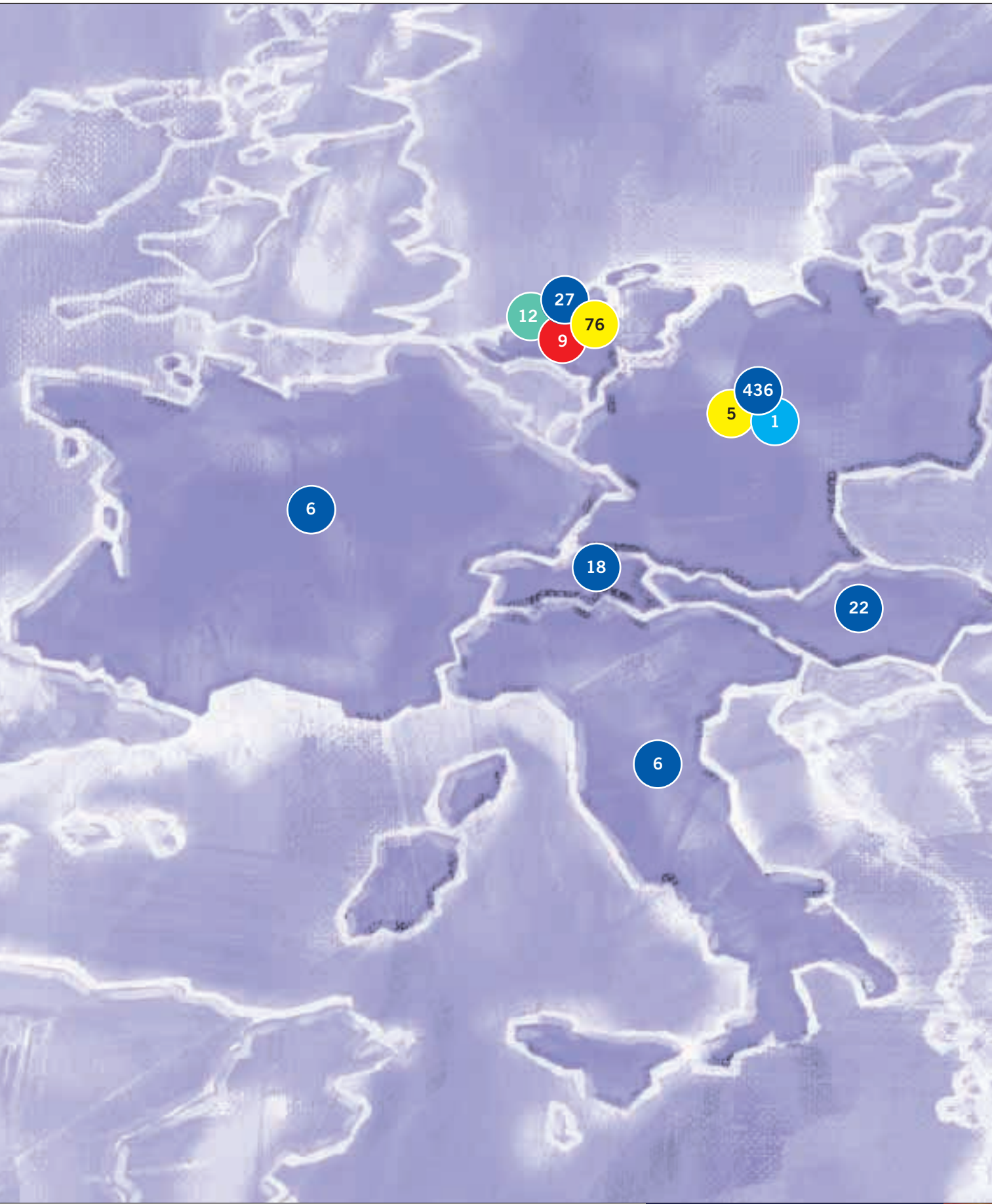
27
12
76
9
436
5
1
6
18
22
6

KEY-FIGURES

	2002	2001	2000	1999	1998
Result (in € 1,000)					
Net turnover	221,779	238,876	226,325	207,175	108,705
Gross profit	117,067	128,895	125,160	111,452	59,271
Operating profit (EBIT)	892	20,090	21,173	22,141	12,770
Net profit	(1,644)	11,066	6,599	12,748	7,947
Depreciation	6,140	5,006	5,198	4,794	3,535
Cash flow	4,496	16,072	11,797	17,541	11,482
Net investments	5,775	8,674	1,570	5,670	7,100
Capital					
Total assets	65,575	71,318	68,213	73,272	56,724
Group equity	18,304	19,119	16,701	21,189	6,440
Figures per share					
Net profit	(0.21)	1.42	0.85	1.67	1.23
Cash flow	0.58	2.06	1.52	2.29	1.77
Dividend paid	-	0.50	0.57	0.57	0.41
Average number of ordinary shares (in thousand of shares)	7,797	7,790	7,754	7,662	6,490
Share price in € at year-end	7	13	11	27	30
Ratios					
Operating profit/net turnover	0.4%	8.4%	9.4%	10.7%	11.7%
Net profit/net turnover	(0.7%)	4.6%	2.9%	6.2%	7.3%
Solvency	27.9%	26.8%	24.4%	28.9%	11.4%
Interest cover	0.4	11.1	9.9	15.3	16.1
Other information					
Number of retail stores at year-end	618 *	555	495	423	96
Number of staff in The Netherlands at year-end	625	599	618	735	699
Number of staff in Germany, Switzerland, Austria, France and Italy at year-end	857	782	648	539	10
Number of staff in Poland at year-end	292	426	492	506	519
Turnover per staff member (in € 1,000)	125	132	128	116	89

* Starting in 2002 the Beddendump stores are included in this total.
At the end of 2001 there were 7 Beddendump stores, till 2002 these were treated as temporary stores.

REPORT OF THE SUPERVISORY BOARD

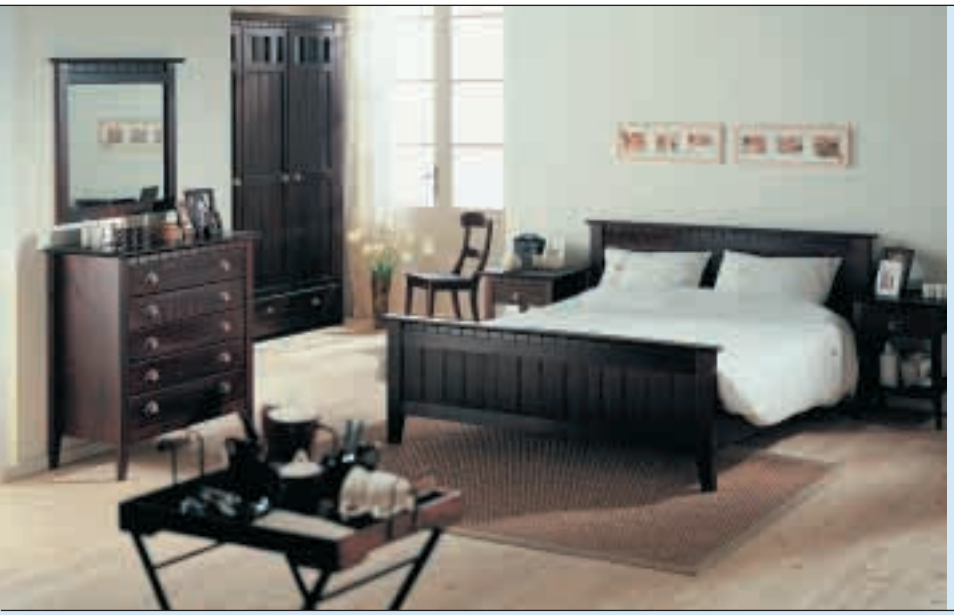

We hereby present the directors' report and the annual accounts for 2002 to you. The annual accounts were adopted by the Supervisory Board after we had discussed the findings of the external auditor, following the audit of the annual accounts, during the annual meeting with the auditor. You will find the unqualified audit report of Ernst & Young on page 38. The annual accounts will be submitted for the approval of the Annual General Meeting to be held on 24 April 2003. We propose that you approve these annual accounts. Unqualified approval will discharge the Board of Directors for actions in respect of the policy pursued during 2002 and the Supervisory Board for the supervision carried out by it.

After many successful years, the year under review was disappointing. The further deterioration of the economy resulted in a more conservative attitude towards spending on the part of consumers. This lead to a strong decline in the demand for bedroom furniture. Despite every effort by the Board of Directors to increase productivity and reduce costs, this lead to the first loss-making year in the history of Beter Bed Holding.

In accordance with the proposal of the Board of Directors, we propose that no dividend be paid for 2002. Solvency and the desired growth strategy were the reasons why 771,600 new shares were issued on 18 December 2002, representing 9.9% of the share capital outstanding at the time.

During 2002, the Supervisory Board was very involved in the developments of Beter Bed Holding and its subsidiaries. We met seven times with the Board of Directors, which kept us informed about commercial and strategic developments both verbally and in writing.
During these meetings, the sluggish turnover was discussed in great detail. As far as we are concerned, the introduction of the euro can only be blamed for the poor turnover during the first part of the year. Weakening consumer confidence together with a deterioration in the economy, meant that fewer consumers visited our stores across Europe from the beginning of the year. The risk profile and the organisation of the company, the different store formulas and their positioning in the European markets were also discussed.

The Supervisory Board also met alone on a number of occasions, among other things, to discuss NeSBIC's intention to make an offer for all the shares of the company.
At the time, the offer amounted to € 16 and that was reason enough for us to inform the shareholders, after which it was made public on 5 February 2002.
On 21 March 2002 NeSBIC withdrew its offer on account of the deterioration in already difficult market conditions and the accompanying significant and continued decline in turnover and results, in combination with an increase in uncertainty about when a recovery of the profitability could again be expected.

We have agreed to the request from the Annual General Meeting in respect of participation in the NextPrime segment of Euronext.

Mr L.R.J. van Rappard, who has been a member of the Supervisory Board of Beter Bed Holding right from the start, resigned his position on account of his ever-increasing workload.
We would like to thank him for everything that he has done for Beter Bed over the years.
Mr M.J.A.M. Diks, who, after resigning as CEO of Beter Bed Holding, joined the Supervisory Board a year ago, has for personal reasons decided that he is no longer able to act as a member of the Supervisory Board. We would like to thank Mr Diks for his contribution as a member of the Supervisory Board of the company.

Mr M.J.N.M. van Seggelen retired by rotation during the Annual General Meeting of 25 April 2002 and was reappointed.
During the Extraordinary General Meeting of Shareholders on 6 June 2002, Mr J. Blokker was appointed as member of the Supervisory Board of the company on the recommendation of the Supervisory Board. We are of the opinion that, following Mr Blokker's joining the Supervisory Board, the Supervisory Board is adequately composed and does not need to be expanded any further.
The remuneration committee remains unchanged and consists of Messrs M.J.N.M. van Seggelen and E.F. van Veen.

Given the nature and size of the company, the decision has been made for the time being not to institute an audit committee and to have this task carried out by the entire Supervisory Board.

The Supervisory Board is aware of the broad range of interests which the company represents and realises its responsibility vis-à-vis everyone involved in the company: customers, shareholders, employees, suppliers and financiers.
It ensures that the policy pursued and the results thereof are accounted for in a transparent manner.

Developments in the area of Corporate Governance are therefore a recurrent topic of discussion both within the Supervisory Board and in consultation with the Board of Directors.

We are not satisfied with the results achieved in 2002 and will, given our responsibility to supervise and advise, make every effort to ensure that the necessary and possible measures are taken to improve profitability.

We would like to thank the Board of Directors and all the employees for their efforts and perseverance during these commercially difficult times.

Uden, 8 April 2003
M.J.N.M. van Seggelen, chairman
E.F. van Veen, vice-chairman
C.A.S.M. Renders
J. Blokker

SUPERVISORY BOARD

The members of the Supervisory Board are appointed for a period that expires on the day of the first Annual General Meeting, held four years after their appointment. Board members step down periodically according to a schedule drawn up by the Supervisory Board. For a list of other companies at which the board members hold supervisory directorships we refer to the 'Curricula vitae of the Supervisory Board'.

CURRICULA VITAE

M.J.N.M. van Seggelen (1939)

Mr Van Seggelen studied economics at Basel University, Switzerland and began his professional career at an international institution for applied economic studies. After that, he held management positions in consumer goods production and trading companies.

For the past 20 years, he has worked as a director in retail businesses in the non-food sector. He was Chairman of the Board of Directors of RetailNet, Gouda and a member of the Board of Directors of N.V. Koninklijke Bijenkorf Beheer KBB and ACF Holding N.V.

Mr Van Seggelen is a member of the Supervisory Board of Beter Bed Holding N.V., Deen Supermarkt B.V., Pearle Europe B.V., De Lampenier B.V., DGS Wijnkopers B.V., Borstelfabriek Vero B.V., Marca Family Fashion C.V. and Todlin N.V.
He is Chairman of Vedis Retail Trade Platform and member of the board of the 'Retail Jaarprijs' Foundation.
He also works as a consultant for some other retail companies.

E.F. van Veen (1939)

Mr Van Veen completed his study of business economics at Erasmus University Rotterdam in 1967. He began his career at Thomassen & Drijver Verblifa N.V., Deventer, where he held various financial and commercial management positions. From 1973 to 1998 he was successively corporate controller, corporate director Financing & Controlling (CFO) and vice-president of Royal Numico N.V.

Mr Van Veen is a member of the Supervisory Board of Beter Bed Holding N.V., Budelpack International B.V., Docdata N.V., Blokker Holding B.V. and Nabuurs Groep Haps B.V. He is a member of the Board of the Stichting Administratiekantoor CSM, chairman of the Stichting Administratiekantoor ABN AMRO Holding and member of the Supervisory Committee of Leiden University Medical Centre (LUMC). With the Lombard Odier Nutrition Fund in Switserland he is a member of the Advisory Board. Finally he is a member of the Listing Regulations Committee of Euronext N.V.

C.A.S.M. Renders (1962)

Mr Renders has been the director-owner of Renders Management B.V. since 1988. After completing his study of commercial law in Leiden and the Simon School-Erasmus MBA programme in Rotterdam/Rochester, Mr Renders began his career as a consultant in 1986.

Mr Renders is a member of the Supervisory Board of various companies, such as the listed companies Beter Bed Holding N.V., Detron N.V. (until June 2000, after which the company was sold to Landis N.V.) and a few closely-held companies. As a member of the Supervisory Board of the two listed companies, he was closely involved in their flotation.

J. Blokker (1942)

Mr Blokker is chairman of the Board of Directors of Blokker Holding B.V.

Furthermore he is a member of the Supervisory Board of Beter Bed Holding N.V., Van Haren Schoenen B.V. and Megapool Holding B.V.

Kårlsson boxsprings

In December 2002 Beter Bed has introduced a new brand of Swedish boxsprings on the Dutch market. With these Kårlsson boxsprings the Swedish way of sleeping is now available for a broad range of customers.

General

The company has had a difficult year. The sharp decline in the demand for bedroom furniture which marked the end of 2001, continued during 2002. This negative development of the market can be attributed to a combination of factors, in particular:

- The decline in economic growth.
- The stagnation on the housing market and the decline in the number of removals as a consequence thereof.
- The sharp decrease in consumer confidence.
- The introduction of the euro.

For Germany, we can also add the increased uncertainty during the autumn following the elections.

Beter Bed's policy is geared towards strengthening the commercial thrust of its own formulas, reducing the costs per store and continuing the expansion. In this way, we feel that we will be able to take advantage of the opportunities available in the current market and of the recovery of consumer confidence as soon as this manifests itself.

2002 was ended with a net loss of € 1.6 million (2001: profit € 11.1 million). At € 221.8 million, turnover is 7.2% lower than in 2001 (€ 238.9 million).

At the end of 2002, the joint formulas had 618 stores, an increase of 63 compared to the previous year (555).

Strategy

Beter Bed's strategy remains unchanged, namely geared towards a profitable expansion in the European sleep market. This will be achieved mainly through expanding Matratzen Concord, improving Beter Bed's position and developing new private label product concepts.

The most important points of action for 2003 are:

- The expansion of Matratzen Concord in countries where profitable operations are possible. As in previous years, stores that do not make a contribution will be closed wherever possible.
- The themes for Beter Bed Nederland in 2003 will be the further improvement of the collection by including a number of new unique models, improving our service to the customer, among other things, through the further implementation of a new IT system and the further optimisation of the current store base.
- DBC, established in September 2001, will further increase the number of selling points of M LINE matresses in The Netherlands and Germany.

Market and market developments

The market for furniture and bedroom furniture has had a very difficult year. The most important markets for Beter Bed Holding (The Netherlands and Germany) have been characterised by a decline in consumer confidence and a decrease in the willingness to make large purchases. The uncertainty among consumers in Germany increased further after the elections in October. In The Netherlands consumer confidence stabilised at a historically low level during the last months of 2002. Other countries where Beter Bed does business were also characterised by worsening market conditions.

Activities

Beter Bed

In 2002, Beter Bed realised a turnover of € 91.4 million against a turnover of € 102.6 million in 2001. This is a decrease of 11.0%. The movement in comparable stores in The Netherlands was –9.8%.

In Germany, despite a decline in market, an increase of 4.1% was realised in comparable stores.

At the beginning of this year measures were taken in the area of costs and investments in order to bring these in line with the decreasing turnover level. Given the fixed nature of a large part of the costs, it always takes a while before the effects of the measures become visible. As far as the order intake is concerned, there has been a positive development since September compared to 2001. Although it is too early for optimism, the order book was also larger at the end of 2002 than at the end of 2001.

Following the implementation of a new IT system in the distribution centre in Hoogeveen, the distribution centres in Uden and Beverwijk will also transfer to this system in 2003. In addition to offering the customer a better service, this will also contribute to reducing stocks.

The store in Villa Arena which was opened in 2002 started off well. This also applies to the relocated stores in 's-Hertogenbosch and Dordrecht. Following a successful test, a new product line of Swedish box springs was introduced at the end of 2002 in all the stores in The Netherlands under the name Kårlsson.

Private label collection Matratzen Concord
Since 2001 Matratzen Concord has been developing a private label product range in mattresses and slatted bases in the middle price segment. These products are presented as a high quality product and are clearly recognisable for the customer.

Matratzen Concord
Matratzen Concord realised a turnover of € 125.4 million in 2002. This is a decrease of 2.2% compared to 2001 (€ 128.2 million). The decline in turnover which started during the last week of 2001 continued during the whole of 2002. This further intensified in Germany following the elections. Nevertheless the expansion was continued and the number of stores increased to 515 (2001: 463). Turnover developments in 2002 lead, on the one hand, to potential new sites being considered more critically and, on the other hand, to more locations becoming available because a number of competitors could not pull through. It is expected that the store base will also be expanded in 2003. However, measures will be taken even more speedily if stores fail to make a contribution.
The implementation of a new IT system was successfully completed for the German organisation. As a result of better monitoring of the stocks in the stores and improving the ordering process, it was possible to realise a decrease in stocks despite an increase in the number of stores and the decreasing turnover.
The development of private label products was continued in 2002 with the introduction of a pocket spring mattress line with the name Vivality.

Dormaël bedrooms
The Dormaël franchisees did not escape the difficult market. Developments were also disappointing in the higher market segment.

Beddendump
Although the formula has existed for some time, this is the first time that these stores have been included in this report. Beddendump was originally set up to sell items taken from the Beter Bed range at attractive prices via temporary stores. In 2002, it was decided to expand this formula into a discount chain for bedroom furniture according to a cash and carry concept in The Netherlands. There were 9 Beddendump stores at the end of 2002.

DBC
After the start in September 2001 the branding activities, under the name DBC, were further expanded in 2002. The number of M LINE selling points (excluding the Beter Bed stores) increased to 75 in The Netherlands and 80 in Germany. The turnover grew from € 1.0 million to € 3.2 million.

Production
One of the three production sites in Poland was closed in 2002. Also as a result of this, the number of employees was further reduced to 292 (end of 2001: 426). The closing costs of € 63,000 were debited against the restructuring provision set up in 2000; this left a provision of € 605,000 at the end of 2002. The factories, despite a clear improvement, did not make any contribution to the consolidated result in 2002. There are however increasing numbers of contacts with promising potential new clients.
The production operations do not form part of the core activities of the company.

Investment, financing and cash flow

An amount of € 5.8 million was invested during the past year. This relates to an amount of € 2.6 million invested in stores and € 3.2 in IT and other operating assets.
The financing structure was adjusted in 2002. Financing via mainly short-term bank loans offered too little stability. A financial lease was concluded with Bouwfonds Property Finance B.V. for € 10.8 million, and equity capital of € 5.0 million was raised at the end of the year to increase the solvency so that expansion can be continued in the coming years. At the end of 2002, the solvency percentage was 27.9% (2001: 26.8%).

The liquidity position came under pressure during the first half of the year as a result of the disappointing turnover, the payment of the 2001 dividend, relatively high investment because of the new IT systems and the increase of stocks. During the second half of the year, the liquidity position improved as a result of measures taken to reduce stocks and as a result of the decision taken in the second quarter to postpone or cancel a number of planned investments.

Employees

At 31 December 2002, the Beter Bed Holding company had 1,774 employees. Of these, 596 were involved in Beter Bed activities in The Netherlands and Germany, and 860 in Matratzen Concord retail activities in Germany, The Netherlands, Austria, Switzerland, France and Italy.
The quality and commitment of the employees determines, to a large extent, the success of an organisation. In a difficult year, such as the one just completed, the dedication and loyalty of all employees is absolutely essential. The Board of Directors of Beter Bed Holding would like to thank all their employees for their commitment and dedication during these sometimes difficult times.

Environment

The company and its directors are aware of the increasing importance of environmental aspects in business decisions. Therefore the company acts accordingly and communicates this to employees and suppliers.

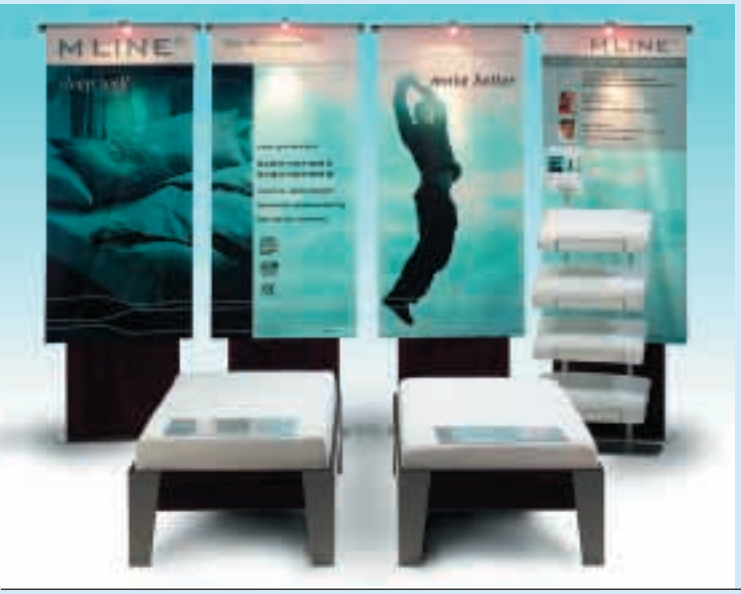

M LINE

The M LINE products have been developed by DBC. These slow foam mattresses have unique pressure reducing qualities. The M LINE products are sold through the Beter Bed stores as well as through third parties.

Corporate Governance

In 1997 the Board of Directors, together with the Supervisory Board, expressed an opinion on the recommendations made by the Corporate Governance Committee in The Netherlands.
New developments in this respect are closely monitored.
The Board of Directors attaches a great deal of importance to open and constructive communication with stakeholders.
In order to enhance staff motivation and commitment, the company uses various incentive schemes that are in line with company goals, such as performance related remuneration systems and an option plan.

Expectations and outlook

For 2003, we are taking into account the difficult market circumstances. The current policy of increasing the commercial thrust of the formulas, reducing the costs per store and ongoing expansion will be continued. Given the current market circumstances and the uncertainty as to whether the market will start to recover during this year, we cannot make any statement about the 2003 result at this moment.

Uden, 8 April 2003
F.J.H. Geelen,
C.E.O.

FINANCIAL REPORT 2002

CONSOLIDATED BALANCE SHEET AT 31 DECEMBER 2002

(in € 1,000, before proposed profit appropriation)

	31 December 2002		31 December 2001	
Tangible fixed assets				
Land and buildings	11,666		12,016	
Plant and machinery	1,039		1,343	
Other fixed operating assets	16,424		16,420	
		29,129		29,779
Current assets				
Stocks	28,678		30,662	
Debtors	4,018		6,352	
Cash at bank and in hand	3,750		4,525	
	36,446		41,539	
Current liabilities	33,093		44,993	
		3,353		(3,454)
		32,482		**26,325**
Financed by:				
Long-term liabilities		12,370		4,901
Provisions		1,808		2,305
Equity		18,304		19,119
		32,482		**26,325**
Total assets		**65,575**		**71,318**

CONSOLIDATED PROFIT AND LOSS ACCOUNT FOR 2002

(in € 1,000)

		2002		2001
	Net turnover	221,779		238,876
	Cost of sales	104,712		109,981
Gross profit			117,067	128,895
	Selling expenses	101,670		94,893
	General administrative expenses	14,505		13,912
Total operating expenses			116,175	108,805
Operating profit (EBIT)			892	20,090
	Financial income and expense		(2,051)	(1,808)
Profit on ordinary activities before taxation			(1,159)	18,282
	Taxes on profit on ordinary activities		485	7,216
Net result			**(1,644)**	**11,066**
	Earnings per share in €		(0.21)	1.42

CONSOLIDATED CASH FLOW STATEMENT FOR 2002

(in € 1,000)

	2002	2001
Cash flow from/(used in) operating activities		
Net group profit	(1,644)	11,066
Depreciation	6,140	5,006
Movements in:		
Stocks	1,984	710
Debtors	2,334	2,404
Creditors	198	(1,484)
Provisions	(497)	(3,005)
Cash flow from/(used in) operating activities	8,515	14,697
Cash flow from/(used in) investing activities		
Additions to tangible fixed assets	(5,778)	(9,296)
Disposals of tangible fixed assets	3	622
Cash flow used in investing activities	(5,775)	(8,674)
Cash flow from/(used in) financing activities		
Income from the issue of new shares	5,031	-
Exchange gain/(loss) on foreign participating interests	(21)	38
Issued long-term loans	12,795	-
Repayment of long-term liabilities	(5,326)	(4,760)
Dividend paid	(3,896)	(4,419)
Cash flow from/(used in) financing activities	8,583	(9,141)
Net cash flow for financial year	11,323	(3,118)
Cash at bank and in hand/short term portion of amounts owed to credit institutions at the beginning of the financial year	(18,595)	(15,477)
Cash at bank and in hand/short term portion of amounts owed to credit institutions at the end of the financial year	(7,272)	(18,595)

GENERAL NOTES

The amounts included in these notes relate to the consolidated figures, unless otherwise stated. The notes to the company financial statements are limited to the assets and liabilities disclosed in the company balance sheet which deviate from the corresponding amounts in the consolidated balance sheet.
The company profit and loss account has been prepared in accordance with Section 402, Part 9, Book 2 of The Netherlands Civil Code.

Basis of consolidation

The consolidated financial statements include the financial data of Beter Bed Holding N.V. and the participating interests (see alongside overview) in which Beter Bed Holding N.V. directly or indirectly holds more than 50% of the voting rights.

New group companies are included in the consolidation from the moment the group has full control of the company. Beter Bed Holding N.V. has issued declarations of joint and several liability for all Dutch group companies for commitments resulting from legal transactions entered into by these group companies. Based on these letters of guarantee the group companies have made use of the exemptions contained in Section 403 (1 and 3) of Part 9, Book 2 of The Netherlands Civil Code.

Foreign currency translation

Assets and liabilities denominated in foreign currencies are translated at the exchange rates ruling at the balance sheet date. The resulting translation differences are taken directly to the profit and loss account. Translation differences arising on the financial statements of group companies included in the consolidation are taken directly to reserves.
The result of consolidated foreign participating interests are translated into euros at the exchange rates ruling at the balance sheet date.

• Bedden & Bedden B.V., Uden, The Netherlands	100%
• Beter Bed B.V., Uden, The Netherlands	100%
• Beter Bed Deutschland GmbH, Moers, Germany	100%
• Beter Bed Holding GmbH, Moers, Germany	100%
• Beter Beheer B.V., Uden, The Netherlands	100%
• DBC International B.V., Uden, The Netherlands	100%
• DBC Nederland B.V., Uden, The Netherlands	100%
• DBC Deutschland GmbH, Moers, Germany	100%
• DFC Comfort B.V., Heelsum, The Netherlands	100%
• Dormaël Slaapkamers B.V., Soesterberg, The Netherlands	100%
• Ecowood Sp z o.o., Poland	100%
• Interwood Sp z o.o., Poland	100%
• Matelas Concord SarL, Strasbourg, France	100%
• Materassi Concord SrL, Bolzano, Italy	100%
• Matrassen Concord B.V., Uden, The Netherlands	100%
• Matratzen Concord A.G., Frauenfeld, Switzerland	100%
• Matratzen Concord GmbH, Cologne, Germany	100%
• Matratzen Concord GmbH, Vienna, Austria	100%
• Meubelgroothandel Classic Heerlen B.V., Kerkrade, The Netherlands	100%

Accounting policies

Basis of preparation

The financial statements have been prepared under the historical cost convention. Departures from historical cost rules, if any, are stated separately.

Tangible fixed assets

Tangible fixed assets, excluding land, are carried at the lower of cost or production cost less straight-line depreciation based on their expected useful lives, and replacement value.
The cost for the Polish tangible fixed assets includes the yearly increase for inflation as laid down by the Polish government till 1995.
Land is carried at its estimated current value. Land and assets under construction are not depreciated.

Financial fixed assets

Participating interests in group companies are stated at the net asset value, calculated in accordance with Beter Bed Holding N.V.'s accounting policies. If a participating interest has an equity deficit, first the participating interest is valued downwards, then a provision is formed for the amounts owed by the participating interest and, if necessary, a general provision is formed.

Stocks
Stocks of raw materials and consumables, finished products and goods for resale are stated at the lower of cost and market value. Work in progress is carried at the cost of raw materials and consumables and direct production costs. A provision is formed for obsolescence where necessary. Unrealised profits on intercompany transactions are eliminated from the value of stocks.

Financial assets and liabilities
Debtors are stated net of a provision for doubtful debts where necessary. Differences between the market value and the net book value of the assets and liabilities, if any, are specified in the notes.

Provisions
The provision for deferred taxation consists of deferred tax liabilities resulting from timing differences between the valuation for tax and financial reporting purposes. Deferred tax liabilities are based on the tax rate ruling at the balance sheet date in the country concerned. No provision for deferred taxation is formed for the revaluation of land. Other provisions relate to maintenance commitments and to the costs of restructuring the organisation of Beter Bed Holding N.V.

Income and expense
Net turnover represents the proceeds from goods and services provided to third parties, net of VAT, discounts, etc. Sales are accounted for as soon as the goods are delivered to the consumer or customer. Net turnover also includes rentals received from third parties.

Costs are calculated on the basis of the above accounting policies and are allocated to the financial year to which they relate. Losses are recognised in the year in which they are foreseen.

Within the company several pension schemes are applicable. In The Netherlands the majority of the employees takes part in the pension fund for the branch of industry. The other schemes are on the basis of defined contribution.

Depreciation is calculated on the basis of the straight-line method based on the expected useful economic lives of the assets. Additions during the financial year are depreciated from the date of purchase.

Tax is calculated on the profit disclosed in the profit and loss account, taking into account tax-exempt items, non-deductible and partially deductible expenses.

Information by segment
Since the company is exclusively engaged in activities in the bedroom furniture industry, in particular within one geographical zone, the euro zone, it was decided not to include detailed information per segment.

Cash flow statement
The cash flow statement is drawn up using the indirect method. The term ‘Cash at bank and in hand’ used in this cash flow statement relates to cash at bank and in hand less short term bank loans.

Tangible fixed assets (in € 1,000)

Movements in this item were as follows:

	land and buildings	plant and machinery	other fixed operating assets	total
Net book value at 1 January	12,016	1,343	16,420	29,779
Additions	10	67	5,701	5,778
Transfers/currency adjustment	(7)	(198)	(80)	(285)
Disposals	-	(3)	-	(3)
Depreciation	(353)	(170)	(5,617)	(6,140)
Revaluation	-	-	-	-
Net book value at 31 December	11,666	1,039	16,424	29,129
Accumulated depreciation	2,478	1,163	22,223	25,864
Accumulated revaluation	(1,891)	-	-	(1,891)
Cost	12,253	2,202	38,647	53,102

The revaluation relates to land and buildings in Uden for € 1,815. The taxation is dated 10 april 1996. The remainder of the revaluation, € 76, refers to the legal revaluation of assets in accordance with the Polish legislation applicable till 1995.

In view of the refinancing of the company mortgage has been given on land and buildings situated in Uden, Hoogeveen and Den Helder. According to the valuations carried out during 2002 the value of the locations mentioned amounts to € 12.5 million. The bookvalue of these assets at the end of 2002 amounts to € 9.3 million.

Current assets (in € 1,000)

	31 December 2002	31 December 2001
Stocks		
Raw materials and consumables	195	328
Work in progress	62	230
Finished products and goods for resale	28,421	30,104
Total	28,678	30,662
Debtors		
Trade debtors	1,384	1,988
Other debtors	1,737	2,779
Prepayments and accrued income	897	1,585
Total	4,018	6,352

All debtors fall due within one year.

Cash at bank and in hand

This item relates to cash an bank balances.
Cash at bank and in hand is at the free disposal of the company.

Current liabillities (in € 1,000)

This item is broken down as follows:

	31 December 2002	31 December 2001
Credit institutions	11,022	23,120
Other creditors	10,114	8,294
Taxes and social security contributions	3,950	4,246
Other liabillities	6,644	6,202
Accruals and deferred income	1,363	3,131
Total	33,093	44,993

Long-term liabilities

Credit institutions

For the purpose of financing the group activities, the company has an account overdraft facility for a total of € 30.1 million. At the balance sheet date this facility was used for € 11.0 million. In relation to the amount owed to credit institutions, the company and its subsidiaries have undertaken not to encumber their assets with any security interest without written prior consent from the credit institutions.

In relation to the re-financing of the company it has been agreed with the bank to fully repay the existing long term loan of € 4.7 million (2001: € 4.9 million) at 1 November 2003. Therefore, in the balance sheet, this loan is accounted for under short term loans. The interest rate on this loan is 6.7%.

In 2002 a financial lease contract for the purpose of financing computer equipment, amounting to € 2.0 million, has been entered into. The contract lasts four years and the interest rate is 4.7%. In 2003 € 0.4 million will be repaid. This amount is included in the long term liabilities. In November 2002 a financial lease contract has been concluded with Bouwfonds Property Finance B.V. for a 20 year period for an amount of € 10.8 million. The company has given mortgage on the distribution centres in Uden and Hoogeveen and on the store in Den Helder. Interest and instalments are paid by a quarterly annuity. The interest rate is based on 3-months EURIBOR + 1.25%. € 8.7 million of this loan has a term longer then five years. In 2003 € 0.4 million will be repaid. This repayment in 2003 is included in the long-term liabilities.

Provisions (in € 1,000)

	31 December 2002	31 December 2001
Deferred taxation	625	1,157
Restructuring	605	668
Other	578	480
Total	1,808	2,305

Provisions

The provision for deferred taxes relates mainly to the differences in stock valuation for fiscal and commercial purposes in The Netherlands. This provision is of a long-term nature. At balance sheet date the remaining balance of the restructuring provision formed in 2000 is € 605,000. During the year an amount of € 63,000 was charged to the provision for the closure of one of the Polish production locations. The other provisions are formed to cover commitments and risks, in particular relating to property maintenance. An amount of € 98,000 was added to these other provisions. No amounts were charged to these provisions during this year.

Group capital base (in € 1,000)

Movements in this item were as follows:

	31 December 2002	31 December 2001
Group equity		
Balance at 1 January	19,119	12,391
Share issue	5,031	-
Dividend for 2001/Dividend for 2000	(3,896)	(4,419)
Result for the year	(1,644)	11,066
Exchange differences	(306)	263
Revaluation	-	(182)
Balance at 31 December	**18,304**	**19,119**
Subordinated loan		
Balance at 1 January	-	4,310
Repayment	-	(4,310)
Balance at 31 December	-	-
Group capital base	**18,304**	**19,119**

Net turnover by sector (in € 1,000)

	2002	2001
Retail turnover	217,526	231,984
Production for third parties	2,688	2,902
Rental income	5	6
Wholesale turnover	1,560	2,761
Insurance settlement for loss of profits	-	1,223
Total	221,779	238,876

Social security charges and pension premiums (in € 1.000)

Social security charges and other staff costs include an amount of € 1,185 (2001: € 983) for pension premiums.

Personnel

In 2002, the companies included in the consolidation employed an average of 1,750 (2001: 1,759) staff at the following branches:

	2002	2001
Retail in The Netherlands	616	609
Retail outside The Netherlands	833	722
Production outside The Netherlands	301	428
Total	1,750	1,759

Depreciation

Depreciation in 2002 amounted to € 6,140 (2001: € 5,006). The following depreciation rates are based on the expected useful economic lives of the assets concerned:

Land	0%
Buildings	3.33%
Buildings in Poland	2 to 4%
Machinery	20%
Plant	10%
Other	10 to 33%

Financial income and expense

	2002	2001
Interest income	308	175
Interest expense	(2,359)	(1,983)
Financial income and expense	(2.051)	(1.808)

Tax

The applicable tax rate is 16.6% (2001: 37.4%). This decrease is caused by an increase in the number of loss making countries till 6 (2001: 3). The effective tax burden is (41.9%) (2001: 39.5%) as a result of the lower applicable tax rate and the increase of the fiscal losses that could not be offset in this year.

	2002	2001
Applicable tax rate	16.6%	37.4%
Non tax offsetable losses	(37.4%)	1.0%
Various differences	(21.1%)	1.1%
Effective tax rate	(41.9%)	39.5%

Directors' remuneration

The remuneration for directors and the Supervisory Board members can be specified as follows:

	salaries		bonusses		termination of contract payments	
	2002	2001	2002	2001	2002	2001
F.J.H. Geelen	265,000	250,371	136,134	45,378	-	-
A.P.J. van der Heijden	-	26,409	-	11,345	-	192,857
Total Management Board	**265,000**	**276,780**	**136,134**	**56,723**	**-**	**192,857**
M.J.M.N. van Seggelen	20,420	20,421	-	-	-	-
E.F. van Veen	20,382	15,882	-	-	-	-
J. Blokker	7,941	-	-	-	-	-
C.A.S.M. Renders	15,882	15,882	-	-	-	-
M.J.A.M. Diks	5,105	20,420	-	-	-	-
L.R.J. van Rappard	5,294	15,882	-	-	-	-
Total Supervisory Board	**75,024**	**88,487**	**-**	**-**	**-**	**-**

Apart from the amounts mentioned above, in 2002 Mr Geelen received a contribution to his pension plan of € 42,353. This amount relates to the years 2000 (€ 6,051), 2001 (€ 18,151) and 2002 (€ 18,151). Mr Van der Heijden also received a pension contribution in 2001 of € 18,151.
The bonus paid in 2002 relates to the 2001 results. The objectives for 2001 were achieved. Options on shares to be issued were granted to directors to increase their medium term commitment to the company. Mr F.J.H. Geelen holds 35,000 options received in 2000 with an exercise price of € 12.20 (to be exercised before November 2nd, 2004) and 20,000 options received in 2001 with an exercise price of € 10.85 (to be exercised before March 9th, 2005). In 2002 no new options were given.
Mr Geelen owns 11,050 shares in the company.

Members of the Supervisory Board do not hold any options.
Mr Blokker owns 6,000 shares in the company.

Earnings per share

Earnings per share amounted a loss of € 0.21 (2001: profit € 1.42). Diluted earnings per share also amounted to a loss of € 0.21 (2001: profit € 1.42). The net result for 2002 is a loss of € 1,644 (2001: profit € 11,066). The average number of outstanding shares in 2002 is 7,797,013 (2001: 7,789,947). The average number of shares for the diluted earnings per share is 7,797,013 (2001: 7,795,013).

Commitments not disclosed in the balance sheet

The company has entered into long-term rental and lease agreements for business premises and operating assets for the following monthly amount per balance sheet date:

duration	less than one year	between one and five year	longer than five year
Lease and rental contracts	€ 0.4 million	€ 1.2 million	€ 0.7 million

Rental agreements for business premises for Beter Bed are mainly long-term (5 to 10 years) with renewal options. The lease contracts for Matratzen Concord are generally for a 5 to 10 year period but include a clause that enables the company to end the contract after two years.

In 2002 the profit and loss account includes an amount of € 23.9 for rental of business premises and an amount of € 1.9 for other operating assets.

On behalf of the financiers of the Dormaël franchisees the company has given a buy-back guarantee for interior and stocks. The maximum obligation at the end of the year amounted to € 2.0 million.

The company has entered into a joint liability contract for suppliers which have insured their credit risk with Gerling NCM. This means that all individual companies are liable for each others debts with these suppliers. This agreement ended by 1 April 2003.

COMPANY BALANCE SHEET AT 31 DECEMBER 2002

(in € 1,000, before proposed profit appropriation)

		31 December 2002		31 December 2001
Tangible fixed assets				
	Other fixed operating assets		-	39
Financial fixed assets			18,402	23,630
Current assets				
	Debtors	113	3,627	
	Cash at bank and in hand	6,690	-	
Current liabilities		750	5,160	
			6,053	(1,533)
			24,455	**22,136**
Financed by:				
Provisions			6,151	3,017
Capital and reserves				
	Issued share capital	428	389	
	Share premium account	14,557	9,565	
	Legal revaluation reserve	1,891	1,815	
	Legal reserve participating interests	(328)	71	
	Other reserves	3,400	(3,787)	
	Retained earnings	(1,644)	11,066	
	Capital and reserves		18,304	19,119
			24,455	**22,136**

COMPANY PROFIT AND LOSS ACCOUNT FOR 2002

(in € 1,000)

	2002	2001
Net profit of participating interest	(2,177)	10,031
Other income/(expense)	533	1,035
Net profit	(1,644)	11,066

NOTES TO THE COMPANY BALANCE SHEET AND PROFIT AND LOSS ACCOUNT

(in € 1,000)

General

The accounting policies as stated for the consolidated financial statements also apply to the company financial statements.

Financial fixed assets

This item includes the participating interests in group companies and the amounts owed by group companies. Movements in this items were as follows:

	participating interests in group companies	loans	total
Balance at 1 January 2002	23,069	561	23,630
Profit of participating interest for the year	(2,177)	-	(2,177)
Dividend paid	(9,610)	-	(9,610)
Exchange gain	(306)	-	(306)
Loans granted	-	3,447	3,447
Contributions	227	-	227
Movements in amounts owed by group companies	(6)	-	(6)
Movements in loans owed by group companies	2,772	(2,772)	-
Movement in provision participating interests	3,197	-	3,197
Balance at 31 December 2002	17,166	1,236	18,402

Current assets

	31 December 2002	31 December 2001
Debtors		
Group companies	82	2,526
Other debtors	31	1,101
Total	113	3,627

All debtors fall due within one year.

Cash at bank and in hand

This item relates to cash and bank balances.
Cash at bank and in hand is at the free disposal of the company.

Current liabilities

This item can be broken down as follows:

	31 December 2002	31 December 2001
Credit institutions	-	4.874
Taxes and social security contributions	442	(82)
Other liabilities, accruals and deferred income	308	368
Total	750	5,160

Provisions

Other	605	668
Participating interests	5,546	2,349
Total	6,151	3,017

The other provision relates to the remainder of the restructuring provision which was created in the year 2000. The provision participating interests consists of a provision for the participating interests which, after balancing with loans granted by the company, still show a negative net asset value.

Capital and reserves

Issued share capital

The company has an authorised share capital of € 1,250,000 consisting of 25 million ordinary shares of € 0.05 nominal value. At 31 December 2002 8,565,547 shares were issued and paid up. In 2002 4,000 options on shares to be issued were exercised against an average exercise price of € 10.85. At the end of 2002 771,600 shares were issued at € 6.50 per share.

Movements in capital and reserves were as follows:

	total	issued share	share premium capital	legal reserve participating interests	legal reserve revaluation reserve	other reserve	retained earnings
Balance at 1 January 2001	12,391	354	9,601	-	1,995	(6,158)	6,599
Profit for 2000	(4,419)					2,180	(6,599)
Profit for 2001	11,066						11,066
Euroconversion	-	36	(36)				
Translation differences in capital and reserves and loans at foreign group companies	263			71		192	
Revaluation	(182)				(182)		
Rounding differences	-	(1)			2	(1)	
Balance at 31 December 2001	19,119	389	9,565	71	1,815	(3,787)	11,066
Profit for 2001	(3,896)					7,170	(11,066)
Profit for 2002	(1,644)						(1,644)
Share issue	5,031	39	4,992				
Translation differences in capital and reserves and loans at foreign group companies	(306)			(293)	(13)		
Revaluation	-			(106)	89	17	
Balance at 31 December 2002	18,304	428	14,557	(328)	1,891	3,400	(1,644)

The share premium can be paid out in full free of tax.
The revaluation reserve is a legal reserve for revaluation and relates to land.

Commitments not disclosed in the balance sheet

The company, as head of the Dutch fiscal unity, is liable for corporate tax debts from any of the Dutch entities.

To increase management and staff involvement and motivation further, options on shares to be issued were granted. Company policy is to issue new shares in case options are exercised. The following options are outstanding:

Year of grants	Management Board	Other	Excercise price (in €)	Expiration date
1999		1,500	26.50	03-19-2003
2000		3,087	24.50	12-31-2003
2000	35,000		12.20	11-02-2004
2000		2,500	12.25	12-21-2005
2001	20,000	44,000	10.85	03-09-2005

In the year under review 4,000 options on shares were exercised at an average exercise price of € 10.85.

At 10 march 2003, the following interests have been disclosed under the Major Holdings in Listed Companies Disclosure Act 1996 (Wet Melding Zeggenschap):

Breedinvest, Laren, NL	14.12%
Stichting Shell Pensioenfonds, Den Haag, NL	10.15%
CGNU Plc, Londen, UK	5.83%
Delta Deelnemingen Fonds N.V., Gouda, NL	5.13%
Driessen Beleggingen B.V., Limmen, NL	5.69%
Gestion Deelnemingen II B.V., Amsterdam, NL	5.13%
Orange Fund N.V., Amsterdam, NL	5.62%
Orange Deelnemingen Fund N.V., Amsterdam, NL	5.13%

Uden, 8 April 2003

Management Board
F.J.H. Geelen

Supervisory Board
M.J.N.M. van Seggelen
E.F. van Veen
C.A.S.M. Renders
J. Blokker

AUDITORS' REPORT

Introduction

We have audited the financial statements of Beter Bed Holding N.V., Uden, The Netherlands, for the year 2002. These financial statements are the responsibility of the company's management. Our responsibility is to express an opinion on these financial statements based on our audit.

Scope

We conducted our audit in accordance with auditing standards generally accepted in the Netherlands. Those standards require that we plan and perform the audit to obtain reasonable assurance about whether the financial statements are free of material misstatement. An audit includes examining, on a test basis, evidence supporting the amounts and disclosures in the financial statements. An audit also includes assessing the accounting principles used and significant estimates made by management, as well as evaluating the overall presentation of the financial statements. We believe that our audit provides a reasonable basis for our opinion.

Opinion

In our opinion, the financial statements give a true and fair view of the financial position of the company as at 31 December 2002 and of the result for the year then ended in accordance with accounting principles generally accepted in The Netherlands and comply with the financial reporting requirements included in Part 9 of Book 2 of The Netherlands Civil Code.

Eindhoven, 8 april 2003
Ernst & Young Accountants

Articles of association provisions governing profit appropriation

The main provisions relating to profit appropriation are included in article 32 of the articles of association:

Paragraph 1: The Board of Directors shall determine annually which part of the company's profit – the positive balance of the profit and loss account – will be added to the reserves.

Paragraph 2: The remaining profit shall be at the disposal of the annual general meeting.

Appropriation of 2002 result

The € 1,644 loss will be charged to the other reserves.

The proposed profit appropriation has not been included in the balance sheet at 31 December 2002.

Colophon

Text **Beter Bed Holding N.V.**

Design **sierra240**

Project support and production **Imprima de Bussy, Amsterdam**

Afkortingenlijst

Afkorting	Betekenis
APPA	Algemene Pensioenwet Politieke Ambtsdragers
APV	Algemene Plaatselijke Verordening
AWLO	Achterhoeks Woonwensen en Leefbaarheidsonderzoek
BAG	Basisregistratie Adressen en Gebouwen
BBV	Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten
BCM	Bedrijfscontinuïteitsmanagement
Bibob	Bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur
BOA	Buitengewoon opsporingsambtenaren
BOB	Beeldvorming, Oordeelsvorming en Besluitvormingsmodel
BRP	Basisregestratie Personen
BZK	Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
CAK	Centraal Administratie Kantoor
CO_2	Koolstofdioxide
CPO	Collectief Particulier Opdrachtgeverschap
ECAL	Erfgoedcentrum Achterhoek en Liemers
ENSIA	Eenduidige Normatiek Single Information Audit
EZK	Economische Zaken en Klimaat
GBT	Gemeentelijke Beleidsteam
GGD	Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst
GGZ	Geestelijke Gezondheidszorg
GHG	Green House Gas
GLI	Gecombineerde Leefstijlinterventie
GRIP	Gecoördineerde Regionale Incidentbestrijdingsprocedure
GWh	Gigawattuur
HBO	Hoger beroepsonderwijs
HVO	Hypotheekfonds voor Overheidspersoneel
ICT	Informatie- en communicatietechnologie
IHP	Integraal Huisvestingsplan Onderwijs
IHS	In Huis Steungezinnen
LAA	Landelijke Aanpak Adreskwaliteit
LED	Light-emitting diode
LFO	Landelijke Faciliteit Ondersteuning Ontmantelen
MBO	Middelbaar beroepsonderwijs
MKB	Midden- en kleinbedrijf
ODA	Omgevingsdienst Achterhoek
OZB	Onroerendezaakbelasting
P&O	Personeel en Organisatie
PMD	Plastic verpakkingen, Metalen verpakkingen en Drinkpakken
POH	Praktijk Ondersteuner Huisarts
RBT	Regionaal Beleids Team
RES	Regionale Energie Strategie
ROT	Regionaal Operationeel Team
ROZ	Regionale Organisatie Zelfstandigen
SDE	Stimulering Duurzame Energieproductie
SiSa	Single information, Single audit
SOH	Spreekuur Ondersteuner Huisartsenzorg
SOK	Samenwerkingsovereenkomst bedrijventerreinen West Achterhoek
SVn	Stimuleringsfonds Volkshuisvesting

Afkorting	Betekenis
TASO	Tegemoetkoming Amateursportorganisaties
TBZ	Team Bevolkingszorg
Tozo	Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers
TVS	Tegemoetkoming Verhuurders Sportaccommodaties
TWh	Terawattuur
VAB	Vrijkomende Agrarische Bebouwing
VKA	Vereniging Vruchtbare Kringloop Achterhoek en Liemers
VNOG	Veiligheidsregio Noord- en Oost Gelderland
VO	Voortgezet Onderwijs
VVE	Voor- en Vroegschoolse Educatie
WATEA	Werken aan toekomstbestendige erven Achterhoek
WGA	Werkhervatting gedeeltelijk arbeidsgeschikten
WI	Wet Inburgering
Wmo	Wet Maatschappelijke Ondersteuning
Wnra	Wet normalisering rechtspositie ambtenaren
WNT	Wet Normering Topsalarissen
Wob	Wet openbaarheid van bestuur
WO	Wetenschappelijk onderwijs
WSW	Wet sociale werkvoorziening
WW	Werkeloosheidswet
ZBA	Zonnige Bedrijven Achterhoek